

બાગો બહાર યાને અહાર દુરવેશ.

કિરદુ અખાન ગુજરાતી હરફેંમેં

પણ્ણીશર્ક,

મહાદેવ રામચંદ્ર બાગુષ્ટે બુક્સેલર.

તીન દગ્વાજા—અહમદાબાદ.

કેન ૨૦૦૦ આગુતિ ૩ જ

૧૯૯૧ હા. ઇ. સ. ૧૯૧૫.

અહમદાબાદ.

જમાનપુર રેલ લેપર પ્લી નટ્વર પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમ.

બોમ્બેલાલ નારમદાસ બેહરીવાળાએ લાખ.

કિમત રૂ. ૦-૧૨-૦.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌંપીરામિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮૪૮- વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ બાગે બેર

વિષય ૨૩૬૮ : ૨

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીચાર્થ-સંગ્રહ
૮૨૪૫

દીબાચા.

મુખદાનદલાહ કયા સાનેચ હયે કે જસને એક મુઠી આકસે કયા કયા સુરતેં ઓર મીટીકી સુરતેં પેદાકી બાવજુદ દોં રંગકે એક ગોરા, એક કાલા, ઓર યહી નાક કાન પાંચ સબકો દીયે હયે તીસપર રંગ બરંગકી શકયે જુદી જુદી બનાઇ, કે એકકી સજ ધજસે દુસરેકા ડેહડોલ મીલતા નહીં કરોડો ખલકતમે જસમે ગાલીએ પહેછાન લીજએ આસમાન ઉસકે દરયાએ વહદતકા એક બુલબુલા હયે ઓર ઝમીન પાનીકા બતાસા લેકીન યે તમાશા હયે કે સમંદર હઝારોં લેહરેં ભારતા દએ પર ઉસકા ચાલ ખીંકા નહીં કર સકતા જસકી યે કુદરત ઓર સકતહો ઉસકી હમ્દો સનામે ઝખાન ઈનસાનકી ગોયા ગુગી હયે કહે તો કયા કહે બેઝતર હયે કે ઇસ આતમેં દમ ન મારે ચુપકા હો રહે.

નજમ.

અરસે લે ફરશ તક જસકા કે યે સામાન હયે,
હમ્દ ઉસકી ગર લીખા ચાહે તો કયા ઈમકાન હયે.
જખ પયગમખરને કહા હો મૈને પેદાના નહીં,
કેર જો કોઈ દબવા કરે ઉસકા બડા નાદાન હયે.
રાત દીન યે મેહરો માફ કીરતે હયેં સુખઅત દેખતે,
પર હર એક વાહેકી સુરત દીદએ હયેરાન હએ.
જસકા સાની ઓર મુકામીલ હયે ન હોવેગા કબુ,
અયસે ચકનાકો ખુદાઈ સખ તરફ શાયાન હયે.
લેકીક ઇતના જનતા હું ખાલીકો રાઝીક દે વો.
હર તરફસે મુજપર ઉસકા છુદે ઓર એહસાન હૈ.

નઅત.

ઓર દરદ ઉસકે દોસ્તપર જસકે ખાતીર ઝમીન મંમાફ આસમાનકો પેદા કીયા ઓર દરબ રીસાલતકા રીયા.

નજમ.

જસમે પાકે મુસ્તફા અહતાહકા એક તુરે હયે,
ઈસલીએ પરખાઈ ઉસ કદકી ન થી મશકૂર હયે.
હોસલા મેરા કહાં ઇતના જો નઅત ઉસકી કહું,
પર મુખન ગોયોંકા યેબી કાએદા દસ્તુર હએ.

ઓર દરદ ઉસકી આલપર સલવાત સલામ ઓર જો હયે બારા ઈમામ અલેહીમુસ્સલામ.

નજમ.

હમ્દ હક ઓર નઅત અહમદકા પહાંકર ઇનસીરામ,
અમ ખંએ આગાઝ ઉસકો કરતા હું જો હૈ મનઝુર કામ.
યા હજાહી વારતે અપને નખીકી આલકે,
કર યે મેરી શરતકો મખ્સુસે તખએ ખાંઓ આપ.

समय-तत्त्वदीक्षी कीताम.

मनसा धिस तत्त्वदीक्षा ये हये के सन १२१५ (जेक हजर दोसो पंदरा) परस होनरी ओर आदारासे जेक साल छसवी सुतापीक जेक हजर दोसो सात सने इसवी के अहदमे अशरफुल अशराफ भारकवीस वेलेखली गवरनर जनरल लार्ड मेरनी गठन साहेब के छनही तत्त्वदीक्षेमे अकल हैरां ओर इहम सरगरहां हये छतने वरु सरगरोका आहोमे छनही आतमे पुदाने जन्म कीजे हये गरज कीसमतकी पुणी धिस मुहकरी थी जे अयसा हाजीम तशरीफ लाया छसके कामके ईजेसे जेक आलमने आराम पाया भगल नही के कोर्छ कीसुपर जयरदननी कर सके शेर ओर पकरी जेक घाट पानी पीते हजे. सारे गरीब गुरया हुआ देते हये ओर छते हये यरया छलमका रैला साहेबाने जीखानके शौक कुवा के डरहुकी ज्ञानसे बाकी होकर हींदुस्थानीयोसे गुप्तता गुप्त करे ओर मुहकरी कामके न आगाही तमाभ अंगन दे, छस वास्ते कीतनी कीताये छसी आलमे अमुज्ज परमायशके तत्त्वदीक्षे दुर्घ.

जे साहेब दाना ओर हींदुस्थानकी ज्ञान जोखनेवासे हये छनही भीदमतमे गुजरीश करता हुं के ये कीस्ता यहार दुरवेशका छुप्तदामे हजरत अभीर पुसर देहलवीने धिस तदरीयसे कडा के हजरत नीजामुद्दीन ओलीया अरी व जयपश जे उनके पीर ये ओर दरगाह छनही दीहलीमे कीक्षेसे तीन केस लाल दरवाजेके आहार भरीया दरवाजेसे आगे लाल जंगलेके पास हये. छनही तथीयत भांही दुध तथ मुरशद कामीलका दील जहलानेके वास्ते अभीर पुसर ये कीस्ता कहेने ओर भीमारदारीमे हाजीर रहने अहलाहने यन्द रोजमे शका दी तथ छेनेने गुसल सेहतके दीन ये हुआ दी के कोछ धिस कीस्तेका सुनेआ पुहाके कजलसे तनदुरस्त रहेगा.

गुप्तता कीरसेका.

अपन आ गाज कीरसेका करता हुं जरा कान परकर सुना ओर गुप्तता कीर सरमे आर दुरवेशकी पुं लीया हये ओर कहेने वालेने पुं कडा हये के आगे इम के मुहकमे कोछ शहेनशाह या के नौशेरवान कीसी अदालत ओर हातीमकीसी सप्पावत छसही आतमे थी. नाम छसका आजादपणत ओर राहरे कुसतुततुनीया छसके छसतभ्योल केहते हये छसका पायेतपणत या छसके वकतमे रक्षत आयाद पजाना मयसुर लशकर मुरक्ष गरीब गुरया आसुहा अयसे यैनसे गुजरान करते ओर गुशसि रेहते के हरजेक के घरमे दीन छद ओर रात शयरात थी ओर छतने ओर भीकार जेयकतरे मुहकपीजे उहाई गीरे, हगापाज ये सपको नीस्ते नापुह करकर नामो नखान छनक अपने मुलकभरमे न रप्पाया. सारी रात दरवाजे धरोके जद नखोते ओर इहाने आजारकी पुणी रेहती राही मुसा-हीर जंगल मैदानमे सोना छललते अखेजते कोछ न पुछतां के तुम्हारे मुहमे कीतने दांत हये ओर इहां जते हो छस आसनाहके अमलमे उहाईं खेले ये ओर छ ससतान

નમસ્કાર દેતે અમસી સહતનતપર એક સામ્યત આપને દીલકો ખુદાકી યાદ ઝોર બંદ-
ગીસે આશીલ ન કરતા આરામ દુનયાકા જો ચાહીએ સખ મૌજુદયા લેકીન ફરજંદકે જાંદ-
ગાનીકા ફલ ઉસકે કીસમતકે આગમે ન થા ઇસ ખાતીર અકસર ફીકરમંદ રહેતા ઝોર
પાંચો વકતકી નમાઝકે બખ્શ આપને કરીમસે કેહતા કે “ અયઅલ્લાહ મુજ આજુકો તુને
અપની કનાયતસે સખ કુછ દીયા લેકીન એક ઇસ અંધેરે ધરકા દીયા ન દીયા યહી અર-
માન જીમે આકી હયે, કે મેરા નામ લે ઝોર પાની દે કોઈ નહીં ઝોર તેરે ખજાને ગૈબમે
સખ કુછ મૌજુદ હયે એક ખેટા જીતા જગતા મુજે દે, તો મેરા નામ ઝોર ઇસ સમય-
નતકા નશાન કાયમ રહે ” ઇસી ઉમ્મીદમે બાદશાહકી ઉમર ચાલીસ બરસકી હોગઈ એક
દીન શીશા મહેલમે નમાઝ અદાકરકર વઝીફા પડ રહે યે એક બારગી-આધનેકી તરફ
ખ્યાલ જો કરતે હયે તો એક મુશ્કિદ બાલ મુછોમે નજર આયા કે માનીંદ નારે મુકેકે
ચમક રહા હયે બાદશાહ દેખકર આબદીદા હુએ, ઝોર થંડી સાંસ ભરી ફીર દીલમે અપ
ને સોંચ કીયા કે અફસોસ તુને ઇતની ઉમર નાહક બદબાદકી, ઝોર દુનયાકી હીરમમે એક
આલમકો ઝેરો જખર કીયા ઇતના મુલક જો લીયા અખ તેરે કીસ કામ આવેગા ? આખીર
યે સારા માલો અસબાબી કોઈ દુસરા ઉકાદેગા તુજે તો પૈગામ મૌતકા આચુકા. અગર
કોઈ દીન જીએલી તો બદનકી તાકાત કમ હોગી ઇસે યે મઅલુમ હોતા હયે કે મેરી
તકદીરમે નહીં લીખા કે વારીસ જીતર ઝોર તખ્તકા પેશાહો; આખીર એક રોઝ મરના
હયે ઝોર સખ કુછ છોડ જના હયે, ઇસે યહી ખેલતર હયે કે મૈંદી ઉસે છોડુ ઝોર
બાકી જીંદગી અપને ખાલીકકી યાદમે કાટું—યેહ બાત અપને દીલમે ટેરાકર પાઈન બા-
ગમે જાકર સખ મુજરાઇયેકો જવાબ દેકર ફરમાયા કે કોઈ આજસે મેરે પાસ ન આવે
સખ દીવાને આમમે આયા જાયા કરે ઝોર અપને કામમે મુસતઅદ રહે. યે કેહકર આપ
એક મકાનમે જા જૈંકે ઝોર મુસદલા ખીજાકર ઇમાદત ઇલાકીમે મશગુલ હુએ, સીવાએ
રોને ઝોર આહ બરનેકે કુછ કામ ન થા. ઇસીતરેહ બાદશાહ અઝાદખખતકો કષ્ટદીન મુઝરે
શામકે રોઝ ખોલનેકે વકત એક છોહારા ઝોર ત્રીન ધુંટ પાની પીતે ઝોર તમામ દીન
રાત જા નમાઝપર પડે રહેતે; ઇસ બાતકા બાહેર ચરયા ફૈલા-રફતા રફતા તમામ મુલકમે
ખખર હોગઈ કે બાદશાહને બાદશાહતસે હાય ખીંચકર જોશાનશીની ઇખતીયારકી; ચારો તરફ
મનીમો ઝોર મુફસીલોને સર ઉઠાયા, ઝોર કદમ અપને હસે બડાહાયા; જીસને ચાહા મુલક
દયા લીયા, ઝોર સરઅંજામ સરકશીકા કીયા જકાં કહીં હાકીમયે કીનકે મુલકમે ખલલે
વાકેઅ હુવા હરએક મુખેસે અરકી બદ અમલીકી હુજુરમે પોહોંચી; દરબારી ઉમરા જીતનેયે
જમ્મ હુવા ઝોર સલાહ મસલહત કરને લગે; આખીર યે તબવીજ ટેરી કે નવાબ વઝીર
આકીલ ઝોર દાના હયે, ઝોર બાદશાહકા મુકરરખ ઝોર મોઅતમીદ હયે ઝોર દરજેમેલી
સખસે બડા હયે, ઉસકી ખીદમતમે ચલે, દેખે વો કયા મુનાસીબ જાનકર કેહતા હયે સખ
ઉમદા વઝીર અખીર કે પાસ આવે ઝોર કહા બાદશાહકી યે સુરત ઝોર મુલકકી વો હકી-
કત, અગર ચંદે ઝોર તમામુલ હુવા તો ઇસ મેહનતકા મુલક લીયા હુવા મુરતમે જતા
રહેગા, ફીર હાય આના બહોત મુશકીલ હયે. વઝીર પુરાના કદીમ નમક હલાલ ઝોર
અકલમંદ નામલી ખીરદમંદ ઇસ્મ બા મુસમ્માયા બોલા, અગરયે બાદશાહને હુજુરમે આ-
નેકો મનઅ દીયા હયે, લેકીન તુમ ચલો મૈંબી ચલતાહું ખુદા કરે બાદશાહકી મરજી આવે

ને રૂબરૂ પુલાવે; એ કેહકર સમકો આપને સાથ દીસાને આમતક લીધા ઉનકો વહાં છોડકર આપ દીવાને ખાસમેં આયા, ઝોર બાદશાહકી ખીરમતમેં મહેલકે હાથ કહેલા બેળ કે એ પીર ગુલામ હાજર હયે ઈર્ષ દનોંસે જમાલે જહાંઆરા નહીં દેખા ઉમીદવારહું કે એક નજર દેખકર કદમખોસી હાસીલ કરૂં તો ખાતીર જમખ હો. એ અરજ વજીરકી બાદશાહને સુની અજબસકે કદામત ઝોર ખેર ખવાહી, ઝોર તદખીર, ઝોજાનીસારી ઉસરી જનતે યે, ઝોર અકસર ઉસકી ખાત માનતે યે, બખ્શ તખ્તમુલકે ફરમાયા ખીરદમંદકો પુલાલો ખારે જબ પરવાનગી હુર્મ, વજીર હુજુરમેં આયા આદાખ બજલાયા ઝોર દરતમરતા ખડા રહ્યા, દેખા તો બાદશાહકી અજબ સુરત બન રહી હયે કે ઝોરો ઝર રો રહે હયે ઝોર દુખલાપેસે આખોમેં હલકે પડગએ હયે, ઝોર ચેહરા ઝરદ હો ગયા હયે. ખીરદમંદકો તાબ ન રહી, બેઠખીતીયાર દોડકર કદમોપર જગીરા. બાદશાહને હાથસે સર ઉસકા ઉઠાયા ઝોર ફરમાયા હો મુજે દેખા ખાતીરજમખ હુર્મ, અબ જાવો, ઝ્યાદા મુજે ન સતાવો તુમ સલતનત ફરો, ખીરદમંદ સુનકર ધાડ મારકર રોયા, ઝોર અઝકી ગુલામકો આપકે તસદદુક ઝોર સલામતીસે દમેશા બાદશાહત મયરસર હયે, દેખીન જહાંપનાકી ચકબચક ઇસ તરહકી ગોસા-ગીરીમેં તમામ મુલકમેં તદદદા પડ ગયા હયે, ઝોર અંજામ ઇસકા અચ્છા નજર આતા નહીં, યે કયા ખ્યાલ મીઝાળે મુખારકમેં આયા ? અગર ઇસ ખાનાઝદ મોરસીકીબી મહરમ ઈસ રાઝકા કીજયે તો બેહતર હયે, જે કુછ અકલ નાકીસમેં આવે મલતીમાસ કરે, ગુલામોકો જે યે સરફરાજીયાં બખશી હયે ઈસી દીનકે વારતે કે બાદશાહ એશો આરામ કરે, ઝોર નમકપરવરદે તદખીરમેં મુલકકી રહે ખુદા નખવાસ્તા જબ શીકર મી-ઝાળે આલીકે લાહક હુધ તો બંદાહાય બાદશાહી કીસ દીન કામ આવેગે ? બાદશાહને કહ્યા, સચ કેહતા હયે, પર જે ફીકર મેરે જકે અંદર હયે સો તદબીરસે બાહેર હયે, સુન અબ ખીરદમંદ, મેરી સારી ઉમર ઇસી મુલકગીરીકે દરદ સરીમેં ગઈ, અબ યે સીનો સાલ હુવા આગે મોત બાકી હયે સો ઉસકાબી પેગામ આયા સીયાહ બાલ સુફીદ હો ચલે વો મસલ હયે કે સારી ગત ચોઝે, અબ સુખ્હેકોબી ન જાગેં અબ તલક એક બેઠા પર્ધા ન હુવા જે મેરી ખાતીર જમખ હોતી ઇસ લીઝે દીલ સખ ઉદાસ હુવા, ઝોર મેં સખ કુછ છોડ બેઠા—જીસકો જ ચાહે મુલકલે યા માલલે મુજે કુછ કામ નહી બલકે કોઈ દીન યે ધરાદા રખતા હું કે સખ છોડ છોડકર જંગલ ઝોર પ્રહાંમેં નીકલ જઈ, ઝોર મુખ અપના કીસીકો ન દીખાઈ; ઇત્તી તરેહ યે અંદરોઝકી ઝીંઘી બસર કરૂં, અગર કોઈ મકાન ખુશ આયા તો વહાં બેઠકર બંદગી આપને મખમુદકી બખ લા-ઉગા. શાયદ આદેખત બખેર રહો ઝોર દુન્યાકો ખુબ દેખા કુછ મજા ન પાયા ઈતની ખાત બોલકર ઝોર એક બાહ બરકર બાદશાહ ચુપ હો રહે ખીરદમંદ ઉનકે બાપકા વજીર થા જબ યે શાહઝાદે યે તખસે મોહબ્બત રખતા થા અલાવા દાના ઝોર નેક અંદેશ થા કેહને લગા ખુદાકા જનાબસે ના ઉમીદ હોના હરગીઝ મુનાસીબ નહીં જીસને હઝના હઝાર આલમકો એક હુકમમેં પેદા કીયા તુમહેં જોલાદ દેની ઉસકે નઝીક કયા બડી ખાત હયે કીબલએ આલમ ઇસ તસવ્વર ખાતીલકો દીલસે દુર કરો નહીં તો તમામ આલમ દરહમ બરહમ હો જાવેગી ઝોર યે સલતનત કીસ કીસ મેહનન ઝોર મસકાસે તુમ્હારે ખુશરોગીને ઝોર તુમને કી હયે, એક ઝરામેં હાથસે નીકલ જાએગી ઝોર

બે ખખરીસે મુઠક વીરાંન હો જાએગા ખુદા ન પવાસ્તા આખર બદનામી હાસીલ હોગી ખાઝ ઉસપરબી પુરસ રોઝ કમારતકી હુવા ચાહે કે તુને બાદશાહ બનાકર અપને બદોકો તેરે હવાલે કયાથા તુ હમારી રહમતસે માયુસ હુવા ઝોર રખતકો હેરાન વ પરોશાન કયા ઇસ સવાલકા કયા જવાબ દોગે પસ ઇબાદતબી ઉસ રોઝ કામ ન આવેગી ઇસ વાસ્તે કે આદમીકા દીલ ખુદાકા ધર હયે ઝોર બાદશાહ ફક્ત અદલકે વાસ્તે ખુદે જાએગે શુલા-મકી બેઅદબી મઆફહો ધરસે નીકલ જના ઝોર જંગલ જંગલ ફીરના કામ જોગીયોંકા ઝોર ફકીરોંકા હયે નેક બાદશાહોંકા તુમ અપને જોગા કામ કરો ખુદાકી યાદ ઝોર બંદગી જંગલ પહાડ પર મોકુફ નહીં અપને યે બેત સુની હોગી.

ખૈત.

ખુદા તુજ પાસ તુ હુંડે જંગલમે.

દંદોરા શેહરમે લડકા બગલમે.

અગર મુનસફી ફરમાઇએ ઝોર ઇસ ફીદવીકી અરઝ કુબુલ કીજીએ તો બેહતર હું હયે કે જહાં પનાહ હરદમ ઝોર હર સાઅત ધ્યાન અપના ખુદાકી તરફ લગાકર દુઆ માંગા કરે' ઉસકી દરગાહસે કોઇ મહરમ નહી રહા દીનકો બંદોબસ્ત મુલકા ઝોર ઇન્સાફ અદાલત ગરીબ ગુરબાકી ફરમાવે' તો બંદે ખુદાકે દામને દોલતકે સાએમે' અમ્નો અમા-નસે ખુશ ગુઝરાન રહે ઝોર રાતકો ઇબાદત કીજીએ ઝોર દુરુદ પઘમખરકી રહે પાકકો નીયાઝ કરકર દુરવેશ ગોશાનશી મુતવક્લોસે મદદ લીજીએ ઝોર રોઝ રાતીય યતીમ અ-સીર અયાલદાર મોહતાન્ને ઝોર રાંડ બેવાઓકો દીજીએ અયસે અહે કામો નેક નીયતોંકી બરકતસે ખુદા ચાહે તો ઉમ્મીદ કરી હયે કે તુમહારે દીલક મકસદ ઝોર મતલબ સખ પુરે હો ઝોર જીસ વાસ્તે મીઝાન્ને આલી મુકદ્દર હો રહા હયે વો આરઝ બર આવે ઝોર ખુશી ખાતીર શરીફકો હોજાવે પરવરદીગારકી ઇનાયતપર નઝર રખયે કે વો એક દમમે' જો ચાહતા હયે સો કરતા હયે બારે ખીરદમંદ વઝીરકી અયસી અયસી અરઝ મારઝ કર-નેસે આઝાદબખ્ષકે દીલકો ધારસ બંધી, ફરમાયા અમ્મા તુ જો કેહતા હયે બલા મેમી કરેખે' આગે જો અદલાહકી મરઝી હયે સો હોગા જમ બાદશાહકે દીલકો તસદવી હુકમ તખ વઝીરસે પુછા કે ઝોર સખ અમીરો દખીર કયા કરતે હયે' ઝોર ફીસતરહ હયે ઉસને અરઝકી કે સખ અરકાને દોલત કીબલએ આલમકે જના માલકો દુઆ કરતે હયે આપકી શીકરસે સખ હેરાનો પરશાન હો રહે હયે' જમાલે મુયારક અપના દીખલાઇએ તો સખકી ખાતીર જમ્મે હોવે સુનાંયે ઇસવક્ત દીવાને આમમે હાઝીર હયે યે સુનકર બાદશાહને હુકમ કીયા ઇનશા અદલાહતઆલા કલ દરબાર ફરંગા સખકો કહો કે હાઝીર રહે' ખીર-દમંદ યે વઅદા સુતકર ખુશ હુવા ઝોર દોનોં હાય ઉઠાકર દુઆ દી કે જમ તલક યે ઝમીનોં આસમાં બરપા હયે તુમહારા તાજે તખ કાયમ રહે ઝોર હુઝુરસે રખસત હોકર ખુશી ખુશ બાહેર નીકલા ઝોર યે ખુશખખરી ઉમરાવોંસે કહી સખ અમીર હંસી ખુશી ધરકો મએ સારે શહરમે' આનંદ હો મઇ, રહમત પરખ મગન હુએ કે કલ બાદશાહ દરબારે આમ કરેગા સુબ્હોંકો સખ ખાનાઝાદ આલા અદના ઝોર અરકાને દોલત છોટે ખડે અપને પાએ ઝોર મરતબે પર આકર ખડે હુએ ઝોર મુનતઝીર જલબએ બાદશાહકે રહે જમ પેહેરદીન મઘા એક બારગી પરદા હો ઝોર બાદશાહને

ખરઆમદ હોકર તખ્ત મુબારક પર જુલુસ ફરમાયા નોખતખાનેમે શાદીયાને બળને લગે સજોને નજરે મુબારકબાદકી શુઝરાની ઝોર મુજરે ગાહમે તસલીમાત કોરનશાત બજાલાએ મવાશીક કદરો મનઝીલતકે હર એકી સરફરાઝી હુધ સખકે દીલકો ખુશી ઝોર ચૈન હુઆ જળ દોપહેર હુએ ખરખાસ્ત હોકર અંદરન મહેલ ઘખીલ હુએ ખાસા નોશબન ફરમાકર ખવામઆહમે આરામ કીયા ઉસ દીનસે બાદશાહને યહી મુકરર કીયા કે હમેશા સુખહોકો ફરખાર કરના ઝોર ખુદાકી દરગાહમે તોખા અસતગશાર કરકર અપને મતલબકી દુઆ માંગની એક રોઝ કીતાબમે બી લીખા દેખા કે અગર કીસી શખ્સકો ગમ યા શીકર અચસી લાલકહો કે ઉસકા ધલાજ તદખીરમે નહોસકે તો ચાહીએ કે તકદીરકે હવાલેકરે, ઝોર આપ ગોરસ્તાનકી તરફ રજુઅ કરકે તુફેલ પેહમબરકી રહકે ઉનકો અખશે ઝોર અપને તરી નીસ્તો નાખુદ સમજકર દીલકો ઈસ ગફલતે દુનયાવીસે હુશયાર રખે ઝોર, ઇબરતસે રોવે ઝોર ખુદાકી કુદરતકો દેખેકે મુજસે આગે કયસે કયસે સાહેબે મુલકો ખજાના ઇસ ઝમીર પર પેદા હુએ લેકીન આસમાનને સખકો અપની ગરદીશમે લાકર ખાકમે મીલા દીયા જયસા યે કહાવત હયે.

દોહરા.

ચલતી ચક્કી દેખકર દીયા કખીરા રોએ,

દો પાટનકે બીચઆ સાખીત ગયા ન કોએ.

દેખીએ સીવા એક મીટીકે દેરકે ઉનકા કુછ નશાન બાકી નહી રહા ઝોર સખ દો-લતે દુનયા ધરખાર આલ અવલાદ આશના દોસ્ત નોકર ચાકર હાથી ઘોડે છોડકર અકેલે પડે હયે' યે સખ ઉનકે કામ કુછ ન આયા બલકે અખ કોઇ નામબી નહી જનતા કે યે કોન યે ઝોર કખરકે અંદરકા અહવાલ માઅલુમ નહી કે કીડે મકોડે ચુટી સાંપ ઉનકો ખા ગએ યા ઉનપર કયા ખીતી ઝોર ખુદાસે કયસી ખતી યે ખાતે અપને દીલમે સોચ-કર સારી દુનયાકો લાડકોંકા ખેલ જને તખ સસકે દીલકા જુનયા હમેશાં શયુક્તા રહેમા કીમુ હાલતમે પઝ મુરદા ન હોગા યે નસીહત જળ કીતાબમે મુતાલેઆકી બાદશાહકો ખીરદમદ વઝીરકા કહેના યાદ આયા ઝોર દોનોમે મુતાખીક પાયા યે શોક હુવા કે ઉસ-પર અમલ કહૈ લેકીન સવાર હોકર ઝોર બીરબાહ લેકર બાદશાહોંકી તરહસે જના ઝોર ફીરના મુનાસીબ નહી એહેતર યે હયે કે લીખાશ બદલકર રાતકો અકેલે મકબરોમે યા કીસી મરદે ખુદા ગોશાનશીનકી ખીદમતમે જાયા કહૈ ઝોર શખ ખેદાર કહૈ, શાયદ ઉન મરદાને ખુદાકે વસીકેસે દુનયાકી મોરાદ ઝોર આકેખતકી નજત મયસ્સર હો,ખાત દીલમે મુકરર કરકે એક રોઝ રાતકો મોટે છોટે કપડે પહેનકર કુછ રૂખીએ અશરશી લેકર ચુપકે કીલ્એસે બાહેર નીકલે, ઝોર મૈદાનકી રાહ લી, જતે એક ગોરસ્તાનમે પોહાંચે, નેહાયત સીદક દીલસે દુરદ પડ રહેયે, ઝોર ઉસ વકત બાદશુદ ચલ રહીથી, બલકે આંધી કહા ચાહીએ એક બારગી બાદશાહકો દુરસે એક શાઅલાસા નજર આયા, કે માર્નદ સુખહોકે રોશન હયે દીલમે અપને ખ્યાલ કીયા કે ઇસ આંધી ઝોર અધેરમે યે રોશની બાહી હીકમતસે નહી યે તીલરસુમ હયે કે અગર ફીટકરી ઝોર ગદકા ચીરાગમે ખતીકે આસપાસ છીડક દીજએ, તો ફેરીડી હવા ચલે ચીરાગ મુલ ન હોગા યા કીસી વક્કીકા ચીરાગ હયે, કે જલતા હયે જો કુછ હો સો હો ચલકર દેખા ચાહીએ. શાયદ ઇસ શખ્સકે તુરસે મેરેલી ધરકા ચીરાગ

ਰੋਸ਼ਨ ਹੋ, ਐਸੇ ਵੀਹੜੀ ਮਰਾਦ ਮੀਥੇ ਧੇ ਨੀਯਤ ਕਰਕੇ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂਕੇ ਧਥੇ. ਨਯ ਨਯਦੀਕ ਪੋਛਾਂਧੇ
 ਹੋਆ ਕੇ ਘਰ ਫ਼ੀਰ ਮੇਨਵਾ ਕੁੰਨੀਯਾਂ ਗਲੇਮੇਂ ਭਲੇ ਐਸੇ ਸਰ ਆਨੁਪਰ ਧਰੇ ਆਲਮੇ ਮੇਹੋਸ਼ੀਮੇਂ
 ਸ਼ਾਮਲੇ ਮੈਠੇ ਫ਼ਥੇ, ਐਸੇ ਉਨਕਾ ਧੇ ਆਲਮ ਫ਼ਥੇ, ਨਯਸੇ ਕੋਛ ਮੁਸਾਫ਼ੀਰ ਅਪਨੇ ਸੁਫਲ ਐਸੇ
 ਕੋਮਲੇ ਪੀਛੜਕਰ ਮੇਕਸੀ ਐਸੇ ਸੁਫਲੀਸੀਮੇਂ ਗੀਰਫ਼ਤਾਰ ਹੋਕਰ ਫ਼ੇਰਾਨ ਰੇਹਮਤਾ ਫ਼ਥੇ, ਧਸੀ ਤਰੇ-
 ਫ਼ਥੇ ਧੇ ਧਾਰੀਂ ਨਕਸ਼ ਵੀਵਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਫ਼ਥੇ ਐਸੇ ਐਕੇ ਧੀਰਾਗ ਪਥਰਪਰ ਧਰਾ ਟਮਟਮਾ ਰਹਾ
 ਫ਼ਥੇ, ਫ਼ਰਗੀਯ ਹਵਾ ਉਸਕੋ ਨਹੀ ਲਗਤੀ ਗੋਧਾਸ਼ਾਨੁਸ ਉਸਕਾ ਆਸਮਾਨ ਘਨਾ ਫ਼ਥੇ ਕੇ ਮੇ
 ਅਤਰ ਨਯਤਾ ਫ਼ਥੇ, ਆਯਾਫ਼ ਅਯਤਕੋ ਦੇਖਤੇਹੀ ਧਕੀਨ ਆਧਾ ਕੇ ਸੁਫਰਰੇ ਤੇਰੀ ਆਰਯ
 ਧਨ ਮਰਦਾਨੇ ਧੁਫ਼ਾਕੇ ਕੁਫ਼ਮਕੀ ਧਰਕਤਸੇ ਧਰ ਆਵੇਗੀ ਐਸੇ ਤੇਰੀ ਉਮੀਦਕਾ ਸੁਧਾ ਫ਼ਰਪਤ
 ਧਨਕੀ ਤਵਨਨਸੇ ਫ਼ਰਾ ਹੋਕਰ ਫ਼ਥੇਗਾ ਧਨਕੀ ਅੰਦਮਤਮੇਂ ਧਥਰ ਅਪਨਾ ਅਫ਼ਵਾਲ ਕੁਛੇ, ਐਸੇ
 ਮਯਲੀਸਕਾ ਧਰੀਕ ਹੋ; ਸ਼ਾਯਦ ਧੁਧਪਰ ਰਹਮ ਆਕਰ ਫ਼ਥਾ ਕਰੇਂ ਨੇ ਮੇ ਨੀਯਾਯਕੇ ਧਥਾਂ ਕਯੁਲ
 ਹੋ. ਧੇ ਧਰਿਯਾ ਕਰਕਰ ਆਛਾ ਕੇ ਕੁਫ਼ਮ ਆਯੇ ਧਰੇ. ਧਥੀਂ ਅਫ਼ਲਨੇ ਸਮਯਯਾ ਕੇ ਆਧੇ ਮੇਨਕੁਫ਼
 ਨਯਦੀ ਨ ਕਰ ਯਰਾ ਧਥਕਰ ਦੇਖਲੇ, ਧੁਧੇ ਕਯਾ ਮਯਲੁਮ ਫ਼ਥੇ, ਕ, ਧੇ ਫ਼ਾਨ ਫ਼ਥੇ. ਐਸੇ ਕੁਛਾਸੇ
 ਆਧੇ ਫ਼ਥੇ ਐਸੇ ਧੀਧਰ ਯਤੇ ਫ਼ਥੇ ਕਯਾ ਯਨੇ ਧੇ ਦੇਵ ਫ਼ਥੇ, ਧਾ ਗੋਲਧੀਯਾ ਧਾਨੀ ਫ਼ਥੇ ਕੇ
 ਆਫ਼ਮੀਧੀ ਸੁਰਤ ਧਨਕਰ ਧਾਫ਼ਮ ਮੀਲ ਮੈਠੇ ਫ਼ਥੇ ਅਫ਼ਰ ਸੁਰਤ ਨਯਦੀ ਕਰਨਾ. ਐਸੇ ਧਨਦੇ ਫ਼ਰ-
 ਮਯਾਨ ਯਕਰ ਸੁਧੀਲ ਹੋਨਾ ਧੁਧ ਨਹੀ. ਅਧੀਂ ਐਕੇ ਗੋਸ਼ੀਮੇਂ ਫ਼ਥਰ ਫ਼ਥੀਕਤ ਧਨ ਫ਼ਰਵੇਸ਼ੀਕੀ
 ਯਨਨਾ ਆਫ਼ੀਯੇ. ਆਧੀਰ ਆਫ਼ਸ਼ਾਨੇ ਧੇਛੀ ਕੀਯਾ ਕੇ ਐਕੇ ਫ਼ਾਨੇਮੇਂ ਉਸ ਮਯਾਨਕੇ ਸੁਧਕਾ ਯ
 ਮੈਛਾ ਕੇ ਕੀਸੁਕੋ ਉਸਕੇ ਆਨੇਕੀ ਆਫ਼ਟਕੀ ਅਧਰ ਨ ਫ਼ਥ ਅਪਨਾ ਧਯਾਨ ਉਨਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਾਧਾ
 ਕੇ ਦੇਖੀਯੇ ਆਪਸਮੇਂ ਕਯਾ ਧਾਤਧੀਤ ਕਰਤੇ ਫ਼ਥੇ ਧਰੇਸ਼ਾਕਨ ਐਕੇ ਧਰੀਕੋ ਛੀਕ ਆਧੀ ਸੁਫਰ
 ਧੁਫ਼ਾਕਾ ਕੀਯਾ, ਧੇ ਤੀਨਾਂ ਕੁਛਦਰ ਉਸਕੀ ਆਵਾਯਸੇ ਧੀਕ ਪਠੇ, ਧੀਰਾਗਕੋ ਉਥਸਾਧਾ ਫ਼ੀਪਤੋ
 ਰੋਸ਼ਨ ਧਾ, ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਧੀਸਤਰੀਂਪਰ ਫ਼ਥਕੇ ਫ਼ਰਕਰ ਪੀਨੇ ਲਗੇ, ਐਕੇ ਉਨ ਆਯਾਫ਼ੀਮੇਂਸੇ ਮੋਲਾ ਅਧ
 ਧਾਰਾਂ ਫ਼ਮਦਰਦੋ ਰੀਕਾਨੇ ਨਯਾਂ ਗਰਫ਼ ਫ਼ਮਧਾਰਸੁਰਨੇ ਆਸਮਾਨਕੀ ਗਰਫ਼ੀਸੇ ਐਸੇ ਕੇਛੀਨੇਫ਼ਾਰਕੇ ਧਨੀਕੀਯਾਧਸੇ
 ਫ਼ਰਧਰ ਆਯਯਸਰ ਐਕੇ ਸੁਫ਼ਟਸ਼ੀਰੇ ਅਧਫ਼ਫ਼ੇ ਕੀਫ਼ਫ਼ਾਫ਼ਕੇ ਤਾਯੇਧਕੀ ਮਫ਼ ਐਸੇ ਫ਼ੀਸਮਤਕ ਧਾਵਰੀਸੇ
 ਆਯ ਧਸ ਮੁਕਾਮਪਰ ਯਾਫ਼ਮ ਸੁਫ਼ਾਫ਼ਾਤ ਫ਼ਥ. ਐਸੇ ਕੁਛਾਂ ਅਫ਼ਵਾਲ ਕੁਛ ਮਯਲੁਮ ਨਹੀ, ਕੇ
 ਕਯਾ ਪੇਸ਼ ਆਧੇ ਐਕੇ ਯ ਰਹੇਂ ਧਾ ਧੁਧਾ ਯਫ਼ਾ ਹੋਯਨੇ ਰਾਤ ਧੀ ਪਛਾਟ ਹੋਤੀ ਫ਼ਥੇ ਅਧੀਸੇ
 ਪਧਪਟ ਰੇਟਨਾ ਧੁਧ ਨਹੀਂ ਧਰਸੇ ਧੇ ਮੇਫ਼ਤਰ ਫ਼ਥੇ ਕੇ ਅਧਨੀ ਅਧਨੀ ਸਰਧੁਯੀਸਤ ਨੇ ਧਰਾ ਫ਼ਨ-
 ਧਮੇ ਧਰਪਰ ਧੀਧੀ ਹੋ ਧਧਰਤੇ ਕੇ ਧੁਧ ਉਸਮੇਂ ਕੀਧੀਮਰ ਨਹੀ, ਧਧਾਨ ਕਰੇ ਤੋ ਧਾਮੇਮੇਂ
 ਰਾਤ ਕਟਯਧ ਨਯ ਧੋਧੀ ਸਧ ਧਾਕੀ ਰਹੇਂ ਤਧ ਧੋਧ ਪੋਧ ਰਹੇਂ ਸਮੇਂਨੇ ਕੁਛਾ ਧਾ ਫ਼ਾਫ਼ੀ ਨੇ
 ਕੁਛ ਧਰਧਾਫ਼ ਹੋਤਾ ਫ਼ਥੇ, ਫ਼ਮਨੇ ਕਯੁਲ ਕੀਯਾ ਪੈਫ਼ਥੇ ਆਪਫ਼ੀ ਅਪਨਾ ਅਫ਼ਵਾਲ ਨੇ ਹੋਆ ਫ਼ਥੇ,
 ਧਾ ਧੁਧਪਰ ਸੁਧਾਰਾ ਫ਼ਥੇ ਧੁਧਯ ਕੀਨਯੇ ਤੋ ਫ਼ਮ ਸੁਰਧੀਫ਼ਫ਼ੋ.

ਸਰ ਪੈਫ਼ਲੇ ਫ਼ਰਵੇਸ਼ਾਕੀ.

ਪੈਫ਼ਲਾ ਫ਼ਰਵੇਸ਼ ਹੋਯਾਨੁ ਹੋ ਮੈਛਾ ਐਸੇ ਅਪਨੀ ਸੈਰਕਾ ਫ਼ੀਸ਼ਾ ਧਸਿ ਤਰ੍ਹਾਂਕੇ ਕੇਛਨੇ ਲਗਾ
 ਧਾ ਮਯਲੁਫ਼ ਅਫ਼ਵਾਲ ਧਰਾ ਧਧਰ ਸੁਤਵਨਨ ਹੋ ਐਸੇ ਮਾਨਸ਼ਾ ਧਸ ਮੇਸਰੇ ਪਾਕਯਾ ਸੁਨੇ.

ਫ਼ਧਾਧ.

ਮੇ ਸਸਧੀਸ਼ ਮੇਰੀ ਯਸੇ ਧਾਨ ਧਰ ਸੁਨੇ.

મુજકો ફલકને કર દીધા જેરો ઝપર મુનો;
 જો કુછ કે પેશ આઈ હયે સીદન મેરે તઈ,
 ઉસકો બયાન કરતા હું તુમ સરખસર મુનો,

અમ યારાં મેરી પેદાયજી ઓર વતન ખુરશોકા મુલકે યમન હયે વાલીદ સ આજીઝકા મલેકતુનર ખવાજી અહમદ નામ બડા સોદાગરયા ઉસ વકતમે આઘ મહાબન યા બેપારી ઉનકે બરાબર ન યા અકસર શેહરોમે કાઠ્યાં ઓર ગુમાસ્તે ખરીદો ફરોખતકે વાસ્તે મુરરર થે ઓર લાંબો રાખે નકદ ઓર જીનસ મુલક મુલકી ધરમે મૌજુદ થી, ઉનકે ચહાં હો લડકે પેદા હુએ એક તો યહી ફકીર જો કદની સૈલી પેહને હુએ મુરશ્વેકી હુશરીમે હાઝીર ઓર બોલતા હુએ દુસરી એક બેહન જીસકા કીમલા ગાલને અપને જીતેજી ઓર શરૂર કે સોદાગાર બચ્ચેસે શાદા કર દી થી વો અપને મુસરાલમે રેહતીથી ગરઝ જીસકે ધરમે ધતની દોલત ઓર એક લડકા હો ઉસકે લાડ પ્યારકા કયા કીકાના હયે મુજ ફકીરને બે ચાચો છુઓસે માંબાપકે સાએમે પરવરીશ પાઠ ઓર પડના લીખના ઓર સીપાહગરીકા કસબ વ કન્ન સોદાગરીકાબી ખાહાતા રોઝનામા સીખને લગા ચોદા બરસ તક નેહાયત ખુશી ઓર બેફીકરીમે ગુઝરી કુછ દુનયાકા અદેશા દીલમે ન આયા યકબચક એકદી સાલમે, વાલે દેના કઝાઓ દલાહીસે મરગએ અબજ તરેહકા ગમ હુવા જીસકા બયાન નહીં કર સકતા એક બારગી યતીમ હો ગયા કોઇ સરપર બડા ખુડા નરહા. ઇસ મુસીબત નાગહાનીસે રાતદીન રોયા કરતા ખાના પીના સમ છુટ ગયા ચાલીસ દીન જુદું તું કરકર કટે, ચેહલુખમે અપને બેગાને છોટે બડે જન્મ હુએ જન્મ રાતેહાસે ફરાગત હુઇ સખને ફકીરકો બાપકી પગડી બન્ધવાઇ ઓર સમજવા દુનયામે સખકે માંબાપ મરતે આએ હયે ઓર અપને તઈબી એક દીન મરના હયે પસ સખર કરો અપને ધરકો દેખો અમ બાપકી જમે તુમ સરદાર હુએ અપને કારોબાર લેન દેનસે હોશ્યાદ ફરેહો તસલ્લી દેકર વે રખસ્ત હુએ, ગુમાસ્તે કારબારી નવકર આકર જીતનેથે આનકર હાઝીર હુએ નઝરે દી, ઓર બોલે કોડે નકો જીનસકે અપની નઝર મુબારકસે દેખ લીજએ એક બારગી જો ઉસ દોલત બેઈનતેહા પર નીગાહ પડી આખે ખુશગઢ દીવાનખાનેકી તખ્તારીકા હુકમ કીયા ફરશોને ફરશ બીજાકર જીત પરદે ચીલમને તકલ્મુદકી લગા દી ઓર અબજે ખીદમતગાર દીવાર નવકર રખે સરકારસે રીઝકાગરકી પોશાકે બનવા દી ફકીર મલકનપર તકયા લગાકર બેઠા વએસેહી આદમી ગનડે શંકડે મુરતપર ખાને પીને વાલે જુદે ખુશામંદી આકર આરાના હુએ ઓર મુસાહેબ અને ઉસને આઠ પેહર સોલખત રેહને લગી હર કહીંકી ખાતે ઓર મલકલે વાહી તખાહી ધધરકી કરતે ઓર કેહતે ઇસ જવાનીકે આલમમે કેતગીકી કરાખ શુલ્લ શુલાખ ખીચવાએ નાઝનીન મઅયુકોકી ખુશવાકર ઉનકે સાથ પીજએ ઓર એસ કીજએ ગરઝ આદમીકા શેતાન આદમી હયે હરદમકે કહેને સુનનેસે અપાબી મીઝાજ બહેક ગયા સરાખ ઓર નાય ઓર જુવેકા ચરચા શુરખ હુવા ફીર તો યે નવખત પોહચીકે સોદાગરી જીલકર તમાશાખીની ઓર દેને લેનેકા સોદા હુવા અપને નવકર ઓર રશીકિને જન્મ યે મરજીત દેખી જો જીસકે હાથપડા અજગ કીયા ગયા હુઝ મયાદી કુછ અખર નહી કીતના રપીયા ખરચ હોતા હયે કહીંસે આતા ઓર કીધર ખાતા હયે માસે-મુસ દીલેબેહરમ ઇસ કુશલ ખરચી કે આજે અમર મંજીરવકા હોતા લોખી વરા ન

કરતા કંઈ બરસકે બરસેમે એક બારગી ચે હાલત હો ગધ કે ફક્ત ટોપી ઓર લંગોટી બાકી રહી દોસ્ત આસા। જો હાંત કાટે રોટી ખાતેયે ચમચા ભર ખુન અપના હરખાતમેં કમાનસેં નીસાર કરતેયે કાકુર હોગએ બલકે રાહમાટમેં અગર કંઢી ભેટ મુલાકાત હોજતી તો આખે ચુરાકર મુંઢ ફેર લેતે ઓર નવકર ચાકર ખીદમતગાર ચ અને હહેલીઅત ખાસા બરહાર સાખીત ખાની સખ છોડકર કીનારે લગે કોઈ ખાતકા પુછને વાલા ન રહા જો કહે ચે કયા તુમહારા હાલ હુવા સીવાય ગમ ઓર અફસોસકે કોઈ રશીક ન દેરા અખ હખડીકે દુડયાં મયરસર નહી જો ચચાકર પાની પીડે દોતીન ફાકે કડાકે ખીચે તાખ લુકકી ન લા-સકા લાચાર બેહયાઇકા ચુરકા મુંઢપર ડાલકર ચેકરદ કીયા કે બેહન કે પાસ ચલએ લેકીન ચે શરમ દીલમે આતીથી કે કીજલગાહકી વશાતકે બચદ ન બેહનસે કુછ મુલુકકીયા ન આ-લી ખતલીખા બચકે ઉસને દોઝકે ખતખુત ખાતમ પુરસી ઓર ઇશ્તીયાક કે લીખે ઉન-કાખી જવાખ ઇસ ખવાખે ખરાગો રામે ન ભેજ ઇસ શરમીંદગીસે છતો ન આહતા ચા પર સીવાએ ઉસ ઘરકે ઓર કોઈ ઠીકાના નજરમે ન દેરા જુ' તુ' પાખાદા ખાલી હાથ ગીરતા પડતા હબર મેહનતસે વે કંઈ મનઝીલેં કાટકર હમસીરાકે શહેરમેં જાકર ઉસકે મ-કાનપર પોહચાવો માંભઈ મેરાચે હાત દેખકર બલાએ લે ઓર ગલે મીલકર બાંધત રોઈ તેલ કાલે માશ ઓર ટકે મુજપરસે સડકે કીચે કેહને લગી અગરએ મુલાકાતસે દીલ બહોત ખુશ હુવા લેકીન બેયા તેરીચે કયા ચુરત બની ઇસકા જવાખ મે કુછે ન સકા આંખોમે આંસુ ડખડ્યાકાર ચુપકા હો રહા બેહનને જલવી ખાસી પોશાક સીલવાકર હમ્મામમેં ભેજ નહા ધોકર નચે કપડે પેહને એક મકાન અવને પાસ બહોત અચ્છા તકલુફકા મેરે રેહનેકા મુકરર કીયા સુમોહકો શરખત ઓર લો જ્યાત હલવા સોહન પીસ્તા મગમી ના-સ્તેકો ઓર વિસરે પેહર મેવે ખુશકો તર ફલ ફલારીઓ રાતદીન દોનો ચકત પુલાખ નાન કલયા તખાખ તોહફા તોહફા મજેદાર મંગવાકર અપને રખડ ખીલાકર જતી સખ તરહ ખાતિરદારી કરતી મૈને વૈસી તસદીઅકે બચદ જો ચે આરામ પાયા ખુશકી દરમાહમેં હ. ઝાર હઝાર ચુકર બજ લાયા કંઈ મહિને ઇસ ધરાગાસે મુઝરે કે પાંવ ઉસ ખીલવતસે બ-હેર નરખખા એક દીન વો બેહન જો બજએ વાલે ફાકે મેરે ખાતર રખતીથી કેહને લગી અચ ખારન તુ મેરી આંખોટી પુતલી ઓર માખાપકી મુઘ મીટીટી નીચાની હચે તેરે આ. નેસે મેરા કલેજ ઠંડા હુવા જખ તુજે દેખતી હું બાગ બાગ હોતી હું તુને મુજેહ નેહાલ કીયા લેકીન મસ્દોકા ખુદાને કમાનેકે લીચે બનાયા હચે ઘરમે બેઠે રેહના ઉનકો લાઝીમ ન-હી જો મરદ નીખટ હેકર ઘર સોના હચે ઉસકો દુનયાકે લોગ તખના મેહના દેતે હચે ખુસુસ ઇસ શેહેરકે આદમી છોટે બડે બે સખખ તુમહારે રેહનેપર કહેંગે અપને બાપકી દૌલત દુનયા બરખાદ કરકે બેહનવીકે દુકડોં પર આપકાચે નીહાલત બેગૈરતી ઓર મેરી તુમહારી હંસાઈ ઓર માખાપકે નામકો સખખ લાજ લગનેકા હચે નહી તો મૈ અપને ચ-મડેકી જુતયાં બનાકર તુજે પેહેનાડે ઓર કલેજમે હાત રખખુ અમહે સુનાહ હચે સ-હરકા કરદ કરો ખુશ ચાકે તો હોન ફીરે ઓર ઇસ હૈરાની ઓર મુશ્કસીકે બલે ખાતર જમઈ ઓર ખુશી લાસીત હોચે ખાત સુનકર મુજેબી ગૈરત આઇ ઉસકી નસીલત ખસંદકી જવાખ દીયા અચ્છા, અખ તુમ માકી જમાહો, જો કહો સો કરે ચે મેરી મરઝી પાકર બે-હનને ઘરમે જાકર પચાસ તોડે અચ્છસીકે અસલી ઓર લોઝકે હાગમે લીવાતર મેરે આમુ

હારખી, ઝોર ખોલી, એક કાફલા સીદાગરોડા દમીશકોડો જતા હયે તુમ જન રૂખોસે જનસ તીજરતકી ખરીદ કરે. એક તાજર મમાનદારકે હવાલે કરકે કરકે દરન આવેજ પકડી લીખવા હો ઝોર આપખી ફરક દમીશકા કરે. વહાં જળ ખેરીયતસે જ પડે.ઓ, આપ જ્ય સુનાહા સમજ ખુજ લીજો, યા આપ બેચઓ મેં નકદ લેકર બાઝરમે ગયા, અસ-બાબ સીદાગરીકા ખરીદ કરકર ઝોર બડે સીદાગરકે સીકુદ કીયા નવીસ્તો ખવાલસે ખાતીર જમ્મ કરલી. વો તાજર દરયાકી રાહસે ઝડાજપર સવાર હોકર રવાના હુવા; ફકીરને ખુશ કીકી રાહ ચલનેકી તરખારકી જળ રખસ્ત હોને લગા ખેતનને એક સરપાવ ભારી ઝોર એક ઘોડા જડાવ સાજસે તવાજમ કીયા ઝોર મીઠાઈ પકવાન એક ખાસ દાનમેં બરકર હરનેસે લટકા દીયા, ઝોર છાગલ પાનીકી શીકાર બદમે બંધવાદોઃ મગામ જમીનકા રૂખા મેરે બાજુપર બાંધા, ઘઢીકા ટીકા બાયેંપર લગાકર આસુ પીકર ખોલી સીધારો, તુમ્હે ખુદાકો સોપા, પીટ દીખાએ જતે હો, ફસીતરહ જલદ અપના મુહ દીખાઇયો મેને કાતેલા ખેરકી પડકર કહા. તુમ્હારાબી અલાહ હાદીજ હય મેને કુખુલ કીયા—વહાંસં નીકલકર ઘોડેપર સવાર હુવા ઝોર ખુદાકે તવક હલપર બરોસા કરે. દોમતનીનકી એક મનઝીલ કરવી હુવા દમીશકકે ખાસ જ પહોંચ્યા.

ગરજ જળ શેહરકે દરવાજાપર ગયા તો બહોત ગત જ ચુકી યા, દગ્ગાન ઝોર નીગાહબાનોને દરવાજા બંધ કીયા થા—મેને બહોત મીનતકી, સુસારીર હું તુસે ધવા મારે થાતા હું અગર કીવાડ ખોલ દો તો શેહરમેં જકર દાને ધાગજ આરામ પાઉ. અંદરસે છુકર બેલે, ઈસ વકત દરવાજા ખોલનેકા હુકમ નહીં કયું ઈતની રાત ગયે તુમ આએ. જળ મેને જવાબ સાદ ઉનસે સુના શેહર થનાહકી દીવારકે તલે ઘોડેપરસે ઝોર જન પોશ મીઠાકર બેઠા—જગનેકે ખાતીર ઈધર ઉધર ટહેજન લગા, જસ વકત આધી રાત ઉધર હુઈ, સુનસાન હો ગયા—દેખતા કયા હું કે એક સંદુક કીલ્લેકી દીવાલપરસે નીચે ચલા આતા હયે ! ચે દેખકર મેં અચંબેમે હુવા કે કયા તીલસ્તમ હયે, શાયદ ખુદાને મેરી હેરાની ઝોર સરગરદાનીપર રકમ ખકર ખજાના ગેજસે દનાયત કીયા ! જળ વો સંદુક જમીનપર ઠેરા તો ડરતે ડરતે મેં ખાસ ગયા, દેખા તો કાટકા સંદુક હયે, લાલ-ચસે ઉસે ખોલા એક મજ્જશુક ખુબસુરત કાગળીસી ઝોરત જસકે દેખનેસે હોસ જતા રહે ધામજ લહુમેં તરખતર આંખે બંદ કીએ હુએ પડી કુલ ખુલાતી હયે ! આંકરના આહેમ્તા હોંટ હીલતે હયે ઝોર ચે આવાજ મુંહસે નીકલતી હયે અચ કમખાખ મેનહા, અચ ઝાલીમ પુરવજા, બદલા ઇસ બલાઈ ઝોર મોહબ્બતકા ચહીયા જન તુને કીયા, બલા એક જખ્મ ઝોરબી લગા મેને અપના તેરા ઈનસાદ ખુદાકો સોપા ચે કે કર કીયો બેહોશીકે આલ-મમેં દુપટ્ટેકા આંચલ મુંહપર લે લીયા, મેરી તરફ ધ્યાન ન કીયા ફકીર ઉસકો દેખકર ઝોર ચે બાત સુનકર સુન હો ગયા, જમે આમા કીસ બેહયા ઝાલીમને કયું અપસે નાજનીન સનમકો જખ્મી કીયા, કયા ઉસકે દીલમેં આયા ઝોર હાથ ઉસપર કયુંકર ચલાયા, ઉસકે દીલમેં તો મોહબ્બત અબ તલક બાકી હયે જો ઉસ જન કંદનીકી હાલતમેં ઉસકો ચાહ કરતી હયે—મેં આહી આપ ચે કેલ રહાયા, આવાજ ઉસકે કાનમેં ગઇ, એક મરતમે કાઠા મુંહસે સરકાકર મુજકો દેખા, જસવકત ઉસકી નીગા મેરી નજરોસે લડી મુજે અસખાને ઝોર જ સુન સુનાને લગા બકોર અપને તખ્ મોખા-

જુરત કરક પુછા સચ કહો. તુમ કૌન હો એર યે કયા માનગ હયે, અગર ખ્યાન કરો તો મેરે દીલકો તરસકીહો. યે સુનકર અગરયે તાકત બોલનેકી ન થી, મગર આદેરામે કહા શુકર હયે મેરી દાલન ઝખ્ખોં કે મારે યે કજ હો રહી હયે કયા ખાક બોલું, કોઝ દમટી મેહમાન હું. જખ મેરી જન નીકલ જરે તો ખુદા કે વારતે જવાં મરદા કરકે મુજ બહબખતકો ઈસી સંદુકમેં કીસી જગા ગાડ દીગ્ને તો ચંએ બલે ખુરકી ઝખાનસે નખત પાક, એર તુ દાખીયે સવાળકે હો, ઇનના બોલકર ચુપ રહી રાતકો મુજસે કજ તદખીર નહોસકી, યો સંદુક અપને પાસ ઉઠલાયા એર ઘયાં ગીનતે લયા કે કખ ઇતની રાત તમામ હો તો ફજરકા શેહરમેં જાકર જો કજ દલાજ ઇસકા હોસકે બમકદુર અપને કહી-વો થોડીસી રાત અસી પહાડ હોગમ કે દીલ ધગરા ગયા, બારે ખુદા ખુદા કર સખડો જખ નજદીક ફર્મ મુરગા બોલા આદમ્યોકી આનાઝ આને લગી મેં ફજરકી નમાઝ પડકર સંદુકકા ખુજીએં કયા જાંદી દરવાઝા શહેરકા ખુશ મેં શહેરમેં દાખીલ હુવા. હરએક આદમી એર દુકાનાનમેં તવેલી કીરાએકી તલાશ કરનેલગા-હુંડતે હુંડતે એક મમાન ખુશ-કતા નવા યશગતકા બાઝે વેકર જા કિનગ. પેલે કિસ મઅથુકકો સંદુકસે નીકાલકર ઝડકે યાવોંપર મુલાયમ ખીટોના રૂકે એક ઝોઝમેં લીટાયા, એર આદમી એતેમારી વહાં છોડ કર ફકીર જરતાતકી તલાશમેં નીકલા હરએકસે પુછતા શીરતા થા કે ઇસ શહેરમેં જરરાહ દારીગર કૌન હયે, એર ક્યાં રહતા હયે ! એક શખસને કહા, એક હજમ જરરાહીકે કસખ એર દકીમીકે ફનમેં ચકતા હયે, અગર મુન્દેકો કિસકે પાસ લેજાઓ ખુદાકે દુકમને અચસી તતમાર કરે કે એકગાર વોબી જા કોં, વો ઇસ મહેલ્લેમેં રહતા હયે, એર ઇસા નામ હયે, મેં યે મુઝા સુનકર બેએખતીયાર ચમા, તલાશ કરતે કરતે પતેસે કિસકે દરવાઝે પોંચ્યા એક મરદ મુઝાદરીકો દેગઝોઝ પર ગંડે દેખા એર કઈ આદમી મરહમકી તયા-રીકે લાંએ કજ પીસ પાસ રહેયે. શકીરને મારે ખુમામકે અદખસે સલામ કીયા, એર કહા, “ મેં તુન્દારા નામ એર ખુખ્યાં સુનકર આયા હું ” માજરા યે હયે કે મેં અપને સુ-લ્હસે તીજતકે લીજો ગલા, કખીલંકો બમખખ મોહખખતકે સાથ લીયા, જખ નજદીક ઇસ શહેરકે આયા તો થોડીસી દુર રાહ થી જો શામ પડ ગઝ, અન દેખે મુદકમેં રાતકો ચલના મુનારીખ ન જના મેદાનમેં એક દરખતકે તલે કિતર નપરા; પીછલે પેહર ડાંકા આયા જો માલો અસખાખ પાયા લટ લીયા, ગહેનેકી લાચયસે કિસખીખીકોબી ધાયલ કીયા, મુજસે કજ ન હોસકા, રાત જો ખાકી જુલું તું કર કાટી, ફજરકી શહેરમેં આનકર મકાન કીરાએ લીયા, કિનકો વહાં રખપર મેં તુમ્દારે પાસ દાંડા આયા હું, ખુદાને તુમ્હેં યે કમાલ દીયા હયેં ઇસ મુસાફીરપર મેહેરઆની કરો, ગરીબખાનેપર તશરીફ લે ચલો કિસકો દેખો, અગર કિસકી જીંદગી દુર્લ તો તુમ્હેં બરા જસ હોગા એર મેં સારી કિમર ગુલામી કહંગા. ઇસા જરરાહ બહોત રહમ દીત એર ખુદાપરસ્ત થા, મેરી ગરીબીકી ખાતોંપર તરસ ખાકર મેરે સાથ કિસ હવેલીનક આયા, ઝખ્ખોકો દેખતેહાં મેરી તસલ્લીકી બોલા, ખુદાકે, કરમસે ઇસ ખીખીકે ઝખ્ખ આલોસ દાનમેં બર આવેગે; ગુસ્લ શકાકા કરવા હુંગા, ગરઝ કિસ ગરહે ખુદાને સખ ઝખ્ખોકો નીમકે પાનીસે ધોધાકર સાફ કીયા, જો લાયક ટાંકાંકે પાંએ કિ-હેં સીયા, બાકી ધાવોંપર અપને ખીસેસે એક ડખ્ખા નીકાલકર કીતનોમે પટ્ટી રખખી, એર નીહાયત કજકતમેં કહા, મેં દોનોં વકત આયા કહંગા, તુ અખરદાર રહીયો અચસી તરકત

ન કરે જો ઠાકે દુટ જાએ, મુર્ગદા શોરખા બળએ ગીઝા ઉસકે હલકમે ચુવાધ્યા, ઓર અકસર અરક બેદ મુશક શુલાબકે સાથ દીવા કીજયે। જો કુબ્ધત રહે; ચે કેલકર રખસત ચાલી। મૈને બહોત મીનતકી ઓર હાથ જોડકર કહા, પુઠ્ઠારી તલકદી દેનેસે મેરીબી ઝીંદગી હુધ, નહીં તો સીવા મરનેકે કુછ સુજતા ન થા પુદા પુઠ્ઠે સલામત રખે, ઇતર પાનદાન દેકર રખસત કીયા, મૈં રાત દીન ખીદમતમે ઉસ પરીકી હાઝર રેહતા આરામ અપને ઉપર હરામ કીયા, પુદાકી દરગાહસે રોઝ બરોઝ ઉસકે ચંગે હોનેકી દુઆ માંગતા ઇતેદાકન વો સોદાગરબી આ પોંહ્યા, ઓર મેરા માલ અમાનત મેરે હવાલે કીયા। મૈને ઉસે ઝોને પોતે બેચડાલા ઓર દાદરમનથે અરચ કરને લગા। વો મરદ જરરાહ હમેશા આતા જતા થોડે અરસેમે સબ કામ બરકર અંગુર કરલાએ, બખ્શ કઈદીનકે ગુરજ શકાકા કીયા, અબજ તરહકી પુશી હાસીલ હુર્મ-ખીલખત ઓર અક્ષરશીયાં ઇસા હઝમકે આગે ધરી, ઓર પરીકા મુકલ્લાહ ફરશ ખીલાકર મસનદપર ખીલાયા, ફકીરને ગરીબોંકો બહોતસી બેર બેરાત ઉસ દીનકી—ગોયા બાદશાહત હકતઅક્લીમકી ઇસ ફકીરકે હાથ લગી। ઓર ઉસ પરીકા શકા પાનેસે અચસા રંગ નીખરા કે મુખડા સુરજ કે માર્નોદ ચમ કને ઓર કુદનકી તરહ દમકને લગા, નજરકી મળલ ન થી જો ઉસકે જબાલપર ઠેર-ફકીર બ સરો ચશ્મ ઉસકે હુકમમે હાઝીર રેહતા, જો ફરમાતી સો બળલાતા વો અપને હુસ્ને ગુરૂર ઓર સરદારીકે દીમાગમે જો મેરી તરફ કશુ દેખતી તો ફરમાતીકે બખરદાર અમર પુજે હમારી ખાતીર મનઝૂર હયે તો હરગીઝ હમારી ખાતમે દમ ન મારયો, જો હમ કહે ખીલા ઉઝર કીએ જાઇયે અપના કીસી ખાતમે દખલ ન કરયો, નતીં તો તુ પચતાયેગા। ઉસકી વજઅસે ચે મઅલુમ હોતા થા કે હક મેરી ખીદમત ગુઝારી ઓર ફરમાખરદારીકા ઉસે અલખતતા મનઝૂર હયે, ફકીરબી ઉસકી બેમરઝી એક કામ ન કરતા; ઉસકા ફરમાના બસરો ચશ્મ બળલાતા—એક મુદત ઉસી રાઝો નીયાઝમે કદી, જો ઉસને ધરમાયશ કી વો વહીં મેને લાકર હાઝર કી કિસ ફકીર પાસ જો કુછ નકદ જનસ ઓર અસ્લ વ નફેકાયા સબ સરફ હુવા, ઉસ બેગાને મુલકમે કોન ઐતથાર કરે, જો કરઝાદામસે કામ ચલે—આખીર તકલીફ ગેઝ મરનેકે ખરચકી હોને લગી ઇસસે દીલ બહોત ધબરાયા; ફીકરસે દુખલા હોતા ચલા, ચેહરેકા રંગ કલજવા હો ગયા, લેકીન કીસસે કહું ! જો કુછ ગુઝરે સો ચેહરેકા રંગ કલજવા હો ગયા, લેકીન કીસસે કહું ! જો કુછ દીલપર ગુઝરે સો ગુઝરે, કહર દુરવેશ બળને દુરવેશ એક દીન ઉસ પરીને અપને શકરસે દરયાફત કરકે કહા અચ શલાને, તેરી ખીદમતોંકા હક હમારે જીમે નકશ કલ હજર હયે, પર ઉસકા ઇવઝ ખીલફેલ હમસે નહીં હોસકતા, અગર વાસ્તે ખરચ ગુરૂરકે કુછ ફરકાર હો તો અપને દીલમે અદેશા ન કર, એક તુકડા કાગઝ ઓર દાવત કલમ હાઝીરકર મૈને તબ મઅલુમ કીયા કે કીસી સુલકકી પાદશાહઝાદી હયે, જો ઇસ દીલો દીમાગસે ગુદ-તગો કરતી હયે; શીલફેર કલમદાન આગે રખ દીયા, ઉસ નાઝીનને એક રક્ષા દસ્તેખત ખાસ કે લીખકર મેરે હવાલે કીયા ઓર કહા, કીલ્લેકે પાસ તીર પોલીયા હયે. વહા ઇસ કુચેમે એક હવેલી બડીસી હયે; ઉસ મકાનકે માલીકકા નામ સીદી બહાર હયે, તુ જબકર ઇસ રકકેકા ઉસ તલક પોંહ્યા દે. ફકીર મવાશીક ફરમાને ઉસકે ઉસી નામે નશાનપર મનઝીએ મકસુદતક જ પોંહ્યા દરખાનકી ઝખાની કેશીવત ખતકી કહેલા બેજ—વહીં સુન-

તેથી એક હબશી જવાન ખુબ સુરત એક ફેંટા તરાહદાર સળે હુએ બાહેર નીકલ આયા, અગરચે રંગ સાંવલા થા, પર ગોયા તમામ નમકબરા હુવા; મેરે હાથસે ખત લે લીયા.

કુછ પુછા, ઉન્હી કદમે શીર અંદર ચલા ગયા; થોડી દેરમે આરા કીસ્તીયાં મર મોહર ઝરખતકે તોડા પોશ પડે હુએ ગુલામોંકે સરપર ધરે બાહેર આયા કહા, એર જવાનકે સાથ જાકર ચલે ગોશમે પોંહયા દો. મેંબી સલામ કર રખસ્ત હુવા અપને મદાનમે લાયા, આદમ્યોંકો દરવાએકે બાહેરસે રખસ્ત કીયા. વો કીસ્તીયાં અનામત હુઝરમે ઉસ પરીકે ગુઝરાનીયા દેખકર ફરમાયા ચગ્યારા બદરે અશરશીયોંકે એર ખરચમે લા, ખુદા રઝઝાક હયે—ફકીર ઉમ નકંદકો લેકર ઝર્રીઆતમે ખરચ કરને લગા; અગરચે ખાતીર જમખ હુધ. પર દીલમે ચે ખલીશ રહીકે યા ઈલાહી ચે કયા સુરત હયે કે બગર પુછે ગાયે ઇતના માલ ના આશના સુરત અજનબીને એક પુરએ કામઝપર મેરે હવાલે કીયા, અગર ઉસ પરીસે ચે બેદ પુછું તો ઉતને પેહલેહી મનાઇ કર રખ્યા થા, મારે ડરકે દમ નહીં માર સક્તા થા.

અઅદ આડ દીનકે વો મઅશુકા મુજસે સુખાતીય હુધ કે હક્તઆલાને આદમ્યોંકો ઈનસા તતકા જામા ઇનાયત કીયા હયે, કે ફટે ન મેલા દો, અગરચે પુરાને કપડેસે ઉસકી આદમીયતમે ફરક નહીં આતા પર ઝાહીરમે બલકુદલાહક નજરોમે એતબાર નહીં પાતા; તોડે અશરશીકે સાથ લેકર ચૌક કે ચવરાહેપર યુસુફ સોદાગરકી દુકાનમે જા એર કે રકમ જવાહીરકી બેશ કીમત એર દોખીલઅતે ઝર્ફ ખંકડીમોલ લે આ, ફકીર વહીં સવાર હોકર ઉસકી દુકાનમે ગયા, દેખા તો એક જવાન શકીલ અમદરાની જોડા પેહને ગદીપર બેઠા હયે, એર ઉસકા ચે આલમ હયે કે એક આલમ દેખનેકે લીએ દુકાનસે ઝરતકે ખડા હયે ? ફકીર કમાલ શોકસે નઝદીક જાકર સલામ અલેકુમ કરકે બેઠા એર ૦. જે ચીઝ મતલુબ થી તલબકી મેરી બાતચીત ઉસ શહેરકે બારીકો કીસ્તી ન થી ઉસ જવાનને ગરમ જોશીસે કહા, જે સાહેબકો ચાહીએ સમ મૌનુદ હયે, લેકીન ચે ફરમાઇએ કે કીસ મુલકસે આના એર ઈસ અજનબી શહેરમે રહેનેકા કયા બાએમ હયે? અગર ઈસ હકીકતસે મતલા કીજાએ તો મહેરબાનીસે બધંદ નહીં. મેરે વહાં અપના અહવાલ ઝાહીર કરના મંજુર ન થા, કુછ બાત બનાકર એર જવાહીર પોશાક લેકર કીમત ઉસકી દેકર રખસ્ત ચાહી, ઉસ જવાનને રખે શીક હોકર કહા અય સાહેબ અગર તુમકો અયસાહી નાઆશાનાઈ કરની થી તો પેહલે દોસ્તી ઇતની ગરમીસે કરની કયા ઝુરર થી ! બલે આદમ્યોંમે સાહેબ સલામતકા ખડા પાસ હોતા હયે, ચે બાત ઈસ મજ્રેહ એર અંદાઝસે કહી બેઇખતીયાર દીલકો બાઈ એર બેમુરવત હોકર વહાંસે ઉઠના ઇનસાનીયતકે મુનાસીબ ન જના; ઉસકી ખાતીર શીર બેઠા એર બોલા, તુમહારા ફરમાના સર આખોંપર, મેં હાઝીર હું, ઇતને કેહનેસે બહોત ખુશ હુવા હંસકર કેહના લગા કે અગર આજકે દીન ગરીબ ખાનેમે કરમ કીજાએ તો તુમહારી બદોલત મજલીસ ખુશીકી જમાકર દો ચાર ઘડી દીલ બહેલાતે એર કુછ ખાતે પીનેકા શુગલ બાહમ બેઠકર ફરે. ફકીરને ઉસ પરીકા કબી અકેલા ન છોડા થા ઉસકી હનકાઈ ચાદકરકર અંદ દર અંદ ઉઝર કીએ પર ઉસ જવાનને હરગીઝ નમાના આખીર વઅદા ઉન ચીએકો પોંહ-આકર મેરે શીર આનેકા લેકર એર કસમ ખીલાકર રખસ્ત દો મેં દુકાનસે ઉઠકર જવા

હેર ખીલખતે' કિસ પરીકી ખીલખતમે' લાયા—કિસને કીમત જાણેરકી ઓર હકીકત જવલ રીતી પુછી ! મેને સારા અફવાજ ઓર મોત તોલકા ઓર મેહમાનીકે બજા હોનેકા કેહ સુનાયા. વો ફરમાને લગી આદમકે અપના ગૌઝકાર પુરા કરના વાજબ હૈ હમે' ખુદાકી નીગાહખાતીમે' દોઝાર અપને વચ્ચેકો વફાકરો જ્યાફત ફયુલ કરની સુન્નને રસુલુલ્લાહકી હૈ તબ મેને' કહા, મેરા દીક્ર ચાહતા નહીકે તુમ્હે' અકેલા છોડકર જાવ, ઓર હુકમ થુ' હોતા હમે, લાચાર જતાહુ', જખતક આઘિગા દીલ થાકી' લગા રેહગા—યે કેહકર ફીર કિસ જાહરીકી દુકાનપર ગયા. વો મોંઢેપર બેઠા મેરા ઇતેઝાર ખીચ રહા થા, દેખતેહી ઘોલા, આપો મેહેરખાન, બડી રહા દીખલાય; વડી' હકકર મેરા હાથ પકડ લીયા ઓર ચલા—જતે જતે એક યાગમે' લેમયા, વો બડી બદારકા બાગ થા, હવજ વ નહેરોમે ફવારે છુટતે ચે, મેવે તરેદ બતરેહકે ફલરહેયે, હરએક દરખત મારે બોબકે જુગ રહા થા, રંગ બરંગકે જાનતર કેપતર બેઠે ચેહ ચેહ કર રહે ચે, ઓર હર મકાન આલીશાનમે' ફરશ સુપરા યીગા થા—વડી' છપે નહેર એક બંગલેમે' જાકર બેઠા. એકદમકે અચાહ આપ કઠાકર ચલા ગયા, ધીર દુસરી યોશાક મઅકુલ પેદનકર આયા—મૈને દેખ કર કેહા, સુમદાનઅદલાક ચક્મે બહુર સનકા મુસફરાયા ઓર બોલા મુનાસીમ ચે હમે કે સાહેબબી અપના લીખાસ બદલ લાવં. ઊસકી ખાતીર મેનેબી દુસરે કપડે પેહને—કિસ જાનને બડી દીપટાપસે તચ્યાગી ઝીયાફતકી કી ઓર સગાન ખુશીકા જયસા ચાહાએ વચસા મેજાહ કાયા, ઓર ફકોરસે ચોદખત બદોન ગરમકર મંઠે મંઠેકી બાને' દરને લગા, ઇતનેમે' સાકી સુરાહી વ ખાત્રા બીશ્વોરકા લેકર હાજીર હુવા એક મજક કંઠ કીસમકી લાકર રખી, નમકદાન ચુન દીએ ફીર શરાબકા શુરબ હુવો જખ દોચાર જાતી નવખત પોહ'થી ચાર લાકે અગરહ સાહેબ જમાલ ઝહેંખાલે હુએ. મજલીસમે' આએ ગાને ખજને લગે, ચે આલમ હુવા ઓર અયસા સખાં ખાયા અગર તાનસન કિસ ઘડી હોતા તો આપની તાન બુઝ જતા—ઓર આનુઆતરા સુતકર બાવયા હો જતા; ઇત મંઠેમે' એક બારગીચો જવાન આંસુ બર લાયા, દોચાર કારે બેઈખાચાર નીકલ પડે ઓર ફકીરસે ઘોલા, અખ હનાગી તુઝારી દોસ્તી જાતી હુમ, પસ દીક્રકા બેહ દોસ્તોસે છુરાના કીસ મઝહબમે' દુસ્ત નહી એક ખાત બે તકલુફ આદનાપકે બરોસે કહેતા હુ', અગર હુકમ કરો તો અપની મઅશુકાકો બુલવાયર મૈસ મજલીસમે' તક્લી અપને દીક્રકી કર' ! ઊસકી જુઝામસે જી નહી લગતા—મે ખાત અયમે ઇશતીયાકસે કહી કે બગેર દેખે બાલે ફકીરકા દીલબી મુશતાક હુવા, મેને કહા, મુઝે ખુશી દરકાર હમે છપ્સે કયા બેહતર દેર ન કીજે, સચ હમે મઅશુક ખીન કુજ અગજ નહી લગતા, કિસ જવાનને ચીલવનકી તરફ ઇશારતકી વહી એક ઓરદ કાવી કલોટી જુતનીસી જસમે દેખનેસે ઇનસાન બે અજલ મર જાને જવાનકે પાસ ખાત બેઠા ! ફકીર કિસ દેખનેસે હર ગયા; ઇતમે' કહા થહી બલા મદખુયા ! અયસે જવાન પર્ગાઝકી હયે, જસકી ઇતની તખરીર ઓર ઇશાયાક ઝાહેર કયા—મે' લાહોલ પડકર ચુપ હો રહા. ઇસી આલમમે' લીન દીન રાત મજલસ શરાબ ઓર રાગ રંગી જમી રહી, ચવયા' રાખકો મલયા નશે ઓર નીંદકા હુવા; મે ખત્રામે મજલતમે' બેઝખતાર મોમયા—જખ સુપકો હુમ તો કિસ જવાનને જમાયા, કઈ ખ્યાલે ખુશાર ચીકનેકે પીલાકર અપની મઅશુકાસે કહા, અખ જ્યાદા તકલીફ મકમાનકો દેની ખુમ નહી.

દોનો હાથ પકડે ઉઠે મૈને રૂપસ્ત માંગી, ખુશી બખુશી ઇજ્જતદી તખ મૈને જશ્દ
અપને કદીમી કપડે પેહનકર અપને ઘરડી રાહલી ઓર ઉસ પરીકા ખીદમતમે હાજીર હવા,
મગર અયસા ઈતિફાક દલુ ન હુવાથા કે ઉસે તનહા હોડકર રાખ જાશ કહી હુવા; હું
ઈસ તીનદીનકી ગેર હાજીરીમે નેહાયત ખીજલ હોકર ઉઠર કીયા ઓર કીસ્તા જીયાફતહા
ઓર ઉસકે ન રૂપસ્ત કરેનેકા સારા અરજ કીયા વો એક દાના જમાનેકીયી, તખરસુમ
કરકે બોલી, કયા મુઝાયકા અગર એક દોસ્તકી ખાતીર રેહતા હુવા, હમને મચ્ચાક કીયા,
તેરી કયા તકસીર હયે, જખ આદમી કીસકે ઘર ખતા હયે તખ ઉસકી મરઝીસે ફીર આતા
હયે લેકીન યે મુફતકી મેહમાન્યાં ખા પીર ચુપકે હો રહેમે, યા ઉસકાં બાલાબી ઉતારોગે!
અખ યે લાઝીમ હયે કે જાકદે ઉસ સૌદાગર ખચ્ચેકા અપને સાથ લે આવો, ઓર ઉસે
હ ચંદ જીયાફત કરો ઓર ઇસ ખાતકા કુજ ફિયદેશા નહો, ખુદકે કરમસે એકદમમે સખ
લવાઝમે તખ્યાર હોખવેગા ઓર બખુખી મજલીસ જીયાફતકી રૌનક પારેગો.

ફરીર મુવાશીક હુકમ કે જશ્દરીકે પાસ ગયા ઓર કહા કે તુમહારા ફરમાના મૈ તો
સર આંખોસે બખલાયા અખ તુમમી મેહરખાનીકી રાહસે મેરી અરજ કમુલ કરો. ઉસને
કહા. જનો દીલસે હાજીર હું—તખ મૈને કહા. અગર ઇસ બદેકે ઘર તશરીફ લે ચલો,
એન ગરીબનવાઝી હયે. ઉસ જવાનને બહોત ઉઠર ઓર હીમે કીએ પર મૈને ખીડ ન છોડ
જખતલક વો રાજી હુવા, સાથહી સાથ ઉસકો અપને મકાનપર લે ચલા, લેકીન રાહમે યેહી
ફીકર કરતાથા કે અગર આજ અપને તઈ મકદુર હે તો તો અયસી તવાઝેઅ કરતા કે યેબી ખુશ
હોતા અખ મેં ઈસે લીએ જતાહું દેખએ કયા ઇતીફાક હોતા હયે—ઈસી હેઝ બેઝમે
ઘરકે નજદીક પોહયા તો કયા દેખતા હું કે દરવાઝેપર હુમખામ હો રહી હયે, ગમીયારીમે
જહાહુ દેકર છીડકાવ કીયાં હયે, યસાવલ ઓર અસાખરદાર ખડે હયે, મેં હેરાન
હુવા લેકીન અપના ઘર જાનકર કદમ અંદર રખા દેખા તો તખામ હવેલીમે ફરસે
મુકદ્દેશ લાયક હર મકાનકે જખજખ ખીજા હયે ઓર સસનદેં લગી હયે! પાનદાન
ગુલાબપાશ, પાછતરદાન, પીકદાન, ચંદીરે નરંગીસદાન કરીતેસે ઘરે હયે, તાકીપર સંતરે
કેવલે નારંગીયા ઓર ગુલાબીયાં રંગ બરંજકી ચુની હયે એક તરફ રંગ આમેઝ અખરકી
ટીચોમે ચીરાંગોકી બહાર હયે, એક તરફ જાડ ઓર સર્વ ઈંવલકે રોશન હયે ઓર તખામ
દાલાન ઓર શાહનશીનીયોમે તીલાઈ શમઅદાનો પર કાફુરી શમએ ચડી હયે ઓર જહાવ
દાનુસે ઉપર ધરી હયે; સખ આદમી અપને અપને ઓહદોપર મુમતઝદ હયે, બાવરચીખા-
નેમે દેંગે દનાના રહી હયે—આખરદારખાનેકી વયસીહી તયારી હયે, કોરી કોરી કીલ્યાં
રૂપેકી ઘડોંચીયોંપર સાશીયોંસે બંખી ઓર ખીજલરોંસે ઢકી રખખી હયે, આગે ચોખીપર
ડોંગે કટોરે મચ્ચા થાલી સરપોશ ધરેખદકે અબખોરે લગ રહે હયે, ઓર શોરોકી મુરા-
હીયાં હીલ રહી હયે.

ગરજ સખ અસખાખ બાદશાહના મોખુદ હયે; ઓર કંચનયા બાંભંગતીએ
કલાનુત કબ્વાલ અમ્મી પોશક પેહને સાઝકે સુર મીઝાએ હાજીર હયે, ફરીરને ઉસ જવા-
નકો લે જાકર મસનદપર બીઠાયા. ઓર દીલમે હેરાનથા કે યા ઇલાહી, ઈતને અરસેમે યે
સખ તયારી કમુકર હુઈ! હર તરફ દેખતા ફીસ્તા થા, લેકીન ઉસ પરીકા નશાન કહી
ન પાયા—ઈસી જુસ્તોખમે એક મરતબા બાવરચીખાનેકી તરફ જખ નીકળા, દેખતા હું
તો વો નાઝનીન એક મકાનમે ગલેમે ફરની, પાવમે તહે પોશી, સરપર સુફીદ રખાલી
એકે હુમે સાદી ખુશાલી બીન ગેહને પાલે પેહની બેડી હયે.

બેત.

નહીં મોરતાજ એવઝ, જાસે ખુબી ખુદાને દીં,
કે જ્યસે ખુશતુમાં લગતા હયે, દેખો ચાંદ ખીન ગેહને

ખબરગીરીમેં ઝીયાદતકી લગ રહી હએ, ઓર તાકીદ હરએક ખાનેકી કર રહી હયે કે ખબરદાર બામઝાહો ઓર આખો નમક યુ ખાસ દુસ્ત રહે; ઈસ મેહનતસે વો ગુલા યસા બદન સારા પસીને પસીને હો રહા હયે. મેં પાસ જાકર નસદુક હુવા ઓર ઉસ શક રો લીયાકતકો સરાહકર દોઆએ દેને લગા—યે ખુશામદ સુનકર તીવરી ચડાકર બોલ આદમીસે અયસે અયસે કામ હોને હયે કે ફરીશ્તેકી મજલ નહીં, મેંને અયેસા કાનસા કામ કીયા હયે જ તુ ઈતના હેરાન હો રહા હયે ? પસ બહોત બાતે બનાની મુજે ખુશ નહીં આતી, બલા કહે તો યે કઓન આદમીયત હયે કે મેહમાનનો એકલા ખીંકાકર ઈધર ઉધર પડે શીરતેહો ! વો અપને જામેં કયા કેહતા હોગા, જલ્દ જ મજલીસમેં બેઠકર મેહે-માનકી ખાતીરદારી કર, ઓર ઉસકી મઅશુકાકોબી પુત્રાકર ઉસકે પાસ ખીંકાવા ફકીર વહી ઉસ જવાનકે પાસ ગયા ઓર મરમ જોસો કરને લગા—કતનેમેં દો ગુઝામ સાહેબ જમાલ સુરાહી ઓર જામ જડાવ હાથમેં લીએ રૂબરૂ આયે શરામ પીંજાને લગે—ઈતનેમેં મેંને ઉસ જવાનસે કહા મેં સમ તરફ મુખલીસડું ઓર ખાદીમદું, બેઠકર યે હેં કેવો સાહેબ જમાલ કે જાસકે તરફ દીલ સાહેબકા માયલ હયે તશરીફ લાવે તો બડી બાત હયે, અગર ફરમાઓ તો આદમી પુલાનેકે ખાતીર જાવો યે સુનતેડી ખુશ હોકર બોલા બહોત અમ્મો ઇસ વક્ત તુમને મેરી દીલકી બાત કહી, મેંને એક ખવાજેકા લેળ, જબ આધડી રાત ગઈ તો વો ચુડેલ એક ખાસે ચૌડાંલપર સવાર હોકર બલાએ નાગહાનીસી આ પોહંચી, ફકીરને લાચાર ખાતીરસે મેહ માનકી ઈસતીકયાલ કરકર નેહાયત તપાકસે બરાબર હસ ઉસ જવાનકે લા ખીંકાયા જવાન ઉસકે દેખતેહી અયસા ખુશ હુવા કે જ્યસી દુનયાકી ન્યામત મીલા ! વો ભુતનીબી ઉસ જવાન પરીઝાદકે ગમે લપટ ગઈ સચ મુય યે તમાશા હુવા, જ્યેસે ચૌધવી, રાતકે ચાંદકો ગેહન લગતા હયે ! જીતને મજલીસમેં આદમી યે અપને અપની ઉંગલીયાં દાતોસે દાબને લગે કે કયા કોઇ બલા ઈસ જવાનપર મુસદ્દત હુઈ; સમકી નીગાહ ઉસી તરફ થી, તમારા મજલીસકા બુઝકર ઉસકા તમાશા દેખને લગે—એક શખ્સ કીનારેસે બોલા ચારો ઈસ્કકર દીખાવેં લેલીકો મજનું કી આંખોસે દેખો ! સજોને કહા અમન્ના થહી બાત હયે. યે ફકીર અસુજબ હુકમકે 'મેહમાનદારીમેં' હાજીર થા હરચંદ જવાન હમ ખાલા હમ નીવાલા હોનેકો મુશ્કુલ હોતા થા પર મેં હરગીઝ ઉસ પરીકે ખોદકે મારે અપના દીલ ખાને ખીને યા સૈર તમાશકી તરફ રજુઅં ન કરતા થા ઓર ઉઝર મેહમાનદારીકા કરકે ઉસકે શામીલ ન હોતા—ઈસી કેરીયતસે તીન સથાના રોઝ ગઝરે, ચૌથી રાત વો જવાન નેહાયત જોશીયસે મુજે પુલાકર કેહને લગા અબ હમબી રૂબસ્ત હોગે; તુમ્હારી ખાતીર અપના સમ કારોબાર છોડ છોડકર તીનદીનસે તુમ્હારી આદમતમેં હાજીર હયે; તુમબી તો એકદમ હમારે પાસ બેઠકર હમારા દીત ખુશ કરો. મેં ને અપને જામેં ખ્યાલ કીયા, અગર ઇસ્કા ઇસ વક્ત કેહના નહીં માનતા તો આ ખુરદા હોગા, પસ ન હએ દોસ્ત ઓર મેહમાનકી ખાતીર રખતી ખુશર હયે, તબ યે કહા સાહેબકા હુકમ મુજ લાગા ખનખુર હયે કે "અલખખરો રોકુલ આદમ" સુનતેહી મુજકો ઉસ જવાનને આજી સવાએક લીયા ઓર મેંને પી લીયા—ચીર તો અવસા પેહલ મેંને અવસા કે પોલી

દેરમે સળ આદમી મળવીસકે દેરી હોકર જે ખમર હોમએ ચોર મેંભી બેહોશ હો ગયા ! જળ સુખોહ હુઈ ચોર આદતાખ દોનેઝે ખુલ્લં હુવા તળ મેરી આંખ ખુલી તો દેખા મેને કે નવો તયારી હયે; નવો મળવીસ હયે; નવો પરી, રક્ત ખાલી હવેલી પડી હયે ! ખમર એક કોનેમે કમ્મલ લીપટા હુવા ધરા હયે, જે ઉસકો ખોલકર દેખા તો વો જવાન ચોર ઉસકી રંડી દોનાં સરકટે પડે હયે, ચે હાલત દેખનેહી હવાસ મતે રહે, અકલ કુછ કામ નહીં કરતી કે ચે કયા હુવા, હવેરાનીસે હરતરફ તક રહા થા, ઇતનેમેં એકુ ખ્યાલ સરા જીસે જીવાઈતકે કામકાજમેં દેખા થા નજર પડા—ફરીરકો ઉસકે દેખનેસે કુછ તસલ્લી હુઈ અહવાલ ઈસ વારેદાતકા પુછા ! ઉસને જવાબ દીયા, તુજે ઇસ ખાતરી તહકીક કર-નેસે કયા હાસીલ જે તુ પુછતા હૈ મેનેભી અપને દીલમેં ગૌર ફી કે સય તુ કેહતા હયે; શીર એક ઝરા તઅમ્મુલ કરકે મે ખોલા ખેર ન કેહો; બહા ચે તો ખતાઓ વો અમ્મુકા કીસ મકાનમે હયે ? તળ ઉસને કહા અલખતા જે મે જાનતાહું સો કેહ હુંગા લેશીન તુજસા આદમી અકલમંદ ખેમરઝી હજુરકી દો દીનકી દોસ્તીપર જે મહાયા જે તકલ્ફુક હોકર સોહખત મે નૌશીરી બાહમ ગરમ કરે ચે કયા મઅની રખતા હય

ફરીર અપની ઇસ હરકત ચોર ઉસકી નસીહતસે બહોત નાદીમ હુવાં, સીવા ઈસ ખાતરે જવાનસે કુછ ન નીકલા; શીરહકીકન અથ તો તકસીર હુઈ મઆફ કીજએ, ખારે મહેલીને મહેરબાન હોકર ઉસ પરીકે મકાનકા નશાન ખતાયા ચોર મુજે રખસન કીયા આપ ઉન દોનાં જખ્મીયોકે માડને દાખનેકી શીકરમેં રહા મૈં તોહમતસે ઉસ ફસાદકી અલગ હુવા ચોર ઇચ્છત્યાકમેં ઉસ પરીકે મીલનેકે લીએ ધખરાયા હુવા ગીરતા પડતા હુંડતાં શામકે વક્ત ઉસ કુચેમેં ઉસીપતેપઃ જ પોહયા ચોર નહીકે દરવાઝેકે એક ગોશમેં સારીરાત તડપતે કટી, કીસુકી આમદોરશતકી આહટ નમીલી ચોર કોઇ અહવાલ પુરસાં મેરા ન હુવા ઉસી બેકરીકી હાલતમેં સુખોહ હોગઈ, જળ સુરજ નીકલા ઉસ મકાતકે બાલા ખાનેકી એક ખીડકીસે વો મહર મેરી તરફ દેખને લગી, ઉસક્ત આલમ ખુશીકા જે મુજપર શુરસ દીવલી જાનતા હયે શુકર ખુદકા કીયા ઇતનેમેં એક ખ્યાલને મેર-પાસ આકર કહાઈસ મસજીમેં જાકર બૈક શાયદ તેરી મતલબ ઈસજીએડ બર આવે ચોર અપને દીલકી મુરાદવાવે ફરીર ફરમાનેસે ઉસકે વહાંસે ઉઠકર ઉસી મસજીમેં જ રહા લેકીન આખેં દરવાઝુકી તરફ લગ રહી થીં કે દેખએ પરદએ ગૈયસે કયા ઝાહીર હોતા હયે ! તમામ દીન જયમે રોઝાદાર શામહોનેકા ઇતેઝાર ખીચતા હયે મેનેભી વો રોઝ વયેસીહી બેકરાદીમેં કાટા—ખારે જીસ તીસ તરહસે શામ હુઈ ચોર દીન પદાહસા છાતી-પરસે ટલા. એકબારગી વહી ખ્યાજસરા જીને ઉસ પરીકે મકાનકા પતા દીયા થા મસજી-દમેં સ્પયા, અબદ દરાઝત નમાઝ મગરીયકે મેરે પાસ આકર ઉસ સરીકને કે સય રોઝાનીયાઈકા મહરમ થા નેહાયત તસલ્લી દેકર હાય પકડલીયા ચોર અપને સાથ લે અલારફવારતા એક બગીચેમેં મુજે ખીડાકર કહા ચકા રહો જખતકે તુરફારી અરજુમર આવે, આપ રખસત હોકરે શાયદ મેરી હકીકત હજુરમેં કેહને ગયા મૈં ઉસ ખામકે દુકોની બહાર ચોર આંદનીકા આલમ ચોર હોઝ નહેરોમે કુવારે સાવન બાદોકે કિલનેકા તમાચા દેખ રહાથા લેકીન જળ કુલોકા દેખતા તળ ઉસ શુલખદનકા ખ્યાલ આતાઃ જળ આંદપર નજી પડતી તળ ઉસમેં હરકે સુખકા વાહ કરતા, ચે સળ બહાર ઉસકે બગેર મેરી આખોમે

ખાર થી, ખારે ખુદને ઉસકે દીલકો મેઢરખાન કીયા એક દમકો અમદ વો પરી દરવાજોસે જએમે ચવધવી રાતકા ચાંદ બનાવ કીએ ગલેમે લીસવાજ બાદલેકી સંખા મેલોંકી દર દામન ટકા હુવા સરપર ઓડની છસમે આંચલ પલ્સો લહેર ગોખડ લગા હુવા, સરસે પાવતક મોયોંમે જડીવીશપર આકર ખડી હુઈ—ઉસકે આનેસે તારો વાઝગી કે નજે સરસે ઉસ બાગકો ઓર ઇસ હડીરકે દીલકો હોગમ એકદમ ઇવર ઊમર સેર કર શાહનશી-નમે મુગરરક મસનદપર તખ્તા લગા બૈઠી મં દાહકર પરવાનેકી તરહ જપસે શમઅકે ગીદ રીતતા હયે તસદ્દુક હુવા ઓર ગુલામકે માનીદ દોનોં લામ બેઠકર ખડા હુવા, ઇસમે વો ખવાબ મેરી ખાતીર બતોર સીશરીશકે અરજ કરને લગા મૈને ઉસ મહેલીસે કહા બંદા યુનાહમાર તકસીર વાર હયે જે કુછ સઝ મેરે લાયક ઠેર સો હો—વો પરી અઝમસકે નાખુશથી અમદ દીમાગીસે બોલી કે અબ ઇસકે હકમે યહી બલા હયે કે સૌ તોડે અશર-રીકે લેવે. અપના અસબાબ દુરસ્ત કરકે વતનકો સીધારે. મેં યે ખાત સુનતેહી કાઠ હોયગા ઓર સુખ ગયા કે અમર કાઈ મેરે બદનકો કાટે તો એક ખુદ લહુડી ન નીકલે ઓર તમામ દુ-યા આખોકે આગે અધેરી લગસ લગી ઓર એક આહ ના મુરાદીકી બેઇખ-ત્યાર છગરસે નીકલી આંસુબી ટપકને લગે, સીવા ખુદકે ઉસ વકત કીસુકી તવકકા ન રહી માયુસ મહજ હોકર ઇતના બોલા કે બલા હુક અપને દીલમે ગૌર ફરમાઇએ, અમર મુજ કમ નસીબકો દુનમાકી લાલચ હોતી તો અપના જનો માલ હુઝરમે ન ખોતા કયા એક બારશું હક મીદમત ગુઝરી ઓર જન નીસારીકા આલમસે ઉઠ ગયા જે મુજસે કમખખ-તપર ઇતની બેહેમરી ફરમાઈ ! ખૈર અબ મેરે તલ્લી જીંદગીસે કુછ કામ નહીં, મઅયુ-કોંકી બે વફાઇમે બેચારે આશકે નીમજનકા નીમા નહીં હોતા. યે સુનકર તીખી હો તીવરી ચડાકર ખફગીસે બોલી ચેખુશ કે આપ તમારે આશક હયે !

મીસરા.

મેંઢકીકાબી ઝુકામ હુવા,

અમ જેવકુઝ અપને હોસલેસે જીયાદા ખાતે બનાની ખ્યાલે ખામ હયે છોટા મુંહ બડી ખાત બસ ચુપ રેહ યે નકમ્મી ખાતચીત મવકર અમર કીસી ઓ ને યે હરકત બેમઅનીકી હોતી પરવરદીમાર કીસુ, ઉસકી મોટયાં કટવા ચીસોંકો ખાટતી પર ક્યાં કરે તેરી ખીદમત યાદ આતી હયે. અમ ઇસમે બલાઈ હયે કે અપની રાહલે. તેરી કીસમતકા દાના પાની હમારી સરકારમે યહીં તલક થા. શીર મેને રાતે ખીયારતે કહા અમર મેરી તકદીરમે યે લીખા હયે કે અપને દીલકે મક્સદકો ન પોહયુ ઓર જંગલ પહાડમે સરટ-કરતા શીડે તો લાચાર હું, ઇસ ખાતસેબી દીકહો કંહને લગી મેરે તમ યે દુસાંડે ચોચલે ઓર રસુઝકી ખાત પસંદ નહીં આતી, ઇસ ઇશારેકી ચુકતગો કે જે લામકહો ઉસે જાકર કર, શીર ઉસી ખફગીકે આલમમે અમર અપને દોલત ખાનેકો ચલી. મૈને બહેતેરા સરપટકા, મુતવજળ ન હુધ લાચાર મૈને આ મહાનસે ઉદાસ ઓર નાકમ્મેદ હોકર નીકલા-મરજ ચાલીસ દીનતકે યહી નવખત રહી જળ શહેરકી કુચા મરદીસે ઉકતાતા જંગલમે નીકલ જતા; જળ વહેસે મળરાતા શીર શહેરકી મલયોંમે દીવાનાસા આતા ન દીનકો ખાતા, ન રાતકો સોતા જપસે ધાખીકા કુતા ન ચરકા ન ધાટકા જીંદગી ઇનસાનકી ખાને પીનેસે હયે, અમ્મી અનાજકા કીકા હયે, તાકત બદનમે સુતલકે

ન રહી અપહરણ હોકર ઉસો મસજીદની દીવારકે તલ્લે જાપડા કે એક રોજ વહી ખવાળ-
મરા જુમેઅહી નમાઝ પડને આવા મેરે પાસસે હોકર ચલા, મેં શેર આહેસ્તા ના તાક-
તીસે પડ રહા થા,

ખૈત.

ઈસ દર્દ દીલસે મૈત હો યા દીલકો તાખ હો,
હીસમતમે' જો લીખા હયે ધલાહી શીતાખ હો.

અગરચે હાઝીરમેં સુરત મેરી ખીટકુલ તખદીલ હો ગઈ થી, એહેરેકી ચે શક્ત ખની
થી કે જીસને મુજે પેહલે દેખા થા વોહી નહીં પેહચાન સકતા કે ચે વહી આદમી હયે,
મેકીન વો મહેલી આવાઝ દર્દકી સુનકર મુતવજ્જા હુવા, મેરે તઈ બગૈર દેખકર અફસોસ
કીયા જોર શરકતસે મુખાતીખ હુવા કે આખીર ચે હાલત અપની પોંહચાઈ? મૈને કહા
અખ તો જો હુવા સો હુવા માલસેબી હાઝીર થા જનબી તસદ્દુકી, ખુશી મુંહી હુઈ
તો ક્યા કઈ.

ચે સુનકર એક ખીદમતગાર મેરે પાસ છોડકર મસજીદમે ગયા નમાઝ જોર ખુતબેસે
ફરાગત કરકર જખ બાહેર નીકલા ફરીરકો એક મીયાનેમે ડાલકર અપને સાથ ખીદમતમે
ઉસ પરી બેપરવાકે બાહેર ખીઠાયા, અગરચે મેરી રહ કુજ આકી ન રહીથી પર મુદત
તલક શખો રોઝ ઉસ પરીકે પાસ રેહનેકા ઈતિફાક હુવા થા જાન ખુજકર બેગાની હોકર
બોજોસે પુછને લગી, ચે કોન હયે? ઉસ મરદે આદમીને કહા ચે વહી કમખખત બદ
નસીખ હયે જો હુજુરકી ખફગી જોર અતાખમેં પડા થા, ઉસી સખખસે ઇસકી ચે સુરત
ખની હયે ઇશ્કકી આગસે જલા જતા હયે પર વો હુની ભડકતી હયે, કુજ કાયદા નહીં
હોતા, અલાવા અપની તકસીરકી ખીજલતસે મુવા જતા હયે. પરીને દોહાલીસે ફરમાયા
કયું છુટ બગતા હયે, બહોત દીન હુએ ઉસકી ખમર વતન પોંહચનેકી મુજે ખખરદારોને
દા હયે વલાહ આલમ ચે કોન હયે જોર તુ કીસકા જીકર કરતા હયે? ઉસદમ ખવાજસ-
રાને હાથ જોડકર ઈતલીમાસ કીયા, અગર જાનકી અમાન પાડિં તો અરઝ કઈ ફરમાયા
કહે તેરી જાન તુજે બખશી, ખવાળ બોજા આપકી જાત કદરદાનકે વાસ્તે ખુશકે ચીલવન
ફરમીયાનસે ઉવાકર પેહચાનીએ જોર ઉસકી બેઝસીકી હાલપર રકમ કીજીએ નાહક શનાસી
ખુશ, નહીં અખ ઈરકે અહવાલપર જો કુજ તરસ ખામ્રએ બખ હયે જોર જાએ સવાખ
હયે. આગે હકદે અદમ જો મીઝાજે મુખારકમેં આવે વહી બેહતર હયે.

ઈતિને કેહનેપર મુસફરાકર ફરમાયા ભલા કોઈ હો ઇસે દારૂશકામેં રખો, જખ બલા
અંગા હોગા તખ ઇસકે અહવાલકી પુરસીશ કી જાવેગી. ખવાજને કહા અગર અપને દરતે
મુખારકસે શુલાખ ઇસપર છીડકીએ જોર જમાનસે કુજ ફરમાઇએ તો ઉસકો અપને જીતેકા
બરોસા બધે, ના ઉમ્મીદી ખુરી ચીઝ હયે, હુન્યા બકમ્મીદ પર કાયમ હયે ઇસપરબી ઉમ
પરીને કુજ ન કહા. ચે સવાલો જનાખ સુનકર મૈબી અપને જીસે ઉકતા રહા થા બેધડક
બેલ ઉઠા કે ઇસ તોરકી ઝીંદગીકો દીલ નહીં ચાહતા પાંવ તો ગોરમે લટકા ચુકા હું એક
રોઝ મરના હયે જોર ધલાજ મેરા પાંહચાદઝાદકે હાયમેં હયે કરે થા ન કરે વો જાને,
બારે મુકદ્દેખુલ કુલુખને ઉસ સંઝ દીલકે દીલકો નરમ કીયા મહેરબાન હોકર ફરમાયા જશ્દ
પાંહચાહી હકીમીકો હાઝીર કરો—વહી તખીખ આકર જખઅ હુએ, નખજો કાશરા દેખકર

जहाँत गोरकी आभीरख तखणीसमें हेरा के ये शम्भ कहां आशक हुवा हये सीवा वस्त्रे
मअशुकके धिसका कुछ धलाज नही इस वक्त वो भीले ये सेहत पावे नय हकीमोहीनो
ज्यानी यही भरख मेरा सापीत हुवा तो हुकम डीयाके धस नवानकी हम्भाममे से नज्मा
नही लाकर आभी पोशाक पेहनकर हुजुरमे से आवे वही मुचे आदेर से गये हम्भाम
करवा अगळे कपडे पहना भीदमतमे परीकी हाजीर कीया—तय वो नज्जानीन तपाकसे भोली
तुने मुजे भेडे भीहाजे नाहक जदनाम ओर इसवा डीया अय ओर क्या डीया आहता
हये जे तेरे दीलमे हये सो साए साए जयान कर.

या हुकरा मेरा इस वक्त ये आलम हुवा के खादीजे मार्ग हो नज्जं जुशीके भारे
अयसा हुवाके जमेमे न समाता था ओर सुरत शीकल जदल गर्भ, शुकर जुदाका डीया
ओर डिसे कहा भिस हम सारी हकीमी आपपर भतम हुर्ध के मुजसे मुरदेका ओक पातमे
जीदा डीया, हेयो तो इस वक्तसे धस वक्तक मेरे अहवालमे क्या करक हो गया, ये
केहकर तीन बार गीद शीरा ओर सामने आकर भडा हुवा ओर कहा हुजुरसे थुं हुकम
होता हये के न तेरे जमे हो सो केह, जदंका हदत अकलीमकी सलतनतसे जयादा ये
हये के गरीज नवाजी करकर धस आशुकके कुपुल डीजमे ओर अपनी कदमोसीसे सर-
हराजी दीजमे ! ओक लम्हा तो सुनकर गेतेमे गध शीर कुन आपोसे देभकर कहा भेडा
तुमने भीदमत ओर वहादारी अयसीकी डी हये जे कुछ कहां सो जहोत हये ओर अप-
नेभी दीलपर नकल हये, भेर हमने कुपुल डीया.

इसी दिन अज्जो सामय शुभ लगनमे थुपके थुपके हाजीरे नीहाह पड डीया ज-
अद धतनी मेहनत ओर आहतके जुदाने ये दिन दीपाया के मैने अपने दीलका मुद्दोआ
पाया, बेडीन जयसी दीलमे आरजु इस परीसे हम बीसनर होनेकी थी वैसीही जमे
भेकली इस वारेदात अज्जोके मअलुम करनेकी थी. के आजतक मैने कुछ न समज के ये
परी कान हये ओर वो हयशी सांवका सज्जला जसने ओक पुरजे हागजपर धतनी अश-
वशीयेके जदरे मेरे हवाले डीजे सो कान था ओर तज्जारी जयाहतकी आहशाहोके लायक
ओक पेहरमे कथुं कर हुध ओर वो दोनों भेगुनाह इस मज्जलीसमे भारे गये ओर समय
अहमी ओर जे मुरज्जततीका आवणुद भीदमत शुजारी ओर नाज जरदारीके मुजपर क्या
हुवा ओर शीर ओक पारगी आज्जोके थुं सर जुलद डीया—गरज इसी वारते जअद रसमे।
इसभात अकटके आठ दिन तक या वस्त्र धयतीयाकके करद मुभाशेरतका न डीया, रातम
साथ सोता दिनको थुंड़ी ठंड भडा होता.

ओक दिन गुसल करनेके लीजे मैने ज्वासको कहा के थोडा पानी गरम कर देतो
नहाई अजेका मुजकुराकर भोली, इस भीरतेपर ततापानी में आभोरा हो रहा लंडोन
वो परी मेरी दरकतमे हेरान हुर्ध जदके येदरेपर आसार अहमीके नमुद हुजे यदां तलक
के ओक रोज भोली तुमभी अज्ज आभी हो या धितने गरम या अयसे हडे धसके।
क्या केहने हये, अगर तुममे कुवत न थी तो कथुं अयसी हज्जी हवस पकाअ है इस
वक्त मैने भेधक होकर कहा अय जाली सुनसरी शरत हये आदमीको आदीजे के धन-
साधसे न थुके भोली अय क्या धनसाध देइया हये जे कुछ होना था सो होयुका !
हकीरने कहा वाकई जदी आरजु ओर मुराद मेरी यही थी सो मुजे भोली, बेडीन दील

મેરા દબાઈને હવે જોર દો દીલમે આપમીકી ખાતીર પ્રેશન રેલતી હવે ઉરસે કુછ હો નહીં સકતા, ઇનસોનીયતસે ખારીજ હો જતા હવે, મૈને અપને દીલમે' ચે કોલ કયા થા કે બખાઈ ઇસ નીકાહકે જૈન દીલકી શાદી હવે બાઝી બાંતે જો ખ્યાલમે' નહીં આતી જોર નહીં ખુલતી હુઝુરમે' પુહુંગા કે જ્યાને મુખારકસે ઇસકા બયાન સુન, તો જોકે ત-સકીન લો. ઉસ પરીને ચીંજ બજબી હોકર કહાં કયા ખુબ અબીસે ભુલ ગયે યાદ કરો બારહા હમને કહા હવે કે હમારે કામમે હરગીઝ દખલ ન કીજે જોર કીસી બાતકે મોઅતકીઝ ન હુજો, ખીલાફ મઅમુલ ચે બેઅદબી કરની કયા લાઝીમ હવે ! રકીરને હંસકર કહા જબસી જોર બેઅદબી મઆફ કરનેકા હુકમ હવે એક થેબી સહી. વો પરી નઝર બદલ કર તેમે' આકર આમકા બગોલા બન ગઈ જોરે બોલી અબ તો બહોત સર ચલ જા અપના કામ કર, ઇન બાતોસે તુજે કયા ફાયદા હોગા ! મૈને કહા હુનયામે' અપને બદનકી શરમ સખસે જ્યાદ હોતી હવે, લેકીન એક દુસરેકા વાકીફગાર હોતા હવે પસ જબ અપસી ચીઝ દીલ પર રવા રખી તો જોર કોનસા બેદ છુપાનેકે લાયક હવે.

મેરે ઇસ ચમકો વો પરી વકુફસે દરયાફતકર કેહને લગી ચે બાત સચ હવે પર જમે' ચે સોચ આતા હવે કે અગર મુજ નીજોડીકા રાઝ ફાથ હોતો બડી ક્યામત મયે ! મૈ' બોલા ચે કયા મઝકુદ હવે, બદેકી તરફસે ચે ખ્યાલ દીલમે' ન લાવ જોર ખુશીસે 'સારી દેશીયત જો ખીતી હવે ફરમાવ હરગીઝ મૈ' દીલસે જ્યાંતક ન લાઉંગા કીસુકે કાન પડેતા કયા ઇમકાન હવે. જબ ઉસને દેખા કે અબ સીત કહેનેકે ઇસ અઝીઝસે છુટકા નહીં લાચાર હોકર બોલી, ઇન બાતોકે કેહનેમે' બહોતસી ખરાબીયાં હવે' તુ ખ્યાલ ન ખ્યાલ દરપે હવા ખેર તેરી ખાતીર અઝીઝ હવે ઇસ લીએ અપની સર મુઝીસ્ત બયાન કરતી હું, તુજેબી ઉસકા પોશીદા રખના ઝુરર હવે ખબર શરત ગરઝ બહોતસી તાકીદ કરકર કેહને લગી કે મૈ' બદબખ્ત મુશ્ક દમીસ્કકે સુલતાનકી બેડી હું જોર વો સલાતી-નોસે બડા બાદશાહ હવે, સીવા મેરે કોઈ લડક્યાલા ઉસકે યહાં નહીં હુવા; જસ દીનસે મૈ' પૈદા હુમ માં બાપકે સાએમે' નાજો નત્તામત જોર ખુશી ખુરમીસે પલી—જબ હોશ આયા તબસે અપને દીલકો ખુબ સુરતોં જોર નાઝીનિતોં સાથ લગાયા. યુનાચે સુથરી સુથરી પરીઝાદ હમ જોલી ઉમરાઝાદયાં મુસાહેબતમે' જોર અચ્છી અચ્છી કુખુત સુરત હમ ઉપર ખ્યાસે' સરેલીયાં ખીદમતમે' રેલતી થી. તમાશા નાય જોર રાગરંગકા હમેશા દેખા કરતી—હુન્યાકે બલે ખુરસે કેછ સરોકા નથા, અપને બેશીકરીકે આલમકો દેખકર સીવા ખુદકે શુકરકે કુછ મુશ્કે નહીં નીકલતા થા.

ઈતિફાકન તખીઅત ખુદખુદ અપસી બેમઝા હુઈ કે ન મુસાહેબત કીસુકી બાવે ન મજલીસ ખુશીકી ખુશ આવે, સૌદાખસા મીઝાન હોખ્યા, દીલ ઉદાસ જોર દૈરાન, ન કીસુકી સુરત અચ્છી લગે, ન બાત કેહને સુનનેકો જ આહે, મેરી ચે હાલત દેખકર દાઉદદા સખકો સખ સુતકકીર હુઈ જોર કદમ પર ગીરને લગી, ચે ખ્યાલ સસ નમક હલાલ કદીમસે મેરા મહરમ જોર હમરાઝ હવે, ઇસે કોઈ બાત મઝરી નહીં, મેરી વહ-શત દેખકર બોલા, અગર પાદશાહ ઝાદી યોગસા શરબત વરકુલ ખ્યાલકા નીશગર્હાં ફરમાવે તો અગવમ હવે કે તખીઅત બહાલ હોખ્યે જોર ફરહત મીઝાનમે' આવે, ઉસકે ઇસ તરફકે કેહનેહે મુજેબી શોક હુવા તબ મૈ' ફરમાયા બદ્દ હાઝીરકર. મેનલી બા-

હેર ગયા એક સંગાહી દસી શરણતકી તકલુપસે બના બરફમે' લગા લડકે હાથ લીવાકર આયા મેને પીયા, જો કુછ ફાયદા બચાવ કીયા થા વેસાહી દેખા—ઉસ વકત 'ઉસ ખીદ-મતકે ઇનનામમે' એક બારી ખીલઅત ખોળેકો ઇનાયતકી ઓર હુકમ કીયા કે એક સુરાહી હમેશા ખીલાનાગા દસી વકત હાઝીર કયા કર. ઉસ દીનસે યે મુકરર હુવા કે ખ્વાજા સરા સુરાહી દસી છોકરેકે હાથ લીવા લાવે ઓર બંદી ખી જાવે—જખ ઉસકા નસા તુલુ હોતા તો ઉસકી લહેરમે' ઉસ લડકેસે કહા મજાખ કરકર દીલ બહેલાતી થી, વોબી જખ દીટ હુવા તખ અચ્છી અચ્છી મીઠી મીઠી ખાતે કરને લગા, ઓર અચ્છમેકી નકલે લાને બલકે આઠ ઓઠબી બરને ઓર સીસકીયાં લેને સુરત તો ઉસકી તરડદાર લાયક દેખનેકે થી, બેઈખત્યાર જ આહને લગા મેં દીલકે શૌકસે ઓર અઠખેલ્યોકે ઝૌકસે હરરોજ ઇન-આમ બખશીસ દેને લગી, પર વો કમખખત વેસેહી કપડોસે જયસે હમેશા પહેને રેહતા થા ખુઝરમે આતા, બલકે વો લીખાસબી મેલા કુછલા હો જતા થા.

એક દીન મેને પુછા તુજે સરકારસે ઇતના કુછ મીઠા પર તુને અપની સુરત વચસીકી વચશીહી પરેશાન બના રખી, કયા સખખ હયે ? વૈ રખએ કહાં ખરચ કીએ, થા જખખ કર રખે લડકને યેખાતરદારીકી ખાતે જો સુની ઓર મુજે અપના અહવાલ પુરસાં પાયા તો આંસુ ડગડગાકર કેહને લગા કે જો કુછ આપને ઇસિ શુલામકો ઇનાયત કીયા, સખ ઉસતાદને લે લીયા, મુજે એક પૈસા નહીં દીયા. કહાંસે દુસરે કપડે બનાઈ જો હુઝરમે પહેનકર આઈ ? ઇસમે' મેરી તકસીર નહીં મેં લાચાર હું ઇસિ મરીખીકે કેહને પર મુજે તરસ આયા વહાં ખ્વાજાસરાકો ધરમાયા આજસે ઇસ લડકેકો અપની સોહબતમે તરખીયત કર, ઓર લીખાસ અછા તઈયાર કરકર પેહના ઓર લોડોમે બે ફાયદા ખેલને કુદને ન દે, બલકે અપની ખુશી યે હયે કે આદામ લાયક હુઝરકી ખીદમતકે સીખે ઓર હાઝીર રહે, ખ્વાજા સરા મવાશીક ફરમાનેકે બજા લાયા, ઓર મેરી મરજી જો ઉઘર દેખી નેહાયત ઉસકી ખબરદારી કરને લગા—યોડે દીનેમે ધરાગત ઓર ખુશી ખુરમીકે સખખસે ઉસકા રંગ રોનક કુછકા કુછ હો ગયા. ઓર ફેચલીસી ડાલ દી. મેં અપને દીલકો હરચંદ સંબાલતી પર ઉસ કાશીરકી સુરત અચસી જમે' સમા ગઈ થી કે થહી જ આહતાથા કે મારે ખ્યારકે ઉસે કલેજમે ડાલ રખું ; ઓર અપની આંખોસે એક પલ જુદા ન કરું—આખર ઉસકો મુસાહેબતમે' દાખીલ કીયા. ઓર ખીલઅતે' સખ તરડકી ઓર જવાહીર રંગ બરંગકે પહેતાકર દેખા કરતી—ખારે ઉસકે નહીંકે રહ-નેસં આખોંકા મુખ કલેજકો ઠંડક હુધ; હરદમ ઉસકી ખાતીરદારી કરતી. આખીરકે મેરી યે હાલત પોંદચીકે અગર એકદમ કુછ ઝુરરી કામકો મેરે સામનેસે જતા તો યેન ન આતા.

ખચ્છ કઈ બરસકે વો બાલીમ હુવા, મીસે બચગને લગે, છપ તાંમી દુશરત હુધ, તખ ઉસા ચરચા બાહેર દરખારીઓમે' હોને લગા. દરખાન ઓર ચોપદાર ઉસકો મહેલકે અંદર આને જાનેસે મનખ કરને લગે—આખીર ઉસકા આના મોકુફ હુવા. મુજે તો ઉસ બગર દલ ન પડતીથી, એકદમ પહાડ થા; જખ યે અહવાલ નાકીમીદીકા સુના તો એસી બજલવાસ હો ગઈ. ગોયા મુજપર કીયામત તુટી ઓર યે હાલત હુધ કે ન કે કુછ કેહ સકતીકું, ન ઇસ ખીન રેહ સકતીકું, કુછ બસ નહીં ચલ સકતા ઈલાહી કયા કરું ? અજબ

તરફના કલાક હુવા મારે બેઠારીકે ઉસી સેહલીકા ને મેરા બેદુ થા ખુલાકર કહા કે મુજે
 ગાર ઓર પરખાખ ઉસ કાકેકી મનઝુર હયે, ખીલ ફેલ સલાહ વક્ત થે હે કે હઝાર
 અશરથી પુછ દેકર ચાકેકે ચારાહેમે' દુકાન જવહરીકી કરવાદો તો તીજરત કરકે ઉસકે
 નફસે અપની સુઝાન ફરાગતસે ઠીયા કરે, ઓર મેરે મહેલકે કરીબ એક હવેલી અછે નક.
 શેકી જનવાદો, શેકી સુલમ નોકર ચાકર ને શુર રહો મોલ લેકર ઓર દરમહા સુકરર
 કરકર ઉસ પાસ રખવાદો, કે કીસુતરેહ બેઆરામ ન હો. ખવાજસરાને ઉસકી ખુદો ખાશકી
 ઓર જવહરીપને ઓર તીજરતકી સખ તમયારી કરદો. થોડે અરસેમે' ઉસકી દુકાન અ-
 ચસી ચમકી ઓર નમુદ હુધ કે ને ખીલઅતે' કાખેરા ઓર જવામીર બેશ કી મન સરક-
 રમે' પાદશહાકે ઓર અમીરોકી દરકાર ઓર મતલુબ હોવે ઉસીકે યહાં બાહમ પોદઅતે
 આહેસ્તા આહેસ્તા થે દુકાને જમી કે ને તોહફા હરએક મુદકકા ચાલીથે વહી' મીથે; સખ
 જવાહરયોકા રોઝગાર ઉસકે આગે મદદા હો મયાં! મરઝ ઉસ શહેરમે કોઈ બરાબરી
 ઉસકી ન કરસકતા, બલકે કોઈ તુલકમે' વયસા કોઈ નથી. અચસે કારખારમે' તો ઉસને
 લાખોં ફૂપે કમાએ, પર જુદાઈ ઉસકી રોઝ બકરોઝ તુલકસાનકમેરે તનબદનકા કરને લગી,
 કોઈ તદખીર ન જનઆપ કે ઉસકો દેખકર અપને દીલકી તસલી કંઈ, સલાહકે ખાતીર
 ઉસી વાકીફદાર મેહલીકા ખુલાયા ઓર કહા, કોઈ અચસી સુરત જન નહી ખાતી કે ઝરા
 ઉસકી સુરત મે' દેખું ઓર અપની જનકો સમરદું, મગર થે તરહ હયે કે એક સુરંગ
 ઉસકી હવેલીસે ખુલાકર મહેલમે' મીલાદો હુકમ કરતેહી કમ દિનોમે' અચસી નકમ
 તખ્યાર હુધ કે જળ સહી સાંજ હોતી તો ચુપકેહી વો ખવાજસરા ઉસ જવાનકો ઉસી
 રાહસે લે આતા વમામ રાતા શરાખ કખાળ એશો અશરતમે' કટતી મે' ઉસકે મીઠનેસે
 આરામ પાતી; વો મેરે દેખનેસે ખુશ હોતા.

જળ ફરજકા તારા નીકલતા ઓર મવઝંઝન અઝાન દેતા, તળ મેહલી ઉસી રાહસે
 ઉસ જવાનકો ઉસકે ધર પોહયા દેતા. ધન ખાતોસે સીવા ખોજેકા ઓર દો દાખયોકે
 જુન્હોને મુજે દુહ પીલા ઓર પાલાયા ચોથા આદમી કોઈ વાકેફ નથા. એક મુદત ઇસી
 તરહસે ગુઝરી—એક રોઝકા થે ઝીકર હયે કે મવાશીક મઅજુમકે ખવાજ ને ઉસકો ખુલાને
 મયા દેખા તો વો જવાન શીકરમદસા ચુપકા બેઠા હયે. મેહલીને પુછા બાજ ખેર હયે
 કયું અચસે દીલગીર હો રહે હો ચકો હુઝુરમે યાદ ફરમાયા હયે. ઉસને હરગીઝ કુછ જ-
 વામ ન દીયા, ઝખાન ન દીલાઇ. ખવાજસરા અપનાસા મુંઝ લેકર અકેલા શીર આયા
 અહવાલ ઉસકા અઝઝ ઠીયા. મેરે તંબ શૈતાન ને ખરાખ કરે ઇસપરબી મોહખમલ ઉસકી
 દીલસે ન જુલી અમર થે જનતી કે ઈશક ઓર ચાહ અચસે નમક હરામ બેવકાફી આખીર
 બદનામ ઓર ફસવા કરેગી. ઓર નંગો નામોસ સખ ઠીકાને લગેગા, તો ઉસદમ ઉસ કામસે
 બાઝ ખાતી આર તોખા કરતી, શીર ઉસકા નામ ન લેતી—ન આપતા દીલ ઉસ બેહ-
 ચાકો દેતી, ધરહોતા પુછા કે ઇસલીથે હરકત બેજ ઉસકી ખાતીરમે' ન કાઈ. ઓર
 ઉસકો ન આનેકો મઅજુમકો ચોચકા ઓર નાઝ સમજકા ઉસકા નતીજ છે દેખા કે
 ઉસ સરઝીબતસે ખમર દેખે બાલે પુખી વાકીફ હુવા, નહી તો મે' કહા ઓર તુ કહા
 ખેર, ને હુવા સો હુવા—ઇસ ખરીદી માગીપર ઉસ મયેકે ખવાજ ન કરે, દોખારા ખ-
 વાજમે' કાય પૈમામ ભેજ કે અમર તુ ઇસ વક્ત નહી આનેયા તો મે' કીસુ ન કીસુ

કપસે વહી આતી હું, લેકીન મેરે આંનમે' બડી કમાલત હયે, અમરે યે રાઝ હાલ હુવા
તો તેરે હકમે બહોત ખુશ હયે. અયસા કામ ન :કર કે છસમે' સીવા ઉસવાઈ કે ઓર
ફેલ ફલ ન મીલે, બેહતર મહી હયે કે જલ્લ ચલા આ, નહીં તો મુજે પોહંચા જાન
યે સનદ લે ગયા, ઓર દસ્તીયાક મેરા નીપટ દેખા તો હુડીસી સુરત બનાએ હુએ નાએ
નખરેસે આયા—જબ મેરે પાસ બેઠા તબ મેને ઉસે પુછાં કે આજ રકાવટ ઓર
ખફીકા બાઇસ કયા હયે ઇતની સુખી ઓર શુસતાખી તુને કહુ નહીથી, હમશાં બીલા
ઉઝર હાઝીર હોતાથા. તબ ઉઝને કહા મેં શુમનામ મરીખ હુઝરકી તવજ્જસે ઓર દા-
ખને દોલતકે બાઇસ ઇસ મકદુરકો પોહંચા; બહોત આરામસે જીંદગી કટતી હયે; આપકે
જાનોમાલકી દુઆ કરતા હું, યે તકસીર પાદશાહ ઝંદીકે મઆફ કરનેકે બરોસે ઇસ ગુ-
નાહગારમે હુઇ, ઉમ્મીદવાર અફુકાહુ. મેં તો જાનો દીલસે ઉસે આહતીથી સો ઉસકી
બનાવટકી ખાતોંકો માન લીયા, ઓર સરાહતપર નઝર ન કી, બલકે શીર દીલદારીસે પુછા
કે કયા તુજકો અયસી મુશ્કીલ કહંબુ પેશઆઈ ને અયસા સુતફકીર હોરહા હયે ઉસકો
અરઝ કર ઉસકીબી તદખીર હો જાએગી?

ગરઝ ઉસને અપની ખાકસારીકી રાહસે મહી કયા કે મુજકો સખ મુશકીલ હયે.
આખીર ઉસકે ફહવાએ કલામમે યે બોલા કે એક બાગ નેહાયન સરસખ્જ ઓર ઇમારત
ખાલી હોઝ તાલાખ કુવે. પુખતા સમેત શુલામકી હવેલીકે નઝદીક નાંદે સહેરમે' ખીકાઉ
હયે, ઓર ઉસ બાગકે સાથ એક લૌડીબી ગાયન કે ઇલિમેમોંસીકીમે' ખુબ સલીકા રખતી
હયે. લેકીન યે દોનો બાહમ ખીકતે હયે; ન અકેલા બાગ, જયસે ઉંટકે ગલેમે' ખીલ્લી જો
કોઇ ન બાગ લેવે ઉસ કનીઝકીબી કીમત દેવે ઓર તમાશાયે હયે કે બાગકા મોલ લાખ
રખીએ, ઓર ખાંદીકા બહાઉ ખાંચ લાખ ! શીદવીસે ઇતને રખયે ખીલદૈલ સરખંજામ નહી
હો સકતે મેં ઉસકા દીલ બહોત બે ઇખતીયાર શોકમે' ઉનકી ખતાદારી કે પાયા કે ઇસી
વાસ્તે દીલ હૈરાન ઓર ખાતીર પરેશાનથા, બાવજુદકે રખઝ મેરે પાસ બેઠાથા તબબી
ઉસકા ચેહરા મહીકા ઓર જ ઉદાસથા—મુજે તો ખાતીરદારી ઉસકી હરધડી ઓર
હરપર મનખુરથી ઉસી વકત ખવાજસરાકો હુકમ કીયાકે કલ સુબોહકો કીમત ઉસ બાગકા
ઓર ખત કનીઝકા લીખવાકર ઇસ રખસકે હવાલે કરે, ઓર માલીકકો ઝર કીમત ખજા-
નએ આમેરાસે દીલવાદો ઇસ પરવાનગીકે સુનતેલી આદામ બજલાયા ઓર મુંદપર ફહલ
આપ—સારી રાત ઉસી કાએદેસે જયસી હમેશા ગજરતીથી હસી ખુશીસે કટી; ફર
હેતેહી વો રખસત હુવા. ખવાજને મવાશીક ફરમાનેકે ઉસ બાગકો ઓર લૌડીકો ખરીદ
કરેદીવા ફેષ વો જવાન રાતકો મવાશીક મઅમુલકે આયા જયા : કરતા.

એક રોઝ બહારકે મોસમમે' કે મકાનબી દીલ ચરપથા બદલી ખુમંડ રહીથી શેનીયાં
પડ રહીથી. ખીજલીબી કુન્ધ રહીથી ઓર હવા નરમ નરમ બહતીથી. ગરઝ અજબ ફેરી-
યત ઉસદમથી. જુહી રંગખરંગકે હુબાખ ઓર શુલાખીયાં તાકોંપર સુની હુઈ નઝર પડી,
દીલ લગ્નચાયા કે એક ધોંટલું, જબ દો તીન ખીયાલોંકી નોખત પોહંચી વહી ખ્યાલ ઉસ
બાગે તો ખરીદકા ચુઝરા, કમાલ શોક શોક હુવા કે એકદમ ઉસ આલમમે' વહાંકી સૈર
કીયા આવીએ.

કમખખલી જો આવે ઉંદ ચડે કુતા કાદે અઝી તરફ બેઠે ખીકાએ એક લાલિ સાથ

લેકર સુરખી રોકે છે. ઉસ જવાનકે મહાનયે મળા—વહાસે આગકે નરક ચલી, દેખા તો હીક ઉસ આગકી બહાર બેઠતકી ખરાબરી કર રહી હયે, કતરમે હકે દગખનાકે અખજ સખજ પતોપર જો પડે હયે, મયા તમરફકી પતીયોપર માતા જડે હયે, ઝોર સુરખી પુલોંકી ઉસ અખરમે અવસી અઘી લગતી હયેકે જયસે શામકો શકક પુલે હયે ઝોર નેવર લખા-લખ માનીદ ફરશે આઈનેકે નજર ખાતી હયે ઝોર મોજે લેહરાતી હયે.

ગરજ ઉસ આગમે હરતરફ સેર કરતી ફીરતીયાકે દીન હોયુક, સીયાહી શામકી નમુદ હુઈ છતનેમે વો જવાન એક રચીશપર નજર આયા ઝોર ગરમ જોશીસે આગે આકે મેરાં હાથ અપને હાથપર ધરકર બારા દરીકે તરફ લેચલા—જમ મે વડી મઈ તો વહાંકે આ લખને સારે આગકી ફરીયતકો દીલસે જુઝા દીયા, યે રોશનીકા ઠંડાયા, જમખ કુમકુમે સગપેનીગાગાં કંવજ ઝોર ફાતુસે ખીયાલ શયએ મજલીસે દયેરાં ઝોર ફાતુસે રોશનયા કે શયખરાત આવજુદ ચાંદની ઝોર ચીરાગાકે ઉસકે આગે અધેરી લગતી—એક તરફ આન-શયાઝી ફુલજહડી અનાર દાકેલી મરવાયેદ મેલતાગી હવાઈ ચરયા હથકુલ જાલી જુડી પટાએ સીતારે છુટતેયે.

ઈસ આગસેમે આદલ ફટગયા ઝોર ચાંદ નીકલ આયા અઈના જયસે નાશરમાતી જોડા પેહનો હુએ કોઇ અમશુક નજર આ જાના હો પડી કેરીયત હકચાંદની છુટાનેલી જવાનને કહો અખ ચલકર આગકે બાલાખાનેપર બેઠએ ને અવસી અહમક હો મઈયા કે જો વો નાગોડા કેહતા સો મૈ માન લેતી, અખ યે નય નયયા કે મુજકો ઉપર લેગયા; વો કોહો અવસા જુઝાંયા કે તમામ શરકે મજાન ઝોર ખઝારકે ચીરામા ગેયા ઉસકે પાછને પાગયે.

મૈ ઉસ જવાનકે મહેમે હાથ ડાલે હુએ ખુસીકે આસલમે બેઠીથી, છતનેમે એક રંડી નીકાયેત જુડીતો સુરત ન શકલ સુરેમેસે તીલ તરસખા સીયા હાથમે લીએ હુએ આ પોહંચી—મુજે ઉસકકજ ઉસકા આત નીપટ પુરા લગા, ઝોર ઉસકી સુરત દેખનેમે દીલમે હુવ પડી, તમ મૈને ધમરાકર જવાનસે પુછાકે યે તો હકએ ઇલ્લા કોન હયે, તુને કહાંસે પંદા કી ? વો જવાન હાથ આગકર કેકને લગા કે યે વજા, લોંડી હયે. જો ઇસ આગકે સાથ હુજુરકી ઈનાયદએ ખરીદ હુઈ!

મૈને અમલુલ કીયા કે ઇસ અહમકન બડી ખ્વાહીશસે ઇસકો લીયા હયે, શાયદ ઇસકા દીલ ઉસપર ચાયલ હયે—ઈસી ખાતીરસે મૈ પેચોતાય આકર ચુપકી હોરકી, રેકીન દીલ ઉસીવજતસે ચકર હુવા, ઝોર નાખુશી મીઝાજપર ઝાગઈ, તીસપર કીમમત ઉસ અયસે તૈસેને થેકીકે સાહી ઉસી છીનાલકો ખનાયા ! ઉસરત મૈ આના લડુ પીનાયી ઝોર જયસે તોતે કોઇ કોઇ કબકે સાથ એક પીંજરમે બંદ કરતા હે —ન જાનેકી દુરસ પાતીથી ઝોર ન બેઠનેકો જ ચાહતાયા.

ફીરસા મુખતસર વો શરાય ખુફકીયી, જીઈ પીનેસે આઈની હયેવાન હો ખવે; દો ચાર જમ પેરપ ઉસી નેઝાઈકે જવાનકા દીઅ ઝોર આધા પીવાલા જવાનકી મીખ-તસે મૈ બી ઝહેર માર કીયા, આખાર વો પુસ્ત બેઠયા ખમરસત હોકર ઉસ મગ્ફુરયે બેહુલ અદાએ કરને લગી, ઝોર વો ઝીખલજાળી નશેમે બેવેકાઝ હો ચલા ઝોર નામ કુલ ઇન્કતે કરને લગા—મુજે યે ગરત આઈ કે અમર કતરત જવાન ફટ તો નૈ સમા ખલક, રેકીન ઉસકી દોરની કે આવસ મૈ ઇસિપરખી ચુા હો રહી પર વો તો અનવજા પાછ યા સો થેરે ઉસ દમકુમનેકો ન સનખ, નશેરી બેઠરમે એરની દો પીતમે ચકકા મયા કે રેહતો.

सेहता न था वोनी जाता रहा. और मेरी तरफसे मुनतक धड़का जैसे उठा दिया, मेथ-
रभीसे खड़बतके गलभेमें मेरे श्मर उस भेड़याने उस बड़ोनीसे सोहमत ही, और वो
पीछल पाछणी उस हालतसे नीचे पड़ी मुर्छ नभरे तीखे करने लगी और दोनोंसे युमा
थारी होने लगा न इस भेड़याने पड़ा, न उस भेड़याने हया, जयसी रह वेसे करीस्ते
मेरी उस वक्त ये हालत थी के जयसी जोसर युड़ी डोमनी गावे ताल भेताब अपने
छपर लभनत करती थी, के कथुं तुं पहा आर्छ, जसही ये सजा पाछ—आपीर कहांतक
सह, मेरे सरसे पावतक आग लग गर्छ और अंगारोंपर बोहने लगी; इस-सुस्से और
तोरमें ये कहावत याद आर्छ जैल न कुहा, कूटे कान ये तमासा देणे; कौन केहती छुछ
वांसे छी—वो शराणी अपनी भराणी दीखमें सोया के अगर आह्लादजदी धंस वक्त
नायुछ छुछ तो कल मेरा क्या हाल होगा और मुण्डेको क्या क्यामत भयेगी अम्र भने
तो भंसका काम तयाम कर डालु; ये धरादा उस जेथानीकी सलाहसे जभे' डेराकर गलेमें
पटका डाल मेरे पांव आंकर पडा, और पगडी सरसे उतारकर भीनोताजारी करने 'लगा
मेरा दीख तो इसपर लट्टु होही रहा था छपर वीजे शीरता और बक्रीकी तरहमें उसके
भभिते यारीमें थी जे केहता था सो करतीथी. जुं तुं मुजे दुसला कंदलाकर पीडलाया
और इसी शराय आनशिके दो बार भ्याले भर भरकर आपनी पीजे जो मुजेनी दीजे
जैक तो सुस्सेके बारे जल जुनकर कयाण हो रही थी, दुसरी जयसी शराय पी जल
भेहोश हो गर्छ, कुछ हवास पाडी न रहा तब इसी भेहरम नभक हराभसंभ दीखने तल-
वारसे मुजे घायल किया, जलके अपनी दानीस्तमें मार युका इसम मेरी आंघ पुली
तो मुहसे यही नीकला और जयसा हमने क्या वयभा पाया बेडीन तुं अपने तछमेरे धंसि
पुने नाहकसे जयाधये.

जैत.

मुयादा हो काँठ जलीम तेरा गरेयांगीर,
मेरे लड्डुका तो दामनसे धी हुवा सो हुवा.

कीसीसे ये जेद आँहरे न कीज्यो. और हमने पुनसे जनतक दरगुजरी. शीर
उसके पुढके हवाले कर कर छु डुग गया—मुजे अपनी सुध पुध कुछ न रही शायद
उस कसाधने मुजे सुरदा भ्यालकर धंस स'हुकमें डालकर कीहकी दीवारके तले लटका दिया,
सो पुने देभा, मैं कीसुका थुरा न याहती थी, बेडीन ये भराणीयां कीसमतमें वीणी थी
टलती नहीं; करमकी रेका धन आंजोके सभय ये कुछ देभा, अगर पुणसुरतो के देभनेका
दीखमें शैक न होता. अह्लादने ये काम किया के पुनको वहां पोंहया दिया, और सभय
मेरी जीहणीका किया अम्र हया जभे' आती हये के ये इसवाधयां भीयकर अपने तछ
जता न रह्युं, या कीसुको मुह न दीया पर क्या कई मरनेका भपितार अपने हातमें
नहीं, पुढने मार कर शीर छलाया आगे भये क्या कीसमतमें वीणा हये, आहीरमें तो
तेरी दाड धुप और पीहमत काम आर्छ न से जभमेंसे रहका पाछ पुने जने माबसे
मेरी आतीर की और जे कुछ अपनी पीसा थी आहीर की—उन दीमी पुने मे भरय
और दोहीला देभकर वो इका सीदी अह्लादके जे मेरा भजानबी हये इसपर वीणा, उसमे
यही मजमुन था के मैं मेरे आशीयतसे अम्र खाने भकाजमें हुं, मुज जमह ताबेकी
अपर प्राबेदाये करीहकी पीहमतमें पोंहयाधये, उसने तेरे साथ दो कीसयां तकली पर-

અહીં ખાતીર બેઠા હો જોર જલાહીર ખરીદ કરનેકો. યુવક સૌદાગર બચ્ચેકો દુકાનપર બેઠા, મુજે યે બરોસા થા કે વો કમ હોસલા હરએકસે જલ્દ આશના હો ખેંઠતા હયે, તુજેબી અબનખી જનકર અગલખ હયે કે દોસ્તી કરને લીએ ઇતરાકર દખવત જોર ઝીયા-ફત કરેગા, સો મેરા મનસુખા ઠીક બેઠા, જો કુછ મેરે દીલમે ખ્યાલ આયા થા ઉસને અયસાહી કીયા—તું જખ ઉસે કોલો કરાર શીર આનેકા કરકર મેરે પાસ આયા જોર મેહમાનકી હકીકત જોર ઉસકા બજલ હોના મુજે કહા—મેં દીધમે ખુશ હુમ કે જખ ઉસકે ઘરમે જાકર આવેગા પીવેગા તખ અગર તું ઉપકો મેહમાનકે ખાતીર ખુલાવેગા તો વો દોડા ચલા આવેગા ઇસલીએ તુજે જલ્દી રખસ્ત કીયા.

તીન દીનકે પીછે જખ તુ વહાસે ફરાગત કરકે આયા. જોર મેરે રખર ઉઝર જોર હાઝરીકા શરમાંઘીસે લાયા; મૈને તેરી તથકશીકે લીએ ફરમાયા કે કુછ મુઝાકા નહી જખ ઉસને રજાદી તખ તુ આયા, લેકીન બેશરમી ખુખ નહી કે દુસરેકા જોહસાન અપને સર-પર રખયે જોર ઉસકા બલ્લા ન કીજયે, અખ તુબી જાકર દસ્તેદુઆકર જોર અપને સાથલી સાથ ઉસે લેઆ—જખ તુ ઉસકે ઘર ગયા તખ મૈને દેખા કે યહી, કુછ અસખાખ મેહ-માનદારીકા તયાર નહી, અગર વો આ જાવે તો કયા કરે લેકીન યે કુરસત પાઈ કે ઇસ મુલકમે કદીમસે પાદશાહોકા યે અયમુલ હયે કે આઠ મહીને કારોખાર મુલકી જોર માલીકે વાસ્તે મુલકગીરીમે ખાહર રેહતે હયે જોર મહીને મૈસમે બરસાતકે કીલ્લએ મુખારકમે જુલુસ રરમાતે હયે. ઉન રોઝો દોચાર મહીનેસે પાદશાહ યઅને વહી ન્યામત મુજ બલખખતકે બદોખટતકી ખાતીર મુલકગીરીકા તથરીફ લેગએ થે. જખતલક ઉસ જવાનકે સાથ લેકર આવે કે સીદી બહારને મેરા અદવાલ ખીદમતમે પાદશાહ બેગમકી કે વાલેદા મુજ નાંપકકી હયે ઉસે અરઠ કયા, શીર મૈં અપની તકસીર જોર યુનાહસે ખીજલ હોકર ઉનકે રખર જાકર ખડી હુમ જોર જો સર મુશ્તીસ્તથી સખ બવાન કી—દરયંદ ઉઢોને મેરે ગાયખ હોનેકી કૈશીયત દુર અંદેશી જોર મેહરે મલ્કીસે છુપા રખખી થી કે ખુદા જાને ઉસકા અંજમ કયા હો; અબી યે રસ્તાખ ઝાકર કરની ખુખ નહી—મેરે અયખોંકા અપને પેંઠમે રખ છોડ થા, લેકીન મેરી તલાશમે થી; જખ મુજે ઇસ હાલતમે દેખા જોર સખ માજરા સના તો આંસુ બરલાખ, જોર ફરમાયા અય કમખખત નાશુન્ની તુને જાન મુજકર નામોનશાન પાદશાહતકા સારા ખોયા હજાર અફસોસ જોર અપની ઝીંઘી-સેબી હાંથ ખોયા, કાશકે તેરે ઇવજ મૈં પદચર જનની તો સખર આતા, અખબી તોખાકર જો કીસમતમે થા સો હુવા. અખ આગે કયા કરેગી જીવેગી યા મરેગી મૈને નેહાયાત શરમાંઘીસે કહા; મુજ બેહયા કે નસીમોસે યહી લીખખા થા જો ઇસ બલ્લાખી જોર ખરાખીમે અયસી અયસી આરતોસે બચકર જીતી રહુ દરસે મરનાહી બેલાયા, અયરયે કલંખકા દીકા મેરે માથેપર લગા, પર અયસા કામ નહી કયા જીસમે ખાંખાપકે નામકો અખ લગે; અખ યે બડા દુખ હયે કે વો દોનો બેહયા મેરે હાથસે બચ જોવે જોર આપસમે રંગ રેલ્યાં મનાવે જોર મૈં ઉસકે હાથોસે યે દુખ દેખુ દેહ હયે કે મુજસે કુછ ન હોસકે યે ઉઘીદવાર હુ કે ખાનસખાનકો પરવાની હોતો અસખાખ ઝીયારતકા અખુખી નમામ ઇસ કમખખતકે મહાનમે તયાર કરે, તો મૈં દઅવતકે બહાનેસે ઉન દોનો બલ-ખખતકો મુલવાકર ઉનકે અમાલોંકી સજાફુ આર અપના ઇવજ લુ—જીસ તરફ ઉસને મુજ

પર હાથ છેડા ઓર ધાવણ ક્યા, મૈલી દોસેકે પુરકે હૈં તખ મેરા કસેળ બંદા હો, નહીં તો ઇસ સુરેકી આગમેં દુકતી હું, આખીર જલમલકર ખાક હો નહીંગી યે સુનકર અમાને આતમકે દરસે મેહેરબાન હોકર મેરી ઐબ પેશીકી ઓર સશ લવાજેબ ક્યાકતકા ઉસી ખવાજસરકે હાથ જો મેરા મરહમ હયે કર દેવા—સખ અપને અપને કાન્ખાનેમેં આકર હાઝીર હુએ, શામકે વકત ઉસ મુએકા લેકર આયા મુજે ઉસ કહયા ખાંદીકળી આના મનજુર યા સુતાયે શીર તુજકો તકકયુદ કરકર ઉસબા યુલવાયા, જખ વેબી આઈ, ઓર મનલીસ જમી, સદાય પીપીકર સખ બદમસ્ત ઓર બેદાશ હુએ ઉનકે સાથ તુબી ફેરી હોકર મુરહાસા પડા મૈને કીલમાકનીકા હુઝમ કયા કે ઉન દોનાંકા સર તલતારસે કાટગ્રાલ, ઉસને વેલી, એક દમમેં શાંથીર નીકાલકર દોનાંકા સર કાટ બદન લાલ દીએ, ઓર તુજપર સુરસેકા યે બાયસ થા કે મૈને મળજતકી દીધી, ન હો દીનકી દોસ્તીપર એતેપર કરકે શરીક મએ ખવારીકા હુવા, અતખતતા યે તેરી હીમાકત અપને તઈ પસંદ ન આઈ ઇસ વારતે કે જમ તુ પો પાકર બેદાશ હુવા, તખ તવકકા રીકા-કતકા તુજસે ક્યા રહી, પર તેરી ખીદમતકે હક અયસે મેરી ગરબનકર હયે જો તુજસે અયેસી હરકત હુખ હએ તો મઆફ કરતી હું—લે મૈને અપની હકીકતૂ ઇખતીયાસે ઇન-તેહા તક કેહ સુનાઈ, કેહ અમલી દીલમેં ઓર કુછ હવસ ખાકી હયે? જયસે મૈને તેરી ખાતરી કરકે તેરેકા સખ તરફ ફરુલ કીયા તુબી મેરા ફરમાના ઇસી સુરતસે અમલમેં લા—સલાહ વકત યે હયે અમ ઇસ રહેરમે રેહના મેરે ઓર તેરે હકમેં બલા નહીં, આગે તુ મુખતાર હયે યાં મઅયુદ અદનાક શાદગાદી ઇતના ફરમાકર ચુપ હો રહી ફકીર તો દીલો જનસે ઉસકે હુકમકો અમ ચીજપર મુકદદમ જનતા થા, ઓર ઉસકી મોહમખતકે બલમેં ફસા થા, બોલા જો મરજીએ મુમારકમે આવે સો બેહતર હયે યે કીન્ની બેફઝ બખલાવેગા જમ શાદગાદીને મેરે તઈ ફરમાખરદાર વ ખીદમત ગુઝાર અપના પુરા સમગ તો ફરમાયા કે દો ઘોડે આગ્રાક ઓર જનગાઝ કે ચલનેમેં હવાસે ખાતે કરે, બાદશાહકે ખાસ અસતમલસે મંગવાકર નખાર રખ, મૈને વયસેહી પરીઝાદ આર સુરેકે ઘોડે સુનકર ઝીન બંધવાકર મંગવાએ જખ થોડીસી રાત ખારી રહી, તખ બાદશાહકાદી મરહાના લીયાસ પેદન ઓર પેચા હથ્થાર ખાંધકર ઘોડેપર સવાર હુખ ઓર ફસે મરકમકર અમુસલ્લેહ હોકર ચઢ બેઠા ઓર એક તરફ રાહલી.

જખ રાત તમામ હુખ ઓર પરછા હોને લખા તખ એક નહેરકે કીનારે પોહચે ઉતરકર મુંઝ હાથ ધીએ જત્તદી કુછ નાશતા કરકે શીર સવાર હોકર ચલે—કમુ મહેકા કુછ કુછ ખાતે કરતી ઓર યું કેદતી કે હમને તેરી ખાતીર ચરમેહયા, મુલકોમાલ, ઓર માંખાપ સખ છેડા, અયસા ન હો કે તુતી ઉસ ઝાલીમ બેવકાફી તરફ મુલુક કરે.—કમુ મૈં કુછ અકવાલ ઇપર ઉપરકા રાહ કરને લીએ કેદતા, ઓર ઉસકાની જખામ દેતા કે બદશાહકાદી સખ આઘમી યકત્તાં નહીં હોતે, ઉલ પાછકે તુરમેં ખલલ હોગા, જો ઉસે અયસી હરકત વકકે હુખ, ઓર મૈને તો જાતો માલ જમપર તસદ્દક કીયા, ઓર તખને મુજે ફરતરફ સરકસગી અપ્પી, અમ મૈં બાદ મેરે લખેકાફ, મેરેલાં મરજીકી અમ-મુખતવાકર પેકનો તો મૈં અહિ ન હૈં—અયસી અયસી ખાતે બાહમ લાતી થી, ઓર સોત ઇન ચલનેકે કામ થા કમુ જો બાદશાકે અમમ કહી ઉતરતે તો જમકે ચરીફ શરીકો કીકાર કરને, હવાલ કરકે નમકહાનસે લુત લીકલ સકમકસે આમ જોડે સુન બના

કર આ લેતે ઝોર થોડોકા છોડ દેતે થે, સસને મુસે ધાસગાત અચ્ચુકર અપના પેઠ
અર લેતે,

એક રોજ અયસે કહેસ્ત મેદાનમેં જા નીકલે કે જહાં બસીકા નામ ન થા, ઝોર
આદમીકી સુરત નજર ન આતી થી—ઉસ પરબી આદલાદાદીકી રીકાતકે સખસમે દીન
ધંદ ઝોર રાત સ બેગરાત મઅલુમ હોતીથા—જાતે જાતે એક દરીયાકે જસકે દેખનેસે દેખ
નેસે કલેજપાની હોળએ રાહમેં ચીલા. કીનારેપર ખડે હોકર જો દેખા તો જહાં તલક
નીમાહને કામ કીયા પાનીહીથા. કુછ થલએક ન પાયા; જીને ચેકહા ઇલાહી અબ ધન
સમંદરસે ક્યુકર પાર ઉતરે, ઈસી સોચમે ખડે રહે; આખીર યે દીલમે લહેર આપ કે
અલેકાકો મહીં ખીઠાકર મેં તલારામે નાવ નીચાડી જાવ, જમતક અસખાખ યુઝારેકા
હાથ ન આવે તખ તલક વે નાઝનીબી આરામ પાવે તખ મૈને કયાં કે અબ મલેક; અગર
હુકમ તેનો ઘાટ પાટ ઈસ દરીયાકા દેખુ તો ફરમાને લગી કે મૈ બહોત થક ગમ્મ હું ઝોર
જુખી પ્યાસી હો રહી હું, મેં જા દમ રેલું તખ તલક તુ પાર ચલનેકી કુષ તદખીર કર,
ઉસ જગા એક દરખ્ત પીપલકાથી બડા છતર બાધે હુએ કે અગર હઝાર સવાર આવે
તો ધુપ ઝોર મેહમેં ઉસકે તલે આરામ પાવે, વહાં ઉમકો ખીઠાકર મેં ચલા ઝોર ચારાં
તરફ દેખતાથા કે કહીંબી ઝમીનપર યા દરીયામે નશાન ધનમાનકા પાજો, બહોતેરા સર
મારા પર કહી ન પાયા, આખીર માયુસ હોકર વહાંસે શીર આયા તો ઉસ પ્રીકા પેઠક
નીચે ન પાયા, ઉસ વકતકી હાહત કયા કહું કે સુરત જાતી રહી દીવાના બાવજા હોગયા.
કશુ દરખ્ત ચડ જાતા ઝોર ડાઝડાલ પાતપાત શીરતા; કશુ હાથ પાવ છોકરેકર જમં
ગીરતા. ઝોર ઉસ દરખ્તકી જડકે આસપાસ તસદફુક હોતા કબી આઠ મારકર અપની
બેકસી પર રોતા, કબી પઞચમસે પુરબકો દોડ જાતા શીર દખનકો આતા. ગરજ બહો-
તેરી ખાક છાની લેકીન કેસ ગોહરે નાયાબકી નશાની ન પાઈ. જખ મેરા કુછ બસ ન
ચલા તખ રોતા ઝોર ખાક સંપર ઉડાતા હુવા તલાથ હર કહીં કરને લગા; દીલમેં યે
ખ્યાલ આયા કે શાયક કોઇ જન ઉસ પરીકા લે ગયા ઝોર મુજે યે દાગ દેગયા યા ઉસકે
મુલકસે કોઈ ઉસકે પીઠે લગા ચલા આતા થા સો ઉસ વકત આલી પાકર મના મનુકર
શામકી તગ્જ લેગયા. શીર અઇસે ખ્યાલોમે ઘગરા કપડે ફેક કારદીયે, નંગા મુગા પકીર
બનકર શામકે મુલકમેં સુખડોસે શામતક હુંડતા શીરતા, ઝોર રાતકો કહી પડા રેહતા,
સારા જહાં રોંદ મારા પર અપની આદલાદાદીકા નામોનસાન કીસીસે ન સુના, ન સખખ
માયમ હોનેકા મઅલુમ હુવા; તખ દીલમેં યે આયા કે જખ ઉસ જાનકા તુને કુછપતા
ન પાયા તો અખ જાંબી હેંક હયે. યે ખ્યાલ દીલમેં કરકર કીસી જંગલમેં એક પહાડ
નંઝર આયા, તખ ઉસપર ચડ ગયા ઝોર યે ઇરાદા કીયા કે અપને તઈ ગીરા ફું કે એક
દમમેં સર મુઠ પથ્થરોસે ટકરાતે ફૂર જાવેગા તો અયસી મુસીખતસે જી હુઠ જાવેગા યે
દીલમેં કેલકર ચાહતાહું કે અપને તઈ ગીરાકે બલકે પાંડબી ઉઠ ચુકે યે કે કીમુને મેરા
હાથ પકડ લીયા છાનેમેં હોથ આયા ગયા દેખત હું તો એક સવાર સખચયોશ મુઠપર
નશાન ડાલે મુજે શરમાતા હયે કે ક્યું તુ અપને મરનેકા કરદ કરેતા હયે, મુઠકે હઝરો
તો ઉમ્મીદ લેવા કુહર હયે, જમતક સાંસ કયે તખતક આસ હયે, અખ થોડે દીનેમે
મુઠકે મુલકમેં તીન દરવેશ તુજસે ફુખી એપસીહી મુસીખતમેં ફેસે હયે ઝોર અયસેહી
દેખે હુએ તુજસે ત

ઉસકો એક બહી મુશકીલ દરપેશ હયે જમ વોલી તુમ ચારોં ફરીકે સાથ મીલેગા તો હઃએકકે દલકા મતલબ ઓર મુશક ને હયે ખખુખી હાસીલ હોગી. મૈને રીકાબ પકડકે ખોસા દીયા ઓર હકા અમ ખુદકે વલી, તુમ્હારે ઇતને દરમાનેસે મેરે દીલે પુર ઇતેરા-બકો તસલ્લી હુઠ, લેકન ખુદકે વારતે ચે શરમાઈયે કે આપ કૌન હયે ઓર ઈસમે શરીફ કયા હયે ! તમ હન્દાને દરમાયા કે મુરતુઝાઅલી મેરા નામ હયે, ઓર મેરા નામ ચે કામ હયે કે જસકો ને મુશકીલ કન પેશ આવે હિનો આસાન કર દુ—ઈતના દરમાકર નઝરોસે પોશીદા હોગએ, બારે ઇસ ફરીકરને અપને મોલા મુશકીલ કુશાકી બશારતસે ખા-તર જમા કર કરદ કુસતુનતુનત્યાકા, કીયા રાહમે ને કુછ મુસીબતે લીખી થી ખીચતા હુવા ઉસ બાદશાહઝાદીકે મુલાકાતકે બરોસે ખુદકે ફજલસે મહાંતક આ પોહચા ઓર અ-ખતી ખુશનસીબીસે તુમ્હારી ખીદમતમે મુશરરફ હુવા, હમારી તુમ્હારે આપસમે મુલાકાત તો હુઝ બાહમ સોહબત ઓર ખાત ચીત છીત મયરસર આઈ, અમ ચાહીએ કે બાદ-શાહ આઝાદ બખતસેલી રૂશનાય ઓર જ પેહચાન હો. અમદ ઇસકે મુકરર હમ પાંચો અપને મકરદે દીલીકો પોહચેગે તુમલી દુઆ માંગો ઓર આમીન કહો. યા હાદી ઇસ હયે-રાન સર મરદાનકી સર શુક્રીસ્ત ચે થી ને હુઝુરીમે દુરયેશીકી કેહ સુનાઈ, અમ આગે દેખયે કે કમયે મેહનત ઓર ગમ હમારા બાદશાહઝાદીકે મીલનેસે ખુશી વ ખુરશીસે બદલ હો, આઝાદખખત એક કાનેમે છુપા હુવા ચુપકા ધ્યાન લગાએ પેહલે દુરવેશકા માનરો સુનકર ખુશ હુવા શીર હુસરે દુરવેશકી હકીકત સુનને લગા.

સર દુસરે દરવેશુકી.

(જમ દુસરે દરવેશકી કેહનેકી નોખત પોહચી, વો ચાર ઝાતુ હો બૈઠા. ઓર બોલા)
રૂખામ.

અમ ચારો ઇસ ફરીરકા હુક માનરો સુનો,
મૈં ઇખતીદાસે કેહતાહુ તો ઇનતેહા સુનો,
જસકા ઇલાજ કર નહીં સકતા કોઈ હકીમ,
હયેગા હમારા દરદ નીપટ લા દવા સુનો.

અમ દલક પોશી ચે આજઝ બાદશાહઝાદા ફારીસકે મુશકકા હયે, હરફનેકે આદમી વહાં પહો હોતે હયે. યુનાચે ઇસરહાન નીસ્ક જાન મશહુર હયે, હરફ અ-હલીમમે ઉસ અહલીમકે બરાબર કોઈ વીલાયત નહીં કે વહાંકા સીતારા આફતાબ હયે જોર વો સાતોં ક્વાકીબમે નૈયરે આઝમ હયે; આબો હવા વહાંકી ખુશ ઓર લોગ રોશન તમઅ ઓર સાહેબે સલીકા હોતે હયે, મેરે કીમલામહને ને પાદશાહ ઉસ મુશકકે ચે લક પનસે કાપડે કાતુન ઓર સલતનતકે તરખીમત કરનેકે વારતે બડે બડે દાના હિતોઃ હરએક ઇલામ ઓર કસબકે ચુનકર મેરી અનાલીકીકે લીયે મુકરર કીએ થે; તો તાલીમ કમીલ હરએક નો અહીં માકર કામીલ હુ ખુદકે ફજલસે યૌદા ખરસકે સનો સા-લમે સમ ઇલામસે માહેર હુવા, શુદ્ધએ મઅકુમ નસીરતે બરખાસ્ત ખસ દીધ ઓર ને કુછ પાદશાહકો લાલક ઓર દરકાર હયે સમ હાસીલ કીયા ઓર મહી શૌક રોઝ થા કે કામી-લોહી સોહબતમે કીરસે હરએક મુશકકે ઓર અલલાલ અલલ અઝમ પાદશાહો ઓર નામ

नज्जोरोका सुनाई कइ—एक रोज एक भुमाहेम दानाने के पुण तयरीमदान ओर जहा दीडा था, भज्जुर कीया के अगरेये आदमीकी जीहगीका कुछ भरोसा नही, बेकीन अकसर वरुं आयसे हये के उनके सपपलसे धनसानका नाम क्यामत तक ज्ञानों पर अभुणी यज्ञे-गा मैने कडा अगरे योयसा अहवाल उसका सुखसील ज्ञान करो तो मैनी सुनुं ओर उसपर अमल कइ तब वो शम्भ हातमछताछका मानरा इस तराहसे केहेने लगा.

डीरसा हातमछताछका.

के हातेमके पकतमे एक पादशाह अरगका नौशील नाम था, उसको हातमके साथ य सपपल नाम आवरीके दुस्मनी कमाव दुध, जहोतसा लश्कर ईज्ज नभ्य करकर लडा-छकी आतीर यड आया हातीम तो पुछा तरस ओर नेहभरद था ये समान के अगरे मै नगकी तीयरी कइ तो पुछा के जहे मारे नज्जो, ओर जडी पुरेजी होगी, इसका अ-जाम मेरे नाम लीप्या नज्जोगा. ये आत सोयकर तने तनहा अपनी जन बेकर एक पहाडकी जोहमे छुपा-ज्या हातमके गायण होनेकी अगरे नौरीलके मअलुम दुध सप अ-समाय घरआर हातमका ज्जत कीया ओर सुनादी करवा दी के जे कोछ दुड बांकर पकड लावे तो उसे पानसो अशररी पादशाहकी सरकारसे धनआम पावे ये सुनकर सभके लाबय आभा ओर गुसत गु हातमकी करने लगे एक रोज एक पुछा ओर उसकी पुछा हो तीन ज्ये छोटे साथ लीये दुजे बाकडीया तोउनेके वारते उस गारके पास जहां हातम पोरी-दा था वहां पछोये ओर बाकडीयां उस जगलसे युनने लगे—पुछा जोली के अगरे हमारे दीन कुछ लगे आते तो हातमको कही हम देम पाते ओर उसको पकडकर नौशीलके पास लेजते तो वो पानसो अशररी देता हम आरापसे आते, इस दुम हईसे छुट जते. पु-उने कडा क्या ठरठर करती हये, हमारे तालेअमे यही लीप्या हये के रोज बाकडीया तोउं ओर सरपर घरकर अजारेमे जेये तब रौटी भयसर आवे, एक रोज जाग लेजवे हमा-रे हाथ हातम कहेको आवेगा ओर पादशाह धतने इधे दीलावेगा औरतने थडी सास-भरी ओर युपकी होरही-

ये दोनोंकी आते हातमने सुनी, भरदुमी ओर सुरजतसे जहद जना के अपने तह छुपाओ ओर जनको जयावे ओर धन दोनों भीवारोका मतलब तक न पोहंयावे, सय हये के अगरे आदमीमे रहम नही तो वो धनसान नही ओर उसके जेमे दरद नही वो कसाध हये.

पैत.

दरद दीलके वारते पैदा कीया धनसानको,
वर न ताअतके लीये कुछ कम नये करइयां.

अरज हातमकी जवां म-दीने कुपुन न कीया के अपने का मि सुनकर युपका हो गेल; वही आहरे नीकल आया ओर उस जुडेमे हा के अथ अजीज हानम मै ही न. मेरे तह नौशीलके पास से सस, वो मुने देयागा तो जे कुछ जेमे धनगर कीया हरे पुजेदे देगा पीर भज्जने कडा सय हये, इस सुरतमे बलाछ ओर जेदपुदी अजमलता मेरी हये, बेकीन वो क्या जने पुनसे कमा सपुन करे अगरे आर ज्ञे तो मै कमा कइ, ये मुनसे दरगीज न हो सकेमा के पुनसे धनसानको तमअके आतीर दुस्मनके हवाले करे, वो आल के दीन आ-हवा, आधरी भरज्जो तब पुनको क्या ज्ञसम हुआ।

હાતમને બહોતરે મીનતકી કે મુઝે લે ચલ, મેં અપની ખુશીએ કહેતાહું જોર હમેશા
 હસી આરઝમે રેહતાહું કે મેરા બની માલ કીસુકે કામ આવે તો બેઠતર હયે, લેકીન
 વો ખુડા કીસુ તરફ રાજી ન હવા કે હાતમકો લે બંકર ઈનઆમ પાવે—આખીર લાચાર
 હોકર હાતમને કહા અગર તું મુઝે થું નહી લેજાતા તો મેં આપસે આપ પાદશાહકે પાસ
 બંકર કેહતાહું કે ઇસ મુઝેને મુઝે જંગલમે એક પહાડકી ખોલમે છુપા રખ્યા થા. વો
 ખુડા હંસા જોર બોલા બલાધકે બદલે ખુગાઇ મીલે તો થા નસીબ, ઈસ રદો બદલકે સવાલો
 જવાબમે આદમી જોરબી આન પહેંચે, બીડ લગ ગઇ ઉન્હોને મઅલુમ કીયા કે હાનમ
 મહી હયે તુરત પકડ લીયા, જોર હાતમકો લેચલે વો ખુડાબી અફસોસ કરતા હુવા પીછે
 પીછે સાથ હો લીયા જમ નૌશીરકે રૂબર લેગએ, તો ઉસને ખુડા કે ઇસકો કોન પકડ લાયા
 હએ એક બદઝાત સંગદીન મોલા કે અયસા કામ હમારે કોન કર સકતા હયે, ચે ફતેહ
 હમારે નામ હયે હમને અચપર જંડા ગાડા હયે! એક જોર લંતરાની વાલા ડીંમ મારને
 લગા કે મેં કઇ દીનએ દોડ છુપકર જંગલસે પકડે લાયા હું, મેરી મેહનતપર નજર કી-
 જયે જોર જો કરાર હયે સો દીછએ ઇતી તરફ થરશીયોંકી લાલચસે હરકોઈ કહેતા થા કે
 ચે કામ મુઝસે હુવા. વો બધા ચુપકા એક કોનેમે લગા હુવા સગકી શેખ્યાં સુન રહા થા,
 જોર હાતમની ખાતીર ખડા રોતાથા—જમ અપની દીલાવરી જોર મરદાનગી સમ કેહ ચુકે, તમ
 હાતમને પાશાહસે કહા અગર સચ ખાત પુઠો તો ચે હયે કે વો ખુડા અલગ સગપસે ખડા લમ વો
 મુઝકો પકડ લાયા હયે અગર કયાશ પેલજાન હો દરયાફત કરો જોર મેરે પડનેકી ખાતીર
 જો કઓલ કીયા હએ પુરા કરો કે સારે ડીલમે જમાન હલાલ હયે, મરદકો ચાહીએ કે
 જો કહે સો કરે, નહીં તો જમ હેવાનોકાબી ખુદાને દી હયે, શીર ઇનસાન જોર હયેના-
 નમે કયા તકાવત હયે. નૌશીલને ઉસ લાકહારે ખુડો પાસ ખુલાકર ખુડા કે સચ કેહ
 અરલ કયા હયે હાતમકો કોન પકડ લાયા! ઉસ બેચારને સરસે પાંચ તક જો ગુઝરા
 થા રાસ્ત કહે સુનાયા, જોર કહા કે હાતમ મેરી ખાતીર આપસે આપ ચલ આયા!
 નૌશીલ ચે હીમ્મત હાતમકી સુનકર મુતઅબજુબ હુવા કે વાહ કયા તેરી સખાવત અપની
 જાનકાબી ખતરા ન કીયા! જીતને જુઠ દબવે હાતમકે પકડ લાનેકે કરતેયે હુકમ કીયા
 કે દીંયાં કસકર પાનસો અચરશકે બદલે પાન પાનસો જુત્યાં ઉનકે સરપર લગાવો કે
 ઉનમોબો બેજ નીદલ પડે વહીં તડાતડ પૈઝારે પડને લગી એક હમમે સર ઉનકે મંજર હો
 ગએ, સચ હયે કે જુઠ બોલના અયસાહી ગુનાહ હયે કે કોઇ ગુનાહ ઉસકો નહીં પોંદ-
 ચતા, ખુડા સગકો ઈસ બક્સસે મદદુઝ રખે, જોર જુઠ બોલનેકા યસા ન દે—મહોત
 આદમી જુઠ મુઠ બંકે જાતે હયે, લેકીન આઝમાયશકે વજત સજા પાતે હયે.

મરજ ઉન સગકો મવાહી ઉનકે ઈનઆમ દેકર નોહીલને ખ્યાલ કયા કે હાતમ જયસે
 સખસસે કે એક આતમકો ઉસે દૈઝ પોકચતા હયે, જોર મોહતાબમે કી ખાતીર જાન
 અપની દરમ નહીં કરતા જોર ખુડાકી રાહ મેં સરનાખ હાઝીર હયે. ઉસે ફુલમની
 રખની, જોર ઉસકો મુદદ્દા હોના મરદે આદમીયત જોર જવાંમરદીમે ખર્ચે હયે. વહી
 હાતમકો કાય ખડી દોસ્તી જોર મરમ નેશીસે પકડગીયા જોર કહાં કયું ન હો જમ
 અપસે હો તમ લગાએમ કરકર પાસ ખીંકાયા. જોર હાતમકો મીલકો ઇમલાહ જોર
 આકો અસખાબ જો કુઠ જાત કીયુથા વહીં બેઠ ઈયા, નમેહારસે સગકી નૌશીરમે

તેની ઉંચે દી, ઓર ઉંચે ખુડે પાનસો અશરશીયાં અપને ખજાનેસે દાલવાદી વો દોઆ દેતા હુના ચલા ગયા.

જમ થે માજરા હાતમકા મેંને તમામ સુના જમેં ગૈરત આઈ ઓર થે ખ્યાલ યુઝરા કે હાતમ અપની કૌમકા ફકત રહિસવા, જરને એક સખાવતકે બાઇસ થે નામ પૈદા કીયા કે આજ તલક મજહુર હયે, મેં ખુદાકે હુકમસે પાદશાહ તમામ ધરાનકા હું, અગર ઇસ અરતસે મરહુમ રહું તો બડા અફસોસ હયે ફીલવાકેઆ દુઆમેં કાઇ કામ બડા ઘટોઢહીસે નહીં. ઇસ વાસ્તે કે આદમી જે કુછ દુઆમેં દેતા હયે ઉંસકા ઇવજ આકબતમેં લેતા હયે! અગર કાઇ એક દાના ખોતા હયે તો ઉંસે કીતના કુછ પૈદા હોતા હયે, થે બાત દીલમેં ઠેરાકર મીર ઇમારતકો યુલવાકર હુકમ કીયા કે એક મકાન આલી-શાન જસકે ચાલીન દરવાઝે યુલવંદ ઓર બહાન કુશાદદો માહેર શેકરંદે જહદ બનવાવો. થોડે અરસેમેં વેસીકા ઇમારત વસીઅ જમસા દીત ચાહતાથા બાકર તથ્યાર હુઇ ઓર ઉંચ મકાનમેં હર રોઝ ફરસે શામતક મોહતાઅન ઓર ખેંકસોંકે તદી રપથે અશરશીયાં દેતા ઓર જે કાઈ જસ ચીઝકા સવાલ કરવા તો મેં જીમેં માલા માલ કરતા. મરજ ચાલીસોં દરવાઝેસે હાજતમાંબ આઠે આકર જે ચાહતે સો લે જાને. એક રોઝકા થે ઝીકર હયે ફકીર સામને દરવાઝેસે આપર સવાલ કીયા મેંને હમેં એક અશરશી દી. શીર વહી દુસરે દરવાઝેસે હોક ઓર આયા દો અશરશીયા ઓર માંગી, મેંને પેહલાનકર દરયુઝરકી ઓર દી. ઇસી તરેસે ઉંસને હરએક દરવાઝેસે આના ઓર એક એક અશરશી બડના શુરઆ કીયા મેંની જાન યુઝકર અંજન હુવા, ઓર ઉંસકે સવાલકે મવાફીક દીયા કીયા. આખીર ચાલીસોં દરવાઝેકી શલસે આકર ચાલીસ અશરશીયાં માંગી; વોખા મેને દીલવાદી. ઇતના કુછ લેકર વો દુવેશ ફીર પેહલે દરવાઝેસે હુસ આયા ઓર સવાલ કીયા મુજે બ-હોત યુરા મચ્છુત હુવા, મેંને કહા, સુન અય લાલચી, તુ ક્યસા ફકીર હયે કે હરગીઝ શકોરકે તીનાં દરકાંમીની નકીફ નહીં! ફકીરકા અમલ ઉનપર ચાહીએ, ફકીર બોલા, બલા-દાના તુમ્હી બતાવો મેને કહા ફેસે કાકા કાશમે કીતાઅત રેસે રીઆઝત નીકલતી હયે, જસમેં થે બાતે ન હાત ફકીર નહીં. ઇતના જે તુજે મીલા હએ ઇસકો ખા પીકર ફીર આઇયો ઓર નં મગેગા લે બજયો થે ખેરાત એકત્યાજ રહય કરનેકે વાસ્તે હયે, ન જમ્મ્ય કરને લીએ અય હરીસ ચાત્રીસ દરવાઝેસે તુને એક અશરશીસે ચાલીસ અશરશીયાં તક લી ઉંસકા હીસાઅ તુ કર કે રેવડીકે ફેરકી તરહ કીતની અશરશીયાં હુઇ ઓર ઇસપ-રબી તુજેહ હાસ ફીર પેહલે દરવાઝેસે લે આપ, ઇતના માલ જમ્મ્ય કરકે ક્યા કરેગા! ફકીરકો ચાહી કે એક રોઝકો ફીકર કરે, દુસરે દીન ફીર નઈ રોઝા રોઝક દેનેવાત્રા મોજુદ હયે અય હયા ઓર શરમ પકડ ઓર સખરો કીનાઅતકા કામ ફરમાઇએ કયલી ફકીરી હયે. જે તુજે મરશદને બતાઈ હયે—ફકીર મેરી થે બાત સુતકર ખકા ઓર બદ્દીમાગ હુવા, ઓર જીતના મુજસે લેકર જમ્મ્ય કીયા થા. સો સખ ઝમીંપર શલ દીયા ઓર બોલા ગાયા ઇતને મરમ મત હો, અપની કાપનાત લેકર રખ છોડો, ફીર સખાવતના નામ ન લીજો, સખી હોના બહોત મુગીબ હયે, તુમ સખાવતકા મોજ નહીં જાણ લકને, ઉંચ મનઝોંકો કમ પોહ થોગે અબી દીલની દુર હયે. સખીકીની તીન હજ્દ હયે. પેહલે કીતપર અમત ફરો અ સખી કંઠલાવો, તથ તો મેં ડરા ઓર કહા જલ્લા હાતા ઇસકે બચ્ચી મુજે સમજમેં કેહને લગા પીસે સખાઇ ઓર ખસે પૈદે.

ધલાહી ઓર યેસે યાદ રખના અપસી પેદાએશ ઓર મરનેકા જમ તલક ઇતના ન હોવે તો સખાવતકા નામ ન સે ઓર સકીકા યે દરજ હયે કે અગર બદશાહની હો તોબી દોસ્ત ખુદકા હયે. ઇસ ફકીરને બહોત મુલ્કાંકી સૈરકી હયે, લેકીન સીવાએ બસરેકી પાદશાહઝાદકી કે સખી દેખનેમેં ન આયા; સખાવતકા જમા ખુદાને ઉસ ઓરતપર કત્ત કીયા હયે, સખ નામ ચાહતે હયે. પર વયસા કામ નહીં કરતે. યે સુનકર મેને બહોત મીનતકી ઓર કસમેકી કે મેરી તકસીર મઆફ કરો ઓર જો ચાહે સો લો—મેરા દીયા હરગીઝ ન લીયા ઓર યે બાત કેહતા હુવા ચલા અમ અગર અપની સારી પાદશાહત મુજે દે તો ઉસપર બી નયુકાં ઓર ન ખાર માઈ, વો ચલા ગયા પર બસરેકી પાદશાહઝાદકી યે તઅરીફ સુનનેસે દીલ ખેદલ હુવા, કીસી તરહ કલ ન થી; અમ યે આરઝુ હુઇ કે કીસી સુરતસે બસરે ચલકર કસકો દેખા ચાહીએ.

ઇસ અરસેમેં પાદશાહને વફાત પાઈ ઓર તખ્તપર મેં બેઠા, સલતનત મીલી પર વો ખમાલ દીલસે ન ગયા. વઝીરોં ઓર અમીરોંસે જો પાએ તખ્ત સલતનતકે ઓર અર કાન મમલુકતકેયે મથવેસ્તકી કે સફર બસરેકા કીયા ચાહતા હું તુમ અપને કામમેં મુસત તઈદ હો. અગર જીંદગી હયે તો સફરકી ઉમર કોતાં હોતી હયે, જલ્દ શીર આતાતું. કોઇ મેરે જાનેપર રાઝી ન હુવા—જાચાર દીઝ તો ઉદાસ હો રહા થા, એક દીન ખગેરે સખકે ફેલ મુને સુખકે વઝર બા તદખીર કો ખુલાકર મુખ્તાર ઓર વકીલે મુલતક અપના કીયા ઓર સલતનતકા મદાદલ મહામ બનાયા; શીર મેને મેરવા લીયાસ પેહન ફકીરી બેસકર અકેલે રાહ બસરેકી લી.

કીસ્સા બસરેકી ચાહઝાદકી.

થોડે દીનોમેં ઉસકી સરહદમેં જ પોહંચા, તખ્તસે યે તમાશા દેખને લગા કે જહાં સત્તકા જાકર મુકામ કરતા તો નોકર ચાકર ઉસી ભેલકાકે ઇસતીકાલા કરકે જોક મકાન માકુલમેં ઉતારતે ઓર જીતનાં લવાઝીમા કીયાદતકા હોતા હયે બખુશી મૌજુદ કરતે ઓર ખીદમતમેં દસ્ત અસ્તા તમામ રાત હાઝીર રેહતે, ડુસરે દીન ડુસરી મનઝીલમેં યહી સુરત પેશ આતી, ઉસ આરામસે મહાનોંકી રાહ તૈયી, આખીર બરેમેં દાખીઝ હુવા— વહીં એક ખવાળ શકીલ ખુશ લીયાસ નેક બો સાહેબ મુરજવતકે દાનાઇ ઉસકે કીયાકેસે ઝાઝીર થી, મેરે પાસ આયા ઓર નીપટ શીરીં કપાનીસે કેકને લગા કે મેં ફકીરોંકા ખાદીમ હું હમેશા ઇસી તલાશમેં રેહતા મું કે જન કોઇ મુસાફીર ફકીર યા દુન્યાદાર ઇસ શેહરમેં આવે મેરે ઘરમેં કદમ રંજ દરમાવે. સીવાએ એક મકાનકે યહાં ઓર બંદેસીકે રેહનેકી જગા નહીં હયે, આપ તશરીફ લે ચલએ ઓર ઉસ મુકામકો ઝીનત બખશીએ ઓર મુજે સરશરાઝ કીંજીએ ! ફકીરને પુછા સાંહેબકા ઇસ્મે શરીર કયા હયે ? બોલા ઇસ શુભ નામકા નામ બેદાર વખત કેહતે હયે ઉસકી ખુશી ઓર તમલુક દેખકર યે આજીઝ ઉસકે સાથ ચલા ઓર ઉસકે મકાનમેં ગયા, દેખા તો એક ઇમારત આલીશાન લવાઝીમે શાહાનાસે તથાર હયે, એક દાલાનમેં ઉસને લેજ. . . પીઠકાયા ઓર ગરમ પાની મંગવાકર હાથ પાંવ ધુલવાએ ઓર દસ્તરખવાન પીઠકાકર મુજા . . . નહાકે રૂબર બકાવઝને એક તોરેકા તોરા ચુન દીયા, ચાર મુસકાબ એકમેં યખની પુલાવ, ડુસરેમેં કોરમાં પુલાવ, ઓર તીસરેમેં મુતંજન પુલાવ, ચૌથેમેં કુકુ પુલાવ ઓર એક કામ ઝરેકી ઓર કઇ તરહકે કલીએ દો ખાજા મરગીસી ખાદામી રાગન જોશ ઓર રોટલાં કઇ કીસમકી બાકરખાની તમકી શીર-મૂલ, ગાવલીઝ ગાવ કપાન નાનેઅમત, પરાંડે ઓર કપામ કેફતેકે તીકે મુરગકે બાગીને

મલગુળા શબ્દેએ દમપુલત હલોમ હરીસા સમો સેવરકી કુમુલી શીરની, શીર બીરંજ, મ. લાઈ હલવા ફાલુદા, પનખતા, નમશ આખશોરા, સાકે ઉરસ લોઝીઆત, મુરખ્યા અચાર-દાન દહોંકી કુલકીયાં જેન્મમતે દેખકર રૂઢ ભરગમ ! જખ એક એક નીવાલા હરએકસે લીયા પેટબી બરગયા તખ હાથ ખાનસ ખીંચી. શખ્શ હુવા કે સાહેબને કયા ખાયા ખાના તો સખ અમાનત ધરા બે તકલુક ઓર નૌશબન ફરમાઈએ. મૈને કહા ખાનેમે શરમ કયા હયે ખુદા તુમહારાખાના આખાદ રખે. જો કુછ મેરેહપેટમે સમાયા સો મૈને ખાયા, અખ તો મઝીદ કરો ઓર ઝાએકેકી ઉસકે કયા તઅરીફ કરે કે અખતક ખયાન ચાટતાહું ઓર જો ડકાર આતી હયે સો મોઅતર ! જખ દસ્તરખવાન ઉદા તો ઝેર અદાઝ કાશાની મખમલકા મુકેકેશી બીછાકર ચીજમચી આફતાખા તીલાઈ લાકક બેસનદાનમેસે ખુશખો બેસન દેકર ગરમ પાનીસે મેરે હાત ધુલાએ, શીર પાનદાન જડાવમે ગીલોરીયાં સોનેકી પખડોમે ખંધી હુધ ઓર ચૌખડોમે ગીલોરયાં ચકની સુપારીયાં ઓર લૌંગ ધલાચ્યાં રૂપે-કે વરકોમે મડી હુધ લાકર રખખી જખ મૈ પાની પીનેકા માંગતા, તખ સુરાહી બંધમે લગી હુધ આખદાર લે આતા, જખ શુઅમ હુધ ફાનુસમે કાપુરી શમએ રોશન હુધ વો અ-જીઝ બેદા હુવા ખાતે કરતા રહા, જખ પેદર રાત મઝ બોલા આપ ઇસ છપર ખટમે કે જસકે આગે દલદા પેશગીર ખડા હયે આરામ કીબ્યે ફરીરને કહા અખ સાહેબ, હમ ફરી-રોંકા એક બોરયા યા મીર્ગછાલા ખીસ્તરકે લીયે બહોત હયે; યે ખુદાને તુમ દુન્યાદારેકે વાસ્તે બનાયા હયે કહેને લગા, કે યે સખ અસખાખ દુરવેશોકા ખાતીર હયે, કુછ મેરા માલ નહીં ઈસ્કે બજા હોનેસે ઉન બીછોનોંપર કે કુલોંકી સેજસેબી નરમ થે, જાકર લેટા. દોનો પટયોંકી તરફ યુલદાન ઓર ચંગેરી કુલોંકી ચુની હુધ ઓર ઉદ સોઝ ઓર લખલખે રોશન થે, જીધરકી કરવટ લેતી દીમાગ મોઅતર હો જતા ઇસ આલમમે રહા જખ મુખડો હુધ નાજનેકોબી ખાતમ પીસા અંખુર અંજર નાશપાતી અનાર કીયામીશ છોકારે ઓર મે-વેકા શરખત લા હાજીર કીયા; ઉઢી તોંસે તીન દીન રાત રહા, ચોથે રોઝ મૈને રખસત માંગી. હાથ જોડકર કેહને લગા શાયદ ઇસ યુનોહગારસે સાહેબકી ખોદમતગારીમે કુછ કુ સુર હુવા કે જસકે ખાયસ તુમ્હારા મીઝાઝ મુકદ્દર હુવા મૈને હૈરાન હોકર કહા બરાએ ખુદા યે કયા મયવેર હયે, લેકીન મેહમાનીકી શરત તીન દીન તલક હયે સો મૈ રહા. છીયાદા રેહના ખુખ નહીં ઓર અઘાવા યે ફકીર વાસ્તે સૈરકે નીકલા હયે અગર એકહી જગા રેહજવે તો મુનાસીખ નહીં ઇસ લીયે ઇજઝત ચાહતા હયે, નહીં તો તુમ્હારી ખુખ્યાં અયસી નહીં કે જુદા હોનેકા જ ચાહે તખ વો બોલા જખસી મરઝી, લેકીન એક સખત તવકકુફ કીબ્યે કે પાદશાહઝઘીકે હુઝુર જાકર અરઝ કદું ઓર તુંમ જો જખા ચાહતે હો તો અસખાખુ ઓડને બીછાનેકા ઓર ખાનેકા ખાસન રૂપે સો-નેક ઓર જડાવકે ઇસ મેહમાન ખાનેમે હયે યે સખ તુમ્હારા માલ હયે ઇસકે સાથ લે જાનેકી ખાતીર જો ફરમાતો તખખીર કીબ્યે મૈને કહા લાહાલ પડો, હમ ફરીર ન હુએ બાટ હુએ અગર યહી દીવમે હીરસ હોતી તો ફરીર કાયકો હોતે દુન્યાદારી કયા ખુરી યા! ઉસ અઝીઝને કહા, અમર યે અહવાલ મનેકા સુને તો ખુદા જાને મુજે ઇસ ખીદ-મતસે તાગીર કરકર કયા સુલુક કરે, અગર તુમે અયસાહી બે પરવાઝ હયે તો ઇન સખંકે એક કોઠ્ઠીમે અનામત બંદ કરકર દરવાઝેકો સરખમોહર કરો, શીર જો ચાહો સો કીબ્યો. મૈ ન કપુલ કરતાયા ઓર વોબી નહી માનતા યા, લાચાર ઘડાં સલાહ ફેરી કે સખ અસ-

બાળોબાહાર કરે કુદરત કર દીધા, એર મુતજીર રૂપસ્તકા હુવા—કાતનેમે એક ખવાળા સરા મેળમતેબર સરપર સરપેચ એર ગોશ પેચ કમરમે કમરખાખાએ એક આસા સોનેકા બહાવ હાથમે એર સાથ કસે કમ ખીતમતગાર અમકુલ ઓહડે લીએ હુએ પ્રસ શાને શોકસે મેરે નહીક આયા, અવસી અવસી મેહરમાનગી એર મુલાવમતસે મુદતગો કરને લગા કે જસકા બયાન નહી કરતા શીર બોલા કે અથ મીયા અગર તવજળ એર કરમ કરે ઈસ મુશતાક કે ગરીબ ખાનેકા અપને કદમકી બરકતસે રોશન બખ્શો તો બંદા નવાગી એર ગરીબ પરવરીસે બંદ નહી.

આયદ શાહઝાદી સુને કે કોઈ મુસાશીર યહાં આયા થા. કસકા મુતવાએહ મુદતગત કીસુને નહી; વો મુંહી ચલા ગયા; ઈસ વારતે વદલાડો આલમ મુગરપર કયા અમદત લાવે એર કયસી કયામત ફાવે, બલકે હરફ ઝીંગીપર આએ મેને કન ખાનેકો ન માના, તખ ખવાહસખવાહ મીનતે કરે મેરે તથ એક હવેલીમે કે પેદલે મદાનમે મેહતરથી લંગયા, કસને પેદલે મેઝમાનકી માનીંદ દીન રાત દોનો, વક્ત વેસાહો ખાને મુજકા એર તીસરે પેહર સરખત એર તફતુ નહી ખાતીરકા મેવે ખીલાએ એર બાસન મુજકા વ તીલાઆઈ એર ફરશ ફરશ એર અસખામ જે કુછ વહાં થા મુજસે ક્રેતને લગા કે જન સખકે તુમ માલીક એર મુખતાર હો જે ચાહોસો કરો. મેં જે ખાતે સુનકર હયેરાન હુવા, એર ચાહ કીસી ન કીસી તરહ મહાસે રૂપસ્ત હોકર બાગુ મેરે મુશરેદા દેખકર વો મહેલ્લી બોલા અથે ખુદાકે બંદે જે તેરા એતલબ યા અકજુ મુજકા કહોતો હુજુરમે મલેકકો બકર અર-ઝ કરે, મેં કહા મેં ફીરીકે લીખાસમે કન્યાકા માલ, કયા માંગુ કે તુમ બગેર માંગે દેતે હો, એર મઈ મનકાર કરતાહુ. તખ વો કહેને લગા કે હીરસ કન્યાકી કીસીકે જસે નહીં ગઈ મુનાએ કીસ કબતીકે વે કયમ કહા હયે

કબત.

નગકન કટા દેખે, સીમળારી જટા દેખે જોગી કનકટા દેખે, છર લાએ તનમે; મોતી અન બોલ દેખે, સીવડા સર જોલ દેખે કરત કસોલ દેખે, બન ખંડા બનમે ખીર દેખે સુર દેખે, સખ ગીની એર કુક દેખે, માયાકે બરપુર દેખે, જુમ રહે હુનમે આવંત સુખી દેખે જનમહોકે દુખી દેખે, પર વયે ન દેખે જનકે લોબ નહી મનમે.

મધને જે સુનકર જવામ દીયા કે જે સચ હયે, પર મધ કુછ નહીં ચાહતા અગર ફરમાઓ તો એક રકકા સર બમોહકે અપને મનલખકા લીખકર હું જે હુજુર મલેકકે પો-હંચા દો તો બડી મેહરબાની હયે ગયા તમાગ કન્યાકા માલ મુજકા દીધા. બોલા બસરો અકમ કયા મુઝાયક મને એક રકકા લાખખા, પેહલે શુક ખુદાકા કીયા, હીર અહવાલ કે જે બંદા ખુદાકા કમ દેખે ઈસ મેહરમે વારીદ હયે એર સરકારસે સખ તરહકી ખખર-ગીરી હોતી હયે, જયસી ખુખ્યાં એર નેકનાખ્યાં મલેકકાકી સુનકર ઇશકતીયાકે દેખનેયા હુવા થા કસસે ચાર ચંદપાયા, અથ હુજુરકે અરકાને દીલત મું ક્રેતને હયે કે જે મતલબ એર તમન્ના તેરી હોસો ઝાહીર કર, ઈસ વારતે બેહીનખાના જે દીલકી આરજુ હયે સો અર-ઝ કરતા હું કે મધ કન્યાકે માલકી મોહતાજ નહીં અપને મુલકકા મઈલી પાદશાહ હું રકત મહીં તલક આના એર મહેનત કાના આપકે ઇશતીયાકે સખમશે હુવા જે તને તનહા ઈસ સુરતસે આ પોહંચાહું અથ જમીંદ કયે કે હુજુરકી તવજળસે જે ખાકનશીં મતલબે દીલીકો પોહંચે તો લાયક હયે, આએ જે મરઝીએ મુગરક, અંગર જે ઇશતીયાક

ખાક સારકા કુચ્છ ન હોગા તો ઠંસી તરફ ખાક છાનતા ફીંગે, ઝોર ધસી જાને બેકરા-રકા આપ કે હૃદયમે નીસાર કરેગા-અજગુ ઝોર ધરહાલકે માનીંદ જંગલમે યા પહાડપર મર રહેગા, વહી મદદઆ લીખકર ઉસ ખવાળેકા દીયા, ઝોર ઉસને પાદશાહઝાદી તલક પોહાયા, બખ્શ એક દમકે ફીર ઝોર મેરે તમ્હાં બુલાયા ઝોર અપને સાથ મહેલકી દેવડી પર લેગયા, વહાં જાકર દેખાતો એક બુડીસી ઝોરત સાહેબે લીયાયત સુનેરી કુરસી પર બેઠના પાતા પેદને હુએ બેઠી હયે ઝોર કમ્હા ખવાળ ખીદમતગાર તકલ્લુકે લીયાસ પેહને હુએ હાથ બાંધે સામને ખરે હયે. મેં ઉસે મુખતાર જાનર ઝોર દેરી ના સમજકર દસ્ત-ખસ્તાર હુવા ! ઉસ મામાને બહોત મેહરબાનીસે સલામ લીયા ઝોર હુકમ કીયા કે આગે બેઠો ખુશ હુવા જો તુમ આયે તુમ્હીને મહેલકે ઈશતીયાકકા રૂકકા લીખા થા ! મમ્હ શરમ ખાકર ચુપ હો રહા ઝોર સર નીચે કરકે બેઠા એક સાઅતકે બખ્શ બોલીકે અય જવાન, પાદશાહઝાદીને સહીમ કહા હયે ઝોર યું કહા હયે કે મુજકા ખાવીંદ કરનેસે ઝોમ નહીં તુમને મેરી દરખાસ્ત કી. લેકીન અપની પાદશાહતકા ખયાન કરહા ઝોર ધસ ફકીરીમે અપને તમ્હાં પાદશાહ સમ-જના ઝોર ઉસકા ગુરર કરના નીપટ બેજા હયે. ઇસ વારને કે સખ આદમી આપસમે ફીલ હકીકત એક હયે લેકીન ફકીકત દીને ખતમાલની અલખતતા હયે ઝોર મેણી એક મુદ્દતસે શાદી કરે કીઆરખુમંદહુ ઝોર જયસે તુવલોચને દુનયાસે બેપરવા હો મેરે તમ્હાંબી હકતઅજાને ઇ-તના માલ દીયા હયે કે જીસકા કુજ હિસામ નહીં, પર એક થર્ત હયે કે પેહલે મહર અદા કરલો ઝોર મહર શાહઝાદીકા એક ખાત હયે જો તુમસે હોસકે.

મને કહા મેં સખ તરફ હાજીર મું, જનોમાલસે દરેગ નતીં કરનેકા, વો ખાત કયા હયે કહો તો મં સુનું તમ્હાં ઉસને કહો કે આજકે દીન રેહ જવો. કલ તુમ્હે કેહ દુગી. મને ખુશીસે કુચ્છ કીયા ઝોર દુખસ્ત હોકર બાંહેર આયા-દીન તો ગુઝરા, જમ શામ હુધ મુજે એક ખવાળસરા મેહલમે બુલાકર લે ગયા. જાકર દેખા તો અકાબીર આલીમ ઝોર ફાજીલ સાહેબે શરા હજીર હમ ? મમ્હબી ઉસી જલસેમે જાકર બઈઠા—કે કત મેં દસ્તરખવાન ખીજાયા ગયા ઝોર ખાને અકસામ અકસામકે શીરીન ઝોર નમકીન ચુને ગએ વો સખ ખાને લગે ઝોર મુજેબી તવાઝા કરકે શરીક કીયા. જમ ખાનેસે ધરાગત હુધ તો એક દાર્ઘ અંદરસે આધ ઝોર બોલી, કે બહરાવર કહાં હયે ઉસે બુલાવો ? યસાવલોને વહી હાજીર કીયા ઉસકી સુગત બહોત મરદ આદમી કીસી ઝોર બહોતસી કું જ્યાં રૂપે સોનેકી કમરમે લટકી હુધ સલામુન અલૈક કરકે મેરે પાસ આકર બઈઠા. વહી દાખ કેહને લગી કે અય બહરાવર તુને જો કુજ દેખા હયે મુશ્કસીલ ઉમ્મકા ખયાન કર બેહરાવર યે દાસ્તાન કેહને શુરઆકી ઝોર ચુજસે મુખાતીમ હોકર બોલા. અય અજીઝ હમારી પાદશાહઝાદીની સરકારમે હજારોં ગુલામ હયે કે સૈદાગરીકે કામમે મુનઅંચન હયે ઉનમેસે એક મમ્હબી અદના ખાનાઝાદ હું હરએક મુંદકે તરફ લાખો રુપ્યેકા અસ-ખાખ ઝોર જીનસ દેકર રૂખસત ફરમાતી હયે—જમ વો વહાંસે ફીર આતા હયે. તમ ઉસે ઉસ દેસકાં અકવાલ અપને હુઝુરમે પુછતી હયે ઝોર સુનતી હયે—એકખાર યે ઇત્તિકાક હુવા કે યે કમતરીમ તીજરતકે ખાતીર ચલા ઝોર શેહરે નીમરોઝમે પોહયા, વહાંકે ખાશાં દોઢા દેખા તો સખકા લીયાસ સીયાહ હયે ઝોર હરદમ નાલા ઝોર આદ હયે, અયસા મઅઝુમ હોતાયા કે ઉનપર કુજ મુસાંબત પડી હયે, ઉસકા સખમ જીસસે મમ્હ પુછતા કોઈ જવાબ મેરા ન દેતા.

ધસી હાથરતમે કઈ રોજ ગુજરે, યક દીન જીહી સુખડો હુધ તો તમામ આદમી છોટે ખડે, લડકે ખુડે, ગરીબ ગની શેહરકે બાહર ચલે, એક મજદાનમેં જાકર જમખ હુએ ઝોર ઉસ મુલકકા પાદશાહજી સખ અમીરોકો સાથ લેકર સવાર હુવા. ઝોર વહાં ગયા, તમ સખ બરાબર કતાર બાંધકર ખડે હુએ.

મઝમી ઉનકે દરમીયાન ખડા તમાજા દેખતાથા પર યે મઅલુમ હોતાથા કે વઘે સખ કીસુકા ધનતેઝાર ખીંચ રહે હંચે—એક ધડીકે અરસેમેં દેરસે એક જવાન પરીઝાદ સાહેબ જમાલ પંધરા સોલા બરસકા સીનોસાલ ગુલ મયાતા ઝોર ઝોર કરતા હુવા કહ મુંહસે જરી ઝરદ બધલકી સવારી એક હાથમેં કુછ લીએ હુવે મુકાબીલ ખલ્દુલ્લાહકે આયા ઝોર અપને બધલપરસે ઉતરા, એક હાથમેં નાથ ઝોર એક હાથમેં નંગી તલવાર લેકર દોઝાનું બેઠાં; એક ગુલામ પરીચેહરા ઉસકે હમરાહયા ઉસકો ઉસ જવાનને વો ઝીઝ જો હાથમેંથી દી—વો ચતીમ લેકર એક સીરસે હરએકકો દીખતા જતાથા લેકીન યે હાલતથી કે જો કોઈ દેખતાથા એ ઇખતીયાર ડાડ મારકર રોતાથા ! ધસી તરેહ સખકો દીખાતા ઝોર રૂલાતા હુવા સખકે સામનેસે હોકર આપને ખાતીદકે પાસે ફીર ગયા.

ઉસકે જતેહી વો જવાન ઉઠા ઝોર ઉસ ગુલામકા સર શમશીરસે કાટકર ઝોર સવાર હોકર જીવરસે આયાથા ઉધરકો શલા. સખ ખડે દેખાકીએ જમ નઝરોસે ગાયબ હુવા તો લોગ શેહરકી તરફ શીરે, મધ હરએકસે ઉમ માજરેકી હકીકત પુછતા થા, બલકે રૂપયોંકા લાલચ દેતા ઝોર ખુશામદ ઝોર મીનત કરતા કે જરા બતદો કે યે જવાન કોન હયે ઝોર ઉસને યે કયા હરકત કી ઝોર કહાંસે આયા ઝોર કહાં ? હરમીજ કીતીને ન બતલાયા ઝોર ન કુછ મેરે ખીયાલમે આયા—યે ત અજગમ દેખકર જખ મધ વહાં આયા ઝોર મલકેકા રૂપર ઇજહાર કીયા તખસે પાદશાહજીદીખ હેરાન હો રહી હયે, ઝોર હસકે તલકીક કરને કે ખાતીર દે દીલી હો રહી હયે, લેહાજ મહેર અપના ચહી મુકરર કીયા હરે કે જો શખસ પસ અજીબેકો સચ્ચી ખજર લાવે ઉસકા પસંદ ફરમાવે ઝોર વહી માલીક સારે માલો મુલકકા ઝોર મલેકાકા હોવે, યે માજરા સખ તુમને બસ સુના, અપને દાંલમેં ગાર કરો અગર તુમ ઉસ જવાનકી ખજર લા સકો તો મુલકે નીમરોજકા કરો, ઝોર જલ્દ રવાના હો, નહીં તો ઇતકાર કરકર અપને ઘરકી રાહલો. મેને જવાબ દીયા, અગર ખુદા યાહે તો જલ્દ ઉસકા અહવાલ સરસે તક દરયાશત કરકર પાદશાહજીદીકે પાસ આ પોહંચતા હું ઝોર કામચાખ હોનાહું ઝોર જો કીસમત મેરી બદ હયે તો ઇસકા કુછ ઇલાજ નહી, લેકીન મલેકા ઇસકા કાલ કરાર કરે કે અપને કેહનેસે ન ફીરે ઝોર બીલકેએલ એક અંદેશા મુશતીલ મેરે દીલમેં ખલીશ કદ રહા હયે, અગર મલેકા ગરીબનવાઝી ઝોર મુસાફીર પરવરીસે હુઝુરમેં પુલાવે ઝોર પરદેકે બાહર ખીડલાવે ઝોર પરદેકે બાહર ખીડલાવે ઝોર મેરા ઇલતેમાસ અપને કાનો સુને ઝોર ઉસકા જવાબ અપની જખાનસે ફરમાવે હો મેરી ખાતીર જમખ હો, ઝોર મુજસે સખ કુછ હો સકેમા યે મેરી મલલખકી ખાત ઉસ મામાને રૂપર ઉસ પરી પઘકર કે અરજ કી—ખારે કદરદાનીકી રાહસે હુકમ કીયા કે ઉન્હેં પુલાલો. દાખ ફીર બાહર આઇ ઝોર મુજે અપને સાથ જસ મહેલમે. પાદશાહજીથી લેગઈ, કયા દેખના હું કે રૂપા સફ બાધે દસ્ત બસ્તા સેહલીયાં ઝોર ખવાસે, ઉરદે એમનીયાં, કલમાકનીયા. ટુરકનીયા, હબશનીયાં જમનીયાં, ઝોર કશમીરીયાં જ-

વાહરમેં જડી ઓહદે લીએ ખડી હંચે ઇંદરકા અખાડા કહું યા પરચોંકા ઉતારા ! બેઇખ-
તીયાર એક આહ બેખુદીસે જખાનતક આઈ, ઓર કલેજ થલકને લગા, પરખઝોર અપને
તઈ થાંખા; ઉનકો દેખતા બાલતા ઓર સેર કરતા હુવા આગે ચલા. લેકીન પાંવ સો સો
મનકે હો ગએ. જસકો દેખું ફીર ચે જન ચાહે કે આગે જઈ—એક તરફ ચીલવન પડી
થી ઓર મુંડા જડાઉ ખીછવા રખ્યા થા ઓર એક ચોકીબી સંદલકી ખીછીથી. દાઈને
મુજે બેઠનેકી ઇશારત કી; મેં મોંઢે પર બેઠ ગયા ઓર વો ચોકીપર બેઠે કેઠને લગી,
લો જો અખ દેહના હયે સો જ બરકર કહો.

મેંને મલેકાકી ખુબ્યાંકી ઓર અદલો ઇનસાફ દાદોદહીશકી પેહલે તઅરીફકી શીર
કેઠને લગા કે જખસે મેં ઇસ મુલકકી સરહદમેં આયા હરએક મંઝીલમેં યહી દેખા કે
જખજખ મુસાફીરખાને ઓર ઇમારતેં આલી બની હુઇ હયે ઓર આદમી હરએક ઓહદેકે
મુતએયુન હયેં કે ખખરગીરી મુસાફરોં ઓર મોહતાજોંકી કરતે હંચે; મુજેબી તીન તીન
દીન હર મુકામમેં ગુઝરે ચોથે રોજ જખ રખસ્ત હોને લગા તખમી કીસુને ખુશીસે ન
કહા કે જવો ઓર જીવના અસખાખ ઉસ મકાનમેં થા શતરંજ, ચાંદની, કાલીને સીતલ-
પાટી, મંગલકોટી, દીવારગીરી છત પરદે, ચીલવનેં સાએખાન, નમગીરે છપરખટ, મઆગી-
લાશ, ઓકચાતોશક બાલાપોશ. સેજખંદ ચાદર, વકએ ગુલતકીએ મસનદ ગાવતકીએ ઓર
દેગ દેગએ, તપેલે તખાક રકાખી બાદીએ તશતરીયમએ બકાવલી કફગીર, તઆમખખશ,
સરપોશ સીની ખવાનપોશ આખખોરે બજહરે સુરાહી, પાનદાન, લગન ચોગડે, ચંગેરી
ગુલાબપાશ ઉદ સોઝ, આફતાખા, ચીલમચી, સખ મેરે હવાલે દીએ કે ચે તુમહારા માલ
હયે ચાહોં અખ લે જઓ નહી તો એક કોઠડીમેં બંદ કરકર અપની મોહોર કરો જખ
તુમહારી ખુશી હોગી શીરતે વખત લીએ જઇયો. મેંને યુંહી કીયા પર ચે હયેરત હયે કે
જખ મુજસે ફકીર તને તનહાસે ચે સુલુક હુવા તો અયસે ગરીબ હઝારો તુમહારે મુલકમેં
આતે જતે હોંગે પસ અગર હરએકસે યહી મેહમાનદારીકા તોર રહેતા હોગા તો મુખલીક
બે હીસાખ ખરચ હોતે હોંગે, પસ ઇતની દોલત કે જસકા ચે સરફ હયે કહાંસે આઈ
ઓર કયસી હયે ? અગર ગંજેકારન હો તોખી વફા ન કરે ઓર જહીરમેં અગર મલે-
કાકી સલતનતપર નીગાહ કીજીએ તો ઉસકી આમદ ફક્ત બાવરચી ખાનેકે ખરચકોખી
કીફાયત ન કરતી હોગી ઓર ખરચોંકા તો કયા જકર હયે, અગર ઇસકા બયાન મલેકાકી
જખાનસે સુનું તો ખાતીર જમા હો, કર્દ મુલકે નીમ રોજકા કર્દ ઓર જીં તું વહાં જ
પોહયું, ફીર સખ અહવાલ દરીયાફત કર કે મલેકાકી ખીદમતમેં બશરતે જાંદગી બારે
દીગર હાજર હું અપને દીલકી મુરાદ પાડું.

ચે સુનકર મલેકાને અપની જખાનસે કહા કે અય જવાન અગર તુજે આરજુ કમાલ
હયે કે ચે માહીયતસે વાકીફ હો તો આજકે દીનખી મુકામ કર, સામકો તુજે હુઝુરમેં
તલબ કરકર જો કુછ અહવાલ ઉસ દોલત બે જવાલકા હયે બેકમેં કારત કહા જઓગા
મેં ચે તસલીપાકર અપને ઇસતી કામતકે મકાનપર આકર મુંતજીર થા કે કખ શામ હો
જો મેરા મતલબ તમામ હો—ઇતનેમેં ખવાનસરા કઈ ચોગેશે તોરા પોશ પડે હુએ ભોંધ-
ચોંકે સરપર ધરે આકર મોજુદ હુવા, બોલા કે હુઝુરસે ચે ઉલશ ખાસ ઇનાયત હુવા હયે,
ઇસકો તનાઉલ કરો ? જસ વક્ત મેરે સામને બોલા તો બો બાસસે દીમાગ મોઅત્તર હુવા
ઓર રફ બર ગઈ, જીવના ખા સકા ખા લીયા બાહી ઉન સમોકો ઉઠા દીયા ઓર શુકરે

અમત કેહલા ભેજ. ખારે જમ આફતાબ તમામ દીનકા મુસાશીર થકા હુવા ગીરતા પડા થા અપને મેહેલમે દાખીલ હુવા ઓર માહતાબ દીવાન ખાનેમે અપને મુસાહેબોંકે સાથ લેકર નીકાલ બેઠા, ઉસ વક્ત દાખ આધ ઓર મુજસે કેહને લગી કે ચલો પાદશાહજીને માદ ફરમાયા હયે મેં ઉસકે હમરાહ હો લીયા ખીલવતે ખાસમે લે ગઇ, રોશનીકા યે આલમ થા કે શમે કદરકો વહાં કદર ન થી ઓર પાદશાહી ફરશપર મસનદ મુગરરક ખાધી મુરસઅકા વકીયા લગા હુવા ઓર ઉસપર એક શામયાના મોત્યોંકી જહાલરકા જડાવ ઇસતાદોંપર ખડા હુવા ઓર સામને મસનદકે જવાહીરકે દરખ ફુલપાવ લગે હુએ ગોયા એના મએન કુદરતી હયે સોનેકી ક્યારીયોમે જમે હુએ ઓર દોનોં તરફ, દસ્તરાસ્ત ઓર દસ્તઅપ શાગીરદ પેશે ઓર રોજરાઈ દસ્ત ખસ્તા બાઅદમ આંખે નીચી કીયે હુએ હાજર થે ઓર તવાયફ ઓર ગાએનીકે સાજોંકે સરખનાએમુંતઝીર—યે સામાન ઓર યે તઇયારી કરેરો ફગ્ગી દેખકર અકલ ઠીકાને ન રહી દાખસે પુછા કે દીનકો વો ઝેખાયશ કે ઓર રાતકો યે અરાયશ કે દીન ઈદ રાત શખ્જરાત કહા ચાહીએ, બલકે દુનયામે પાદશાહે હરત ઈક્લીમકો યે એશ મયસ્પર ન હોગા, હમેશા યહી સુરત રેહતી હયે ? દાખને કહા કે હમારી મલેકાકા જીતના કારખાના તુમને દેખા યે સખ ઇસી દસ્તુરીસે જરી હયે. ઇસમેં હરગીજ બલલ નહી બલકે અરજું હએ, તુમ યહાં બેઠો મલેકા દુસરે મકાનમે તશરીફ રખતી હયે જાકર ખખર કરેં દાખ યે કેહકર ગઇ ઓર ઉન્હી પાંચોં શીર આઈ કે ચલો હુજુરમેં બુલાયા હયે, ખમજરીફ ઉસ મકાનમેં જાતેહી ખીચક કર રેહ ગયા, ન મઅલુમ હુવા કે દરવાજા કહાં ઓર દરોં દીવાર કીવર હયે. ઇસ વાસ્તે કે ચારોં તરફ કહે આદમકે ખરાખર આને લગે ઓર ઉનકે પરદાઓમેં હીરે મેતી જડે હુએ થે, એકા અકસ એકમેં નઝર આતા તો યે મઅલુમ હોતા કે જવાહીરકા સારા મકાન હયે, એક તરફ પડદા પડા થા ઉસકે પીછે મલેકા બેઠી થી. વો દાખ પરદેસે લગકર બેઠી ઓર મુજેમી બેઠનેકા કહા, તખ દાખ મલેકાકે ફરમાનેસે ઇસ તોર ખયાન કરને લગી.—

કે સુન અય જપાનદાના, સુલતાન ઇસ ઇક્લીમકા ખડા પાદશાહ થા, ઉનકે ઘરમેં સાત બેટીયાં પેદા હુઇ એક રોઝ પાદશાહને જીશન ફરમાયા, યે સાતો લડકીયાં સોલા સંગારકર બાલબાલ પાતી પીરોંપર પાદશાહકે હુજુર પડી થી. સુલતાનકે કુછ જમેં આયા તો બેટીઓંકે તરફ દેખકર ફરમાયા, અગર તુમહારા ખાપ પાદશાહ ન હોતા ઓર કીસી ગરીબકે ઘર તુમ પેદા હોતી તો તુમહે પાદશાહઝાદી ઓર મલેકા કંઠન કેહતા ! ખુદાકા શુકર કરો કે શાહઝાદયાં કેહલાતી હો, તુમહારી યે સારી ખુબ્યાં મેરે દમસે હયે. છે લડકીયાં એક ઝખાન હોકર બોલી કે જહાં પનાહ જો ફરમાતા હયે બજા હયે ઓર આપહીકી સલામતીસે હમારી બલાઇ હયે, લેકીન એહ મલેકા જો સખ બેહનોંસે છોટી થી પર અકતો શરમેં ઉસ ઉમરમેંબી ગોયા સખસે બડી થી, ચુપકી બડી રહી—ઇસ ગુફતગુમેં બહેનોંકે શરીફ ન હુઇ, ઇસ વાસ્તે કે યે કલમા કુદરકા હયે.

પાદશાહને નઝરે ગઝબસે ઉનકો તરફ દેખા ઓર કહા, કયું બીબી તુમ કુછ ન બોલી, ઇસકી કયા બાઇસ હયે ! તખ મલેકાને અપને દોનોં હાથ રમાલસે બાધર અરજ કી કે અગર જાનકી અમાન પાઉં ઓર તક્સીર મઆફ હો તો લાંકડી અપને દીલકી બાત ગુઝારીશ કરે. હુકમ હુવા કે કહે કયા કેહતી હયે ! તખ મલેકાને કહા કે કોબલએ આલમ

આપને સુના હયે કે સચ્ચીબાત કહવી લગતી હયે. સો ઇસ વક્ત મેં અપની ઝીંદગીસે હાથ ધોઢકર અરઝ કરતી હું ઓર જો કુછ મેરી કીસમતમેં લીખને વાલેને લીખ્યા હયે ઉસકા મીટાનેવાલા કોષ્ટ નહીં, કીસુ તરફ નહીં ટલનેકા.

બૈત

ખવાહ તુમ પાંચ ધીસો યા કે રખો સરખસુબુદ,

બાત પેશ આનેકી જો કુછ હયે વો પેશઆની હયે.

જો પાદશાહ અલ્લહતિલાકને આપકો પાદશાહ બનાયા, ઉસીને મુજેબી પાદશાહઝાદી કેહેવાયા ઉસકી કુદરતકે કારખાનેમેં કીસુકા ઇખત્યાર નહીં ચલતા, આપકી જાત હમારી વલી ન્યમત ઓર કીમત્તા વ કઅયા હયે, હઝરતકી કદમ મુબારકકી ખાકકો અગર સુરચા કહું તો બળ હયે, મગર નસીબ હરએક કે હરએકકી સાથ હયે ! પાદશાહ ચે બાત નુનકર તૈશમેં આએ, ઓર ચે જવાબ દીલપર સખ્ત ગીરાં મઅલુમ હુવા, બેઝાર હોઢકર ફરમાયા કે છોટા મુંહ બડી બાત, અબ ઇસકી યહી સજા હયે કે ગહેના પાતા જો કુછ ઇસકે હાથ ઓર ગલેમેં હયે સો કિતાર લો, ઓર એક મીયાનેમેં ચડાકર અયસે જંગલમેં કે જહાં નામેનશાન આદમઝાદકા ન હો વહાં કેંકે આવ, દેખેં ઇસકે નસીબમેં કયા લીખ્યા હયે ! બમુશ્ય હુકમ પાદશાહકે ઉસ આધી રાતમેં કે ઐન અધેરી થી, મલેકકો જો નીરે ભવ-રમેં પલીં થી ઓર સીવાએ અપને મહેલકે દુસરી જગા ન દેખી થી, ભોષ્ટ લેળકર એક મેદાનમેં કે જહાં પરીંદા પર ન મારતા ઇનસાનકા તો કયા ઝીકર હયે, છોઢકર ચલે આએ.

મલેકકે દીલપર અજબ હાલત શુઝરતીથી કે એક દમમેં કયા થા ઓર કયા હોમયા. શીર અપને ખુદાકી જનાબમેં શુકર કરતી, ઓર કેહતી તુ અયસાહી બેનીયાઝ હયે જો ચાહા સો કીયા, જો ચાહતા હયે સો કરતા હયે, ઓર જો ચાહેમા સો કરેમા, જબ તલક દમમેં દમ હયે તુજમે નાકિમીદ નહીં હોતી ઇસી અંદશેમેં આંખ લગ ગઈ, જસ વક્ત સુખ્હો હોને લગી મલેકકી આંખ ખુલ ગઈ તો પુકારી કે વઝુકે લીએ પાની લાવ ? શીર એક બારગી રાતકી બાત ચીત યાદ આઈ કે તુ કહાં ઓર ચે બાત કહાં, ચે કેહકર ઉઠકર તયમુમ કીયા ઓર દોગાના શુકરકા પડહા અબ અઝીઝ મલેકકી ઇસ હાલ તકી ખબર સુનનેસે છાતી ફટતી હયે, ઉસ બોલે બોલે જી સે પુછા ચાહીએ કે કયા કેહતા હોમા. ગરઝ ઉસ મીયાનેમેં બેઠી હુઈ ખુદાસે લવ લગા રહાથી, ઓર ચે કબત ઉસ દમ પડતીથી.

કબત.

જબ દાંત ન ચે તબ દુધ દીએ, અબ દાંત દીયો કહા અન : ન દેહે !

જો જલમેં ચલમે પછી પસકી, સુધ લેત સો તેરીબી લેહયે.

કાહેકો સોચ કરે મન સુરખ, સોચ કરે કુછ હાથ ન આએ હએ.

બનકો દેત અબનકો દેત, જહાં કો દેત સો તેકોબી દેહે.

સચ હયે, જબ કુછ બની નહીં આતા તબ ખુદાહી યાદ આતા હયે, નહીં તો અપની તદબીરમેં હરએક લુકમાન ઓર મુઅલીસીના હએ, અબ ખુદકે કારખાનિકા તમાલા સુનો ? ઇસી તરફ ત્રીન દીન રાત સાદ શુઝર મએ કે મલેકકે મુહમે એક ખીલીબી ઉઝર નહીં

મઈ, વો કુલસા બહન સુખકર કાંટા હોગયા, ઝોર વો રંગ જો કુંદનસા હમકતા થા સો હલદીસા બન ગયા, મુંહમે ફેરડી બંધ મઈ, આંખે પથરા મઈ, મગર એકદમ અટક રહ્યા થા ! જળ તલખ સાંસ, તખ તલક આસં ચોથે રોજ સુપ્હોકો એક દુરવેશ ખીઝર કીસી સુરત તુરાની એહરા રોશન દીઘ આકર પેદા હુવા, મલેકકો ઇસ હાલતમે દેખકર બોલા કે અય બેડી, અગરચે તેરા બાપ પાદશાહ હયે, લેકીન તેરી કીસમતમે ચેહી બીદા થા, અય ઇસ ફકીર પુહોકો અપના ખાદીમ સમજ ઝોર અપને પેદા કરનેવાલેકા રાત દીન ધ્યાન રખ, પુદા ખુખ કરેગા ઝોર ફકીરકે કચ કોલમે જો બીકે દુકડે મોખુદ થે મલેકકે રખે રખે, ઝોર પાનીકી તલાશમે શીરને ગયા—દેખા કે એક કુંવા લગા હયે પર ડોલ રસ્સી કહાં જસસે પાની બરે; થોડે પત્તે દરખતસે તોડકર દૌના બનાયા ઝોર અપની સેલી ખાલકર ઉસમે બાંધકર નીકાલા ઝોર મલેકકો કુછ ખીલાયા પીલાયા; બારે દુક હોશ આયા, ઉસ મરદે પુદાને બેકસ ઝોર બેખસ જનકર બહોતસી તસલી દેકર ખાતર જમ્બહી. ઝોર આપબી રૈને લગા. મલેકને જળ ગમ ખવારી ઝોર દીલદારી ઉસકી બેહદ દેખી, તખ ઉનકેબી મીઝાજકો ઇસતકલાઝ હુવા. ઉસ રોજસે ઉસી પીર મરદને યહી સુકર કીયા કે સુપ્હોકો બીક માંગને કે વસ્તે શહેરમે નીકલ જાતા, જો દુકડા પારચા પાતા મલેકકે પાસ લે આતા, ઝોર ખીલાતા—ઇસ તૌરસે થોડે રોજ ગુઝરે, એક દીન મલેકને તેલ સરમે ડાલને ઝો. કંગી ચોટી કરનેકા કસ્ટ કીયા, જુંહી મુંહબાક ખોલે તો ચોટીમેસે એક મોતીકા દાના ગોલ આબદાર નીકલ પડા ? મલેકને ઉસ દરવેશકો દીયા ઝોર કહા કે શહેરમે ઇસકો બેચ લાવો ! વો ફકીર ઉસ ગૌહરકો બેચકર ઉસકી કીમત પાદશાહઝાદીકે પાસ લે આયા—તખ મલેકને હુકમ કીયા કે એક મકાન મવાશીક ગુઝરાનકે ઇસ જગેહ બનવાવો. ફકીરને કહા અય બેડી, નેઓ દીવારકી પાદકર થોડીશી મટી જમા કરો. મેં એક દીન પાની લાકર ગારા કરકર ખુન્પાદ ઘરકી દુરસ્ત કર દુંગા. મલેકને ઉસકે કેહનેસે મટી ખાલની શુરઅકી જળ એક ગઝ અમીક ગડા ખાદા ગયા ઝમીનકે નીચસે એક દરવાઝા નસુદ હુવા ? મલેકને ઉસ દરકો સાફ કીયા, એક બડા ઘર જવાહીર ઝોર અશરશીયોસે મચમુર નઝર આયા ? મલેકને પાંચ ચાર લખ અસરશીયોંકી લેકર શીર બંદ કીયા, ઝોર મટી દેકર ઉપરસે હમવાર કર દીયા, ઇતનેમે ફકીર આયા મલેકને શરમાયા કે ગજ ઝોર મેઅમાર ઝોર કારીગર અપને કામ કે ઉસતાદ, ઝોર મઝદુર જલ્દ દસ્ત બુલાઓ, જો ઇસ મકાન પર એક ઇમારત પાદશાહકા કે તાકે કસરાકા બુદ્દત હો ઝોર કસરે ને અમાંસે સખકત લેખને, ઝોર શેકર પનાહ ઝોર કીશ્વા વ બાગેચાવલી ઝોર એક મુસારીરખાના લાસાની હો, જલ્દ તખ્યાર કરે લેકીન પેહલે ઉનકા એક કાગઝપર દુરસ્ત કરકે હુઝુરમે લાવે, જો પસંદ કીયા જાએ. ફકીરને અયમેહી કારકુન કારકરદાઝીહોશ લા હાઝીર કીએ. મવાશીક શરમાનકે તખમીર ઇમારતકી હોને લગી, ઝોર નૌકર ચાકર હર એક કારખાનેઝાતકે ખાતીર ચુન ચુનકર શહમીદા ઝોર ખાદીયાનત મુલાઝીમ હોને લગે. ઉસ ઇમારત આલીશાનકી તબધીરાકી ખબર રશતા રશતત પાદશાહ કીલ્લે સુખહાનીકા જો કીખલાગાહ મલેકકે થે ખોહંચી, સુનકર બહોલ મુતઅબજુબ હુએ, ઝોર હર એકસે. પુછા કે થે કાન શખ્સ હય જસને થે મહેલાત બનાને શુરઅ કીએ હયે ? ઉસકી ફેરીયતહે કેહ વહીશ ન થા જો અરઝ કરે, સમોને કનિંપર હાય રખે; કે કોઇ બુલામ નહી જનતા કે ઇસકા બાની કોન હયે તખ પાદશાહને એક અમીરકો લેખ, ઝોર પંચામ દીયા કે થે ઉન મકાનેકે દેખનેકા આયા.

ચાલતાહું, ઓર થેલી મચ્છુમ નહીં કે તુમ કહાંકી પાદશાહજાદી હો ઓર કીસ ખાનદાનસે હો ? યે સખ કેશીમત દર્યાશત કરની અપને તઈ મનઝુર હયે. બુંહી મલેકાને યે ખુશ ખખરી સુની દીલમેં બહોત શાદ હોકર અરઝી લીખી કે જહાં પનાહ સલામત, હુઝુરકે તશરીફ લાનેકી ખખર તરફ ગરીબ ખાનકે શુનકર નેહાયત ખુશી હાસીલ હુધ, ઓર સખખ હુરમત ઓર ઇજઝત ઇસ કમતરીનકા હુવા, જહે તાલુઆ ઇસ મકાનકે જહાં કદમ મુખારકકા નશાન પડે ઓર વહાકે રેહને વાલોંપર દામને દૌલત સાયા કરે, ઓર નઝરે તવજ્જમસે વો દોનોં શાદ ઓર સરફ રાઝ હોવે. યે લૌંડી ઉમ્મીદવાર હયે કે કલ રોઝ પંજશંઆ રોઝ મુખારક હયે ઓર મેરે નઝદીક બહોત બેહેતર રોઝ નૌ રોઝસે હયે, આપકી ઝાત મુશાય આશતાખકે હયે, તશરીફ શરમાકર અપને તુરસે ઇસઝરરએ બેમીકદારકો કરો મનઝેલત બખશીએ, ઓર જે કુશ ઇસ આજ્ઞસે મયસ્સર હો સકે નોશબન શરમાખે, યે એન ગરીબ નવાઝી ઓર મુસાશીર પરવરી હયે. ઝયાદા હદેં અદખ ઓર ઉસ ઉમદાકાબી તવાજ્જમ કરકે રખસ્ત કીયા. પાદશાહને અરઝી પડી ઓર કેહલા બેબ કે હમને તુમહારી દખવત કુચ્છુલકી, અલખતતા આવેંગે. મલેકાને નોકરોં ઓર સખ કારપરદાઝોકો હુકમ કીયા કે લવાઝેમા ઝીયાશતકા અયસે સલીકસે તખ્યાર હો, કે પાદશાહ દેખકર ઓર ખાતર બહોત મહઝુઝ હોં ઓર અદના આલા જે પાદશાહકી રીકાયમેં આવેં સખ ખાપીકર ખુશ હોકર બવેં. મલેકાકે ફરમાનેસે ઓર તાકીદ કરનેસે સખ કીસમકે ખાને સલોને ઓર મીઠે ઇસ ઝાયકે તે તખ્યાર હુએ, અગર બરાહમનકી બેટી ખાતી તો કલમા પડતી ! જખ શામ હુધ, પાદશાહ મુઢે તખ્તપર સવાર હો કર મલેકાકે મકાનકી તરફ તશરીફલાએ. મલેકા અપની ખ્વાન ખાસ મહેલીયાં કો લેકર ઇસીતીક્યાલકે વારતે ચલી બુંહી પાદશાહકે તખ્તપર નઝર પડી ઇસ આદાબસે, મુજરા શાહાના કીયા કે યે કાયદા દેખકર પાદશાહકો ઓરબી હેરતને લીયા ઓર ઉસી અંદાઝસે જુલુસ કરકર પાદશાહકો તખ્તે મુરસ્સા પરલા ખીઠાયા. મલેકાને સવા લાખ રખએકા ચખુતરા તખ્યાર કરવા રખખા થા ઓર એકસો એક કીસ્તી જવાહર ઓર અશરશી ઓર રેશમી પશમીના ઓર તુર બાશી ઓર તીલાઈ ઓર ઝરોઝીકી લગા રખખી થી ઓર દો ઝંજીર શીલ ઓર દસરાસ અરપ ઇરાકી ઓર યમની મુરસ્સાકે સાઝસે તખ્યાર કર રખયે નઝર મુઝરાને ઓર આપ દોનોં હાથ બાધે રખર ખડી રહી, પાદશાહને બહોત મેહેરબાનીસે ફરમાયા કે તુમ કીસ મુલકકી શાહબદી હો ઓર યહાં કીસ સુરતસે આના હુવા ! મલેકાને આદાબ બબલાકર ઇલતીમાસ કીયા કે યે લૌંડી વહી ગુનાહગાર હૈં જે ગઝમે સુલતાની કે બાઇસ ઇસ જંગલમેં પેહંચી ઓર યે સખ તમાશે ખુદાકે હૈં જે આપ દેખતે હૈં. યે સુનતેહી પાદશાહકે લહુને બેશ મારા હિંકર મોહબ્બતસે ગલે લગા લીયા ઓર હાથ પકડકે અપને તખ્તકે પાસ કુરસી ખીછવાકર હુકમ બેઠનેકા કીયા. લૌકીન પાદશાહ હૈરાન ઓર મુતઅબજજ બેઠે યે ફરમાયા કે પાદશાહ બેગમકો કહો કે પાદશાહ ઝાદયોંકો અપને સાથ લેકર જલ્દી આવે, યે જખ આવ્યે, માં ઓર બેહતોસે મલેકાકો પેહચાના ઓર ગલે મીલકર રોએ ઓર શુકર કીયા. મલેકાને અપની વાલેદા ઓર છોંં હમશીરાંકે રખર ઇતના કુછ નકદ ઓર જવાહીર કે ખઝાના તમામ આલમકા ઉસકે પાસંમેં ન ચડે. શીર પાદશાહને સખકો સાથ ખીઠાકર ખાસા નૌશબ જન ફરમાયા, જખ તલક જહાંપનાહ જતેરહે ઇસી તરફ મુઝરી કશુકશુ આપ આતે ઓર કશુ મલેકાકોબી અપને સાથ મહેલોંમેં લે જતે પાદશાહને જખ રેહ-

લવ હરમાઈ, સલતનત ઉસ ઇકલીમકી મલેકાકો પોહંચી ઉનકે સીવા દુસરા કોઈ લામકે
 ઇસ કામકે ન થા અથ અઝીઝ સરે ગુઝીસ્ત યે હયે જો તુને સુની, પસ દોલતે ખુદાદાદકો
 હરગીઝ જવાલ નહીં હોતા, મર આદમકી નીચત દુસ્ત યાહીએ, અલકે જીતના ખરચ કરે
 ઉસમે ઇતનીહી ખરકત હોતી હયે; ખુદાકી કુદરતમે તઅજબુખ કરના કીસી મઝહબમે રવા
 નહીં. ઇછમે યે ખાત કેહકર કહા, કે આપ આગર કરદ વહાં કે જાનેકા ઓર ઉસ ખખર
 લાનેકા દીલમે રખતે હો તો જલદ રવાના હો. મેને કહા, ઇલી વક્ત મેં જાતા હું ઓર
 ખુદા ચાહે તો જલદ શીર આતા હું આખીર રખસ્ત હોકર ઓર રજમે ઇલાહીપર નજર
 રખકર ઉસ સીમતકો ચલા.

કીસા મલીક નીમરૂઝકે શાહઝંદિકા.

ખરસ દીનકે અરસેમે હરજ મરજ ખીચતા હુવા શેહરે નામરૂઝમે જા પોહંચા. જીતને
 વાહાકે આદમી હઝરી ઓર ખઝારી નઝર પડે વો સીયાહ પોશવે. જયસા અહવાલ સુનાયા
 આપની આખોસે દેખા. કઇ દીનકે અઅદ આંદરાત હુઇ. પેહેલી તારીખ સારે લોગ ઉસ
 શેહરકે છોટે ખડે, વડકે બાલે, ઉમરા પાદશાહ, ઓરત મરદ એક મેદાનમે જમઅ હુવે
 મંએબી અપની હાલત મે હૈરાન સર મરદાન ઉસ કસરતકે સાથ અપને માલ મુલકસે જુદા
 રૂઝીરૂઝી સુરત બના હુવા ખડા દેખતા થા કે દેખીએ પરદએ ગેથસે કયા હાઝીર હોતા હયે.
 ઇતનેમે એક જવાન ગાય સવાર મુંહમે કકે ભરે હુવે બેહોશ ખરાશ કરતા હુવા જંગલ-
 મેસે નીકલા. યે આજીઝ જો ઇતની મેદનત કરકે ઉસકે અહવાલ દરયાફત કરનેકી ખાતીર
 ગયા થા દેખતેહી ઉરકે હવાસ આખતા હોકર હૈરાન ખડા રેલ ગયા. વો જવાં મરદકદીમ કાયદે-
 પર જો જો કામ કરતાથા, સો કરકર શીર ગયા. ઓર ખીલકત શહેરકી તરફ સુતવજ્જ
 હુઇ. જમ મુજે હોશ આયા તખ મેં પચતાયા કે યે કયા તુજસે હરકત હુઇ, અથ મહીનિ-
 ભર શીર રાહ દેખની પડી. લાચાર સખકે સાથ ચલા આયા, ઓર ઉસ મહીનિ કો માહે
 રમઝાનકે માનીદ એક એક દીન કરકે કાઠા, ખારે દુસરી આંદરાત આઇ તો મુજે ગોયા ઈદ
 હુઇ. ઉસ રોઝ શીર પાદશાહ ખલકત સમેત વહીં જાકર ઇખટટ હુએ. તખ મેને દીલમે
 મુસમમ ધરિદા કીયા, કે અખકે ખાર જાં હો સો હો, અપને તઇ સંભાલકર ઇસ માજ-
 રાએ અજીમકો મઅલુમ કીયા ચાહીએ, નાગાહ વો જવાન અદતુર ઝરદ બૈલપર ઝીન બાંધે
 સવાર હો આ પોહંચા ઓર ઉતરકર દોઝાનું હો બેઠા, એક હાથમે નંગી સૈફ ઓર એક
 હાથમે બેલકી નાથ પકડે ઓર મરતખાન ગુલામકો દીયા. ગુલામ હરએકકો દીખલાકર લે
 ગયા. આદમી દેખકર રોને લગે; ઉસ જવાનને મરતખાન ફેડા ઓર ગુલામકો એક તલવાર
 અયસી મારી કે સર જુદા હોગયા ઓર આપ સવાર હોકર મુઝા મેં ઉસકે પીછે જલદ
 કદમ હોકર ચલને લગા. શેહરકે આદમીયોને મેરા હાથ પકડા ઓર કહા, યે કયા કરતા
 હયે, કયું જાન યુજકર મરતા હયે, અગર અયસાહી તેરા દમ નાકમે આયા હયે તો બહો-
 તેરી તરફ મરનેકી હયે મર રહીયો. હરઅંદ મેને મીન્નનકી ઓર ઝોરબી કીયા કે કીસુ
 સુરતસે ઉનકે હાથમે છુડું, પર છુટકારા ન હુવા, દોચાર આદમી લીપટ ગએ ઓર પકડે
 હુએ અસ્તી તરફ લે આએ, અજમ તરહકા કલકે હુવા શીર મહીનાબર ગુઝરા. જમ વો
 મહીના તમામ હુવા ઓર સલખકા દીન આયા, મુજેહોકો ઉસી સુરતસે સારે આલમકા
 વહાંકો ઇઝદહામ હુવા મેં અલગ સખસે નમાઝકે વક્ત ઉઠકર અગેહી જંગલમે જો એન

ઉસ જવાનકી રાહ પર થા હુસકર છુપ રહા, કે યહાં તો કોઈ મેરા મજાહમ ન હોગા. વો શખ્સ ઉસી કાયદેસે આયા ઝોર વહી હરકતે કરકરે સવાર હુવા ઝોર ચલા મેને તિસકા પોછા કીયા ઝોર દોડતા હુવા ઉસકે સાથ હો લીયા.

ઉસ અઝીઝને આકટરો મઅયુમ કીયા કે કોઈ ચલા આતા હયે, એક બારગી બામ મોહકર એક નઅરા મારા ઝોર છુરકા, તલવાર ખીચકર મેરે સરપર આ પોહંચા, ચાહ-તાથા કે હમલા કરે, મેને નીહાયત અઝયમે ગુલકર સલામ કીયા ઝોર દોનો હાથ બાંધકર ખડા રેહગયા. વો કાયદા દાન મુતકલ્લીમ હુવા કે અય શકીર તુ નાહક મારા ગયા હોતા પર બચગયા, તેરી હયાત કુછ બારી હયે, જા કહાં આતા હયે. ઝોર જડાવ ખંજર મો-ત્તોંકા ઝોર આવેઝા લગા હુવા કમરસે નીકાલકર મેરે આગે ફેંકા, ઝોર કહા ઈસ વકત મેરે પાસ કુછ નકદ મોગુદ નહીં જો તુજે હું, ઈસકો પાદશાહકે પાસ લેજા જો તુમ માં-ગેઝા સો મીલેઝા અયસી હયઅત ઝોર અયસા રોઆય ઉસકા મુજપર ગાલીબ હુવા કે ન બોલનેકી કુદરત, ન ચલનેકી તાકત, મુંકમે ધીંધી બંધ ગઈ, પાંચ ભારી હોગએ. ઇતના દેહકર વો ગાઝી મરદ નઅરા ભરતા હુવા ચલા, મેને દીલમે કહા હરયે બાદા બાદ અબ રેહજના તેરે હકમે પુરા હયે શીર અયસા વકત ન મીલેઝા. અપની જાનસે હાથ ધોકર મેંબી રવાના હુવા ! શીર વો શીરા ઝોર બડે ગુરૂસે દાટા ઝોર મુકરર ધરિદા મેરે કત-લકા કીયા, મેને સર ગુલકા દીયા ઝોર સોગંદદી કે અય રસ્તમ વકત અયસીહી એક સૈફ માર કે સાફ હો દુકડે હો જાઉં. એક તસમા બાઝી ન રહે ઝોર ઈસ હેરાની ઝોર તખા-લીસે છુટજાઉં મેને અપના ખુન મચાઈ કીયા. વો બેલા કે અયે શૈતાનકી સુરત કયુ અપના ખુની નાહક મેરી ગરદનપર ચરાતા હયે. ઝોર મુજેહ ગુનેહગાર બનાતા હયે. જા અપના રાહ લે, કયા તુજે તેરી જાન ભારી પડી હયે ? મેને ઉસકા કહા ન માના ઝોર કદમ આગે ધરા. શીર ઉસને દીદા ઝોર દાનીરતા આનાકાનીકી ઝોર મેં પાછો લગ લીયા જાતે જાતે હો કોસ વો જાડી જંગલ તૈ કીયા.

એક ચાર દીવારી નજર આઈ, વો જવાન દરવાજે પર ગયા ઝોર એક નઅરા મો-હીબ મારા વો દરવાઝા આપસે આપ ખુલ ગયા. વો અંદર ગયા. મેં બાહરકા બાહર ખડા રેહમયા. ઇલાહી અબ કયા કરું. હયરાન થા. બારે એક દમકે બઅદ ગુલામ આયા ઝોર પેગામ લાયા કે ચલ તુજે રખરે જુલાયા હયે. શાયદ તેરે સરપર અજલકા શરીસતા આઘા હયે, કયા તુજે કમબખ્તી લગીથી મેં ને કહા જહે નસીમ ઝોર બેધડક ઉસકે સાથ અંદર બાગકે ગયા આખીર એક મકાનમે લેગયા. જહાં વો બેઠાથા. મેને ઉસે દેખકર ફરરાશી સલામ કીયા. ઉસને ઇશારત બેઠનેકી કી મેં અઘયસે દોઝાનું બેઠા-કયા દેખતાહું કે વો મરદ અકેલા એક મસનદપર બેઠા હયે ઝોર હથ્થાર જરગરીકે આગે ધરે હયે. ઝોર એક જાડ કમરદકા તયાર કર ચુકા હયે. જમ ઉસકે કિંદનેકા વકત આયા તો જાતને ગુલામ ઉસ શહ-નશીનકે ગીરદોપેશ હાઝીર થે હુજરોમે છુપ ગએ. મેંબી મારે વસવાસકે એક કોહડીપે જા છુસા. વો જવાન ઉઠકર સમ મકાનકી કડયાં ચડાકર બાગકે કોને કે તરફ ચલા ઝોર અ-પની સવારીકે બેલકો મારને લગા ? જિસકે ચીલ્લાનેકી આવાઝ મેરે કાનમે આઈ કલેજ કા-પને લગા. લેકીન ઈસ માજરે કે દરયાશત કરનેકે ખાતીર થે સબ આશતે નહી થી. ડરતે ડરતે દરવાઝા ખોલકર એક દરખતકે ટહેનીકી આડમે જાકર ખડા હુવા ઝોર દેખને લગા.

જવાનને વો મોટા જીએ ભારતા થા સો હાથસે ડાલ દીયા, ઝોર એક મકાનકો કુશ્વ કુજીસે ખાલકર એકંદર ગયા, શીર વહાં બાહર નીકલકર નરગાનકી પીકર હાથ ફીરાકર મુંઢ મુમા, ઝોર દાના ઘાસ ખીલાકર ધિરકો ચલા, મેં દેખતેહી જલ્દ દોડકર શીર કોઠ-ડીમેં જા છુપા. ઉસ જવાને ઝંજીરેં સખ દરવાઝોંકી ખોલ દીં સારે ગુલામ બાહર નીકલકર ઝેર અંદાઝ ઝોર ચીલમચી આશતાયા લેકર હાઝીર હુએ વો વઝુ કરકે તમાઝકી ખાતીર ખડા હુવા-જખ નમાઝ અદા કર ચુકા પુકારા વો દુરવેશ કહાં હયે ? મેં અપના નામ સુન-તેહી દોડકર રખર જા ખડા હુવા શરમાયા કે બેઠ મેં તસલીમ કરકર બેઠા, ખાસા આયા ઉસને તનાઉલ શરમાયા, મુજેબી ધનાયત કીયા મૈનેબી ખાયા જખ દસ્તરખવાન બડાયા ઝોર હાથ ધોએ ગુલામોકો રખસ્ત દી કે જાકર સો રહો. જખ કોઈ ઉસ મકાનમેં ન રહો, તખ મુજસે હમકલામ હુવા ઝોર પુછા કે અય અજીઝ તુજપર કયા અયસી આશત આઈ હયે, જો તુ અપની મૌતકો દુંડતા શીરતા હયે ? મૈને અપના અહવાલ આગાઝસે અંજામતક જે કુછ ગુઝારાયા તકસીલવાર બયાન કીયા ઝોર કહા આપકી તવજજસે ઉમીદ હયે કે અપની મુરાદકો પેહંચું.

ઉસને યે સુનતેહી એક ઠંડી સાંસ ભરી ઝોર બેહોસ હુવા ઝોર હો કેહને લગા, બારે ખુદાયા ઈશ્કકે દરદસે કોન વાકીશ હયે. જીસને રંગે અલમ બેરો સીતમ ઉઠાયા હો વહી ઇસકી લઝત પેહંછાને, ઇસ દરદકી કદર દરદમંદ હો સો જાને.

મૈત

આશતોકો ઇશ્કકી આશકસે પુછા ચાહીએ,

કયા ખખર શાસીકો હયે સાદીકસે પુછા ચાહીએ.

અઅદ એકા લહમેકે હોશમેં આકર એક આહે જીગર સોઝ ભરી. સારા મકાન ગુંજ ગયા, તખ મુજે મકીન હુવા કે યેબી ઇસી ઇશ્કકી બલામેં ગીરશતાર હયે, ઝોર ઇસી મરઝકો ખીમાર હયે. તખ તો મૈને દીલ ચલાકર કહા કે મૈને અપના અહવાલ સખ અરઝ કીયા, અખ આપ તવજજ શરમાકર અપની સર ગુઝીસ્તસે બંદેકો મતલા કીજએ તો બમકદુર પેહેયે તુમહારે વાસ્તે કોશીશ કરૂં ઝોર દીલકા મતલબ કોશીસ કરકે હાથમેં લાઉં. અલ કીસ્તા વો આશક સાદક મુજકો અપના હમરાઝ ઝોર હમ દરદ જાનકર અપના માજરા ઇસ સુરતસે બયાન કરને લગા.

કે સુન અય અજીઝ, મેં પાદશાહઝાદા જીગર સોઝ ઇસ ઇકલીમ નીમરોઝકા હું. પાદશાહ યઅને કીખલગાહને મેરે પેદા હોનેકે અઅદ નજુમી, રમખાલ ઝોર પંડીત જમઅ કરકે શરમાયા કે અહવાલ શાહઝાદેકે તાલેંકા દેખો ઝોર જાંચો ઝોર જાનમ પતરી દુસ્ત કરો, ઝોર જો કુછ હોના હયે હકીકત પલપલ, ઘડી ઘડી ઝોર પેહર પેહર દીન દીન, મહીને મહીને બરસ બરસકી મુશ્તસીલ હુઝુરમેં અરઝ કરો બમુજબ હુકુમ પાદશાહકે સખને મુતકશીક હો અપને અપને ઇલિમકી રસે ઠેરાયા, ઝોર સાધકર છતમાસ કીયા કે ખુદકે રજલસે અયસી નેકસાઅત ઝોર સુખ લગનમેં શાહઝાદેકા તવલ્લુહ ઝોર જાનમ હુવા હયે કે ચાહીએ સીકંદર કીસી પાદશાહત કરે, ઝોર નૌશરવાનસા આદીલ હો, ઝોર જીતને ઇલિમ ઝોર હુનર હયે દીન સખમેં કામીલ, ઝોર જીસ કામકી તરફ દીલ ઉસકા માગલ હો વો

અપુખ્ત હાંસીલ હો. સખાવત ઓર શુભઅતમે' અયસા નામ પૈદા કરે; કે હાતમ ઓર રસલમકો લોગ જુલનએ. લેકીન ચૈદા બરસ તલક સુરજ ઓર ચાંદકે દેખતેએ એક બડા ખતરા નજર આતા હયે, બલકે યે વસવાસ હયે કે જુતુની ઓર સૌદાષ હોકર બહોત આદીઓંકા ખુન કરે ઓર અસ્તીસે ધબરાવે, જંગલમે' નીકલ જાવે ઓર ચરીંદકે સાથ દીલ બેહલાવે કે રાત દીન આદતાબ માહતાબકો ન દેખે, બલકે આસમાનકી તરફની નીગાહ ન કરતે પાવે. જો ધનની મુદદત ખૈરો આશીયતસે કટે તો શીરસારી ઉમર સુખ, ઓર ચૈનસે સલતનત કરે.

યે સુતકર પાદશાહને ઇસલીએ ઇસિ બાગકી ખીનાહાલી ઓર મકાન હરએક નકશેકે બનવાએ, મેરે તઈ તહખાતેમે' પલનેકા હુકમ કીયા, ઓર ઉપર એક યુરજ નમદેકા તૈયાર કરવાયા તો ધુપ ઓર ચાંદની ઉસમે'સે ન જાને મૈં ઓર દાર્દ દુધ ઓર ખવાસે' ગુલામ નૌકર ચાકશેકે સાથ ઇસ મોહરેજતસે ઇસ મકાન આલીશાનમે' પરવરીશ પાને લગા ઓર એક ઉસ્તાદ દાના કારઆમુદા વાસ્તે મેરી તરખીયતકે મુકરર કીયા, કે તઅલીમ હરએક ઇલમ ઓર હુનરકી ઓર મશક હરતકલમ લીખતે કીં કરે, ઓર જહાંપનાહ હમેશા મેરે ખબર ગીરા રહેતે યે દમદમકી ફૈશીયત હુજુરમે' અર્જ હોતી. મૈં ઉસ મકાનકો આલમે' હુન્યા જાનકર ખીલોને ઓર રંગ બેરંગકે કુલોસે ખેલા કરતા ઓર તમામ જહાંકી અમતે ખાતેકે વાસ્તે મૌજુદ રહેતી, જો ચાહતા સો ખાતા, દસ બરસકી ઉમર તક જીતની સુનઅતે' ઓર કાખીંલયતે' થી તેહસીલ કી.

એક દીન ઉસ ગુંબજકે નીચે રોશનદાનસે એક ટુલ અચમએકા પડા, કે દેખતે દેખતે બડા હોતા જતા થા, મેને ચાહા કે ઉસે હાથસે પકડહું, જુ' જુ' મેં હાથ લંબા કરતા થા તો વો ઉંચા હોતા જતા થા ! મૈં હયેરાન હોકર ઉસે તક રહા થા, વહીં એક આવાજ કહકહેકી મેરે કાનમે' આઇ, મેને ઉસકે દેખતેકો ગરદન ઉઘાઈ, દેખા તો નમદાયીરકર એક સુખડા ચાંદકાસા નીકલ રહા હયે, ઉસકો દેખતેહી મેરી અક્સો હોશ બજા ન રહે શીર અપને તઈ સંબાલકર દેખા તો એક મુરસાકા તખ્ત પરીઝાદેકે કાધેપર મોઅલ્લક ખડા હયે ઓર એક તખ્તનશીન તાજ જવાહીરકા સરપર ઓર ખીલઅત શખેરા પેહને, ઓર યાકુતકા ખ્યાલા લીએ શરાબ પીઇ હુઈ ગૈડી હયે. વો તખ્ત ખુલંદોસે આહેસ્તા નીચે ઉતરકર ઉસ યુરજમે' આયા, તબ ઇસિ પરીને મુજે ખુલાયા, ઓર અપને નજદીક ખીઠાકર ખાતે ખ્યારકી કરનેલગી, ઓર મુંહસે મુંહ લગાકર એક જામ શરાબ ગુલે ગુલાબકા મેરે તઈ પીલાયા, ઓર કહા આદમીઝાદ મે વશ હોતા હયે લેકીન દીલ હમારા તુજે ચાહતા હયે ? એકદમમે' અયસી અયસી અંદાઝકી ખાતે' કીકે દીલ મેરા મહવ હો ગયા, ઓર અયસી ખુશી હાસીલ હુઈ કે ઝીદગાનીકા મજા પાયા ઓર યે સમજ કે આજ તુ દુનયામે' આયા. હાંસીલ યે હયે કે મૈં તો ક્યા કહું, કીસુને યે આલમ ન દેખા હોગા ઉસ મજમે' ખાતીર જખાંસે હમ દોનોં બેઠે યે કે કરચાલમે ગુલા લગાયા અબ ઇસિ હાંદેસએ નાગાહીનીકા માજરા સુનો કે વહીં ચાર પરીઝાદને આસમાન પરસે ઉતર કર કુછ ઉસ મઅશુકાકે કાનમે કહા સુન તેહી ઉસકે ચેહરેકા રંગ બદલ ગયા, ઓર મુજસે બોલી કે અબ ખ્યારે, દીલ તો યે ચાહતા હય કેઈ દમ તેરે સાથ બેઠ કર દીલ બહેલાજે, ઓર ઇસી તરહ હમેશા આઈ, થા તુજે અપને સાથ લે જાઉં, પર યે આસમાન ડો શખ્સોંકો એક જગા આરામસે ઓર

પુથીસે નહીં રહેને દેતા, અય જન, અય તેરા ખુદા હાશીજ હય જે સુનકર મેરે હવાસ જાતે રહે ઓર તુતી હાથકી ઉઝ ગઈ. મેને કહ્યા કે અજી અય શીર કય મુલાકાત હોગી! જે કયા તુમને ગજબકી ખાત સુનાઈ, અગર જલ્દ આવોગે! તો જીંદા પાવોગે નહીં તો મુરદા દેખકર સખત પચતાવગો; યા આપના હીકાના ઓર નામો નશાન બતાવો કે મેંહી કિસ પત્તેપર હુંડતે હુંડતે અપને તઈ તુમહારે પાસ પોહ્યાઈ. જે સુનકર વો બોલી, દુરપાર ચૈતા નકે કાન બરે, તુમહારી સદો અસ્ત સાલકી ઉમર હોવે અગર જીંદગી હય તો શીર મુલાકાત હો જયગી.

મેં જનનોંકી પાદશાહકી બેટી હું ઓર કોહકાશમેં રેહતી હું. જે કેહકર તખ્ત ઉઠાયા ઓર જીસ તરહ દિતરા યા જુલંદ હોને લગા, જળ તલક સામને યા તો મેરી ઓર હિસકી ચાર આંખે હો રહી થીં, જળ નજરોસે ગાવળ હુવા તખ્ત જે હાલત હો ગઈ કે જળસે પરીકા સાચા હોતા હય; અજળ તરહકી ઉદાસી દીલપર છાગઈ, અકબો હોશ રખસ્ત હુવે, દુનયા આંખો કે તલે અધેરી હો ગઈ, હૈરાન પરેશાન ઝારઝાર રોતા, ઓર સરપર ખાક ઉડાતા કપડે ફાડતા, ન ખાનેકી સુખ ન જુલે પુરેકી યુધ.

બૈત.

ઈસ ઈફિકે બદીલત, કયા કયા ખરાબીયાં હય,
દીલમેં ઉદાસીયાં હય, ઓર ઇંતેરાબીયાં હય.

ઈસ ખરાબીસે દાઢ, ઓર મોઅલ્લીન અબરદાર હુએ. ડરતે ડરતે પાદશાહકે રખર ગયે, ઓર અરજકી કે પારશાહ જાદએ આલમયાંકો જે હાલ મઅલુમ નહીં જે ખુદ બખુદ કયા ગજબ તુટા, જે ઇનકા આરામ ઓર ખાના પીના સખકે છુટા. તખ્ત પાદશાહ વગીર ઉમરામેં સાહેબે તદબીર ઓર હકીમ હાજીકે મુનજજીમ સાલીક, મુલ્કાં સીઆને ખુબ દુરવેશ સાલીક, ઓર મજબૂબ અપને સાથ દેકર હિસ બાગમેં રોનકે અફરોઝ હુએ. ઓર બેકરારી ઓર નાલાઓ ઝારી દેખકર ઉનકીબી હાલત ઇઝતીરામકી હો ગઈ આબાદીદા હોકર બેઇખતીયાર ગલેસે લગા લીયા ઓર તદબીરકે ખાતીર હુકમ કીયા. હકીમેને કુવતે દીલ ખલ્લે દીમાગકે વાસ્તે તુસાંબે લીખે, ઓર મુલ્લાઓને નકશો તઅવીજ પીલાને ઓર પાસ રખનેકો દીએ. દુઆએ પડ પકડકર કુકને લગે, ઓર નળુમી બોલ કે સીતારોંકી ગર-દીશકે સમય જે મુરત પેશ આઈ હય હિસકા સદકા દીન્યે.

મરઝ હર કોઈ અપને અપને ઇલમકી ખાતે કેહતા યા, પરમુજપર જે મુઝ-સ્તી થી મેરા દીલહી જનતા યા. કીસુકી સઈ ઓર તદબીર મેરી તકદીર બદલે કામ ન આઈ. દીન બદીન દીવાનગીરી કા ઝોર હુવા ઓર મેરા બદન બે આબેદાને કમઝોર હોયલા. રાત દીન ચીકાના સર પટકનાહી બાકી રહા, ઈસ હાલતમેં તીન સાલ મુ-ઝરે ચોથે બરસ એક સૌદાગર મેરો સફર કરતા હુવા આયા, ઓર હરએક મુલ્કકે તોહફે ઉમદા અજીબો મરીમ જહાં પનાહ કી હુજુરમેં લાયા. મુલાકાતેમત હાસીલ કી પાદશાહને બહાત તવજ્જુબ શરમાઈ, ઓર અકવાલ પુરસી હિસકી કરકે પુછા કે તુમને બહોત મુલ્ક દેખે કહીં કોઈ હકીમ કામીલ નજર પડા, યા કીસું સે મઝકુર હિસકા મુના હિસને ઇલતેમાસ કીયા કે કીબલએ આલમ મુલામને બહોત સૈર કી લેકીન હીંદુસ્તાનમેં દરયાકે બીચ એક પહાડ

ਹੈ ਵਧਾ ਐਕੇ ਗੋਸਾਂਧਿ ਜਟਾ ਧਾਰੀਨੇ ਯਥਾ ਮੰਦੀਰ ਮਛਾਟੇਧੋਕੇ ਯੋਰ ਸੀਂਗਤ ਯੋਰ ਯਾਮ ਯਥੀ ਯਥਾਰਕਾ ਯਨਧਾ ਫਧ ਉਸਥੇ' ਰੇਖਤਾ ਫਧ. ਯੋਰ ਉਸਥਾ ਧੇ ਕਾਧਫਾ ਫਧ ਕੇ ਯਰਸੇਵੇ' ਫੀਨ ਥੀਵਰਾਤਕੇ ਰੋਜ ਅਪਨੇ ਖਰਬਾਨਥੇ ਨੀਕਲ ਕਰ ਫਰਥਾਥੇ' ਪਰਤਾ ਫਧ. ਯੋਰ ਯੁਥੀ ਕਰਤਾ ਫਧ. ਅਧਨਾਨਕੇ ਯਥਫ ਜਥ ਅਪਨੇ ਆਸਨਪਰ ਯਨੇ ਲਗਤਾ ਫਧ ਤਥ ਯੀਮਾਰ ਯੋਰ ਫਰਫਮੰਦ ਫੇਸ਼ ਫੇਸ਼ ਯੋਰ ਸੁਥਕੇ ਆਏ ਫਧ ਜੋ ਫੁਰ ਫੁਰਸੇ ਆਏ ਫਧ ਸੋ ਫਰਵਾਯੋਪਰ ਜਮਾ ਹੋਏ ਫਧ. ਉਨਥੀ ਯਥੀ ਯੀਤ ਫੋਲੀ ਫਧ ਵੋ ਮਛੰਤ ਯੁਥੇ ਫਸ ਯਮਾਨੇਕਾ ਅਧਲਾਤੁਨ ਕਛਾ ਘਾਡੀਯੋ; ਫਾਰਾ ਯੋਰ ਨਯਥ ਫੇਪਤਾ ਫੁਵਾ ਯੋਰ ਫੁਰਯੋਕੇਕਾ ਨੁਸਥਾ ਫੀਯਕਰ ਫੇਤਾ ਫੁਵਾ ਘਲਾ ਜਤਾ ਫਧ. ਯੁਫਨੇ ਅਧਸਾ ਫਰਤੇ ਸਫਾ ਉਸਕੋ ਫੀਧਾ ਫਧ ਕੇ ਫਵਾ ਪੀਥੇਫੀ ਅਸਰ ਹੋਤਾ ਫਧ, ਯੋਰ ਵੋ ਮਰਯ ਯੀਲਕੁਲ ਜਤਾ ਰੇਖਤਾ ਫਧ. ਧੇ ਮਾਯਰਾ ਮੈਨੇ ਯਾਧਥੇ' ਯੁਫ ਫੇਧਾ ਯੋਰ 'ਯੁਫਾਥੀ ਫੁਫਰਤਕੋ ਧਾਫ ਫੀਧਾ ਕੇ ਅਧਸੇ ਅਧਸੇ ਯਫੇ ਪੈਫਾ ਫੀਯੋ ਫਧ, ਅਯਰ ਫੁਕਮ ਹੋ ਤੋ ਸਾਫਯਾਫਯੋ ਆਲੀਸ਼ਾਨਕੋ ਉਸਕੇ ਪਾਸ ਫੇਜਕਰ ਉਸੀਥੀ ਯੋਕ ਨਯਰ ਫੀਧਾਯੋ ਫੰਮੀਫ ਕਧੀ ਫਧ ਕੇ ਜਫਫ ਸਫਾਯੋ ਕਾਮੀਲ ਹੋ, ਯੋਰ ਯਾਫੀਰਥੇ'ਯੀ ਧੇ ਤਫਥੀਰ ਅਧਥੀ ਫਧ ਕੇ ਫੁਰਯੋਕੇ ਸੁਲਕਥੀ ਫਵਾ ਧਾਨੇਸੇ ਯੋਰ ਜਯਯਥਕੇ ਆਯੋਫਾਨੇਸੇ ਮੀਯਾ-ਜਥੇ' ਫਰਫਤ ਆਏ ਫਧ.

ਪਾਫਸਾਫਫੀਯੀ ਉਸਥੀ ਸਲਾਫ ਪਸੰਦ ਆਯ ਯੋਰ ਯੁਥ ਹੋਕਰ ਫਰਥਾਧਾ ਕੇ ਯਹੋਤ ਯੇਫਤਰ, ਫਾਧਫ ਉਸਥਾ ਫਾਧ ਰਾਸ ਆਏ ਯੋ ਮੇਰੇ ਫਰਯੰਫ ਫੀਲਕੇ ਵਫਸ਼ਤ ਜਵੇ. ਯੋਕ ਅਧਰ ਯਾਫਤਧਾਰ ਜਛਾਂ ਫੀਫਾ ਕਾਰ ਆਯਯੁਫਾਥੀ ਉਸ ਤਾਯਰਕੋ ਮੇਰੀ ਰੀਕਾਯਥੇ' ਤਫਧੁਨਾਤ ਫੀਧਾ, ਯੋਰ ਅਸਧਾਯੋ ਯੁਫਰੀ ਸਾਧ ਕਰਫੀਧਾ. ਯੋਰ ਮਯੋ ਸਰਧਯੰਯਮ ਸਵਾਰ ਕਰਕਰ ਫੁਧਰਤ ਫੀਧਾ—ਮਨਯੀਲ ਯਮਨਯੀਲ ਘਲਤੇ ਘਲਤੇ ਉਸ ਫੀਕਾਨੇਪਰ ਜ ਪੋਫਯੋ. ਨਥ ਫਵਾ ਯੋਰ ਨਧਾ ਫਾਨਾ ਪਾਨੀ ਧਾਨੇ ਪੀਨੇਸੇ ਫੁਯ ਮੀਯਾਯ ਫੇਰਾ, ਫੇਕੀਨ ਧਾਯੋਸ਼ੀਥਾ ਵੋ ਆਲਮ ਥਾ ਯੋਰ ਰੇਨੇਸੇ ਕਾਮ ਫਮ ਯਫਮ ਧਾਫ ਉਸ ਪਰੀਥੀ ਫੀਲਸੇ ਯੁਲਤੀ ਨ ਥੀ, ਅਯਰ ਕਯੁ ਯੋਲਤਾ ਤੋ ਧੇ ਪਤਾ.

ਯੇਤ.

ਨ ਜਾਨੁ' ਫੀਸ ਪਰੀਥੀ ਲਗੀ ਆਯ,
ਅਯੀ ਤੋ ਥਾ ਯਲਾ ਧੰਯਾ ਮੇਰਾ ਫੀਯ.

ਧਾਰੇ ਜਥ ਫੋ ਤੀਨ ਮਥੀਨੇ ਯੁਯਰੇ ਤੋ ਉਸ ਪਛਾਤਪਰ ਕਰੀਯ ਧਾਰ ਫਯਾਰ ਮਰੀਯਕੇ ਜਥਅ ਫੁਯੋ, ਫੇਕੀਨ ਸਥ ਧਫੀ ਫੇਫਤੇ ਧੇ ਕੇ ਅਧ ਯੁਫਾ ਧਾਫੇ ਤੋ ਗੋਸਾਂਧਿ ਅਪਨੇ ਮਥੇ ਨੀਕਥੇ' ਯੋਰ ਸਥਕੋ ਉਨਕੋ ਉਨਕੇ ਫਰਥਾਨੇਸੇ ਸਫਾਯੋਕੁਲੀ ਹੋਯੀ.

ਅਲਥੀਰਸਾ ਯੁਥ ਫੀਨ ਵੋ ਫੀਨ ਆਧਾ ਤੋ ਸੁਧੋਥੀਥੀ ਮਾਨੀਫ ਆਧਤਾਯਕੇ ਨੀਕਲ ਆਧਾ, ਯੋਰ ਫਰਥਾਥੇ' ਨਛਾਧਾ ਯੋਰ ਪੈਰਾ ਪਾਰ ਜਕਰ ਫੀਰ ਆਧਾ, ਯੋਰ ਯਲੁਤ ਯਸਮ ਤਮਾਯ ਯਫਨਥੇ' ਲਗਾਧਾ, ਵੋ ਗੋਰਾ ਯਫਨ ਮਾਨੀਫ ਫੁਫਨਥੀ ਰਾਧਥੇ' ਫੁਪਾਧਾ, ਯੋਰ ਮਾਧੇਪਰ ਮੈਲਾਯੀਰਕਾ ਫੀਕਾ ਲਗਾਧਾ ਲੰਯੋਫ ਯਾਂਧਕਰ ਅਯੋਯਾ ਧਾਂਧੇਪਰ ਫਾਲਾ, ਯਾਯੋਕ ਯੁਯਾ ਯਾਂਧਾ ਸੁਯੋਪਰ ਤਾਧ ਫੇਕਰ ਧਯਾਫ ਯੁਧਾ ਤੋ ਪੇਫਨ ਆਧਾ. ਉਸਕੇ ਯੋਫਰੇਸੇ ਧੇ ਮਥਲੁਮ ਹੋਤਾ ਥਾ ਕੇ ਸਾਰੀ ਫੁਨਧਾ ਉਸਕੇ ਆਧੇ ਫੁਯ ਕਫਰ ਨਛਾਂ' ਰਧਾਥੀ—ਯੋਕ ਕਲਮਫਾਨ ਜਫਾਧ ਯਯਲਥੇ' ਫੇਕਰ ਯੋਕ ਯੋਕਕੇ ਤਰਫ ਫੇਧਕਰ ਨੁਸਥਾ ਫੇਤਾ ਫੁਵਾ ਮੇਰੇ ਨਯਫੀਥ ਆ ਪੋਫਧਾ, ਜਥ ਮੇਰੀ ਯੋਰ ਉਸਥੀ ਧਾਰ ਨਯਰੇ ਫੁਧੀ ਤੋ ਯਥਾ ਰੇਖਕਰ ਗੋਰ ਫੀਧਾ ਯੋਰ ਸੁਯਥੇ' ਫੇਫਨੇ ਲਗਾ ਕੇ ਫਮਾਰੇ ਸਾਧ ਆਵੋ. ਮੈ ਫਮਰਾਫ ਹੋ ਫੀਧਾ; ਜਥ ਸਥਥੀ ਨੈਧਤ ਹੋ ਧੁਥੀ ਤਥ ਮੇਰੇ ਤਥ ਯਾਯਕੇ ਅੰਫਰ ਫੇ ਮਧਾ ਯੋਰ ਯੋਕ ਫੀਧਾ ਯੁਯਨਕਥਾ ਯੀਲਧਤ ਧਾਨੇਥੇ' ਸੁਯੋ ਫਰਥਾਧਾ ਕੇ ਧਛਾਂ ਧੁਮ ਰਛਾ ਕਰੋ ਯੋਰ ਆਧ ਅਪਨੇ

धरियानमें गमल ओक बीछा गुजरा तो मेरे पास आया और अमेकी नीसमत मुझे पुछ पाया। तब मुसकुराकर हरभावा के धसि आगमें सार डीया करे, एस मेवेपर ए बसे भाषा करे, ओक कुल्शी यीनीकी भाण्डुम बरी दुर्घ दी, के धसिमेंसे छे भासे हमेथा पीला नामा नाखणन परभावा करे; ये कडकर वो तो बला गया, और मैने उसके कडनेपर अभल डीया। हर रोज कुण्वत पदनमें और परदत दीलडा मअलुम होने लग्गी, बेकीन हउरते धरिक्के कुछ असर न डीया; इस परीकी सुरत नउरेके आगे शीरती थी।

ओक रोज ताकमें ओक एह क्रीतायकी नउर आध। उतारकर देभा तो सारे धल्लिम दीना हुनयाके इसमें जभा डीये थे। गोया हरयाडा कुँजेमें भर डीया था। हर घडी इस क्रीतायकी पडा करता। धसिमें दीकमत और तकसीरमें निहायत कुण्वत पदम पोहवाध। धसि अरसेमें परस दीन गुजर गया, शीर वही पुशीका दीन आया; जेगी अपने आसन-परसे उठकर पाडेर नीकला। मैने सलाम डीया। इसने कलमदान मुझे देकर कडा साथ बसे। मेन्गी साथ हो लीया। जय हरवाजेसे पाडेर नीकला तो ओक आलम दया देने लगा। वो अभीर और रौदागर मुझे साथ देभकर गोसांघ के कडमेंपर गीरे, और अदाये शुकर करने लगे, के आपकी तबज्जसे भारे धतिना तो हुवा—वो अपनी आदतपर हरयाके घाट गया, और अशनान पुण एस तरह हर साल करता था। वैसा डीया शीरते वकत पीमा-रोके देभता बालता बला आताथा।

धत्तेशकन सौदाधयेके गोलमें ओक जवान पुणसुरत सडीलके ओइसे णडे होनेकी ताकत इसमें नथी, सो नउर पडा। मुज्जे कडा के कुरेका साथ बे आव। इसकी दार हरमन करेके जय भीलवत पानिमें गंधा, वहां घोडीसी ओपरी इस जवानकी तरासकर याहा के कनपण्डुरा जे मज्जपर गैदा था, सो जंयुरसे उड लावे। मेरे प्यालमें गुजरा और गोल उडा के अगर दस्त पनाद आगमें गरम करकर इसकी पीपर रणये तो पुण हये, आपसे आप नीकल आवेगा, अगर युं भीचाये तो मज्जके गुट्टेका न छोडेगा;—शीर पाइ जीह-गीका हये। ये सुनकर मेरी तरह देभा और चुपकीसे उड आगेके डानिमें ओक दरपतकी डालीसे जटाकी लटकी गलेमें पूसी लगाकर रेह गया। मैने पास नकर जे देभा तो बालवाड ये तो भरगया ! ये अचंया देभकर नेहायत अइसेस हुवा। लायार एमें आया के इसे गाड हं. गुं दरपतसे गुट्टा करने लगा तो हो कुंछ्यां उसके आबोंकी लटोमेंसे गीर पडी। मैने वो कुंछ्यां उडा लीया, और इस गले पुणीका जमीनमें दहन डीया। वै दोनों कुंछ्यां लेकर सय कुंइमें लगाने लगा। धत्तेशकन हो हुजुरेके ताबे उन कुंछ्योसे पुसे; देभा तो जमीनसे छत तलक जवाबीर बरा हये, और ओक पेटी मयमलसे मंडी सेनिके पत्तर लगे कुइल लगे दुर्घ ओक तरह धरी हये। उसको जे पोला तो ओक क्रीताय देभी के इसमें धसिमें आक्रम और हउरेत एन और परयोकी, और इहोकी सुवाकत, और तसभीर आदतायकी तरकीय लीपणी हये ! अयसी दौलत के हाथ लगनेसे नेहायत पुशी हासील हुध। और उनपर अमल करना शुउअ डीया, हरवाजा आगका मोल दिय। मैने इस अमी-रका और साथवालोका कडा के कीयतीयां मंगवाकर ये सय जवाबीर, नकहो एनस, और क्रीताये पार कर दो। शीर मै ओक नीवाडेपर आप सवार होकर वहांसे मज्जरेका रवाना हुवा, आते आते जय नउरीक अपने मुकके पोहया। जहां जनाहका पत्तर डी तो

ਸਵਾਰ ਹੋਕਰ ਖਸਤਕਮਾਲ ਕੀਆ, ਐਸੇ ਖਿਤੀਆਂਕੇ ਘੋੜਾਰ ਕਲੇਜ਼ੇ ਲਗਾ ਲੀਆ। ਮੈਨੇ ਕਹਮ-
ਘੋੜੀ ਕਰ ਕਰ ਕਹਾ ਕੇ ਖਸਿ ਆਕਸਾਰਕੋ ਕਈਮ ਆਗਮੇਂ ਰੇਹਨੇਕਾ ਫੁਕਮ ਹੋ। ਵੋ ਘੋੜੇ ਕੇ ਅਧ
ਘਰਪੁਰਦਾਰ, ਵੋ ਮਕਾਨ ਮੇਰੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਮਨਫੁਲ ਹੈਰਾ, ਕੇਹਾਯ ਉਸਕੀ ਮਰਮਤ ਐਸੇ ਤਧਾਰੀ
ਮੋਖੁਰ ਹੀ, ਅਧ ਵੋ ਮਕਾਨ ਲਾਧਕ ਚਿਨਸਾਨਕੇ ਨਹੀਂ ਰਹਾ, ਐਸੇ ਉਸ ਮਹੇਲੇਮੇ ਉ ਘਾਢੇ ਵਹੀ
ਉਤਰੇ। ਘੋੜੇਤਰ ਧੁੰ ਹਯੇ ਕੇ ਕੀਲੇਮੇਂ ਡਾਢੀ ਜਗਾ ਪਸੰਦ ਕਰਕੇ ਮੇਰੀ ਆਂਧਾਇੇ ਝੁਮਰ ਰਹੇਂ ਐਸੇ
ਪਾਧਿਨ ਆਗੇਂ ਨਧਸਾ ਘਾਡੀਐ ਵੈਸਾ ਤਧਾਰ ਕਰਵਾਕਰ ਸੈਰਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਾ ਕਰੇ। ਮੈਨੇ ਅਛੋਤ
ਯੀਏ ਐਸੇ ਐਸੇ ਉਸ ਆਗੇਂ ਨਧੇ ਸਰਸੇ ਤਅਮੀਰ ਕਰਵਾਯਾ, ਐਸੇ ਘੋੜੇਤਰਕੇ ਮਾਨੀਂਦ
ਆਰਾਸਤਾਕਰ ਉਸਮੇਂ ਫਾਧੀਲ ਛੁਵਾ। ਸ਼ੀਰ ਫਰਾਗਤਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂਕੀ ਤਸਖੀਰਕੀ ਆਤੀਰਕੀ ਆਤੀਰ
ਘੀਲੇਮੇਂ ਐਸਾ ਐਸੇ ਤਰਕੇ ਛਯੇਵਾਨਾਤ ਕਰਕੇ ਛਾਤਰਾਤ ਕਰਨੇ ਲਗਾ।

ਜਧ ਘਾਵੀਸ ਚੀਨ ਪੁਰੇ ਛੁਯੇ, ਤਧ ਆਖ਼ੀ ਰਾਤਕੋ ਐਕ ਅਧਸੀ ਆਂਧੀ ਘਲੀ ਕੇ ਘਡੀ
ਖਮਾਰੇਂ ਗੀਰ ਪਡੀ, ਐਸੇ ਫਰਖਤ ਜਤ ਪੇਂਡੇ ਉਘੜਕਰ ਕਈਸੇ ਕਈਂ ਜ ਪਡੇ ਐਸੇ ਪਰੀਯਾਏਂਕਾ
ਲਧਕਰੇ ਨਮੁਫ ਛੁਵਾ—ਐਕੇ ਤਧਤ ਛਵਾਸੇ ਉਤਰਾ। ਉਸਪਰ ਐਕੇ ਸਧਸ਼ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮੋਖੀਯੋਂਕਾ ਤਾਯ
ਐਸੇ ਘੀਲਅਤ ਪੇਛਨੇ ਛੁਯੇ ਐਸਾ ਥਾ। ਮੈਨੇ ਦੇਖਤੇਡੀ ਅਛੋਤ ਮੋਅਫਫਯ ਹੋਕਰ ਸਵਾਮ ਕੀਆ।
ਉਸਨੇ ਮੇਰਾ ਸਵਾਮ ਲੀਆ ਐਸੇ ਕਹਾ ਕੇ ਅਧ ਅਜੀਯ, ਧੇ ਤੁਨੇਂ ਕਯਾ ਨਾਛਕ ਫੁੰਡ ਮਯਾਯਾ ਹਯੇ !
ਛਮਸੇ ਤੁਯੇਂ ਕਯਾ ਮੁਫਹੋਆ ਹਯੇ ! ਮੈਨੇ ਖਿਤੀਮਾਸ ਕੀਆ ਕੇ ਧੇ ਅਜੀਯ ਅਛੋਤ ਮੁਫਹੋਤਸੇ
ਤੁਮਹਾਰੀ ਘੋਟੀਪਰ ਆਸ਼ਕ ਹਯੇ, ਐਸੇ ਖਸਿ ਲੀਐ ਕਛਾਂਕੇ ਕਛਾਂ ਖਰਾਮੋ ਖਸਤਾ ਛੁਵਾ ਐਸੇ
ਉਤਾਰੇ ਮੁਵਾ; ਅਧ ਆਂਧੀਸੇ ਘਤੰਗ ਆਯਾ ਛੁੰ, ਐਸੇ ਅਪਨੀ ਜਨਪਰ ਘੋਲਾਛੁੰ ਜੇ ਧੇ ਕਾਮ
ਕੀਆ ਹਯੇ। ਅਧ ਆਪਣੀ ਯਾਤਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਛੁੰ ਕੇ ਮੁਯੇਂ ਹੈਰਾਨ ਐਸੇ ਸਰਗਰਦਾਨਕੋ ਅਪਨੀ
ਤਵਜਜਸੇ ਸਰਫਰਾਜ਼ ਕੀਉਯੇ, ਐਸੇ ਉਸਕੇ ਫੀਦਾਰਸੇ ਆਂਧੀ ਐਸੇ ਆਰਾਮ ਅਧਸ਼ੀਐ, ਤੋ ਘਡਾਂ
ਸਵਾਯ ਹੋਗਾ ! ਧੇ ਮੇਰੀ ਆਰਯੁ ਸੁਨਕਰ ਘੋਲਾ ਆਫੀ ਆਖ਼ੀ ਐਸੇ ਛਮ ਆਤਸ਼ੀ ਛਮ ਹੋਮੇਂਮੇ
ਮਵਾਏਂਕਤ ਆਨੀ ਸੁਖਕੀਲ ਹਯੇ। ਮੈਨੇ ਕਸਮ ਆਫੀ ਕੇ ਮੈਂ ਉਨਕੇ ਦੇਖਨੇਕਾ ਸੁਖਤਾਕ ਛੁੰ, ਐਸੇ
ਕੁਛ ਮਤਲਯ ਨਹੀਂ। ਸ਼ੀਰ ਉਸੇ ਤਧਤਨਸੀਨਨੇ ਜਵਾਯ ਫੀਆ ਕੇ ਚਿਨਸਾਨ ਅਪਨੇ ਡੋਲੋਕਰਾਰਪਰ
ਨਹੀਂ ਰੇਹਤਾ, ਗਰਯਕੇ ਵਕਤ ਸਧ ਕੁਛ ਕੇਹਤਾ ਹਯੇ ਕੇਕਿਨ ਘਾਫ ਨਹੀਂ ਰਧਤਾ; ਧੇ ਆਤ ਮੈਂ ਤੇਰੇ
ਭਲੇਕੇ ਲੀਐ ਕਛੇ ਸੁਨਾਤਾਛੁੰ ਕੇ ਅਗਰੇਂ ਤੁਨੇਂ ਕਯੁ ਕਰਦ ਕੁਛ ਐਸੇ ਕੀਆ ਤੋ ਵੋਭੀ ਤੁਭੀ ਖਰਾਯ
ਖਸਤਾ ਹੋਵੇਗੇ, ਅਛਕੇ, ਆਫ ਜਨਕਾ ਹਯੇ। ਮੈਨੇ ਹੋ ਘਾਰਾ ਸਾਂਘੰਦ ਘਾਫਕੀ ਕੇ ਉਸਮੇਂ ਤਰਫ਼ਯੋਨਕੀ
ਘੁਰਾਛ ਹੋਵੇ, ਵੈਸਾ ਕਾਮ ਛਰਗੀਯ ਨਹੀਂ ਕਰੰਗਾ; ਮਗਰ ਐਕੇ ਨਯਰ ਦੇਖਤਾ ਰਹੰਗਾ। ਧੇ ਆਨੇਂ ਹੋਤੀ
ਬੀਂ ਕੇ ਅਧਾਨਕੇ ਵੋ ਪਰੀ ਕੇ ਉਸਕਾ ਮਯਕੁਰ ਥਾ ਨੇਹਾਯਤ ਫੁਰਸੇਸੇ ਘਨਾਧ ਕੀਯੇ ਆ ਪੋਂਛਯੀ
ਐਸੇ ਪਾਫ਼ਸ਼ਾਛਕਾ ਤਧ ਵਹਾਂਸੇ ਅਛਾ ਗਯਾ ਤਧ ਮੈਂ ਧੇ ਖਿਤਧਾਰ ਉਸ ਪਰੀਕੋਂ ਜਨਕੀਂ ਤਰਫ਼
ਅਧਯੇਂ ਕੇ ਲੀਆ ਐਸੇ ਧੇ ਸ਼ੀਰ ਪਡਾ।

ਯੈਤ.

ਕਮਾਂ ਆਯਯ ਮੇਯੇ ਧਰ ਕਯੁੰ ਨ ਆਵੇ,
ਕੇ ਉਸਕੇ ਵਾਸਤੇ ਆਯਿ ਹਯੇ ਘੀਲੇ.

ਉਸੀ ਘੁਸ਼ੀਕੇ ਆਲਮਮੇਂ ਆਛਮ ਖਸਿ ਆਗਮੇਂ ਰੇਹਨੇ ਲਗੇ, ਮਾਰੇ ਡਰਕੇ ਕੁਛ ਐਸੇ ਘਾਧ
ਨ ਕਰੇਤਾ, ਆਲਾਛ ਮਯੇਂ ਲੇਤਾ ਐਸੇ ਫਕਤ ਦੇਖਾ ਕਰੇਤਾ। ਵੋ ਪਰੀ ਮੇਰੀ ਫੀਲ ਕਰਾਰਕੇ ਨੀਘਾਛਨੇਪਰ
ਫੀਲਮੇਂ ਹੈਰਾਨ ਰੇਹਤੀ ਐਸੇ ਆਯੇਂ ਵਕਤ ਕੇਹਤੀ ਕੇ ਧਾਰੇਂ ਤੁਮਭੀ ਅਪਨੀ ਆਤਕੇ ਸਧਯੇ ਹੋ,
ਕੇਕਿਨ ਐਕੇ ਨਯੀਛਤ ਮੈਂ ਦੇਸਤੀਕੀ ਰੋਛਸੇ ਕਰੇਤੀਛੁੰ ਕੇ ਅਪਨੀ ਡੀਤਾਯਸੇ ਅਧਰਦਾਰ ਰੇਹਨਾਂ, ਨਹੀਂ

તો જન કાંસી નકાસી દીન તુમ્હેં ગારીલ પાકર ચુરા લે ગએએ. મેંને કહા ઉમે જે આપની જનને બરાબર રખતાહું.

ધર્તિશક્તિ એક રોજ રાતકો સંતાનને વરગલા ના; શહવતકી હાલતમે દીલમે આયા કે જો કુછ હોસ હેઠ કહાંતક અપને તર્ક ચાંચુ, છાતીસે લગા દીયા ઓર કંઈ મુખ્યાશેરતકા કીયા! વહીં એક આવાજ આઈ કે યે કીતાબ મુળકો દે કે ઉસમે ઇસમે આજમ હયે બે અદબી નકર. ઉસ મસ્તીકે આલમમે કુછ હોશ ન રહા. કીતાબ અગલસે નીકાલકર બગેર જાને પેહછાને હવાલે કરદી ઓર અપને કામમે લગા. વો નાઝનીન યે મેરી નાદાનીકી હર-કત દેખકર બોલી કે અચ જાલીમ આખીર ચુકા ઓર નસીહત ભુલા.

યે કેહકર બેહોશ હોગઇ, ઓર મેં ઉસકે સરાને એક દેવ ખડા હુવા દેખાકે કીતાબ લીએ ખડા. આહા કે પકડકર ખુબ માફ, ઓર કીતાબ છીન લું. ધીતનેમેં ઉસકે હાથસે કીતાબ દુસરા લે લાગા. મેંને જો અદસું યાદ કીએ યે સો પડના શુરૂઆ કીયા. વો જન જો ખડા થા સો બેલ બન ગયા, લેકીન અફસોસ કે વો પરી ઝરા હોશમેં ન આઈ વહી હાલત બેખુદીકી રહી, તબ મેરા દીલ તબરાયા, સારા અંશ તખમ હો ગયા.

ઉસ રોજસે આદર્મીયોસે નકરત હુઈ, ઇસ બાગકે ગોશમેં પડા રેહતા હું, ઓર દીલકે બેહવાનેકી ખાતીર યે મરતબાન ઝબરદસ્તા જબદાર બનાયા કરતા હું, ઓર હર મહીને ઉસ મેદાનમેં ઉસી બેલપર સવાર હોકર જાયા કરતા હું, મરતબાનકો તોડકર ગુલામકે માર ડાલ-તાહું. ઉસ ઉમીદપર કે સબ મેરી હાલત દેખે ઓર અફસોસ ખાવે; શાયદ કોઇ અચસા ખુદાકા બંદા મેરે હકમેં દોઆ કરે તો મેંબી અપને મતલબકો પોંહચું. અચ રશીક મેરે જુનુન ઓર સોદાઇકી યે હકીકત હયે, જો મેંને તુજે કેહ સુનાઈ.

મેં સુનકર આબહીદા હુવા ઓર બોલા કે અચ શાહજાદે, વાકઈ તુને ઇસ્કી બડી મહેનત ઉઘાઈ લેકીન ખુદાકી કસમ મંએ અપને મતલબબાં દર ગુઝરા, અબ તેરી ખાતીર જંગલ પહાડમેં શીંગા, ઓર જો મુજસે હોસકંગા સો કહંગા. યે વાયદા કરકે મેં ઉસ જવાનસે રખસત હુવા ઓર પાંચ બરસ તક સોદાસા વીરાતમેં ખાક છાનતા શીરા, પર મુરાગ ન મીલા. આખર ઉકતાકર એક પહાડપર ચડ ગયા, ઓર આહા કે અપને તર્ક ગીરા હું હુડી પંસલી કુછ બાકી ન રહે, વહીં એક સવાર ખુરકપોશ આ પોંહચા, ઓર બોલા કે અપની જન મન બો, થોડે દીનેકે બચાહ તું અપને મક્સદસે કામચાલ હોગા. મેંને કહા કે યા સાઇ અલ્લાહ તુમ્હારે દીદાર તો મયરસર હુએ અબ ખુદાકે ફઝલસે ઉમીદવાર હું કે ખુશી ઓર ખુરરમી હાંસીય હો, ઓર રાખ નામુઝાહ અપની મુરાદકો પોંહચે.

જબ દુસરા દુરવેશબી અપની અપની સેરકા કેહ ચુકા, રાત આખીર હો ગઈ, ઓર સુખ્હે શુરૂઆ હોનેપર આયા પાદશાહ આઝાદ બખ્ત ચુપકા અપને દાલત ખાનેકી તરફ રવાના હુવા. મહેલમેં પોહોંચકર નખાઝ અદાકી શીર ગુસલ ખાનેમેં જા ખીલખત દાખેરા પેહનકર દીવાને આમમે તખ્તપર નીકલ બેઠા. ઓર હુકમ કીયા કે ચસાવલ જાવે; ચાર ફકીર ફલાને મકાનપર વારીદ હયે ઉનકો બાઈઝઝત અપને સાથ હુઝુરમેં લે આવે.

ખમુજબ હુકમકે ચાખદાર વહાં ગયા. દેખા તો ચારોં બેનવા જહાડા જહટકા શીર હાથ મુંઝ દોકર ચાહતે હયે, ઓર અપની અપની રાહ લે, ચાખદારને કહા રાહજી પાદ-શાહને ચારોં સુરતોંકી યાદ રખાયા હયે મેરે સાથ ચલો. ચારોં દુરવેશ આખસમેં એક એકકો

ତକନେ ଶଗ୍ନେ, ଓହ୍ଲେ ମୋହରରେ କହା, ଆମ୍ଭା ହମ୍ ଅପନେ ହିଲେ ପାଞ୍ଚାହ ହସେ, ହମେ ହୁନାକେ ପାଞ୍ଚ-
 ଶାହରେ କଥା କାମ ହସେ ? ତିନି କହା କେ ସାଧି ଅଞ୍ଚାହ ମୁଖାକା ନାହିଁ ଅଗର ଯଶୋ ତୋ ଅଞ୍ଚା ହସେ.
 ଧିନିନେ ଆଶିକୋ ଯାହ ଆମ୍ଭା କେ ମାଲା ମୁରତୁଆ ଅଞ୍ଚିନି ଜେ ହରମାୟା ଥା, ସୋ ଅଞ୍ଚ ପେଶ ଆମ୍ଭା.
 ପୁଅ ହୁଅେ ଓହ୍ଲେ ଯଶାବଳକେ ହରାହ ଯଶେ, ଜ୍ୟ କିଶ୍ରେମେ ପୋହସେ ଓହ୍ଲେ ଓହ୍ଲେ ପାଞ୍ଚାହକେ ଗଞ୍ଜେ
 ଆରୋ କଳହରେନେ ହୁଆ ହି କେ ଆମ୍ଭା ତେରା ଉଲା ହୋ. ପାଞ୍ଚାହ ହିବାନେ ଆସିମେ' ଜ୍ଞ ଯେ
 ଓହ୍ଲେ ହୋହାର ଆସ ଅମିଶିକୋ ଗୁଲାୟା, ଓହ୍ଲେ ହରମାୟା କେ ଆରୋ ଗୁଢ଼ି ପୋଶିକୋ ଗୁଲାୟା.
 ଜ୍ୟ ପଞ୍ଚା ଗଞ୍ଜେ ତୋ ହୁକମ ଯେନେକା କିଆ, ଅହବାଳ ପୁରସିକି, ଓହ୍ଲେ ହରମାୟା କେ ପୁନ୍ହାରା
 କହାସେ ଆନା ହୁବା ! ଓହ୍ଲେ କହାକା ଧରିଆ ହସେ ଯକନ ମୁରଶଦେକି କହା ହସେ ! ତନ୍ହୋନେ କହା
 କେ ପାଞ୍ଚାହକି ଉଭରେ ହୋତ ଗିଆହା ରହେ, ହମ ଶକିର ହସେ; ଓହ୍ଲେ ମୁଢ଼ତସେ ଆନା ଗହାଶ
 ଧିନି ତରହ ସେର ସହର କରେ ଶିରତେ ହସେ; ବୋ ଅସଲ ହସେ କେ ହକିରକୋ ଜହା ଶାମ ହୁର୍ ପଞ୍ଚା
 ହସେ, ଓହ୍ଲେ ଜେ କୁହ ହୁନାୟା ନାପାଞ୍ଚାହରେ ଦେମା ହସେ ସୋ କହା ତକ ଅଧାନ କରେ ! ଆ-
 ଗାହମ୍ପତନେ ଅହୋତ ତସଲ୍ଲି କି. ଓହ୍ଲେ ଆନେ ମଂଗବାକର ଅପନେ ଶ୍ଵେ ନାଶତା କରାୟା. ଜ୍ୟ
 ହାରିଗ ହୁଅେ, ହରମାୟା କେ ଅପନା ମାନ୍ଦରା ତମାମ୍ ଯେ କମୋକାସ୍ତ ମୁଞ୍ଚେ କହା କେ ଜେ କୁହ
 ମୁଞ୍ଚେ ପୁନ୍ହାରି ଆତୀର ଓହ୍ଲେ ଆହମତ ହୋସକେଗି କୁସୁର ନ କହା. ଶକିରନେ ଜବାମ୍ ହିଆ କେ
 ହମପର ଜେ କୁହ ଆତା ହସେ ସୋ ନ ହମେ ଅଧାନ କରେକି ତାକତ ହସେ, ଓହ୍ଲେ ନ ପାଞ୍ଚାହକୋ
 ତିନି ସୁନନେସେ ହରହତ ହୋଗି. ତିନିକୋ ମଞ୍ଚାଶ କିନ୍ତେ ତ୍ୟ ପାଞ୍ଚାହନେ ତ୍ୟସ୍ତମ୍ କିଆ, ଓହ୍ଲେ
 କହା କେ ଜହା ସମକୋ ପୁମ୍ ଆସିତରେ ପର ଯେ ଅପନା ଅପନା ଅହବାଳ କେହ ରହେ ସେ ପଞ୍ଚା
 ମେଞ୍ଚା ମୋଗୁହ ଥା; ଯୁନାୟେ ହୋ ହରବେଶକା ଅହବାଳ ସୁନ ଯୁକା ହୁ, ଅଞ୍ଚକେ ହାନୋ ଜେ ଆକି
 ହସେ ବୋଲି କହେ ଓହ୍ଲେ ଅଞ୍ଚ ରୋଜ ଅପାତୀରଜା ମେର ପାସ ରହେ କେ କଟମ୍ ହରବେଶା ରହେ ଅସା
 ହସେ. ପାଞ୍ଚାହକେ ସେ ଆତ ସୁନତେହି ଆରେ ଆକିକେ କାମନେ ଶଗ୍ନେ, ଓହ୍ଲେ ସର ନିୟେ କରେ ଅପ ରହେ,
 ତାକତ ଗୋପାଳି କି ଆକି ନ ରହି.

ଆଗାହ ଅପ୍ପତନେ ଜ୍ୟ ଦେମା କେ ଅଞ୍ଚ ଧନିନେ ଆରେ ରୋଆୟକେ ଉବାସ ନାହିଁ ରହେ. ଜେ
 କୁହ ଗୋବେ; ହରମାୟା କେ ଧିନି ଜହାନମେ କୋଶି ଶାମ୍ପ ଅସା ନ ହୋଗା କେ ଉପ୍ପତ୍ତ ଅଞ୍ଚ ନେକ
 ପାରିହାତ ଅଞ୍ଚ ଗୋ ଗରିମ୍ ନ ହୁହ ହୋଗି; କିନି ମେନିନା ଅସା ତମାସା ଦେମା ହସେ କେ ପେହେ
 ମେଞ୍ଚା ତିନିକୋ ଅଧାନ କରେତାହୁଁ ପୁମ୍ ଆତୀର ଜମାୟା ସୁନା. ହରବେଶାନେ କହା ପାଞ୍ଚାହ ସକାମତ,
 ଆପକା ଅସତାହ ହକିରକେ ଛାତ୍ରପର ଅସାହା ହସେ, ହରଶାହ ହରମାୟା.

હીકાયત પાદશાહ આઝાદખખતકી.

(આઝાદખખતને અપના અહવાલ શુરૂઆ કીયા ઝોર કહે.)

રૂપાઇ.

અમ શાહો પાદશાહકા અખ માળરા સુનો,
જો કુછ કે મૈને દેખા હયે ઝોર મૈં સુના સુનો;
કેહતાહું મૈં રક્ષીરોક્ષી ખીદમતમે સર ખસર,
અહવાલ મેરા ખુબ તરહ દીલ લગા સુનો.

જખ મેરે કીબલગાહને વકાત પાછ ઝોર મૈં તખ્તપર બૈઠા તો એન આલમ સખાખકા થા, ઝોર સારા એ મુલકે રમકા મેરે હુકમમે થા, એક સાલ કોઇ સોદાગર બદખશાનકે મુલકસે આયા, ઝોર અસખાખ તીજરતકા બહોત લાયા; ખખરદારોને મેરી હુઝુરમે ખખરકી કે અયસા બડા તાજર આજતક શેહરમે નહીં આયા. મૈને ઉસે તલખ કરવાયા.

વો તોહકે હરએક મુલકકે લાયક મેરી નઝરકે લેકર આયા, શીલવાકેઆ હરએક જનસ ખેખાહ નઝર આઇ. યુનાયે એક ડખીઆમે એક લાલથા નેહાયત ખુશરંગ ઝોર આખદાર ક્ષોકામત દુસ્ત ઝોર વઝનમે પાંચ મીસકાલકા, મૈને બાવબુદ સલતનતકે અયસા લાલ કબી નહીં દેખા થા, પસંદ કીયા સોદાગરકો બહોતસા ઇનઆમ ઇકરામ દીયા. ઝોર સનદ રાહદારીકી લીખી. કે ઇસ્સે હમારે, તમામ કલમશેમે કોઈ મઝાહમ મહમુલકા નહે, ઝોર જહાં જાએ ઇસકો આરામસે રખે, ચાકી પેહરસે હાઝીર રહે, ઉસકા તુકશાન અપના તુકશાન સમજે વો તાજર હુઝુરમે દરબારકે વકત હાઝીર રહેતા, ઝોર આદાખે સલતનતસે ખુબ વાકીફથા તકરીર ઝોર ખુશ ગોઠ ઉસકી લાયક સુનનેકી થી, ઝોર મૈં ઉસ લાલકો જવાહીર ખાતેમે મંગવાકર સરે દરબાર દેખા કરતા—એક રૈઝ દીવાનેઆમ કીએ બૈઠા થા, ઝોર ઉમરા અરકાને દૌલત અપને પાએપર ખડે થે. ઝોર હર મુલકકે પાદશાહોકે એલચી મુખારક બાદકે ખાતીર જો આએ યે વૈબી સખ હાઝીર થે—ઉસ વકત મૈને મવાશીક મ-અમુલકે ઉસ લાલકો મંગવાયા. જવાહીર ખાતેકા દારોગા લેકર આયા. મૈં હાથમે લેકર તઅરીફ કરને લગા ઝોર ફરંગકે એલચીકો દીયા. ઉસને દેખકર તખ્તસુખ કીયા ઝોર ઝમાના સાઝીસે સીદતકી. ઉસી તરહ હાથોહાથ હરએકને લેકર દેખા, ઝોર એક ઝખાન હોકર બોલે કે કીબલએ આલમકે ઇકબાલકે બાઇસ યે અયસરર હુવા હયે, વ ઇલ્લા નહીસુ પાદશાહકે પાસ આજતક અયસા રકમ ખેખહા હાથ નહીં લગી ઉસ વકત કે મેરે કીબલ-માહકા વઝીર કે મરદે દાના થા. ઝોર ઉસી ખીદમતપર સરદરાજ થા, વઝીરકી ચૌકીપર ખડા થા, આદાખ બજ લાયા, ઝોર ઇલતીમાસ કીયા કે કુછ અરઝ કીયા ચાહતાહું અગર જન બખસી હો. મૈને હુકમ કીયા કે કહે ! વો બોલા કીબલએ આલમ, આપ પાદશાહ હયે. ઝોર પાદશાહોસે બહોત બાઇદ હયે, કે એક પરચરકી ઇતી તશરીફ કરે, અગરએ રમ હંમ સંગમે લાસાની હયે, લેકીન સંગ હયે, ઝોર ઇસ દમ સખ મુલકોકે એલચી દરબારમે હાઝીર હયે, જખ અપને અપને શેહરોમે જાવેજે, અલખતતા યે નકલ કરેજે કે અજબ પાદશાહ હયે કે હરરૈઝ રખર મંગાતા હયે ઝોર આપ ઉસકી તઅરીફ કરકર.

દીખતા હયે, પસ જો પાદશાહ યા રાજા યે અહવાલ સુનેગા અપની મજલીસમે હંસેગા. ખુદાવંદ એક અદના સૌદાગર નઝેશપુરમે હયે, ઉસને બારાદાને લાલકે કે હરએક સાત સાત મીસકલકા હમે પટ્ટેમે નસખ કરકર કુત્તેકે ગલેમે ડાલ દીએ હયે ! મુજે સુનતેહી ગુસ્સા આઝ આપા ઓર ખીસખાના હોકર ફરમાયા કે ઇસ વઝીરકી મરદન મારો, જલ્દાઈને બહી ઉસકા હાથ પકડ લીયા, ઓર ચાહા કે બાહેર લેખવે.

ફરંગે પાદશાહકા એલચી દસ્ત ખસ્તા રખર ખડા હુવા, મૈને પુછા કે તેરા કયા મતલબ હયે ! ઉસને અરઝકી કે ઉમીદવારહું કે તકસીરસે વઝીરકી વાકફ હું મૈને ફરમાયા કે જુઠા બોલનેસે ઓર ખડા ગુનાહ દૈનસા હયે. ખુશુસન પાદશાહોંકે રખર ઉસને કહા, ઉસકા દરોગ સાખીત ન હુવા, શાયદ જો કુચકે અરઝકી હય સચ હો; અબી જો ગુનાહકા કતલ કરના દુસ્ત નહી; ઉસકા મૈને યે જવાબ દીયા કે હરગીઝ અઠલમે નહીં અખતા કે એક તાજર કે નહેકે વાસ્તે શેહર બશેહેર ઓર મુલક ખ મુલક ખરાબ હોતા શીરતા હયે, ઓર દૌડી દૌડી જમા કરતા હયે સો બારા દાને લાલકે જો વઝનમે સાત સાત મીસકલકે હોં કુત્તેકે ગલેમે લગાવે ! ઉસને કહા ખુદાકી કુદરતસે તઅજબુખ નહીં, શાયદકે બાશદ, અયસે તોફરે અકસર સૌદાગરોં ઓર રૂઝીરોંકે હાથ આતે હંયે. ઇસવાસ્તે કે યે દીનોં હરએક મુલકમે જતે હયે, ઓર જહાંસે જો કુચ પાતે હયે સો લે આતે હંયે. સલાહે વક્ત યે હયે કે અગર વઝીર અયસાહી તકસીરવાર હયે તો હુકમ કૈદકા હો, ઇસલીએ કે વઝીર પાદશાહોંકી અઠલ હોતે હયે ઓર યે હરકત સલાતીનોસે ખદતુમાં હયે કે અયસી ખાતપર કે જુઠા સચ બીસકા અબી સાખીત નહીં હુવા. હુકમ કતલકા ફરમાયે ઓર ઉસકી તમામ ઉમરકી ખીદમત ઓર નમઝ હલાલી બુલ જાએ.

પાદશાહ સલામત, અગલે શેહરવાસેને ખદીખાને ઇસી સખખ ઇન્જદ કીએ હયે કે પાદશાહ યા સરદાર અગર કીસીપર મઝબુનાહ હોં તો ઉમે કંદ કરે. ક્ષ દીનમે ગુસ્સા ખતા રહેગા, ઓર ખેતકસીર ઉસકી ઝાહીર હોગી. પાદશાહખુને નાહકસે મહકુઝ રહેમે, કલકો રોઝે કીયામતમે માફુઝ ન હોજે. મૈને જીતના ઇસકે કાયલ કરનેકા ચાહા, મગર ઉસને અયસી મઅકુલ ગુફતગોઝી કે મુજે લા જવાબ કીયા. તખ મૈને કહા ઐર તેરા કેહના પઝીરા હુવા, મૈ ખુનસે ઉસકે હર ગુઝરા, લેકીન ઝીદાનમે મુકબલ રહેગા. અગર એક સાલકે અરસમે ઇસકા સુખન રસ્ત હુવા, કે અયસે લાલ કુત્તેકે ગલેમે હયે, તો ઉસકી નજત હોગી, ઓર નહીં તો બડે અઝાબસે મારા જાએગા ફરમાયા કે વઝીરકો ખદીખાનેમે લેકર જાઓ. યે હુકમ સુનકર એલચીને ઝગીન ખીદમતકી ચુખી ઓર તસલીમાનકી.

જખ યે ખખર વઝીરકે ઘરમે ગઈ. આહ વાવૈલા મચી. ઓર માતમસરા હો ગયા. ઉસ વઝીરકી એક ખેદીથી ખરસ થોદા પંદરા કી બહોત ખુબસુરત ઓર કાખીલ નવીસ્તો ખવાંને દુસ્ત વઝીર ઉસકો વીપદ ખખર કરતા થા. ઓર અઝીઝ રખતા થા ચુનાચે અપને દીવાન ખાનેકે પંજવાડે એક રંગ મહેલ ઉસકી ખાતીર બનવા દીયા થા. ઓર ઇસકીયે ઉમદોંકી ઉસકી મુસાહબતમે ઓર ખવાસે શકીલ ઉસકી ખીદમતમે રહતી—ઉસસે હંસી ખુશી, ખેલા કહા કરતી. ઇતેશાકન વઝીરકો મહબુસ ખાનેમે લેખ વો લકઝી અપને હમજોલીયોમે બેઠી ઓર ખુશીસે ગુરબોંકા ખીલાય રચાયા થા, ઓર દોલક પખવાજ લીયે

હુંએ રતનજેગી તથ્પારી કર રહીથી ઓર કડાઇ ચડાકર ગુલગુલે ઓર રહમ તલતી. ઓર બના રહી થી. કે એક બારગી ઉસકી મા રોતી પીટતી સર ખુલે, પાંચ નમે બેટીકે ધરમે ગાઇ. ઓર દો હાથ ઉસ લડકીને સરપર મારી. ઓર કેહને લગી કે કાશ કે તેરે બદલે ખુદા અંધા બેઠા હોતા તો મેરા કલેજ થંડા હોતા, ઓર બાપકા રશીક હોતા. વજીરઝાદીને પુછા અંધા બેઠા તુમહારે કીસ કામ આતા ! જો કુછ બેઠા કરતા વો મૈંબી કર સકતીહું અમ્માને જવાબ દીયા, બાક તેરે સરપર. બાપ પર ચે મુસીબત હયે, કે પાદશાહકે રખરૂ કુછ અયસી બાતકી કે બંદીબાનેમે' કેદ હુવા. ઉસને પુછા કે વો ક્યાઆત થી, ઝરા મૈંબી સુનું ! તમ વજીરકે કબીલેને કહા કે તેરે બાપને શાયદ ચે કહા કે નૈશાપુરમે' કોઈ સૈદાગર હયે. ઉસને બારા અદદ લાલે બેગહા કે કુતેકે પટ્ટેમે' ટાંકે હયે. પાદશાહકો બાવર ન હુવા ઉસે જુટ સમજ ઓર અસીર કીયા, અગર આજકે દીન બેટા હોતા તો હરતરહકી કોશીશ કરકે ઇસ બાતકો તલકીક કરતા, ઓર અપને બાપકો છુડવાતા, ઓર પાદશાહસે અરઝ મારઝ કરકે મેરે બાવીંદકો મુગલસી દીલાતાતા. વજીરઝાદી બોલી અમ્માજા ! તકદીરસે લડા નહીં જતા ઇનસાનકો ચાહીએ કે બલાએ નાગહાનીમે' સંખર કરે, ઓર ઉમ્મીદવાર રજલે ધલાહીકા રહે, વો કરીમ હયે, મુશકીલ કીસકી અટકી નહીં રખતા, ઓર રોના ધોના ખુબ નહીં, મુબાદા દુશમન દશ તરેહસે પાદશાહકે પાસ લગાવે, ઓર મુગલી આવે કે બાઈસિ ઝીયાદા બકગીકા હોં, બલકે જહાંપનાકે હકમે' દોઆ કરો, હમ ઉસકે સબરો ખાનાઝાદ હૈં, વો હમારા માલીક હૈં, વહી ગળખ હુવા હૈં, ઓર વોહી મહેરબાન હોંગા, ઉસ લડકીને એસી અકલમંદીકી બાતોસે માકો સમજયા તો કુછ ઉસકો કરાર આયા તથ અપને મહેલમે' ગાઇ ઓર ચુપકી હો રહી. જ્ય રાત હુમ તો વજીરઝાદીને દાદાકો ખુલાયા, ઉસકે હાથ પાંઉ પડે બોહતસી મીનનત કી ઓર રોને લગી. ઓર કહાકે મૈં ચે ઇરાદા રખતીહું કે અમ્માજનકા તઅના મુજપર ન રહે ઓર મેરા બાપ મુખલસી પાવે જો તુ મેરા રશીક હો તો મૈં નૈસાપુરકો ચલું ઓર ઉસ તાજરકો જીસકે કુતેકે ગલેમે' અયસે લાલ હયે' દેખકર જો બનઆવે તો ઉસકો લેકર આઈ' ઓર અપને બાપકો છુડાઉં. પેહલેતો ઉસ મરદને ઇનકાર કીયા. આખીર બહોત કેહનેસે મુનનેસે રાઝી હુવા. તથ વજીર ઝાદીને ફરમાયા ચુપકે ચુપકે અરબાખ સફરકી દુરસ્ત કર ઓર જીન્સ તાજરતકી લાયક નઝરે પાદશાહ હેકે ખરીદ કર ઓર ગુલામ નોકર ચાકર જીતને ખુરર હો સાથ લે લેકીન ચે બાત કીસીપર ન ખુલે દાદાને કુખુલ કીયા ઓર ઉસકી તથ્પારીમે' લમા. જ્ય સંખ અસબાખ મોહીધિયા કીયા, ઉંટો ઓર ખચરોપર બાર કરકર રવાના હુવા. ઓર વજીરઝાદીબી લીખાસ મરદાના પેહનકર સાથ જ મીલી—હરગીઝ કીસીકો ધરમે ખબર ન હુઈ. જ્ય સુપ્રહે હુમ વજીરકે મહેલમે' ચરચા હુવા કે વજીરઝાદી ગાયબ હુઈ હયે અમલુમ નહીં કયા હુમ.

આખીર બદનામી કે ડરસે મનિ બેટીકા મુમ હોતા છુપાયા—ઓર વહાં વજીરઝાદીને અપના નામ સૈદાગર બચ્ચા રખા, મંઝીલ બમંઝીલ ચલતે ચલતે નૈશાપુરમે' પોહ'ચે, ખુશી બ ખુશી કારવાન સરામે જ ઉતરે, ઓર સંખ અપના અસબાખ ઉતારા રાતકો રહે રજરકો હમ્મામમે' ગાઈ ઓર પોશાક પાકીઝા જ્ય રૂઝે રૂઝે બાશીંદે પેહનતે હયે પેહની, ઓર શેહરકી સૈરકે વારતે નીકલી—આતે આતે ચોકમે' પોહ'ચી તો ચૌરાહેપર બંદી હુઈ એક તરફ દુકાન જોહરી નઝરકી પહી કે બહોતસે જવાહીરકા ઢેર લગ રહા હયે, ઓર

ਗੁਲਾਮ ਵੀਆਸ ਸ਼ਾਮੇਰਾ ਪੈਠੇ ਫੁੱਲੇ ਦਰਤਾਪਤਾ ਪਏ ਹੋਏ, ਐਸੇ ਐਸੇ ਸ਼ਾਮਲੇ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਹੋਏ, ਅਰਸ ਪਥਾਸਤੀ-ਉਸਤੀ ਉਮਰ ਹੋਏ, ਤਾਬੇਮ'ਹੋ ਕੀਸੀ ਘੀਲਘਤ ਐਸੇ ਨੀਮਆਸਤੀਨ ਪੈਠੇ ਫੁੱਲੇ, ਐਸੇ ਕੁਝ ਮੁਸਾਫਿਰ ਆਵਾਜ਼ ਨਜ਼ਦੀਕ ਉਸਕੇ ਕੁਰਸੀਥੀਂ ਪਰ ਪੈਠੇ ਹੋਏ, ਐਸੇ ਆਪਸਮੇਂ ਆਏ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਏ। ਵੇ। ਵਜ਼ੀਰਯਾਦੀ ਈਸੇ ਅਪਨੇ ਤਥੇ ਸੈਦਾਗਰ ਅਥਾ ਮਥਾਫੁਰ ਕੀਯਾਥਾ, ਉਸੇ ਹੋਮਫਰ ਮੁਤਅਜ਼ਜ਼ਮ ਫੁੱਲੇ ਐਸੇ ਦੀਵੇ ਸਮਝਕਰ ਪੁਸ਼ ਫੁੱਲੇ ਕੇ ਖੁਦਾ ਭੁੱਲ ਨ ਕਰੇ; ਈਸੇ ਸੈਦਾਗਰਕੇ ਮੇਰੇ ਆਪਨੇ ਪਾਫ਼ਸ਼ਾਹਸੇ ਮਥਾਫੁਰ ਕੀਯਾ ਹੋਏ, ਅਗਲਘ ਹੋਏ ਕੇ ਧੜੀ ਫੇਰ, ਥਾ ਖੁਦਾ, ਈਸਤੀ ਅਫ਼ਵਾਲ ਮੁਝਪਰ ਆਖੀਰਕਰ ਚਲੇਫ਼ਾਕਨ ਐਸੇ ਤਰਫ਼ ਨੇ ਹੋਥਾ ਤੋ ਐਸੇ ਫੁਕਾਨ ਹੋਏ, ਉਸਮੇ, ਹੋ ਪੀਂਝਰੇ ਆਖੀਨੀ ਲਗੇ ਹੋਏ; ਐਸੇ ਉਨ ਹੋਮੇਮੇਂ ਹੋ ਆਖੀਨੀ ਕੇਫ਼ ਹੋਏ, ਉਨਕੀ ਮਝਤ ਕੀਸੀ ਸੁਰਤ ਫੇਰਕੀ ਹੋਏ, ਕੇ ਅਮਡਾ ਐਸੇ ਫੁੱਲੀ ਆਖੀ ਹੋਏ, ਐਸੇ ਸਰਕੇ ਆਲ ਐਸੇ ਨਾਪੁਨ ਪਯ ਗਏ ਹੋਏ, ਸਰ ਨੀਥੇ ਕੀਐ ਪੈਠੇ ਹੋਏ, ਐਸੇ ਹੋਫਥੀ ਪਫ਼ ਹੋਥੇਥਾ ਮੁਸਵੇਫ਼ ਹੋਮੇਂ ਤਰਫ਼ ਪਏ ਹੋਏ। ਸੈਦਾਗਰ ਅਥੇਥੇ ਅਥਾਥਾ ਆਥਾ, ਆਖੀਨੀ ਪਯਕਰ ਦੁਸਰੀ ਤਰਫ਼ ਨੇ ਹੋਥਾ ਤੋ ਐਸੇ ਫੁਕਾਨਮੇਂ ਆਖੀਨੀ ਆਖੀ ਹੋਏ, ਉਨਪਰ ਐਸੇ ਐਸੀ ਫਾਥੀਫ਼ਾਤਕੀ ਉਸਪਰ ਗਏਥਾ ਮਥਮਲਕਾ ਪਯਾ ਫੁੱਲਾ ਐਸੇ ਫੁੱਲਾ ਜਵਾਹੀਰਕਾ ਪਯਾ ਸ਼ੇਥੇਮੇਂ ਐਸੇ ਸੋਨੇਕੀ ਅੰਝਰੇ ਅਥਾ ਫੁੱਲਾ ਪੈਠਾ ਹੋਏ ! ਹੋ ਗੁਲਾਮ ਅਮਰਦ ਪੁਥਸੁਰਤ ਉਸਤੀ ਪੀਫ਼ਮਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਏ, ਐਸੇ ਤੋ ਮੋਰਥਲ ਜਯਾਵ ਦਰਤੇਕਾ ਵੀਐ ਜਲਤਾ ਹੋਏ ਦੁਸਰਾ ਰਮਾਲ ਤਾਰਕਸ਼ੀਕਾ ਫਾਥੇਮੇਂ ਫੇਕਰ ਮੁੱਲ ਐਸੇ ਪਾਂਧ ਉਸਤੀ ਪੋਥ ਰਹਾ ਹੋਏ ? ਸੈਦਾਗਰ ਅਥੇਥੇ ਪੁਥ ਗੈਰ ਕਰਕਰ ਨੇ ਹੋਥਾ ਤੋ ਪਯਥੇਮੇਂ ਫੁੱਲੇਕੇ ਆਰਾਫ਼ਨੇ ਲਾਲਕੇ ਜਥਸੇ ਸੁਨੇਥੇ ਮਾਯੂਫ਼ ਹੋਏ; ਸੁਕਰ ਖੁਦਾਕਾ ਕੀਥਾ ਐਸੇ ਸ਼ੀਕਰਮੇਂ ਗਥਾ ਕੇ ਕੀਸੇ ਸੁਰਤਸੇ ਉਨ ਲਾਥੇਥੇ ਪਾਫ਼ਸ਼ਾਹਕੇ ਪਾਸ ਲੇਯਾਫ਼, ਕੇ ਦੀਪਲਾਕਰ ਅਪਨੇ ਆਪਕੇ ਫੁੱਲਾਥੇ ਥੇ ਤੋ ਈਸੇ ਫੇਰਾਨੀਮੇਂ ਥਾ ਐਸੇ ਤਮਾਮ ਪਲਕਤ ਥਾਥੇ ਐਸੇ ਰਸਤੇਕੀ ਉਸਤੀ ਫੁੱਲੇ ਜਮਾਲ ਹੋਥਕਰ ਫੇਰਾਨਥੀ ਐਸੇ ਫੁੱਲਾ ਪਯਕਾ ਫੇਰਾ ਰਹੀ ਥੀ, ਸਥ ਆਖੀਨੀ ਆਪਸਮੇਂ ਥੇ ਅਰਥਾ ਕਰਤੇ ਥੇ ਕੇ ਆਯਾ ਤਲਕ ਈਸੇ ਸੁਰਤ ਐਸੇ ਸ਼ਥੀਫ਼ਕਾ ਫਿਨਸਾਫ਼ ਨਯਰ ਨਹੀਂ ਪਯਾ। ਉਸ ਪ੍ਰਵਾਨਨੇਥੀ ਹੋਥਾ, ਐਸੇ ਗੁਲਾਮਕੇ ਲੇਯਾ ਕੇ ਫੁੱਲੇ ਐਸੇ ਅਥੀਨਤ ਉਸੇ ਸੈਦਾਗਰ ਅਥੇਥੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਖੁਲਾ ਲਾ।

ਵੇ। ਗੁਲਾਮ ਆਥਾ ਐਸੇ ਪ੍ਰਵਾਨਕਾ ਪਥਾਮ ਲਾਥਾ, ਕੇ ਅਗਰ ਮੇਫ਼ੇਰਥਾਨੀ ਫ਼ਰਮਾਥੇ ਤੋ ਹਮਾਰਾ ਖੁਦਾਵੰਦ ਸਾਫ਼ੇਥਾਕਾ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਹੋਏ, ਅਲਕਰ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਯੇ ਸੈਦਾਗਰ ਅਥਾ ਤੋ ਥੇ ਥਾਫ਼ਤਾ ਥਾ ਥੇਥਾ ਕਥਾ ਮੁਜਾਥਕਾ ਭੁੱਲੀ ਪ੍ਰਵਾਨਕੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਆਥਾ ਐਸੇ ਉਸਪਰ ਪ੍ਰਵਾਨਕੀ ਨਯਰ ਪਯੀ, ਐਸੇ ਅਰਥੀ ਫ਼ਸ਼ਕੀ ਸੀਨੇਮੇਂ ਗਯੀ, ਤਾਯੀਮੇਂ ਆਥੀਰ ਸਰਾਫ਼ ਫੇਰਾ, ਲੇਕੀਨ ਫ਼ਵਾਸ ਆਥਤਾ ਸੈਦਾਗਰ ਅਥੇਥੇ ਦਰਥਾਫ਼ਤ ਕੀਥਾ ਕੇ ਅਥ ਥੇ ਫਾਮੇਮੇਂ ਆਥਾ ਆਪਸਮੇਂ ਅਗਲਗੀਰ ਫੁੱਲੇ। ਪ੍ਰਵਾਨਨੇ ਸੈਦਾਗਰ ਅਥੇਥੇ ਪੈਸ਼ਾਨੀਕਾ ਥੇਸਾ ਦੀਥਾ ਐਸੇ ਅਪਨੇ ਅਰਾਥਰ ਪੀਫ਼ਾਥਾ ਅਥੇਥੇ ਤਸਾ ਤਮਵਲੁਕ ਕਰਕੇ ਪੁਥਾ ਕੇ ਅਪਨੇ ਨਾਮੇ ਨਸਥਸੇ ਸੁਨੇ ਆਥਾਫ਼ ਕਰੇ। ਕਥਾਂਸੇ ਆਨਾ ਫੁੱਲਾ ਐਸੇ ਕਥਾਂਕਾ ਫਿਰਾਫ਼ ਹੋਏ ? ਸੈਦਾਗਰ ਅਥਾ ਥੇਥਾ ਈਸੇ ਕਮਤਰੀਨਕਾ ਵਤਨ ਰਮ ਹੋਏ ਐਸੇ ਕਈਮਸੇ ਈਸੇ ਤਾਂਥੇਥੇਮੇਂ ਖੁਦਾ-ਆਖੀਨੀ ਹੋਏ। ਮੇਰੇ ਕੀਥਲੇਗਾਫ਼ ਸੈਦਾਗਰ ਹੋਏ, ਅਥ ਥੇ ਸਥਥ ਪੀਰੀਥੇ ਤਾਫ਼ਤ ਸੈਰੇ ਸਰਕੀ ਨਰਕੀ; ਈਸੇ ਵਾਰਤੇ ਸੁਨੇ ਰਥਸਤ ਕੀਥਾ ਹੋਏ ਕੇ ਕਾਰੇਥਾਰ ਤੀਯ-ਰਤਕਾ ਸੀਥੁ; ਆਯਾ ਤਲਕ ਮੇਨੇ ਕਫ਼ਮ ਥਰਸੇ ਆਫ਼ੇਰ ਨ ਨੀਕਾਥਾਥਾ, ਥੇ ਪਫ਼ੇਥਾਫ਼ੀ ਸਰਦਾਰ ਦਰਪੇਥ ਫੁੱਲਾ, ਲੇਕੀਨ ਈਸੇ ਅਥਮਕੇ ਸੁਫ਼ਕੇਮੇਂ ਆਪਕੇ ਈਥਲਾਕ, ਐਸੇ ਪੁਥੀਥੀਥੀਕਾ ਸੈਰ ਹੋਏ। ਮਥਾਫ਼ ਆਪਕੀ ਮੁਲਾਕਾਤਕੀ ਆਰਥੁਮੇਂ ਥਾਂ ਤਕ ਆਥਾਫ਼।

ਐਸੇ ਫ਼ਲਾਫ਼ੀਸੇ ਪੀਫ਼ਮਤੇ ਸ਼ਰੀਫ਼ਮੇਂ ਮੁਸ਼ਰਰਫ਼ ਫੁੱਲਾ। ਐਸੇ ਉਸੇ ਯੀਥਾਫ਼ ਪਾਥਾ; ਤਮ-ਨੀ ਦੀਥਕੀ ਅਰਥਾਫ਼ ਖੁਦਾ ਸਲਾਮਤ ਰਥੇ, ਅਥ ਥਾਂਸੇ ਕੁਥ ਕੁਥਾ। ਥੇ ਸੁਨਤੇਥੀ ਪ੍ਰਵਾਨਕੇ

आलो होश जते रहे जोला के अय हरजंद, अमसी पात मुने न सुना, कौन दिन मरी-
अमानेमें करम हरमाओ जला ये तो अतावे के तुम्हारा असपाय और नौकर अकर
कहां हवे ? सौदागर अच्चेने कहा के सुसादरीका घर सरा हवे, उन्हे वहां छोडकर मैं
आपके पास आयाहुं. प्वाणने कहा, भइयारमानेमें रहना मुनासीय नहीं, मेरा घर
शहरमें अतयार हवे, और यहा नाम हवे जल्द उन्हे मुलवावे; मैं ओक मकान तुम्हारे
असपायके लीजे, आली हर देता हुं, जे कुछ जनस लायेहो सो मैं देयुं. अमसी तद-
थीर कइगा के यही तुम्हें अहोतसा नश मीले तो तुमबी मुश होजे, और मुनेबी संह-
रज रहनेसे अपना अहसान भंद करेजे. सौदागर अच्चेने उपरा दीलसे ऊपर डीया लेडीन
प्वाणने पीजीर न डीया और अपने गुमासते को हुकम डीया के बारबरहार जल्द भेजे.
कारवांशरसे धनका असपाय भंगवाकर इलाने मकानमें रपवाओ. सौदागर अच्चेने ओक
जंगी गुलामको उनके साथ करदीया के सय मासो मता खदवाकर देखावे, और आप
सामतलक प्वाणके साथ पैदा रहा. जय गुजरीका वक्त होयुका और दुकान पडाई तो
प्वाण धरको बला, तय दोनो गुलामेमेंसे ओकने कुतेको अजलमें लीया, दुसरेने कुरसी
और गालीया अजलमें डहा लीया, और उन दोनो हथशीये उस पीन्डरेको मजदुरीको सर-
पर दीया, और आप पांचो हथयार आवे साथ हुये. प्वाण सौदागर अच्चेका हाथमें
हाथ लीजे आते करता हुवा हवेलीमें आया.

सौदागर अच्चेने देया के मकान आलीसान लायक पादशाहों और अमीरों के हवे
लमे नहरे शरश आदनी का भीजा हवे और मसनदके इपर असपाय औशका युना हवे
कुतेकी संहलीबी उस जजे भीजाई, और प्वाण सौदागर अच्चेका लेकर भेदा. भेतकलुश
तवाजा शरायकी डी, दोनो पीनलजे, जय सरामुश हुये तय प्वाणने आना भांगा, हस-
तरप्वान भीजा और हुनयाकी न्यमत युनी गछ. पैहले ओक लंगरीमें आना लेकर सर-
पोश तीलाछ धोपकर कुतेके वास्ते देगजे, और ओक हस्तरप्वान अरपइतका भीजाकर उसके
आगे धरदी कुतेने संहलीमें नीचे कितर छतना अया बाहा कितना आया, और सोनेके
लगनमें पानीपीया, शीर योडीपर पैदा. गुलामेने इमावसे हाथ मुंद उसका पाद डीया,
शीर उस तयाक और प्वाणसे कुंछ भांगकर कुदल कइसका जोला और उन दोनो धन-
सानों को बाहरे नीकावकर कछ सोटे भारकर कुतेका गुहा उन्हे भीलाया, और वही पानी
पीलाया ! शीर कुदल अंद करकर कुंजया प्वाणके हवालेकी. जय ये सय हो युका तय
प्वाणने आप आना शुरुअ डीया सौदागर अच्चेको ये हरकत पसंद न आई, धीन
आकर हाथ आनेमें न आला, हरबंद प्वाणने भीन्तकी, पर उसने धनहारही डीया, तय
प्वाणने सयय उसका पुछा के तुम कयुं नहीं आते ! सौदागर अच्चेने कहा ये हरकत तुम्हारी
अपने तछ अहनुया मयलुम होती हवे मसिलीजे के धनसान अशरकुव मयलुकात हवे
और कुता नछसुल अयेन हवे पस पुदाके दो अदीको कुतेका गुहा भीलाना कीस मज-
हय, और भीलतमें रया हवे ? इकत ये गनीमत नहीं जनतेके पै तुम्हारे ईदमें हवे,
नहीं तो वो और तुम बराबर हवे. अय मेरे तछ शक आया के तुम सुसलमान नहीं.
क्या जलुं कानहो के कुतेको पुजते हो, मुने तुम्हारे आना मकइह हवे जयतलक ये
ओक दीलसे दुर न हो.

પ્રવાળને કહા અમ બાબા, જે કુછ તુ કેહતા હયે વો મેં સમજતાહું, ઝોર ઈસી ખાતીર બદનામ હું, કે ઈસ શહેરકી બલકતને મેરા નામ “ પ્રવાળસમ પરસ્ત રખા હયે, ઈસીતરેહ પુકારતે હયે, ઝોર મથકુર કીયા હયે, લેકીન ખુદાકી લખનત કાશીંપર ઝોર મુસરીકાપર હુજયો કલમા પડા ઝોર સૌદાગર બચ્ચેકી ખાતીર જમચ કી. તખ ઉસને પુછા કે અમર મુસલમાન બદીલ હો તો ઈસકા ક્યા બાચેસ હયે ? અયસી હરકતસે અપને તર્ક બદનામ કીયા હયે, પ્રવાળને કહા અમ ફરજંદ, નામ મેરા બદનામ હયે; ઝોર દુગના મહસુલ ઈસ શહેરમેં બરતાહું ઈસીવાસ્તે કે બેદ કીસીપર ઝાહેર નહો; અબજયે માબજા હયે કે જે કોઈ સુને સીવા ગમ ઝોર મુસ્સેકે ઝોર કુછ હાસીલ નહો તુબી મુજે મચાક કર, કે ન મુજમેં કુદરત કેહનેકી, ન તુમમેં તાકત સુનનેકી રહેગી.

સૌદાગર બચ્ચેને અપને દીલમેં ગૌરકીયા કે મુજે અપને કામસે કામ હયે, ક્યાં ઝુરર હયે જે મેં નાહક મુજબીજી હું—બોલા ખેર, અગર લાયક કેહનેકે નહીં હયે તો ન કહીએ. ખાનમેં હાથ ડાલા નીવાલા ઉઠાકર ખાને લગા. દોમદીને તક સૌદાગર બચ્ચા ઇસ હોશઆરી ઝોર અકલમંદીસે પ્રવાળકે સાથ મુઝરાનકી કે કીમુપર હરગીજ ન ખુલા કે યે ઝોરત હયે; સખ યહી જનતે યે કે મરદ હયે, ઝોર ખવાળસે રોઝ બરોઝ અયસી મોહબ્બત ઝીયાદા હુઈ કે એકદમ અપની આંખોસે જુદા ન કરતા. એકદીન એન મએનૌશીકા સોહબતમેં સૌદાગર બચ્ચેને રોના શુરૂઆ કીઆ. પ્રવાળને દેખતેહી ખાતીરદારી કી, ઝોર રમાલસે આંસુ પોછને લગા, ઝોર સખ રેનિકા પુછા ! ઉસને કહા અમ કીખલા ક્યા કહું, કાચકે તુમ્હારી ખીદમતમેં બંદગી પૈદા ન કી હોતી ઝોર યે શકકત જે સાહેબ મેરે હકમેં કરતે હયે ન કરતે અમ દો મુંઝકીલેં મેરે પેશ આઈ હયે, ન તુમ્હારી ખીદમતસે જુદા હોને જી ચાહતા હયે, ન રહેનેકા ખતેકાક યહાં હોસકતા હયે; અબ જનાઝુરર હુવા, લેકીન આપકી જુદાઈસે ઉમ્મીદ ઝીંદગીકી નઝર નહીં આતી યે ખાત સુનકર પ્રવાળ બેઠખતીયાર અયસા રોને લગા કે હીચકી બંધ ગઈ, ઝોર બોલા કે અમ તુર અમ અયસી જલદી, ઇસ અપને પુઠે ખાદીમસે સેર હુએ કે ઈસે દીલગીરી કીએ જાતે હો ? કસ્ટ રવાના હોનેકા દીલસે દુર કરો; જબ તલક મેરી ઝીંદગી હયે વંહાતક રહો, તુમ્હારી જુદાઈસે એક દમ મેં જીતા ન રહુગા બઝેર અજલકે મરજબંગા, ઝોર ઈસ મુલકે શરસકી આબોહવા બહોત ખુબ ઝોર મવાશીક હયે, બેહતર તો યે હયે કે એક આદમી મોતબર બેજકર અપને વાલેદૈનેકા મએ અસબાબ યહીં પુલવા લો; જે કુછ સવારી ઝોર આરબ-રદારી દરકાર હો સો મૈંજુદ કરું.

જબ માખાપ તુમ્હારે ઝોર ધરબાર સખ આવેતખ અપની ખુશીસે કારોબાર તીબરતકા કીયા કરો મૈંનેબી ઇસ ઉમરમેં ઝમાનેકી બહોત સખત્યાં ખીંચાહું, ઝોર મુલક શીરાહું. અબ પુદા હુવા ફરજંદ નહીં રખતાહું, મેં તુજે બેહતર અપને બેટસે જનતા હે, ઝોર અપના વહી અહદ ઝોર મુખતાર કરતા હું જબ તલક જીતાહું એક તુકડા ખાનેકુ અપને હાથસે દો, જબ મરજબંગા તો ગાડાબ દીજો, ઝોર સખ માલો મતા મેરા લીજયો. તખ સૌદાગર બચ્ચેને જવાબ દીયા કે હકીકતમેં સાહેબને આપસે ઝીયાદા મેરી ગમખવારી ઝોર ખાતરદારી કી કે મુજે માખાપ જીવ ગયે, લેકીન ઇસ આસીકે વાલીદને એક સાચી રખત દી થી, અગર દેર લગાડગા તો વે ઈસ ખીરીમેં રોતે રોતે મરજબંગે પસ, રઝામંદા પંદરકી ખુશનુદી ખુદાકી હયે, અમર વો મુજસે

નક્કા હોતો તો મેં ડરતાહું કે શાયદ બદલોઆ ન કરે. કે દોનો જહાનમેં ખુદાકી રહમતસે મહરમ રહું; અથ આપકી શરફત હયે કે બદેકો હુકમ કીજમે કે ફરમાના કીબલમાહદા બજા લાવે, ઓર હકે પીદરસે અદા હોવે, ઓર સાહેબકી તવજ્જીતકા અદાએ શુકર જળ તલક દમમેં દમ હયે મેરી ગરદનપર હયે, ઓર અપને મુલકમેં જાકિંગા તો હરદમ દીલોજનનસે યાદ કરેંગા, ખુદા મુસખમેખુલ અસખાળ હયે, શાયદ શીર કાઈ અથસા સખળ હો કે કદમખોસી હાસીલ કરે.

ગરજ સોદાગર બએને અથસી અથસી ખાતે લોન મીરચી લગાકર ખવાબકો સુનઈ કે બેઝારા લાચાર હોકર હોટ ચાઠને લગા. અજબસંકે ઉસપર સેફતા ઓર શરેફતા થા કેહને લગા. અજા અગર ન તુમહીં રેહતે હો તો મૈહી તુમહારે સાથ ચલતાહું મેં તુજકો અપની જનકે બરાબર જનતાહું પસ જળ જન ચલી જવે તો ખાલી બદન કીસ કામ આવે; અગર તુ ઈસીમેં રજામંદ હયે તો ચલ ઓર મુજેબી લે ચલ—સોદાગર બએએસે યે કેહકર અપનીબી તયારી સફરકી કરને લગા ઓર ગુમાસ્તોંકો હુકમ કીયા કે બારબરદારીકી શીકર જલદી કરો. જળ ખવાબકે ચલતેકી ખબર મશહુર હુઈ, તો વહાકે સોદાગરોને સુનકર સખને ધરાદા સફરકા કીયા ? ખવાબ સગપરસ્ત ગંજ ઓર જવાહીર બેશુમાર નૌકર ગુલામ અનયાનત યે, અસખાળ શાહના બહોનસા સાથ લેકર શહેરકે બાહર તંખુ, કનાત, સરાપરદે ઓર સુતુન ખડે કરવાદરે ઉસમેં દાખિલ હુવા—જીતને તુજબર યે સો અપની અપની ખીસાતકે સુવાહીક માલ સોદાગરીકા લેકર હમરાહ હુએ. બરાએ ખુદ એક લશકર હો ગયા. એક દીન જોગનીકા પીક દેકર વહાંસે કુચ કીયા—હજારોં દિટાપર શલીતે અસખાબંકે, ઓર ખચરોંપર સંદુક નકદો જવાહીરકે લાદ પાંચસો ગુલામ જંગી, ઓર રૂમી ચાલક સાહેબે શમશીર અરખા, ઓર તાજી ઘોડોંપર સવાર હોકર ચલે, સખકે પીછે ખવાબ ઓર સોદાગર બએઆ ખીલચતે ફાખેરા પેહને મુળપાલપર સવાર, એક બગદાદી ઉંટપર કસા, ઉસપર કુત્તા મસનહપર સોખા હુવા, ઓર ઉન દોનોં કેદયોંકો પીંજરમેં ઉંટસે લટકાએ હુએ રવાના હુએ. જીસ મંઝીલમેં પોહચતે તો સખ સોદાગર ખવાબકી બારગાહમેં આકર હાજીર હોતે ઓર હસ્તકમવાનપર ખાના ખાતે શરાબ પીતે; ખવાબ સોદાગર બએએકે સાથ હોતેકી ખુશીમેં શુકર ખુદાકા કરતા. કુચ બ કુચ ચલા જતા થા.

બારે બ બેરો આશીયત નઝદીક કુસતુનતુનીયાંકે આ પોહચે, બાહર શહેરકે મુકામ કીયા. સોદાગર બએને કહા, અથ કીબજા, અગર રખસ્ત દી જએ તો મેં જાકર માં આપકો દેખું, ઓર મકાન સાહેબંકે વાસ્તે ખાલી કરે. જળ મીઝાજે મુખારકમેં આવે તળ શહેરમેં આઈ યો. ખવાબને કહા તુમહારી ખાતીરતો મેં ચહાં આયા, અજા મીલ જુલકર મેરે ખાસ આવો, ઓર અપને નઝદીક મેરે ઉતરનેકો મકાન દો. સોદાગર બએ રખસ્ત હોકર અપને ઘરમેં આયા, સખ વઝીરકે મહેલકે આદમી હેરાન હુએ કે યે મરદ કૌન ખુસ આસા સોદાગર બએઆ અને બેટી વઝીરકી અપની ઝાંકે માવોંપર જા ગીરી રોષ, ઓર બોલી કે મેં તુમહારી જાઈ હું. સુનતેહી વઝીરકી બેગમ ગાલ્યાં દેને લગી કે અથ કમખાત તું બકી કહયા હયે, અપના મુંક તુને કાલા કીયા, ખાનદાનકો રસવા કીયા, હમતો મેરી જાનકો શીપીકર સમર કરકે તુજસે લાઇ થો બેઠે યે; જા ચલી જા. તમ વઝીર આદમીને સરસે મેઝડી લીતારકર ફેંક દી, ઓર બોલી અથ અમ્યા જન. મેં ખુરી જગા નહીં ગઈ, હું જાઈ નહીં કી, અગર બસુજળ તુમહારે ફરમાને કે સાબાકે છુડાને કે વાસ્તે યે. સખ રખ-

વીઝ કી, અલહમ્દોલીલાહ કે તુમહારી દુઆકી ખરકતસે, ઓર અલ્લાહકે કરમસે પુરા કામ કરકે આધુ, કે નૈશાપુરસે કિસ સૌદાગરકો મઆ કુત્તે કે જસકે ગલેમેં વો બારા લાલ હયે, અપને સાથ લાધ હુ ઓર તુમહારી અમાનતમેંબી ખીયાનત નહીં કી, સફરકે લીએ મરદાના બેસ ક્રિયા હયે. અબ એક રોજકા કામ બાકી હયે, વો કરકે કીબલાગાહકો કેદખા- નેસે છુડાલીહુ ઓર અપને ઘરમેં આતી હુ; અગર હુકમ હો તો શીર આઉ, ઓર એક રોજ બાહર રેહકર ખીદમતમેં આઉ. માને જબ મઅલુમ કીયા કે મેરી બેટીને મરદોંકા કામ કીયા, ઓર અપને તર્ઈ સબ તરેફ સલામત ઓર મહકુજ રખ્યા હયે. ખુદાકી દરગામેં નાક ધીસની કી ઓર ખુશ હોકર બેટીકો છાતીસે લગા લીયા, ઓર મુંહ ચુમા, બલાએલી દુઆએં દી, ઓર રખસત કીયા કે તુ જો મુનાસીબ જાને, સોકર મેરી ખાતીર જમઅ હુકમ વજીરઝાદી શીર સૌદાગર બચા બનકર ખવાજા સગ પરસ્ત પાસ ચલી. વહાં ખવા- જાકો જુદાઇ કિસકી અજબસકે શાક હુકમ, બેઈખતીયાર હોકર કુચ કીયા. ઇત્તેશાકન નજદીક શેહરકે ઉધરસે સૌદાગર બચા જતાથા, ઓર ઈધરસે ખવાજા આતાથા એન રાહમેં મુલા- કાત હુકમ. ખવાજાને દેખતેહી કહા, બાબા મુજ પુઢેકો તનહા છોડકર કહાં ગયાથા ! સૌદા- ગર બચા બોલા આપકી ઈજાઝત લેકર અપને ઘર ગયાથા ? આખીર મુલાઝીમનકે ઈશતી યાકને વહાં રહેને ન દીયા આકર હાઝીર હુવા. શેહરકે દરવાઝેકે ઉપર દરયાકે કીનારે એક બાગ સાએદાર દેખકર ખીમા ઈસિતાહ કીયા, ઓર વહીં ઉતરે. ખવાજા સૌદાગર બચા બાહમ બેઠકર શરાબો ક્યાબ ખાને પીને લગે. અસરકા વક્ત હુવા સૈર તમાશે કે ખાતીર ખીમેસે નીકલકર સંદલીયોંપર બેઠે. ઇત્તેશાકન એક ચોખદાર પાદશાહી ઉધર આ નીકલા. ઉનકા લશકર, ઓર નશીસ્તો ખરખાસ્ત દેખકર અચંબે હો રહા, ઓર દીલ મેં કહા, શાયદ એલચી કીસી પાદશાહકા આયા હયે; ખડા તમાશા દેખતાથા. ખવાજાકે નોકરને કિસ કો આગે ખુલાયા, ઓર પુછા કે તુ કોન હયે ! કિસને કહા, મેં પાદશાહકા મીર શીકારહુ. નોકરને ખવાજાસે કિસકા અહવાલ કહા, ખવાજાને એક ગુલામકો કહા, કે જાકર કિસ ચોખ- દારકો કેહ, કે હમ મુસાફીર હયેં. અગર જી ચાહે તો આવો બેઠો, કહવા કઢીયાન હાઝીર હયે. જબ મીરશીકારીને નામ સૌદાગરકા સુના જબ ઝીયાદા મુતઅજજબ હુવા, ઓર તબસ્સુમકે સાથ ખવાજાકી મજલીસમેં આયા, લવાઝીમ ઓર શાનાશૈક્ત, ઓર સીપાહી મુલામ દેખેં ખવાજા ઓર સૌદાગર બચેકો સલામ કીયા, ઓર મરતબા કુત્તેકા દેખકર હોશ ઉશકે જાતે રહે ઓર હૈરાન રેહ ગયા. ખવાજાને ઉંચે બીઠલાકાર કહવેકી ઝીયાદતકી ચોખદારને નામો-તશાન ખવાજાકા પુછા; જબ રખસત માંગી, તબ ખવાજાને કંઈ થાન ઓર કુછ તોહફે દેકર ઈજાઝત દી.

સુખ્હોકો જબ પાદશાહકે દરબારમેં હાઝીર હુવા. દરબારીયોસે ખવાજા, ઓર સૌદાગર બચેકા ઝીકર કરને લગા. રક્તે રક્તે મુજકો ખબર હુકમ; મૈને મીરશીકારીકો રખડ તલબ કીયા. ઓર સૌદાગરકા અહવાલ પુછા ! કિસને જો કુછ દેખાથા સો અરઝ કીયા, સુનતેસે કુત્તેકે તબસ્સુમકે, ઓર હો આદમીયોકે પીંજરેમેં કેદ હોનેકો ખફગી આઈ; મૈને શરમાયા કે વો મરદુદ તાજર વાજેમુલ કતલ હયે. કંઈ જલ્લાહોકો હુકમ કીયા કે જલ્દ જાઓ, કિસ બેટીનકા સર કાટ લાવો કઝાકાર વહી એલચી ફરંગકા દરબારમેં હાઝીર થા, હસા મુજે ઓરબી ગુસ્સા ઝીયાદા હુવા, ફરમાયા કે અબ બેઅઅબ પાદશાહોકે હુજુરમેં બે સબબ

દાંત ખેંસને અદ્યપ્તે બાહર હયે. બેળે હંસનેસે રોના બેહતર હયે, ઉત્તરે ધિલીતીખાસ કીયા કે જહાંપતાહ, કમ ખાતે ખ્યાલમે ગુઝરી લેહાજા શીદવી હંસા, પેહલે યે કે વઝીર સચા હયે. અખ કેદખાનેસે રેહાઈ પાવેગા. દુસરા યે કે પાદશાહ ખુને જાહકસે ઉત્ત વઝીરકે બચ્ચે. તીસરા યે કે કીખલએ આલખને બે સખખ, ઝોર ખેતકસીર ઉત્ત સોદાગરકો હુકમ કતલકા કીયા. ધન હરકતોસે તઅગજુખ આયા કે એક બેવકુફ કહેનેસે આપ હર કીસુકો હુકમ કતલકો કર બેકતે હયે. ખુદા જાને, શીલ હકીકત ઉત્ત ખવાજકા અહવાલ કયા હયે ! ઉસે હુઝુરમે તલખ કીજયે ઝોર ઉત્તકી વારેદાત ખુશીએ અગર તકસીરવાર દેરે, તખ મુખતાર હો જો મરઝીમે આવે ઉરસે મુલુક કીજયે જખ એલચીને ધસતરહસે સમજાયા. મુજેની વઝીરકા કેહના વાદ આયા. ફરમાયા કે જલદી સોદાગર ઉત્તકે બેટ કે સાથ ઝોર પો કુત્તા, ઝોર દોતો પીંજરે હાઝીર કરો. ચોખદાર ઉત્તકો ખુલાનેકો દૌડે, વો એકદમ સખકો હુઝુરમે લે આએ, રખર તલખ કીયા, પેહલે ખવાજ ઝોર ઉત્તકા પીસર આયા. દોનો લીખાસ શખેરા પેહને હુએ, સોદાગર બચેકા જમાલ દેખનેસે સખ અદના આલા હૈરાન હુએ. એક ખવાન મુનેરી જવાહીરસે બરા હુવા કે હરએક રકમકી બેતને સારે મકાનકો રોશન કર દીયા ? સોદાગર બચ્ચા હાથમે લે આયા, ઝોર મેરે તખતકે આંખે રખ દીયા. આદાબ કોરનીશાત બજ લાકર ખડા હુવા. ખવાજનેબી ઝમીન ચુમી, ઝોર દોઆ કરને લયા. ઈસ ગોવાઇસે બોલતા થા કે ગોવા ખુલખુલે હઝાર દારતાં હયે. મૈને ક્સીકી લીયા-કતકો બહોત પસંદ કીયા. લેકીન ઇતાખકી રસે કહા કે અખ ચૈતાન આદમીકી મુરત, જુને યે કયા જાલ શલામા હયે ! ઝોર અપની રાહમે કુવ્વા ખોદા હયે ? તેરા કયા દીન હયે, ઝોર યે કૌન આઈન હયે ? કીસ પેગમ્બરકી ઉમ્મત હયે ? અગર કાશીર હયે તોબી યે કયસી હરકત કી હયે ? ઝોર તેરા કયા નામ હયે કે તેરા યે કામ હયે ? ઉત્તને કહા કીખલએ આલખકી ઉમરો દૌલત બડી રહે, ગુલામકા દીન યે હયે કે ખુદા એક હયે, ઉત્તકા કોઈ શરીક નહીં, ઝોર મોહમ્મદ મુસતશા સલ્વહજાહો અત્રેહે વ આલેહીકા કસમા પડતાહું, ઝોર ક્સિકે બઅદ બારા ઈમામકો અપના પેશવા જનતાહું. ઝોર આઈન મેરા યે હયે કે પાંચોવકતકી નમાઝ પડતાહું. રોઝા રખતા હું, હજબી કરકે આયા હું, ઝોર અપને માલમે પાંચવા હીસ્સા ઝકાત દેતાહું, ઝોર મુસલમાન કેહલાતાહું, લેકીન ઝાહીરમે યે સારે એખ જો મુજમે બરે હયે જનકે સખખસે આપ ના ખુશ હુએ હંએ ઝોર તમામ ખલકુલલાહમે બદનામ હો રહા હું, ઉત્તકા એક સખખ હયે કે ઝાહીર નહીં કર સકતા, હરઅંદ સગપરસ્ત મશહુર હું, ઝોર દુના મહમુલ દેતા હું, યે સખ કુખુલકી કીયા હયે, પર દીલકા બેદ કીસુસે નહીં કહા, ઈસ બહાનેમે મેરા ચુસ્સા ઝીયાદા હુવા, ઝોર કહા મુજે તુ બાતોમે કસરાતા હયે, મૈને નહીં માનનેકા જખતલક્ક ઇસ ગુમારાહીકી દલીલ મઅકુલ અરઝ ન કરે કે મેરે દીલકી તસલ્વી હો; તખતક જાનસે ન બચેકા, નહીં તો ઉત્તકે કસા-સમે તેરા પેટ ચાક કરવાકંગા તો સખકો ખાદ હોકે બારે દીમર કોઈ દીને મોહમ્મદીમે રસાદ ન ડાલે. ખવાજને કહા અખ પાદશાહ, મુજ કમખખકે ખુનસે દરચુઝર કર, ઝોર જલના માલ મેરા હયે કે ઝીંતી, ઝોર શુમારસે બાહર હયે સખકો ખખત કર લે, ઝોર મુજે ઝોર મેરે મેટકો અપને તખકે તસલ્લુક કર કર છોડે, ઝોર જાનખખસી કર. મૈને ક્સેકરે કહા કે અખ બેવકુફ, અપને માલકી તમા મુજે દીખાતા હયે, કીયા અખ ચોલનેકે

અમ તેરી ચુખલેચી નહીં. યે સુનતેહી ખવાળકી આંખોસે બેખમતીવાર આંસુ ટપકને લગે, ઓર અપને બેટકે તરફ દેખકર એક આહ ભરી ઓર બોલા કે મયે તો પાદશાહકે રખાર ચુનાહગાર ઠેરા મારા ભઈંજા, અમ કયા કરે તુજે કીસીકા સોપુ ! મયેને કહા અમ મકકાર, ખસ અમ ઉઝર બહોત કીએ, જે કેહના હયે જશ્દ કેહ, તખ તો ઉસ મરદને કદમ બઝાકર તખકે પાસ આકર પાએ તખકો બોસા દીયા ઓર સીકતો સના કરકે બોલા કે અમ શહીનશાહ, અગર હુકમ કલકા મેરે હકમે ન હોતા સખ મુસીબતેં સહેતા, મગર સખ માજરા ન કેહતા, લેકીન જન સખસે અજઝ હય, કોઈ આપસે કુબેમેં નહીં ગીરતા, ખસ જનકો ખયાના વાજ્ય હયે, ઓર તરક કરના વાજ્યકા ખીલાઈ હુકમે ખુદા હય, ખેર જે મરઝીએ ચુખારકમેં વહી હય તો સર ચુઝીસ્ત ઇસ પીરે અફઝીકી સુનીએ પેહલે હુકમ હોકે વો દોનો કક્સ જનમેં દો આદમી દૈદ હયે હુઝુરમેં લાકર રખ્ખે, મયે અપના અહવાલ કેહતા હું અગર કહીં જુટ કહું તો ઉનસે પુછકર મુજે કાયલ કીજયે, ઓર ધનસાદ ફરમાઇએ. મુજે યે ખાત ઉસકી પસંદ આઈ. પીંજરેકો મંઝવાકર ઉન દોનોંકો બાહર નીકાલકર ખવાળકે પાસ ખડા કીયા. કીસે ખવાળ સગપરસ્ત ખવાળને કહા અમ પાદશાહ યે મરદ જે સીધે ખાજુ હય સો ચુલામકા ખડા ભાઈ હયે, ઓર જે ડામે ખાજુ ખડા હયે વો મંજલા ભાઈ હય, મેં ધન દોનોંસે છોટા હું—મેરા ખાપ મુલકે ફારસકા સોદાગર થા—જખ મેં ચોદા બરસકા હુવા તખ કીખલેગાહને વફાત પાઈ, જખ ઉનકે ચેહ-લુખસે ફરાગત હુએ તો એક રોઝ ધન દોનોં બાઇયોંને મુજે કહાકે અમ ખાપકા માલ જે કુછ હયે તકસીમ કરલે, જસકા દીલ જે ચાહેં સો કામ કરે. મેંને સુનકર કહા અમ બાઇયો યે કયા ખાત હય, મેં તુમહારા ચુલામ હું, ભાઈ ચારેકા દાતા નહીં રખતા. એક ખાપ મર ગયા તુમ દોનોં મેરે ખાપકી જગા મેરે સરપર કાયમ હો, એક નાને ખુશક આહતા હું, જસમેં જીંદગી બસર કરે, ઓર તુમહારી ખીદમતમે હાજીર રહું; મુજે હીસ્સે બકરેસે કયા કામ હયે, તુમહારે આગેકે જુતેસે પેટ ભરંગા ઓર તુમહારે પાસ રહુંબા મેં લડકા હું; કુછ પડા લીખાલી નહીં જાનતા, મુજસે કયા હો શકેગા, અબી તુમ મુજે તરખીયત કરો યે સુનકર જવાબ દીયા કે તુ ચાહતા હય અપને સાથ હમેં ખરાબ ઓર મોહતાબ કરેં મયે ચુપકા એક ગોશમેં જાકર રોને લગા શીર દીલકો સમજયા કે ભાઈ આખીર ખુઝરગ હંય, મેરી તઅલીમ ખાતીર ચશ્મ તુમાઈ કરતે હંય કે કુછ સાંખે—ઈસી અદેશેમેં સો ગયા. મુખ્હોકો એક પ્યાદા કાઝીકા આયા ઓર મુજે કાઝીકે પાસ લે ગયા. વહાં દેખા તો યે દોનો ભાઈ હાજીર હંયે. કહો કે કુંડું અપને ખાપકા વારસા ખાંટકર નહીં લેતા ! મેને ધરમેં જે કહાયા વહાંબી વહી જવાબ દીયા. બાઇયોંને કહા, અગર યે ખાત અપને દીલસે કેહતા હય તો હમેં લાદઅવા લીખ દે, કે ખાપકે માલો અસખાબસે મુજે કુછ ઇલાકા નહીં તખલી મયેને યે સમજ કે યે દોનોં મેરે બટે ભાઈ હયે મેરી નસીહતકે વારસે કેહતે હંય કે ખાપકા માલ લેકર બેજ સફર ન કરે, ખસુજ્ય ઉનકી મરઝીકે ફારકતી ખ મોહોર કાઝી મેને લીખ દી, વો રાઝી હુએ; મેં ધરમેં આયા ફસરે દીન મુજસે કેહતે હમેં કે અમ ભાઈ, યે મકાન જસમેં તુ રેહતા હયે, હમેં દરકાર હય, તુ અપને વારસે ઓર જગા લેકર જા રેહ. તખ મેને દરવાઝત કીયા કે યે ખાપકી હવેલીમેંબી રેહના ખુબ નહીં લાચાર દરિદા ઉઠ જાનેકા કીયા. જહાં પનાહ જખ મેરા ખાપ જતાયા તો જસ વજા સફરસે આતા તો હરએક મુલકકા તોહશ ખતકરીકે સોદાકે લાતા વો મુજે દેતા, ઇસ

વાસ્તે કે છોટા બેટકા હર કંઈ ગ્રીવાદા ખ્યાર કરતા હયે મેને ઉનકો બેચકર થોડીસી પુછ
આહમ પોહ'ચાઈ થી ઉસોસે કુછ ખરીદો શરોખત કરતા. એકવાર એક લોડી મેરે ખાતીર
તુરકસ્તાનસે મેરા આપ લાયા, એક વકત થોડે લેકર આયા. ઉનમેસે એક બછેરા નામકે
મવાશીક ચાલાક થા વોખી મુજે દીયા મંએ અપને પાસમે દાના ઘાસ ઉસકા કરતા થા
આખીર ભાઇચોંકી બેચુરબતી દેખ બેચકર એક હવેલી ખરીદ કી, વંહાં જ રહા. યે કુત્તાબી
મેરે સાથ ચલા આયા, વાસ્તે ખુશીયાતકે અસખાખ ખાનદારીકા જમઅ કીયા. ઝોર દો
ખુલામ ખીદમતકે ખાતીર મોલ લીએ, ઝોર આપકી પુછસે એક દુકાન ખાઝાકી કરકે
ખુદાકે તવકકલપર મેરા. અપની કીસમતપર રાજી થા; અગરયે ભાઇચોંકે બદ ખુલકી કી,
પર જો ખુદા મેહરખાન હુવા તો ત્રીન બરસકે અરસેમેં અયસી દુકાન જમીકે મંચ સાહેબે
એતેખાર હુવા—જમ સરકારમેં જો તોહકા ચાહતા સો મેરીહી દુકાનસે જતા, ઉસમેં
બહોતસે રૂપએ કમાએ ઝોર નીહાયત શરાગતસે યુઝરાન કરને લગા હરદમ જનામે બારીમે
શુકરાના કરતા. ઝોર આરામમે રેહતા યે ક્યત અકસર અપને અહવાલપર પડતા—

કબીત.

રહે કયું નારજ, વાતઈ છુનાહી કાળ,
એકતોસે મહારાજ, ઝોર કોનકો સરાહીએ.
રહે કયું ન ભાઈ, વાતઈ કજુ ન ખસાઈ,
એક તુહી હય સહાઈ ઝોર કોન પાસ જાઈએ.
રહે કયું ન માંતર સુતર આંઠોં જમ,
એકરાવરે ચરનકે નહકા નીભાઈએ,
સંસાર હય રહા એક તું હય અનુદા,
સખ યુમેંજે અંગુઠા એક તુ ન રહા ચાહીએ.

ધૃતિયાકન જુમેકે રોજ મંચે અપને ઘર બેઠા થા. કે એક મુલામ મેરા સીદે સુલકકો
જાઝાર ગયા થા, અમદ એક દમકે રોતા હુવા આયા મેને સખખ પુછા કે તુએ કયા હુવા ?
ખકા હોકર બોલા કે તુએ કયા કામ હય, તુમ ખુશી મનાઓ, લેકીન કયામતમેં કયા
જવાબ દોજે ? મેને કહા અયે હબશી અયસી કયા બલા તુજપર નાજીલ હુઈ ! ઉસને
કહા, યે ગજબ હય કે તુમ્હારે બડે ભાઇચોંકી ચાંકે ચૌરાહેપર એક ચહુદીને મુલકે ખાંધી
હએ. કમચીયાં મારતા હયે કે અગર મેરે રૂપએ ન દોજે તો મારતે મારતે મારકી ડાલુંગા,
પસ મુજે સવાખતો હોગા, બલા તુમ્હારે ભાઇચોંકી યે નૌખત ઝોર તુમ બે શીકર હો યે
ખાત અચ્છી નહીં લોગ કયા કહેજે ? યે ખાત મુલામસે સુનતેહી લહુને જોજ મારા નજે
ખાંવ ખાઝારકી તરફ દોડા ઝોર મુલામોકો કહા જલદ રૂપએ લેકર આવો—જુહી વહ ગયા
દેખા તો જો કુછ મુલામને કહાથા સચ હય, ઉનપર માર પડ રહી હય ! હાકીમકે ખા-
લોકો કહા કે વાસ્તે ખુદાકે ઝરા રેહ જાએ, મેં ચહુદીસે પુછું કે અયસી કયા તકસીર કી
હમ, યે કેહકર મેં ચહુદીકે નજદીક ગયા ઝોર કહા, આજ રોએ આદીના હયે, કયું ધનિકો
માર ખીલવાતા હમ ! ઉસને જવાબ દીયા, અગર હીમાયત કરતે હો તો પુરી કરો, ધનિકે
ધવિજ રૂપએ હવાલે કરો નહીં તો અપને ઘરકી રાહ લો મેને કહા કંસે રૂપએ ? દસ્તખાવેઝ
નીકીલ મેં રૂપએ અબી ગીન હેતા હું ! ઉસને કહા દસ્તખાવેઝ હાકીમકે પાસ દેખાયાહું

ધિતનેમેં મેરે દોનું ગુલામ હો બહરે લેકર આવ્યો, હઝાર રૂપએ મેને મહુદીકો દીએ ઝોર બાધયોંકો છુડાયા ધનકી ચેહ સુરત હો ગાઈ થી કે બદનસે નગે ભુખે પ્યાસે અપને હમરાહ ધરમેં લાયા. હરગીઝ ધનસે ચે ન કહા કે ધિતના માલ આપકા તુમને કયા કીયા; શાયદ શરમીંદા હો. ઇસલીલાએ કુછ ન કહા, હમામમેં ગુસ્સ કરવા કર નયે પોશાક પેહના ખાના ખીલાયા. અચ પાદશાહ ચે દોનોં મોજુદ હયે. પુછીએ કે સચ કેહતાહું યા કોઈ ખાત જુટ હયે ! ખેર જય કંઈ દીનકે બચ્દ મારકી ઇઝાસે બહાલ હુએ.

એક રોઝ મેને કહા અચ બાધયો, અચ ઇસ શહેરમેં તુમ ખે એતેબાર હોગયેહો, ખેહ તર ચે હચ કે ચંદરોઝ સફર કરો. ચે સુનકર ચુપ હોરહે મેને મચલુમ કીયા કે રાઝી હય. સફરકી તધયારીકરને લગા, પલ પડતલ બારબરદારી ઝોર સવારી કી શીકર કરકે ખીસ હઝાર રૂપએકી જનસ તીબરતકી ખરીદ કી. એક કાફીલા સોદાગરોંકા બુખારેકો જતા થા, ઉનકે સાથ કરદીયા. બચ્દ એક સાલકે વો કારવાં શીર આયા, ધનકી ખેર ખબર કુછ ન પાઈ, આખીર એક આશનાસે કસમેં દેકર પુછા ? ઉસને કહા, જય 'બુખારેમેં' ગયે એકને જુવેખાનેમેં તમામ માલ હાર દીયા. વહાંકી બાજબકશી કરતા હય. જુવારી જે જમચ્છ હોતે હયે ઉનકી ખીદમત કરતા હય બતરીક ખેરાતકે કુછ દેતે હયે, ઝોર દુસરાબાઈ બુખારેકો લડકીપર આશક હો અપના માલ સારા શર્ફ કીયા. અચ વોહ બુખેખાનેકી ટહેલ કીયા કરતા હયે, કાફલેકે આદમી ઇસલીએ નહીં કેહતે કે તુ શરમીંદા હોગા. ચે અહવાલ ઉસ શખસસે સુનકર મેરી અજબ હાલત હુઇ, મારે શીકરકે નીંદ ભુખ જતી રહી, ઝાઝે રાહ લેકર કસ્ટ બુખારેકા કીયા જય વહાં પોહ'યા તો દોનોંકો હુંડહુંડકર અપને મકાનમેં લાયા, ગુસલ કરવાકર નઈ પોશાક પેહનાઇ, ઝોર ઉનકી ખીબલતકે ડરસે એકખાત મુંહપર નહી રખી—શીર માલ સોદાગરીકા ઉનકે વાસ્તે ખરીદા ઝોર ઇરાદા ધરકા કીયા. જય નઝદીક નચાપુરક આયા તો એક ગાંવમેં મએ માલો અસબાબ ધનકે સુંપરદ કરકે મેં ધરમેં આયા, ઇસલીએ કે મેરે આનેકી ખબર કીસુકો નહો—બચ્દ દો દીનકે મશહુર કીયા કે મેરે બાધ સફરસે આવ્યો હયે, કલ ઉનકે ઇસતીકબાલકે ખાતીર બકંગા; સુખ્હેકો ચાહાકે ચલુ, એક આદમી ઉસી ગાંવકા મેરે પાસ આયા, ઝોર ફરીયાદ કરને લગા ! મેં ઉસકી આવાઝ સુનકર બાહરે નીકલા, તો ઉસે રોતા દેખકર પુછા કે કયું ઝારી કરતા હયે ? વો બોલા કે તુમહારે બાધયોંકે તરફસે હમારે ઘર લુટે ગએ, કાશકે ઉનકો તુમ વહાં છોડકર ન આતે મેને પુછા કયા મુસીબત ગુઝારી ? બોલાકે રાતકો ડાકા આયા, ઉનકા માલો અસબાબ લુટા, ઝોર હમારેબી ઘર લુટે ગએ ! મેને અફસોસકી, ઝોર પુછા કે અચ વો દોનોં કહાં હયે ? કહા શહેરસે બાહર નગે ખરાબોખસ્તાં ખેઠે હયે. વહીં દો જોડે કપડેકે સાથ લેકર ગયા, પહેનાકર ધરમેં લાયા, લોગ સુનકર ઉનકો દેખનેકા આતે ચે, ઝોર ચે મારે શરમીંદકે બાહર ન નીકલતે ચે. તીન મહીને ઇસીતરેહ ગુઝરે, મેને અપને દીલમેં ઝોર કી કે કબતક ચે દોનોં કોનેમેં દબકર ખેઠે રહેગે, બનેતો ધનકો અપને સાથ સફરમેં લે ચલુ. બાધયોંસે કહા, અગર ફરમાઇએ તો ચે શીદવી આપકે સાથ ચલે ? ચે ખામોશ રહે. શીર લવાઝીમાં સફરકા ઝોર જનસ સોદાગરીકી તધયારી કરકે ચલા ઝોર ઉનકો સાથ લીયા. જસવકત માલકી ઝકાત દેકર અસબાબ કીશતીપર ચડાયા. લંગર ઉઠા તો નાવ ચલને લગી, ચે કુત્તા ઢીનારેપર સો રહા થા, જય ચોંકા ઝોર જહાઝકો મંજ ધારમેં દેખા. હયેરાન હોકર બોંકા, ઝોર દરયામેં કુદ પડા, ઝોર તીરને લગા. જય મેને

हेभा तो छोटी पनसोई, दोडा दी, आरे सगले देकर हीसलीपर पोहच्यला. ओक महीना दर्यामें आर आशीयनसे गुजरा. ओर मंजला भाळ मेरी सोडीपर आसक हुवा. ओक दीन अडे भाळसे केहन लगा के छोटेभाई की गोन्त करनेसे अडी सारसी दूमी हासील हुई, इसका छलान् कया करे ? अडेने नयाय दीया के ओक सलाह दीक्षमें डेरल हवे, अगर मन आवे तो अडी जात हवे. आभीर हेनेने भसलहत करे तबवीज की के छसे मार आवे. ओर सारे माझे असभाअके मालीक अपन होवे. ओक दीन में जहाजकी कोडीमें सोता था, ओर दोंडी पांच दाय रखीथी, के मंजला भाळ आया ओर जलदीसे मुने जगाया. में हडमडाकर बोका. ओर बाहेर नीकडा ये कुताभी मेरे साथ हो लीया. हेभा तो अडा भाळ जहाजकी आडपर हाथ टेककर अडा तमासा दरयाका देख रहा हवे ? ओर मुने पुकारता हवे मैंने पास नजर कडा फिरतो हवे, मोला अन्न तरहका तमासा हो रहा हवे. के दरयाई आदमी मोत्योकी सीपां ओर मुगोके दर्यात हाथमें लीये नायते हवे ! अगर ओर कोछ अयसीजात पीलाई अकल देहता तो मैं न मानता, अडे भाळके केहनेको रास्त जना, हेभनेको सर जुककर दर्यात नीगाह की कुछ नजर न पडा, ओर वो यही केहता रहा के अय हेभा ! लेकीन कुछ हो तो हेमु छसमें मुने गाशील पाकर मंजले भाळने पीछेसे आडर अयानक अयसा धका दीया के मैं अेडीअतीयांर पानीमें गीर पडा, ओर बोरेने घेने लगे, ओर केडा अरे लोगों दौडो हमारा भाळ दर्यामें हुया छिननेमें नाव अड गछ, ओर दरयाकी लहेर मुने कडीमें कडीं ले गछ, गोतेपर गोते आता था, ओर मोल्लेमें यला जता था. आभीर थक गया जुदाको याद करता था कुछ अस न चलता था, ओक बारगी कीसी बीजपर हाथ पडा. आंय भावकर हेभा यही कुता हवे, साथे छसदम मुने दर्यामें उला, मेरे साथ येबी कुदा, ओर तीरता हुवा मेरे साथ लपटा यलाजता था, मैं उसकी दम पकडी अल्लाहेने इसको मेरी जींदगीका समय किया; सात दीन ओर रात ये सुरत गुजरी आहवे दीन कीनारे जा लगे; ताकत मुतलक नयी—बेदे करवटे भाकर गुं गुं अपने तछ मुशकमीं उला; ओक दीन मेहोश पडा रहा तो इसरे दीन कुतेकी आवाज कानमें गछ तो होशमें आया जुदाका शुकर पजन लाया, छिधर छिधर हेभने लगा, दुरसे नशान शेहरका नजर आया, लेकीन कुव्वत कहां के छिराहा कई लायोर हो कदम चलता शीर जता. छिसी हासतसे शायतक डेसंबर राह काटी, आंयमें ओक पहाड बीला, रातको वहां गीर रहा, सुन्हेको शेहरमें हापील हुवा—अय जहाजमें गया तो नांतबोई, ओर हलवाअडी हुकने नजर आछी दील तरसने लगा, न पास येसा, जे परीह के, न छ याहे के सुरत आंशु, छिसी तरह अपने दीवको तसेल्वी देता हुवा के अगकी, हुकलसे लुंगा यलाजता था आभीर ताकत न रही ओर बेठमें आग लगी, नज्दीक था के रह अदनसे नीक्ये; नागाह हो जवानको हेभा के क्षीणस अजगका पेडने हाथ पछे यसे आति हवे. उनको हेभकर मुश हुवा के ये अपने मुशके अनिसानहवे शायद आशना सुरत हो, छनसे अपना अहवाल सुंगा. अय नज्दीक आंये तो मेरे हेमो भीराहर कडीकी थे ! हेभकर नियाट साद हुवा; शुकर जुदाकी क्षीणके पुदले आभर रंभ ली, मेरे अये हाथ न पसास, नज्दीक नजर सलाम कीया, ओर अडे आभडा हाथ मुमा छन्देले मुने हेभनेकी सोशे शुल कीया, अकसे भाळने लोभाआ आरा के मैं जुअककर गीर पडा अडे अकडी हाथन पकडा के साथे ये क्षीणमत

करेगा, इसने बात मारी ! ! गरज दोनोने मुझे पुण्य मारा, और हजरत मुसल्लिह बाधयेसा
 काय कीया हरयंद मैने पुढाके वारते नहीं मारनेकी आज्ञेकी, मगर हरगिह रहम न
 आया, ओह अवकत नभा दुध; सजने पुछा इसिका क्या गुनाह हये ! तब बाधयेने कहा,
 ये हरामखाह हमारे अडे बाधका नौकर था सो इसको हरयामे डाल दिया, और भावे-
 मस्तमाय सज बे लीया ! हम मुदतसे तलाशमे थे. आज छस सुरतसे नजर आया ?
 मुजसे पुछते थे के अय जालीम, ये क्या नेरे दीवमे आया के हमारे बाधिका
 भयाया, क्या इसने तेरी तकसीर की थी ? इसने तुजसे क्या पद सुलुह कीया था ? के
 अपना मुभतार बनाया था शीर इन दोनोने अपने गेरमान याक कर डाले. और भेधभ-
 तीयार गुटगुट बाधकी आतीर रेतें थे, और बात मुककी मुनपर करते थे, धतनेमे हाकीमके
 प्यादे आये, धनिको कहा के क्युं भारते हो ? और मेरा हाथ पकडकर डोतवालके पास
 ले गये. ये दोनोनी साथ बले, और हाकीमसेनी यही कहा जतोर इशवतके कुछ देकर धन-
 साह खाहा नाहकना दमवा कीया हाकीमने मुजसे पुछा ये हालत थी के मारे लुभ, और
 मारपीटते ताकत भोयाधकी न थी. सर नीये कीये पडा था. कुछ मुहसे नवाय न नीकला
 हाकीमको यकीनहुवा के छसे मैदानमे लेनकर सुली हो ? जहापनाह मये इपये देकर
 धनको यहुदीकी कैसे छुडायो था, उसके धविज धन्डोनी इपये भरय करेके मेरी नमना
 करे कीया ? ये दोनो हाजीर हये धनसे के मै घरमे कुछ तकावत केहताहुं ? मैर मुजे
 बे गये—जण्य हारको देभा हाथ जीदगीसे धोये सीवाये छस कुतेके कोठ मेरा रेतैवाला
 न था छस्की ये हालत थी के हरयेक पांवपर बोहता, और यीस्लाता था, कोठ लटकी,
 कोठ पथरसे मारता. बेकीन ये उस जगासे न सरकता, और मै इभकी जला पडा हुवा
 पुढाको केहता था के छस वक्त मे तेरी जातके सीवा मेरा कोठ नहीं, जे आडे आवे
 और मुज भोगुनाहको जयावे तो जयता हुं ये केहकर कलमा शहादतका पडकर तडपकर
 गीर पडा. पुढाकी हीकमतसे उस शहरके पादशाहको कुलजकी भीमारी दुध, रम्भाल और
 हाकीम नभा हुवे, जे धलाज करते थे दायदामंद न होता था. ओह पुजरगने कहा के
 सजसे भेहतर ये दवा हये के मोहताज्जेको कुछ पैरात करे और अंदीवानिको आजाह
 करे; दवासे दुआये पडा अस्सर हये ? वही पादशाही जेपदार अंदी. पानेकी तरफ हारे
 धतहाइन ओह उस मैदानमे आ नीकला. धजहेहाम देभकर मयलुम कीया के कीसीको सुली
 बरहाते हये. सुनतेही धोडेको दौडाके नजदीक लाकर तलवारसे तनाये काट दी. हाकीमके
 भावा दौटा, और नसीबतकी के अयसे वक्तमे पादशाहकी ये हालत हये, तुम पुढाके
 अंदेको कल करते हो, और मुजे छुडा दीया ? तब ये दोनो बाध शीर हाकीमके पास
 गये, और मेरे कतलके वारते कहा ! हाकीमने तो इशवत भाधिी, जे जे ये केहते थे
 सो वो करता था डोतवालने उनसे कहा के आतीर नभा रभये, अय मै छसे अयसा
 कैद करताहुं के आपसे आप मारे लुपोंके भे आभोहाना भर जवे; कीसीको भयर न दुध
 मुजे पकड लाये, और ओह गोशेमे रम्भा. उस शहरसे बाहेर किस ओकपर ओह पहाड
 था के हजरत मुसेमानके वक्तमे देवेने ओह कुवा तगोतारीक इसमे मोहा था, उसका नाम
 जीदामे मुसेमान केहते हये. लुसपर पडा गज्ज पादशाही होता तो उसे वहां कैद करते, वो
 पुह अयुध भरगत. असकीस्ता रातको सुपके ये दोनो बाध, और डोतवालके सीपाही
 मुजे किस पहाडपर ले गये और उस मारमे हासकर अपनी आतीर नभा करे शीर.

जय पादशाह ये कुत्ता मेरे साथ जय मुझे कुवेमे गीराया तब उसकी सुदरपर बैठ रहा मे अंदर ओहोश पड़ा था. जरा भीजाज ठीकने आया तो मैंने अपने तर्क सुरदा ज्वाल और उस भकानको और समझ भसिमे हो शम्भोकी आवाज जान पड़ी के कुछ आपसमे पालो करते ह्ये, मजबुम दीया नहीरमुनकर ह्ये, मुझे सवाल करने आये ह्ये. सुरसुराट रस्सीकी सुनी जयमे कीसीने पहा लटकाह मैं ह्येरतमे था जमीनको टोखता तो हलीया हाथमे आध, जम्ह एक सायतके यीपरयीपर मुंह यलानेकी आवाज मेरे जानमे आर. जयसा कोठि कुछ जाता ह्ये ? मैंने पुछा के अय भुदके अहो, तुम जान हो, भुदके वास्ते जाता वो हसे और ओले, ये जीदान मेहतर सुबेमानका और हम केही ह्ये. मैंने उनमे पुछा के मैं जताहु ? शीर भील भीलाकर हसे, और कहा अय तलक तो जीदा ह्ये, पर अय भरेगा. मैंने कहा तुम जे आते हो सो क्या ह्ये जे हो सो मुजेली योडासा हो तब पहा होकर आली जवाय दीया. और कुछ न दीया ? वो आ पीकर सो रहे. मैं भारे ओह और नातवाली के गशमे पड़ा रोता था और भुदको याद करता था. कीजलओ ज्वालम सात दीन हरयामे और छतिने दीन बाधेयोंके ओहतानके समय दानाभी मयस्सर न आया. अलावा वो आनेके अहवे भारपीठ आर और अयसे जंदानमे रसा के सुरत शैलकि सुतलक ज्वालमे न आती थी आभीर जन कंदनीकी नैयत पोहंयी, क्ली नीकल जाता था, लेकीन क्ली क्ली आधडी रातको अक शम्भस आता और पानीकी सुराही ऐरीमे आधकर लटका होता, और पुकारता वो दोनों आदमी जे मेरे पास कैदपानेमे कैद थे सो ले लेते, और आने पीते. कपरसे कुतेने हमेशा ये अकवाल देपते देपते अकल दौडाह के उस तरह ये शम्भस आये नान कुवेमे लटका होता ह्ये. तुली अयसी शीकर के कुछ उस ओकसको जे मेरा आपीद ह्ये उसे पोहंये तो उसका हम अये ये ज्वाल करते शैहरमे गया, नानआधकी दुकानमे सुदरपर गीरदागीरद नान धरे थे. कुदी भारकर ओक कुलया मुंहमे लीया. और भागा, लोग पीछे दौडे पश्चर मारते थे, लेकीन उसने नानको न छोड़ा आदमी थक कर शीरे शैहरके कुते पीछे लगे, धनसे लडा शैटीका जयाया उस कुवेपर आया, और नानको अंदर डाल दीया ? रोज रोजन था, मैंने शैटीका अपने पास पडी देया, और कुतेकी आवाज सुनतेकी कुलयेका डडा लीया, और ये कुत्ता शैटी ईंककर, पानीकी तलासमे गया कीसी गावके डीनारे ओक भुदयाकी जुंपडी थी हुलीया और अदना पानीसे बरा हुवा था, और वो पीरजन कांतती थी—कुत्ता कुजे पास गया, आहा के लोटके डडावे, औरतने मना कीया लोटा उसके मुंहसे छुटकर धोपर गीरा तो भठका फुटा. आकी आसनली कुटे पानी अडेयला; भुदीया लकडी लेकर भारनेका डडी ये उसके हासनमे लीपट गया उसके पांवपर मुंह मलने, और पहाउकी तरश होड गया, शीर उसके पास आकर क्ली रस्सी डडाना, क्ली डोल मुंहमे लेकर उसको दीजाता, और मुंह कडोपर रगरता और आदरका पल्ला पकडकर भीयता. भुदने उस औरतके दलमे रहम दीया, के डोल रस्सीको लेकर उसके हभराह यली, ये उसका पल्ला पकडे धरसे अहार होकर आगे होलीया. आभीर उसको पहाउपर ले आया. औरतके जमे कुतेके उस हरकतसे धलडाम हुवा के उसका धनी मुकरर इस गारमे गीरदतार हम, सायद उसकी आतीर पानी आहता हम, गरज पीरजनको ये हुये गारके मुंहपर आया. औरतने लोटा पानीका भरकर रस्सीसे लटकाया, भयेने वो आसन ले लीया; और नानका दुकडा आया हो तीन मुंह

પાનિ પીયા, ઇસ પેટકે કુતેકો રાજી કીયા, ખુદાકા શુકર કરકે એક કીનારે બેઠા, ઓર ખુદાકી રહમતકા મુતકીર થા કે અખ દેખ યે ક્યા હોતા હયેં યે હયવાન મેઝખાન ઇસ તોરસે નાન લાતા, ઓર ખુદીયાકે હાથ પાની પીલવાતા ! જખ બડીયારેને દેખા કે કુતા હમેશા રોટી લેખતા હયે, તરસ ખાકર સુકર કીયા કે જખ ઇસે દેખતે એક કુલચા કરકે આજે ફેંક દેતે અગર વો ઓરત પાની ન લાતી તો યે કિસ્કે ખાસન ફાડ ડાલતા—લાચાર વેબી હરરોજ એક સુરાહી પાની દે બતી. ઇસ રશીકને આખો નાનસે મેરી ખાતીર જમા કી, ઓર આપ ઝીંદાનકે મુંહપર પડા રહતા. ઇસ તરહ છે મહીને ગુઝરે. લેકીન જો આદમી અવસે ઝીંદાનમેં રહકે ઓર દુનયાકી હવા ઉસકો ન લગે ઉસકા ક્યા હાલ હો નીરા પોસ્તો ઉસતુખાં મુજમેં બાકી રહા, ઝીંદગી વખાલ હુઝી જીમે આવે કે યા ઇલાહી યે દમ નીકલ જવેં તો બેહતર હયે.

એક રોઝ રાતકો વે દાનોં ક્યદી સોતેથે મેરા દીલ ધખરાયા, બેઠખિતીયાર રોને લગા. ઓર ખુદાકી દરગાહમેં નાક ધીસની કરને લગા. પીસલે પેહરકો ક્યા દેખતાહું કે ખુદાકી કુદદતસે એક રસ્સી ગારમેં લટકી, ઓર આવાઝ સુની કે અય કમખખત બદ નસીખ દોરીકા સર અપને હાથમેં મઝખુત બાંધ ઓર યહાસે નીકલ ! મૈને સુનકર દીલમેં ખીયાલ કીયા કે આખીર બાઈ મુજપર મેહરખાન હોકર લાડકે બંશમેં નીકલને આઝે ? નીકાલત ખુશીસે ઉસ રસ્સીકો કમરમેં ખુખ કરીને મુજે ઉપર ખીંચા. રાત અવસી અધેરી થી કે જીસને મુજે નીકાલા ઉસકો મૈને ન પેહચાના કે કોન હયે; જખ મેં બાહર આયા તખ કિસને કહા કે જાલદ આ, યહાં ખડે હોનેકી જગા નહીં; મુજમેં તાકત તો ન થી, પર મારે ડરકે ગીરતા પડતા નીચે આયા દેખા તો દો ઘોડે ઝીન બાંધે હુઝે ખડે, કિસ શખસને એકપર મુજે સવાર કીયા, ઓર એકપર આપ ચડ લીયા, ઓર આઝે હુવા જતે જતે દરીઆપર પોહયા તો મુજહો હો ગઇ ઇસ શહેરસેં દસ બારા કોસ નીકલ આઝે કિસ જવાનકો દેખા કે બના હુવા ઝીરા બખતર પેહને ચાંદ આઘને બાંધે ઘોડેપર સવાર હય. મેરી તરફ ગઝબકી નઝરોસે ધુરકર ઓર હાથ અપના દાંતોસે કાટકર તલવાર મીઆનસે ખીંચી, ઓર ઘોડેકો બઝાકર મુજપર ચલાઈ; મૈને અપને તખ' ઘોડેસે નીચે ગીરા દીયા, ઓર આજેઝી કરને લગા ઓર કહા. 'મૈં બેતકસીરહું મુજે કયુ' કતલ કરતા હય ! અય સાહેબે મુરબ્બત વયસે ઝીંદાનસે મેરે તખ' તુને નીકાલા, અખ યે બેમુરબ્બતી ક્યા હય ! કિસને કહા, સચ કેહ તું કોન હય ! મૈને જવાબ દીયા કે મુસાશીર હું નાહકકી બંલામેં ગીરફતાર હો ગયા થા, તુમ્હારે તસદ્દુક્સે બારે જતા નીકલા હું, ઓર બહોત બાનં ખુશામદકી કી.

ખુદાને કિસ્કે દીલમેં રહમ દીયા, તલવારકો મીઆનમેં રખ્યા, ઓર બોલા બેર ખુદા જો ચાહે સો કરે, જા તેરી જાન બખશી કે જલદ સવાર હો યહાં તવકકુફકા મકાન નહીં. ઘોડેકો આજે બઝહાયા ઓર ચલે, રાહમેં અફસોસ ખાયા થા, ઓર ચલતા જતા થા, દો પેહરતક એક જગીરમેં જા પોહચે, વહાં ઘોડેસે કિતર મુજેબી કિતારા ઝીન ઘોડેકી પાંદસે ખેલા, ઓર ચરનેકો છોડ દીયા. અપનીબી કમરસે હથયાર ખાલ ડાલે, ઓર બેઠા. મુજસે બોલા અય બદનસીખ, અખ અપના અહવાલ કેહ કે મખબુલ હો કે તુ કોન હય ? મૈને અપના નામો નીશાન બતાયા, ઓર જો કુછ મુસીબત ગુઝરી થી સો ઉસે આખીર તક

કહી. ઉસ જવાનને જળ મેરી સર સુઝીત સખ મુન્ની ઓર મુખાલીય હુવા કે સખ જવાન અળ મેરા માજરા સુન.

ઉત્તને કહા મેં એર બાકે દેસકે રાજાકી બેલી હું, ઓર વો મખર જો ઝીંદાનમે-કેદ હયે, ઉસકા નામ બહરામદ હય મેરે પીતાકે મતરીકા બેટા હયે. એક રોઝ મહારાજને હુકમ દીયા કે જીતને રાજા ઓર કુંવર હંચ મેદાનમેં ઝડપીકે નીચે નીકલકર તીર અંદાઝી, ઓર યોગાનખાઝી કરેં તો હરએકકા કસખો હુનર ઝાહીર હો. મેં રાત્રીકે નીરી જો મેરી માતા થી, ઉતારીપર ઓજહલમેં બેડી થી, ઓર દાઢયાં સેહલીયાં હાઝીર થી, તમાશા દેખતી થી. યે દીવાનકા બેટા સખમેં ખુખસુરત થા ઘોડેકો કાવા દેદેકર કસખ કર રહાથા મુજકો મેહાબત પસંદ આયા ઓર દીલસે ઉસપર ફરેશતા હુધ. મુદ્દત તલક યે બાત છુપી રહી. આખીર જળ બહોત તકરાર હુધ તળ દાઢસે કહા, ઓર બહોતસા ધનઆમ દીયા. વો ઉસ જવાનકો કીસી હળસે પોશીદા મેરે પાસ લે આઈ. તમ વોળી મુજે ચાહને લગા બહોત દીન ઇસ તોરસે ચેનો આરામમેં કંટ.

એક રોઝ ચેહીદારોને આઢી રાતકો હથ્યાર બાધે, ઓર મહેલમેં આતે દેખકર ઉસે પકડા, ઓર રાજાને ઉસે હુકમ કતલકો કીયા. સખ આરકાન દોલતને કેહ સુનકર જાન બખશી કરવાઈ, તળ ફરમાયા કે ઉસકો ઝીંદાને સુલેમાનમેં ડાલ દો ઓર દુસરા જવાન જો ઉસકે હમરાહ ગીરફતાર હયે, વો એગુનાહ હય, ઉસ રાત વોળી સાથ થા દોનોકો ઉસ કુંવેમેં છોડ દીયા. આજ તીન બરસ હુએ કે વો ફંસે હય મગર કીસીને નહીં દરીયાફત કીયા. કે યે જવાન રાજાકે ઘર ક્યું આયાથા. ખુદાને મેરી શરમ રખખી, ઉસકે શુકરાનેકે બદલે મેને અપને ઉપર લાઝીમ કીયા હયે કે અન ઓર પાની ઉસકો પોહંચાયા કરં. જળસે અફવાડેમે એક દીન આતી હું, ઓર આઠ દીનકા ખાના ઇખટ્ટા દે જતી હું.

કલકી રાત ખવાબમેં દેખા કે કોઈ આદમી કેહતા હયે કે શીતાખી ઉઠ ઓર ઘોડા જોડ કમંદ ઓર કુછ રૂપે બરચકે વારતે લેકર ઉસ ગારપર જા ઓર ઉસ ખીચારેકો વહાસે નીકાલ, યે સુનકર ચોક પડી ઓર ખુશ હોકર ખરદાના ભેસ કયા ઓર એક સંદુકયા જવા-હીર ઓર અશરફીમે બર લીયા હીર યે ઘોડા ઓર કપડેકા જોડા લેકર વહાં ગઈ કે કમંદસે ઉસે ખીંચુ તોરે નસીબને અયસી ફૈદસે ઇસતરહ છુટકારા પાયા ઓર મેરે ઇસિ કરતબસે કોઈ વાકીફ નહીં શાયદ વો કોઈ દેવતાથી કે તેરી મુખબેસીકી ખાતરી મુજેબી જવાયા. ખૈર જો મેરી કીસમતમેં થા સો હુવા યે બોલકર પુરી કચોરી માસકા સાલન અંચુછેસે બોલા. પેહલે શકર નીકાલકર એક કટોરમેં ઘોલા, ઓર અરક બેદમુસ્કકા ઉસમેં ડાલકર મુજે દીયા. મૈને ઉસકે હાથસે લેકર પીયા—હીર ઘોડાસા નાસ્તા કીયા બઅદ એક સાઅતકે મેરે તઈલુગી બંધવા દરયામેં લેગઈ કયચીસે મેરે સરકે બાલ કતરે નાખુન લીએ હીર નાહી લાકર કપડે પેહનાએ. નએસરસે આદમી બનાયા. મેં દુગાના શુકરકા રૂપકીબલા હોકર ઘડને લગા. વો ના-ઝનીન મેરી ઉસ હરકતકો દેખતી રહી. જળ નમાઝસે ફારીમ હુવા તળ પુછને લગીકે યે તુને કયા કામ કીયા? મેને કહા જીસ ખાલીકને સારી ખલકતકો પેદા કીયા, ઓર તુજી મહબુબસે મેરી ખીદમત કરવાઈ ઓર તોરે દીલકો મુજપર મેહેરબાન કીયા, ઓર વખસે જીંદાનસે છુડાયા ઉસકી આત લાશરીક હયે, ઉસકી મૈને ઇબાદતકી, ઓર અંદગી બજા લાયા; ઓર શુકર અદા કીયા યે બાલ સુનકર કેહને લગી કે તુમ સુસલમાન હો! મેને કહા શુકર અલહમદેલી-સ્લાહ વો બોલી મેરી તુમહારી ખાતોસે ખુશ હુવા મેરે તઈબી સીખાઓ ઓર કલમા મુખસે

मेने दीखने कहा गुजरे पुछा कि के हमारे दीनो धनमानमें शरीर कुछ गरज मेने लाछलाही छ-
ल्लाहलाह मोहम्मद रसुलुल्लाह पडा और छिसेली पडाया.

हीर वहसे बोडोपर सवार होकर हम दोनों बसे—रातको कहीं उतरते तो उठकर दीनो
धनमानका करती और पुछा होते—धसी तरह होमहीने तलक शम्भो रोज बसे गये आप्पीर
ओक वीलायतमें पोहचये के दरमीयान सरहद मुलके जेरपाद और सरदीपके थी ओक शहर
नजर आयाके आयादीमें धसितपोलसे पडा और आयाहवा जहोत अम्हणी और भवा-
शीक थी; पादशाह वहांका नोशेरवानसे जीआहा आइल; और रमयत परवर देपकर दील नीपट
साद हुवा, ओक हवेवी भरीद करके अ'दोअस्त मुकरर की नय कर्म दीनमें र'ने सहरसे
आसुदा हुये, कुय अंसयाय दुरस्त अदरी करके उस भीषीसे भवाशीक शरा मोहम्मदीके
नेकाह कीया और रहने लगा; तीन सालमें पडा के पडे छोटेसे भील जुलकर अतेपार
जहम पोह'चाया और तीनरतका हाह इलाया आप्पीर वहके सय सोदागरोसे पडगया.

ओक रोज वजीर आजमकी भीदमतमें सलाम के लीये बला; ओक मेदानमें बीड
जलकुहाहकी टोपी कीसीसे पुछा के कथुं धतना धज्देहाम हये, मयलुम हुवा हो शम्भोके
जीना और यारी करते पकडा हये और शायद पुनबी कीया हये, उन के संगसार कर-
नेके लागे हये सुनतेकी सुरे अपना अहवाल याद आया के ओक दीन सुग्गेबी धसी
तरह सुली यजानके लीये गयेये पुहाने अयालीया सेकीन ये कान हये के अयसी जलामे
गीरइतार हये—बीडको खीरकर अ'दर धुसा देया तो यही मेरे दोनो भाई हये के अ'धे
सरोपा पुहसे उनको लीये जने हये. उनकी सुरत देपतेकी पुनने जेश कीया और कलेज
जला; सीपाछयोके ओक मुड़ी अशररीया दी और कहा के ओक सायतके तहम्मुल करो शीर
वहांसे बोडेके होडाकर हाडीमके घर गया ओक दाना याकृत जेपहाका नजर गुजराना और
उनके छुटकरेकी दरपास्त की हाडीमने कहा ओक शम्भस धनका मुदधर हये और धनके गुनाह
साणीत हुये हये और पादशाहका हुकम होयुका हये लायार हुं पारे जहोत मीनत और
आगेजीसे हाडीमने मुदधर के जुलवाकर पांच हजार इध्यापर रोजी कीया के वो दम्भवा
पुनका मयाद करे. मैंने इधे गीन दीये और लादम्भवा लीपवा दीया और अयसी ज-
लासे रेहाई दीलयाह जहांपनाह धनसे पुछीये के मैं सय कहेताहुं या गुड जकता हुं वो
दोनो भाई शरभींदा हो सर नीयेछीये पडेये और उनको छुडाकर घरमें लाया हम्भाम कर-
वाया लीयास पेहनवाया दीवानपानेमें नकान रहेनेके दीया उस भरतये अपने कपीलेके
धनके इयइ न कीया धनकी भीदमत कीया करता और धनके साथ जाना जाता सेनेके वकत
घरमें जता तीन परसतक धनकी आतीरहारीमें गुजरे और धनसेली काई हरकत अम्ह
वकिअ न कुछ के आयेस र'ज्जगीका होवे जे मैं कही सवार होकर जता तो ये घरमें
रहते छतेशकन वो भीषी नेक अप्त ओक दीन हम्भामके गधथी नय दीवानपानेमें आ
छतो मरह नजर न पडा. छिसेने पुरका उतारा शायद ये मंजवा भाई सेटा हुवा जगता था
हम्भतेकी आशक पडे भाईसे कहा दोनो मेरे मार डालनेकी आहम सलाहकी ? मैं धसि
हरकतमें मुतलक अपर न र'पता था. के जलके दीलमें कहेताथा अलहभहो वीलाह धसि
भरतये अप्तलक धन्हेने कुछ अयसी बात नकी अम धनकी पजे दुरस्त कुछ शायद
भरतको कम इरमाया ओक रोज अम्ह जाना पानेके पडे लाछ साहेब आयादीदा हुये
और अपने वतनकी तम्बरीश और धरानकी पुषीआं अयान करने लगे ये सुनकर दुसरेली

રોને લગે. મૈને કહા અગર ધરિદા વતનકા હયે તો બેહતર મૈ તાબે મરજીકે હું મેરીબી ચેહી આરજુ હયે અપ્પ ધનશાઅલાહોતઆલા મૈબી આપકી રીકાઅમે :ચલતા હું ઉસ ખીખીસે દોનોં બાઇચોંકી ઉદાસીકા મઝકુર કહા ઓર અપના ધરિદાબી કહા વો આકીલા બોલીકે તુમ જાનો લેકીન શીર કુછ દગા કરના આહતે હયે યે તુમહારે જાનકે દુશમન હયે તુમને સાંપ આસતીનમે પાલે હયે ઓર ઉનકી દોસ્તીકા બરેસા રખતે હો જો જી ચાહેસો કરો લેકીન સુઝીયોસે ખખરદાર રહો, બહર તકદીર થોડે અરસેમે તથારી સશરકી કરકે ખેમા મૈદાનમે ઇસિતાદ કીયા બડા કહિલા જમા હુવા ઓર મેરી સરદારીપર રાજી હુવે અચ્છી સાઅત દેખ-કર કહિલા રવાના હુવા લેકીન ઇનકે તરસે અપને 'જનીઅમે' હોશીઆર રોઝ ઓર સપ્પ સુરતમે' શરમાઅરદારી ઓર દીલ જોઈ ઉનકી કરકા એક મંઝીલમે મંજલે બાઈનિ ઝીકર કીયા કે એક કોસ ઇસ મકાનસે એક ચશમા જરી હયે માનીંદ સલસખીલકે ઓર મૈદાનમે ખુદશકોસે તલક લાલ વ નાફરમાન નરગીસેં ગુલાબ ફુલ રહી હયે, હકીકતમે અજબ મ-કાન સૈરકા હયે અગર અપના ઇખતીયાર હોતા તો કલ વહાં જાકર દીલકો આરામ દેતે ઓર માંદગીબી દુર હોતી ! મૈ બોલા કે સાહેબ મુખતાર હો ફરમાઓ તો કલકે દીન મુકામ કરે ઓર સૈર કરતે રીરે યે બોલે કે અઝી' ચે બેહતર મૈને હુકમ કીયા કે સારે કાશ્વેમે પુકારદો કે કલ મુકામ હયે ઓર બાવરચીકા કહાકે હાજરી તરફ બતરેહકી તખીયાર કર કર કલ સૈરકો ચલેગે જબ મુજહો હુછ ઉન દોનોં ખીરાદશેને કપડે પેહનકર કમર બાંધકર મુજે યાદ દીલાયા કે જલ્દ થડે થડે ચલીએ ઓર સૈર કીજીએ. મૈને સવારી માંગી વો બોલે કે ખાદાપા જો મજા સૈરકા હોતા હયે સો સવારીમે નહીં મઅલુમ હોતા હયે નોકરોકો કેહદો કે લોડોકો પીછે લેજાવે દોનો ગુલામોને કલીયાન ઓર કહેવાદાન લેકર સાથ હુએ રાહમે તીર અંદાઝી કરતે હુએ ચલે જાતે થે—જબ કહિલે દુર નીકલ ગએ એક ગુલામકો ઉન્હોને કીસી કામકો ભેળ થોડી દુર આગે બઝકર હુસરેકોબી ઉસકે ગુલાનેકો રખસત કીયા કમખખતી જો આઈ મેરે મુંહમે જયસે કીસીને મોહોર દેદી જો વો ચાહતે થે સો કરતે થે. ઓર મુજે ખાતમે લીએ જાતે થે મગર યે કુત્તા સાથ રહે ગયા—હમ બહોત દુર નીકલ ગએ ન ચશમાં નજર આયા ન ગુલઝાર મગર એક મૈદાન પુરખાર થા વહાં મુજે પેશાબકી હાજત હુઈ પેશાબ કરનેકો જો બેડા પર પીછે ચમક તલવારકીસી દેખી શીરકર દેખા તો મંજલે બાઈ સાહેબને મુજપર તલવાર મારીકે સરમેરા દોપારા હો ગયા, જબ મૈને બોલા કે અપ્પ જાલીમ મુજે ક્યું મારતા હયે ? બડે બાઈને શાનેપર તલવાર મારી દોનોં જખમકારી લગે બેહોશ હોકર ગીર પડા તબ ઇનિ દોનોં બેરહમેને મેરે તાંધ ધાયલ ઓર ચકનાચુર કર દીયા થે કુત્તા મેરા અહવાલ દેખકર ઇનપર દોડા ઇસકોબી લહુલહાન કરડાલા બચ્દ ઉન્હોને અપને હાથોસે અપને બદનોંમે' જખમોકે નશાન કીએ ઓર સરોપા ખરહના કહિલેમે' ગએ ઓર જાહીર કીયા કે હરામીઓને ઉસ મૈદાનમે હમારે બાઈકો શહીદ કીયા ઓર હંમબી ઉનસે લાકર જખમી હુએ અપ્પ યહાંસે જલદી કુચ કરો નહીં તો કહિલેપર ઓર લોગ હમલાકર સખકો લુટ લેવેગે. કહિલેકે લોગોને બદદુયોંકા નામ જો સુના તો વહીં ધખરાકર કુચ કીયા ઓર ચલ નીકલે મેરે કખીલેને ઇનકી ખુખીઆં ઓર સુલુક સપ્પ સુને થે જો જો મુજસે દગાએ કીએ થે, વો સપ્પ માજરા ઉસે મઅલુમ થા—જબ યે અહવાલ ઉન હરામખોરોસે સુની ઉસી વકત ખંજરસે અપને તાઈ માર હાલા.

अब दुरवेश। उस प्रवाह सग परस्तरने न्य अपनी हकीकत और मुसीबत धसितर-
हसे यहाँतक भवानकी के सुनतेही मुने भेषभतीयार राना आया। वो सौदागर देभकर
केहने लगा के कीयलमे आखम अगर भेषभती न होती तो भरकना हो कर सारा भदन
भेषकर आपके दीपलाता। उसपरनी अपना जीरेमान मोढे तलक बाक करके दीभाया
हकीकतमें अणुअ अणुके बार उंगल तन उसका साभीत न था। मेरे हुजुर सरसे पगडी
उतारी जोपरीमें अयसा पडा गडा था के अेक अनारसमुया उससे सभावे अरकाने दौलत
जतने हाजीर थे सभने अपनी आंखे अंद करली ताकत देभनेकी न रही शीर भवान
भोला के पादशाह सलामत न्य ये भाई अपनी दानीस्तमें मेरा काम तमाग कर चुके
शीर बले गये अेक तरफ मैं और अेक तरफ ये कुत्ता अणभी पडा था। लड्डु छतिना
भदनसे गया के सुतलक ताकत और होश कुछ पाकी नथी क्या ननुं दम कहां अटका
रहा था। के जता था, जस जगा में पडा था। वो शेरदे सरदीपकी सरहद थी, और अेक
शेर पहोत आया। उसके करीब था उस शेरमें पडा जुतमाना था वहाँके पादशाहकी
अेक भेडी थी, सो नेहायत कयुल सुरत और साहेबे जमाल अकसर पादशाह और शाहा-
जादे उसके घरकमें भराय थे। वहां रसम छीनयकी नथी, धस वास्ते वो लड्डु तमाग
दीन हमसोहयतोके साथ सैरा शीकार करती शीरती हमसे नजदीक अेक पादशाही पाग था।
उस रोज पादशाहसे छिन्नजत लेकर उसी पागमें आध थी; सैरकी आतीर उस मैदानमें
शीरती आ नीकली कर्छ भवासेबी साथ थी। जहां मैं पडा था, वहां आध मेरा आह
करना सुनकर पास पडी कुर्छ मुने धसि हावतमें देभकर वो भागी और शाहजादीसे कडा
के अेक भरद और अेक कुत्ता लड्डुमें डुबा हये—उनसे ये सुनकर मेरे नजदीक आध
अइसेस आकर भोली देभतो कुछ नन पाकी हये ? हो बार दाधयेने उतरकर देभा
आर अरज की अयतकतो जता हये। तुरत शरमाया के आहस्तासे बार पाधपर सुलाकर
पागमें ले बयो वहां लेजकर सरकारी जरारा हमेरे और मेरे कुतेके छिन्नके आतीर
पहोत ताकीहकी और उम्मीदवार धनआम और यभशीयका डीया। उस हज्जमने सारा
भदन मेरा पुछपाछकर पाके पुनसे पाक डीया और शरायसे घोधाकर अणभोके द्यके
देकर भरहम लगाया और भेद मुस्कका अरक पानीके पदवे मेरे हलकमें डाला। भलेका
आप मेरे पास भेडी रहती और मेरी भीदमत करती और रोज दायार वकत कुछ शोरपा
या शरायत अपने हाथसे पीलाती। पारे मुने होश आया तो देभा के भलेका नेहायत
अइसेससे केहती हये के कीस जालीम पुण्वारने पुणपर ये सीतम डीया। यडे जुतसेनी
न डरा ! अमह इसरोजके अरक शरयत और भाणुभडी कुवतसे मैंने आंभ भोली देभा
तो धंदरका अप्पाडा मेरे आसपास नमअ हये और भलेका सीराने पडी हये—अेक
आह भरी और बाहके कुछ हरकत करे ताकत न पाई। शाहजादीने मेहरबानीसे भोली के
अय शप्स पुं आतीर नमअ रभ रंजहा मतहो अगरये कीसी जालीमने ये तेरा हाल
डीया बेडीन यडे जुतने मुनको पुणपर मेहरबान डीया हये अय अक्का हो नयगा
हसम उस पुहाकी के ने बाहो और ला शरीक हये मये उसे देभकर शीर भेहोश भया
भलेकानेनी इरयात डीया और गुलाब पाससे गुलाब अपने हाथसे छीडका पीस दीनके
अरसेमें अणभ भर आये अंगुर करवाये—भलेका हमेशा रातको न्य सय सोजते तय
मेरे पास आती; और भीला कुछ पीला बनी जाती।

મરઝ 'બાલીસે' દીન ગુસલ કીયા પાદશાહઝાદી મેહામત ખુશ હૂત હજીમમકે ધનામ બહોતસા દાયા ઓર મુજકો પેશાક પેહનવાઈ ખુદાકે રજલસે ઓર મલેકઝી ખખરગીરી ઓર કાશીયસે તનફરસત હોયા ઓર બદન મેહાયત તખ્તપર હુવા ઓર કુતાબી ફરયા હોગયા—હરેજા મુજે શરાય પીલાકર બાતસુનતી ઓર ખુશ હોતી. મૈલી નઈ નઈ નકસે ઓર કહાનીયા કેહકર ઉસકે દીલકો બેહલાતા—એક દીન પુછને લગી કે અપના અહવાલકો ખ્યાન કરો કે તુમ કેન હો. યે વારેદાત તુમપર ક્યુકર હુઈ! મૈને સારા માંગરા અબ્વલસે આખીર તક કહે સુનાયા વો સુનકર રોને લગી ઓર બોલીકે અબ મૈ તુનસે અયસા સુલુક કરૂંઘી કે અપની સારી સુસીખત બુલ જાએગા મૈને કહા ખુદા તુમહે સલામત રખ્ખે તુમને નએ સરસે મેરી જાન બખશી કી હય અબ મૈ તુમહારાહુ વાસ્તે ખુદાકે ઇસી તરફ મુજપર હમેશા મેહેરબાનીકી નજર રખીયો.

મરઝ તમામ રાત મેરે પાસ અકેલી બેઠી રહેતી હરએક તોરકા ઝીકર મઝકર સુનતી ઓર કહેતી જબ મલેકા ઉઠ જાતી ઓર મૈ તનહા રેહજતા તો તહારત કર કેનેમે ખુપકર નમાઝ પઢ લેતા એકબાર અયસા ઇતેફાક હુવા કે મલેકા અપને બાપકે પાસ ગઈ થી, મૈ આતીર જમઅસે વઝુ કરકે નમાઝ પઢ રહા થા, કે યકાએક શાહઝાદી દાઘસે બોલતી હુઈ આઘ કે દેખે વો આદમી કયા કરતા હય, સોતા હય યા જાગતા હય, મુજે મકાન પર જો ન દેખા તો તઅજબુઅમે હુઈ, દાઘસે પુછા અય દાઈ વો કહા ગયા કીસીસે દીલ તો નહીં લગાયા? તમામ મકાનમે મેરી તલાશ કી, આખીર જહાં મૈ નમાઝ પઢ રહાથા વહાં આ નીકલી. ઉસ લઝકીને કબી નમાઝ ન દેખી થી, ચુપકે ખડી દેખાઈ, જબ મૈને નમાઝ તમામ કરકે દોઆકે લીએ હાથ ઉઠાયા ઓર સીજદેમે ગયા તો બેઘખતીયાર ખીલ ખીલાકર હંસી, ઓર બોલી; કયા યે આદમી સોદાઘ હોગયા, યે કયસી કયસી હરકતે કર રહા હય? મૈ હસનેકી આવાઝ સુનકર દીલમે ડરા. મલેકા આજે આકર પુછને લગી કે અય આદમી, યે તું કયા કરતા હય? મૈ કુછ જવાબ ન દેસકા, ઇતનેમે દાઘ બોલી, બલાએ હું, તેરે સદકે જકે, મુજે યે મઅલુમ હોતા હય કે યે કખ્ખસ સુસલમાન હયે ઓર લાત મનાતકા દુશમન હયે અન દેખે ખુદાકો પુજતા હયે? મલેકાને યે સુનતેહી હાથપર હાથ મારા, ઓર બહોત ગુસ્સે હુઈ કે મૈ કયા જાનતીથી કે મૈ તુરક હય, ઓર હમારે ખુદાયોસે સુનકીર હયે તબી હમારે ખુતકે ગઝબમે પડા થા. મૈને નાહક ઉસકી પરવરીશકી, ઓર અપને ઘરમે રખ્યા; યે કેહતી હુઈ ચલી ગઈ. મૈ સુનતેહી બદહવાસ હુવા કે દેખીએ અબ કયા સુલુક કરે મારે ખોફકે નીંદ નહીં આતીથી. સુખ્હોતક બેઘખતીયાર રોયા કીયા, આસુઓસે મુંહ ધોયા; તીન રાત ઓર દીન ઇસી બોફાખતરમે રોતે ગુઝરી, હરગીઝ કરાર ન આયા. તીસરે રાતકો મલેકા શરાયકે નસેમે ચકચુર હોકર ઓર દાઘકો સાથ લીએ હુવે મેરે ચકાનપર આઈ ગુસ્સેમે બરી હઈ ઓર તીરો કમાન હાથમે લેકર બાહર અમનકે કીનારે બેઠી. દાઘસે પીયાલા શરાયકા માંગા પીકર કહા, વો આદમી જો હમારે ખુતકે ગઝબમે ગીસ્તાર હુએ સો હુવા યા અખતક જતા હય? દાઘને કહા બલાએ હું, કુછ દમ બાકી હય, બોલી કે અબ વો હમારી નજરસે ગીરા, લેકીન કહો કે બાહર આવે, દાઘને મુજે પુકારો મૈ દોઢા, દેખું તો મલેકાકા એહરા મારે ગુસ્સેકે તમતમા રહા હયે, ઓર મુરબ હો ગયા હય, રહ કાલીયમે ન રહી. સલામ કીયા ઓર હાથ બાંધકર ખડા હુવા. ગઝબકી નીમાહસે મુજે દેખકર દાઘસે બોલી

અમર મંચ ઇસ દીનકે દુશ્મનકો તીરસે માર' તો મેરી ખતા બડા પુત મઆફ કરેગા
યા નહીં ? મુજસે બડા શુનાઈ હુવા હય, મેને ઉસે અપને ઘરમે રખકર ખાતીરદારી કરે.
દાઇને કહા ઇસમે તકસીર ક્યા હય, કુછ દુશ્મન જનકર તુમને નહીં રખખા, તુમને
જિંમર તરફ ખાયા. તુમકો નેકાકે ધવિજ નેકી મીલેગી, ઓર વો અપની બદીલા સખત
ખડે પુતસે પાએગા, યે સુનકર કહા, દાઇ ઉસે બેઠનેકો હુકમ કર, દાઇને મુજે ઇશારત કી
કે બેઠ જ; મયે બેઠ ગયા મલેકાને એક જમ શરાબકા પીયા ઓર દાઇસે કહા, ઇસ
કમખખતકોબી એક પીયાલા દે તો આસાનીસે મારા જાવે' દાઇને જમ દીયા તો મેને
પીલીયા, ઓર સલામ કીયા—

બેત.

કાબુમે હું મેં તરે, જો અખ છ્યા તો શીર ક્યા;

ખંજર તલે કીસીને, ટુક દમ લીયા તો શીર ક્યા.

વો સુનકર હંસી ઓર દાઇકી તરફ દેખકર બોલી ક્યા તુજે નીંદ આતી હય ?
દાઇને મરઝી પાકર કહા કે હાં મુજપર ખતાબને ગલખા કીયા હય વો તો રખસત હોકર
જહાજમ વાસીદ હુઈ. બઆદ એક દમકે મલેકાને પીઆલા શરાબકા મુજસે માંગા મેં જહા
બરકર રખર લે ગયા, એક અદાસે મેરે હાથસે લેકર પી લીયા, તખ મેં કદમોપર ગીરા
મલેકાને હાથ મુજપર મારા ઓર કહેને લગી કે અખ જાહીલ, હમારે ખડે પુતમે ક્યા
પુરાઇ દેખી જો ગાયબ ખુદાકી ખંદગી કરતા હયે ?

મેને કહા, ઇનશાફ શરત હય ટુક ગૌર રરમાઇએ, કે ખંદગીકે લાયક વો ખુદા હય
કે છસને એક કતરે પાનીસે તુમસા મહાયુજ પેદા કીયા ઓર યે હુસ્નોજમાલ દીયા કે એક
આનમેં હઝારો ઇનસાનોકે દીલકો દીવાના કર ડાલા. પુત ક્યા ચીજ હય કે કેહી કીસકી
પુજ કરે ? ઓર પથ્થરકો સંગતરાશીને ઘડકર સુરત ખનાઇ ઓર બેવકુફકે વાસ્તે જાહા
ખીજાયા હયે, જનકો શૈતાન ખરાબ કરતા હય વો પથ્થરકો ખુદા જાનતે હંચ છસકો
અપને હાથસે ખનાએ ઉસકે આગે સર જુકાતે હયે, ઓર હમ મુસલમાન હે છસને હમે
ખનાયા હય હમ ઉસે જાનતે હય. ઉનકે વાસ્તે દોઝખ, ઓર હમારે વાસ્તે જન્નત ખનાયા
હય અમર પાદશાહઝાદી ઇમાન ખુદાપર લાવે તખ ઉસકા મજા પાવે, ઓર હક ઓર
ખાતિલમેં ફરકજાને, ઓર પુતપરસ્તી ગલત સમજે બારે જયસી નસીહતે સુનકર જિ
સંગદીલકા દીલ મુલાખમ હુવા, ખુદાકે ફજો કરમસે રોને લગી ઓર બોલી અમજા
મુજેબી અપના દીન સીખાઓ મેને કલખા પડાયા, સીદક દીલસે પડા ઓર તોખા અસત-
મકાર કરકર મુસલમાન હુઈ. તખ મેં ઉસકે પાંચ પડા સુખ્હોતક કલખા પડતી ઓર
અસતમકાર કરતી રહી શીર કહેને લગી કે બલા મેને તો તુમહારા દીન કુચુલ કીયા,
લેકીન ખાખાપ કાશીર હંચ, ઉનકા ક્યા ઇલાજ મેને કહા તુમહારી બલાસે જો જયસા
કરેમા વયસા પાવેગા. બોલી કે મુજે ચચાકે બેટેસે મનમુજ કીયા હય ઓર વો પુતપરસ્ત
હય, કલકો ખુદા ન ખવાસ્તા શાહી હો ઓર વો કાશીર મુજસે મીલે ઉસકા તુતકા મેરે
પેટમેં કહેર જાવે તો બડી કખાહત હયે, જિસકી શીકર અબીસે કીયા ચાહીએ કે ઇસ બલાસે
નખત પાઈ. મેને કહા તુમ ખાત તો ખુબ કેહતી હો જો મીઝાજમે આવે સો કરો.
બોલી કે મમે અખ વહાં ન રહુંગી, કહાં નીકલજાઉંગી મેને પુછા કીસ સુરતસે લાગને

ମାଆଗୀ, ଓର କହାଁ ଜଣାଗୀ ? ଜବାବ ଦିଆ କେ ପେଟେ ତୁମ ମେଁ ପାଟିରେ ଜଣା. ମୁଖ-
 ଶ୍ରୀମଣିକେ ସାଥ ସରାମେଁ ଜା ରହେ. ଜେ ସମ ଆଦମୀ ଶୁନେ ଓର ତୁମପର ମୁହାଁ ନ ଶେଲେ ତୁମ
 ବହାଁ କୀଶତୀଓଢ଼ି ତଳାଶ୍ରମେଁ ରହେ, ଜହାଜ ଅଞ୍ଜଳି ତରଫ ଥରେ ତାମ ମୁଖେ ଅଧର କୀଲ୍ୟୋ
 ଧିସ ବାସ୍ତେ ଶାନ୍ତି ଅକ୍ଷର ତୁମ୍ଭାରେ ପାଟି ଭେଜ କରଂଗି, ଓର କୀଶତୀପର ସଫାର ହୋଇ ଥିବି
 ଜଣିଗି ତାମ ଧନି ଭେଦିନା କ୍ରମାଞ୍ଜଳି ହାଥରେ ମୁଖପଟି ପାଉଁଶି. ମେଁ କହାଁ ତୁମ୍ଭାରେ ଜନି
 ଧର୍ମାଞ୍ଜଳି କୁରାଞ୍ଜଳି ହୁବା ଲଗା ଯେ ତୁମ୍ଭାକା ଧଳାଞ୍ଜଳି ସହେଲ ହସେ ଓକ ପିଆଶେମେଁ ଅହେଁ ପିଆଶୁଗି,
 ଯଶୀ ସଲାଞ୍ଜଳି ମୁକ୍ତରେ ଶୁଣି.

ଜ୍ୟ ଦିନ ହୁବା, ମେଁ କାରବାସରାମେଁ ଗଲା, ଓକ ହୁଜରା କୀରାଞ୍ଜଳି ଶେକର ତୁମ୍ଭାରେଁ ଜରହା
 ତୁମ୍ଭାକା ଗୁଣାଞ୍ଜଳି ଶିକ୍ତା ପିତାଶ୍ରମୀ ଆରାଧନା ଶ୍ରୀତାଥା ଜ୍ୟ ଦେ ମଣିନିମେଁ ସୋଢାଞ୍ଜଳି ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ
 ଓର ଧିଶିକ୍ତାଞ୍ଜଳି ଜନ୍ମ ହୁଅ, ଧିଶିକା କୁରାଞ୍ଜଳି ତରଫି ରାଜେ କୀରା ଓର ଅପନା ଅସମାପ
 ଜହାଜପର ଯଜାଞ୍ଜଳି ଲଗା. ଓକ ଜଗା ରେହନେସେ ଅକ୍ଷର ଆସନା ସୁରତ ହୋ ଗସେ ମୁଖେ କେହନେ
 ଶେ କେ ଅପ ସାହେଁ ତୁମ୍ଭାକା ଥିବି, ଯହାଁ କୁହରସ୍ତାନମେଁ କ୍ରମାଞ୍ଜଳି ରହେ ମେଁ ନେଁ ଜବାବ ଦିଆ କେ
 ମେଁ ପାଟି କଥା ହସେ ଜେ ଅପନେ ବତନକୋ ଜଣି. ଓକ ଯଶୀ ଶୌଢ଼ି, ଓକ କ୍ରାନ୍ତ, ଓକ ସଂହ୍ରୁକ ପିତା-
 ତମେଁ ରମ୍ଭାହୁଁ ଅଗର ଧୌଢ଼ିସି ଜଗା ଶେ ରେହନେକୋ ଦେ, ଓର ତୁମ୍ଭାକା କୀରା ଯା ମୁକ୍ତରେ କରା ତୋ
 ମେଁ ଆତୀରଜା ହେ. ସୋଢାଞ୍ଜଳି ଓକ କୋଢ଼ି ମେଁ ହବାସେ କି. ମେଁ ତୁମ୍ଭାକା କୀରାଞ୍ଜଳି ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ
 ଭର ଦିଅ. କୀର ବହାଁସେ ନିକଳକର ଶାନ୍ତି ଧର ଗଲା. ଓର କହାଁ ଅପ ଅନ୍ଧା, ତୁମ୍ଭାରେଁ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ
 ହେନି ଆସା ହୁଁ ଅପ ବତନକୋ ଜାତା ହୁଁ ଅଗର ତେରୀ ମେହେରାଞ୍ଜଳି ଓକ ନଜର ଗଲେକା ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ
 ତୋ ଗଢ଼ି ଗାତ ହସେ, ଆରେ ଶାନ୍ତି କୁରାଞ୍ଜଳି କୀରା, ମେଁ କହାଁ ମେଁ ରାତକୋ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ମହାନପର ଗଢ଼ା
 ରହୁଗା. ଗୋଶ୍ରୀ ଅନ୍ଧା, ମେଁ ଯେ କେହକର ସରାମେଁ ଆସା, ସଂହ୍ରୁକ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଗଢ଼ାଞ୍ଜଳି ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ
 ଓର ନାମୁଦାକା ସୋପକର କହାଁ, କହାଁ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଅପନୀ କ୍ରୀଶ୍ରୀ ଶେକର ଆଞ୍ଜଳି, ନାମୁଦା ଗୋଶ୍ରୀ
 ଜହା ଆଞ୍ଜଳି, ମୁଖେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗଢ଼ାଞ୍ଜଳି. ମେଁ କହାଁ ଗଢ଼ାଞ୍ଜଳି ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଜ୍ୟ ରାତ ହୁଣି ତୋ ତୁମ୍ଭା
 ମହାନପର ଜହାଁ ଶାନ୍ତି ସାଧନା କୀରାଥା ବହାଁ ଜକର ଗଢ଼ା ରହା. ପହେଁ ରାତ ଗସେ ଗଢ଼ାକା
 ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଗୋଶ୍ରୀ. ଓର ଗଢ଼ାକା ଗୋଶ୍ରୀ କପଡ଼େ ପେହନକର ଓକ ପଢ଼ି ଜବାଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ହୁଅ ଗଢ଼ା
 ଆଞ୍ଜଳି. ବୋ ପେଢ଼ି ମେଁ ହବାସେ କି, ଓର ସାଥ ଥିବି. ମୁଖେକା ହେତେକି ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ
 ଓକ ଆମ୍ଭୋଞ୍ଜଳି ସଫାର ହୋଇ ଜହାଞ୍ଜଳି ଜା ଗିତେ; ଯେ କ୍ରାନ୍ତୀ ସାଥ ଥା, ଜ୍ୟ ମୁଖେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ
 ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ହୁଣି, ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଗଢ଼ାଞ୍ଜଳି ରବାନା ହୁଅ. ଯ ଆତୀରଜା ଥିବି ଜାତେ, ଓକ ଗଢ଼ାଞ୍ଜଳି ଆବାଜ
 ତୋପୋକା ଆଞ୍ଜଳି! ସମ ହସେରାଞ୍ଜଳି ଓର ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ହୁଅ. ଜହାଞ୍ଜଳି ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ କୀରା, ଓର ଆପଣମେଁ
 ଅସା ହେନି ଗଗା କେ କଥା ଶାହାଞ୍ଜଳି କୁହ ଦଗା କରେଗା, ତୋପ ଗଢ଼ାକା କଥା ସମାପ ହସେ. ଧିଶି-
 କାଞ୍ଜଳି ସମ ସୋଢାଞ୍ଜଳି ପାଟି ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ-ସୁରତ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଥା. ଶାହାଞ୍ଜଳି ଗୋଶ୍ରୀ କେ ମୁଖାଞ୍ଜଳି ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ
 ସମ୍ଭାଞ୍ଜଳି କ୍ରୀଶ୍ରୀକା ସଂହ୍ରୁକେଁ ଗଢ଼ା କୀରା; ମେଁ ଗୋଶ୍ରୀ ଅପସାହି କୀରା କେ ଅପନୀ ଶାହାଞ୍ଜଳିକା ସଂହ୍ରୁକେଁ
 ଗୋଶ୍ରୀକର କୁହ ଗଗା ଦିଆ. ଧିଶି ଅସେମେଁ ଶାହାଞ୍ଜଳି ଓକ ଗୁରାଞ୍ଜଳି ଅନ୍ଧା ନୋକର ଗାକର
 ଗୋଶ୍ରୀ ହୁବା ନଜର ଆସା. ଆତେ ଆତେ ଜହାଜପର ଯଜ ଆସା. ଶାହାଞ୍ଜଳି ତୁମ୍ଭାକା ଆନିକା ସମାପ ଯେ
 ଗା କେ ପାଞ୍ଜଳିକା ଶାନ୍ତି ଅକ୍ଷର ଓର ଗଢ଼ାକା ଗାୟନ ହେନିକା ଜ୍ୟ ଅଧର ଅନ୍ଧାଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ହୁଣି
 ତୋ ଆରେ ଗେରତକେ ତୁମ୍ଭାକା ତୋ ନାମ ନ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ, ଅଗର ଶାହାଞ୍ଜଳିକା ହୁକମ କୀରା, ମେଁ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ହସେ
 କେ ଆଦମୀ ସୋଢାଞ୍ଜଳିକା ପାଟି ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ସୁରତ ହସେ, ମେଁ ଶାହାଞ୍ଜଳିକା ବାସ୍ତେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଗଢ଼ାହା ହୁଁ
 ତୁମ୍ଭାକା ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ହୋ ହୁଅରେଁ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ କରା. ଗଢ଼ା ଶ୍ରୀଶ୍ରୀକର ଜେ
 ପାଟି ଆସେଁ ଗଢ଼ାକା କ୍ରୀଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ନାହିଁ ତୋ ବାପସ କରେ. ଯ ମୁଖେ ହୁକମ ପାଞ୍ଜଳିକା

શાહબંદર ઇસ લીએ આપ જહાજપર આયા. મેરે નજદીક એક ઝોર શાખસથા ઉસકે પાસબી એક બાંદી ખુબસુરત સંદુકમે બંદથી, શાહબંદર ઉસી સંદુકપર આકર બેઠા, ઝોર લોંડી-ચોંકા નીકલવાને લગા મેને ખુદકા ચુકર કીયા બલા બાદશાહ ઝાદીકા મઝકુર નહી.

મરઝ છતની લોંડીયાં મીલી ઉનકુ શાહબંદરકે આદમીયોને નાવપર ચઢાઈ, ઝોર ખુદ શાહબંદર છસ સંદુકપર બેઠાયા. ઉસકે માલીકમેબી હંસતે હંસતે પુછા કે તેરે પાસબી લોંડીથી ? ઉસ અહમકને કહા આપકે કદમોકી સોગંદ મેનેહી યે કામ નહી કીયા, સભોને તુમહારે ડરસે લોંડીયાં સંદુકમે કુપાઈ હયે ! શાહબંદરને યે બાત સુનકર સખ સંદુકોંકા જહાડા લેના શુર કીયા, મેરાબી સંદુક ખોલા ઝોર મલેકકો નીકાલકર સખકે સાથ લે ગયા. અજબ તરેહકી માયુસી હુઈ કે કબી અયસી હરકત પેશ ન આઈ કે તેરી જાન તો મુશતમે ગઈ, ઝોર મલેકસે દેખીએ કયા સુલુક કરે. ઉસકી ફીકરમેં અપનીબી જાનકા કર જુલ ગયા. સારા દીન ઝોર રાત ખુદસે દોઆ માંગતા રહા. જબ ફજર હુઈ તો સખ લોંડીચોંકા સવાર કરકે ફેર લાએ સોદાગર ખુશ હુએ, અપની અપની કનીઝોંકા લી. સખ આઈ મગર એક મલેકા ઉસમેં ન થી. મેને પુછા કે મેરી લોંડી નહી આઈ ઇસકા કયા સખ્ય હયે ? ઉઠોને જવાબ દીયા કે હમ વાકીફ નહી, શાયદ પાદશાહને પસંદ કી હોગી. સખ સોદાગર મુજે તસલ્લી ઝોર દીલાસા દેને લગે કે ખેર જો હુવા સો હુવા, અખ મગમીન મત હો, ઉસકી કીમત હમ સખ મીલકર તુજે બરદેંગે. મેરે હવાસ બાખતા હો ગએ—મૈને કહા અખ મેં અદમ નહી જાનેકા. કીશતીવાલોસે કહા, યારો મુજેબી અપને સાથ લે ચલો, કીનારેપર ઉતાર દીજો. વય રાઝી હુએ, મેં જહાઝસે ઉતરકર શુરાખમેં આ બેઠા. યે કુતાબી મેરે સાથ ચલા આયા, જખ બંદરમેં આયા તો એક સંદુકથા જવાહીરકા જો મલેકાને અપને સાથ લાઈથી ઉસે તો રખ લીયા, ઝોર સખ અસખાખ શાહબંદરકે નાકરોંકા દીયા ઝોર મેં જાસુસીમેં હર કહીં શીરને લગા. શાયદ ખખર મલેકાકી પાઈ, લેકીન હરગીઝ સુરાખ ન મીલા, ઝોર ન ઇસ બાતકા પતા પાયા, એક રાતકો કીસી મક-રસે પાદશાહકે મહેલમેં ગયા, ઝોર હુંડા પર કુછ ખખર ન મીલી. કરીખ એક મહીનકે શહેરકે કુચે ઝોર મોહલ્લે છાનમારે, ઝોર ઉસ ગમસે કરીખ મરનેકે પોહંચા, ઝોર સોદા-ખસા ફીરને લગા. આખીર અપને દીલમેં ખ્યાલ કીયા કે માલીખ હયે, શાહબંદરકે ઘરમેં મેરી શાહઝાદી હોવે, નહી તો ઝોર કહીં નહીં. શાહબંદરકી હવેલીકે ગીરદોપેશ દેખતા શીરતાયા કે કહીસેબી જાનેકી રાહ પાઈ તો અંદર જાઈ એક બદરવ નઝર પડી કે મવાફીક આમદોરકત આદમીકે હયે, મગર જલ્લી લોહકી ઉસમેં જડી હયે યે કઝદ કીયા કે ઇસ બદરવકી રાહસે ચલુ કપડે બદનસે ઉતારે ઝોર ઉસ નજસ કીયડમેં ઉતરા. હઝાર મોહનતસે ઉસ જલ્લીકો તોડા, ઝોર સંદાસકી રાહસે ઝોર મહેલમેં ગયા; ઝોર ઝોરતોંકા લીખાસ ખનાકર હર તરફ દેખને બાગને લગા. એક મકાનસે આવાઝ મેરે કાનમેં પડી, જંખસે કોઈ મુનાજાત કર રહા હયે; આગે જાકર દેખા તો મલેકા હયે કે અજબ હાલતસે રોતી હયે, ઝોર નક લીસતી કર રહી હયે ઝોર ખુદસે દોઆ માંગતી હયે કે સદકસે અપને રસુલકે ઝોર ઉસકી આલેખાકે મુજે ઇસ કુદરસ્તાનસે નજાત દે ઝોર છસને મુજે ઇસલામકી રાહ બતાઈ હયે. ઉસે એકખાર ખેરીબતસે મીલાએ. મેં દેખતેહી દોડકર પાંવપર ગીર પડા. મલેકાને મુજે ગલે લગાયા. હમ દોનોંપર એકદમ બેહોશીકા આલમ હો ગયા, જખ હવાસ બજા હુએ; તખ મેને કેશીબત મલેકાસે પુછી ? વો બોલી શાહબંદર જખ લોંડીચોંકા કીના-

रेपर से गया मे' मुझसे यही होआ आंगतीथी के कही मेरा राखीय न हो, और मे' पेहछानी न जई, और तेरी जनपर आहत न आवे, वो अयसा सत्तार हय के हरगीज कीसीन न दरबाहत किया के ये मलेका हये शाहजंहर हरमेकको जनअरे भरीदारी देभताया, नम मेरी पारी कुछ मुजे पसंद उरके गुपयुप अपने घर लेज दिया, और इसरोके पाद-शाहकी हुजुरमे गुजराना मेरे आपने नम उनमे मुजे न होमा सजको इपसत किया ये सज इयेम मेरे वास्ते कियाथा, अय पु' मशहुर किया हये के पादशाहजदी पढेत पीमार हये, अगर मये जाहीर न हुई तो कोछ दिन मेरे भरनेकी अपर सारे मुलकमे छेड़ी तो पढनामी पादशाहकी न होवे बेकीन मये अय छसि अजायमे हुं के शाहजंहर मुजमे और धरिदा दीखमे रभता हये और हमेशा साथ सेनिके पुलाता हय, म'य राजी नही होती अजयसके याहता हय. अयतक मेरी रजामंदी मंजुर हये. वीहाजा युप हो रहता हय. पर हयेरान हुं के छसि तरेह कहांतक नीलेगी सेा मयेनेली छमे ये ठराया हये के नम मुजसे कुछ और करद करेगा तो म'ये अपनी जन दुगी. और भर रहुगी बेकीन तेरे भीखनेसे ओक और तक्षीर दीखमे सुजही हये मुदा याहे तो सीवा छसि शीकरके इसरी कोछ तरेह मुपबेसीकी नजर नही आती हये. मेने कहा म'ये हरमअपरदार हुं, अगर हुकम करे तो जलती आगमे कुह पडुं, और सीडी पाडं तो तुम्हारी आतीर आसमानपर बला जई. जे कुछ हरमाओ सेा पजलाई. मलेकाने कहा तु पडे पुतके पतपानेमे ज और छस जगा जुतीयां उतारने हये वहां ओक काला ताड पडा रहेता हय, छसि मुल्की रसम ये हय के जे कोछ मुक्लीस और मोहताज हो जाता हय उस जमा वो टाट ओडकर भेड़ता हय, यहाके लोग जे गीयारत केा जते हये मवाशीक अपने मकदुरके छेसे देते ह'य. नम हो बार दीनमे माल जमा होता हय तय पुनरी ओक भी-लअत पडे पुतकी सरकारसे देकर छेसे इपसत करते हये वो तवंगर होकर बला जाता हये, को नही मालुम करता के ये कान था. तुनी उस पलासके नीचे पैद और हाथ मुंह अपना पुण तरेह छुपावे और कीमुसे न ओल, अयद तीन दीनके पराहमन और पुत परस्त हरबंद तुजे भीलअत देकर इपसत करे तो तु वहांसे हरगीज न छि नम नेहा-यत तीजत करे तय तु ओहयो के मुजे इपीया पैसा कुछ हरकार नही. मे' मालका शुभा नही. मै मजलुम हुं, इरीयाहको आमाहुं, अगर पराहमतोकी माता मेरी दाद देवे तो भेहतर नही तो पडा पुत मेरा धनसाह करेगा. और उस जालीमसेवी पडा पुत मेरी इरीयाहको पोहचयेगा. नयतक वो माता पराहमतोकी आप तेरे पास न आवे पढेतोरा कोछ पुनहको मनावे बेकीन तु राजी न हुज्यो, आपीर लायार होकर वो- मुद तेरे नजदीक आवेगी, वो पढेत पडी हये दोसो आलीस परसकी उमर हये, और छतीस भेटे इसके जने हुवे पुतपाने के सरदार हय और उसका पडेपुतके पास पडा हरम हये; छस सज-पसे उसका धतना पडा हुकम हय के छतने छोटे पडे छसि मुल्के हये इसके केहनेका अपनी सआदत जनते ह'य जे वो हरमाती हय, म सरे अरम मानते हये इसका दायन पकडकर कहीयो के अय आप अगर मुज मजलुम मुसाहीरका धनसाह न करेगी तो मै पडे पतकी पीदमतमे टकरे मांगेगा. आपीर वो रहम पाकर पुनसे मेरी शीकारम करेगी. नम वो तोरा अहवाल पुछे तो कहीयो के मै अजमका रहनेवाला हुं. पडे पुतकी गीयार-तकी आतीर और तुम्हारी अदालत सुनकर कबेकोसोसे यहां आया हुं. छ छिने आरा-

ਜੇ ਰੱਖਾ। ਮੇਰੀ ਆਖੀਆਂ ਮੇਰੇ ਸਾਥ ਆਖੀ ਥੀ; ਵੇ। ਜਵਾਨ ਹੁਯ ਆਰ ਸੁਰਤ ਸ਼ੀਕਲੀ ਅਥੀ
ਹੁਯੇ, ਆਰ ਆਖ ਨਾਕੇਸੇ ਦੁਰਸਤ ਹੈਂ ਮਥਲੁਮ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸੇ ਸ਼ਾਹਯਾਦਰੇ ਕਥੁੰਦੇ ਹੋਆ, ਯਝ-
ਯੋਰ ਮੁਯਸੇ ਚੀਨਕਰ ਅਪਨੇ ਬਰਮੇਂ ਭਾਲ ਦੀਆ, ਯੋਰ ਹਮ ਮੁਸਲਮਾਨੀਂਕਾ ਧੇ ਕਾਯੇਦਾ ਹੁਯੇ ਤੇ ਕੇ
ਨਾਮਕਰਮ ਯੋਰਤਕੋ ਦੇਖੇ ਯਾ ਚੀਨਕੇ ਤੋ ਵਾਯੁਯ ਹੁਯੇ ਤੇ ਉਸਕੋ ਯੁਸਤਰੇਹ ਅਨੇ ਮਾਰਡਾਕੇ, ਯੋਰ
ਅਪਨੀ ਨਿਰਤਕੋ ਕੇ; ਨਹੀਂ ਤੋ ਆਨਾ ਪੀਨਾ ਚੇਡੇ, ਕਥੁੰ ਤੇ ਨਯਤਲਕ ਵੇ ਯੁਤਾ ਰਹੇ ਵੇ ਯੋਰਤ
ਆਖੀਂਦਰ ਹਰਾਮ ਹੁਯੇ. ਅਧ ਮਛਾਂ ਲਾਯਾਰ ਛੋਡਕਰ ਆਯਾਹੁੰ; ਦੇਖੁੰ ਤੁਮ ਕਯਾ ਚਿਨਸਾਯ ਕਰਤੋਹੋ।
ਯਧ ਮਲੇਕਾਨੇ ਮੁਯੇ ਧੇ ਸਧ ਸੀਯਾ ਪਡਾ ਦੀਆ। ਮੈਂ ਇਧਸਤ ਹੋ, ਉਸੀ ਤਾਯਦਾਨਕੀ ਰਾਹਸੇ ਨੀਕਲਾ
ਯੋਰ ਵੇ। ਕੋਹਿਤੀ ਨਲੀ ਇਰ ਲਗਾਈ।

ਸੁਧੋਹੋ ਹੋਤੇਹੀ ਯੁਤਯਾਨੇਮੇਂ ਗਯਾ, ਯੋਰ ਸੀਯਾਹ ਪਲਾਸ ਯੋਡਕਰ ਯੋਹ। ਤੀਨ ਰੋਯੋਮੇਂ
ਧੰਨਾ ਰਧੀਯਾ, ਯੋਰ ਅਧਰਸ਼ੀ ਕਪਡਾ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਨਮਥਾ ਹੁਵਾ ਤੇ ਫੇਰ ਲਗ ਗਯਾ। ਯੋਧੇ ਧੀਨ
ਯਰਾਹਮਨ ਅਯਨ ਕਰਤੇ ਹੁਯੇ ਗਾਤੇ ਅਯਨੇ ਘੀਲਅਤ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਕੇ ਆਯੇ, ਯੋਰ ਇਧਸਤ
ਕਰਨੇ ਲਗੇ. ਮੈਂ ਰਾਜੀ ਨ ਹੁਵਾ, ਯੋਰ ਹੋਛਾਧ ਅਤੇ ਯੁਤਕੀ ਈ ਤੇ “ ਮੈਂ ਕੁਝ ਗਛਾਧ ਕਰਨੇ ਨਹੀਂ
ਆਯਾ ਮਗਰ ਧਨਸਾਧਕੇ ਵੀਯੇ ਅਤੇ ਯੁਤ ਯੋਰ ਯਰਾਹਮਨੀਂਕੀ ਮਾਤਾਕੇ ਪਾਸ ਆਯਾਹੁੰ, ਨਧ-
ਤਲਕ ਅਪਨੀ ਦਾਛਕੋ ਨ ਪਾਓਗਾ, ਮਛਾਂਸੇ ਨ ਨਓਗਾ ” ਵੇ। ਸੁਨਕਰ ਉਸ ਯੁਧੀਕੇ ਪਾਸ ਗਯੇ,
ਯੋਰ ਮੇਰਾ ਅਛਵਾਲ ਧਯਾਨ ਕੀਯਾ, ਅਥਫ ਉਸਕੇ ਯੋਕ ਯੁਤਪਰਸਤ ਆਯਾ, ਯੋਰ ਮੇਰੇ ਤਾਧਿਕਲਾ
ਯਲ ਤੁਯੇ ਮਾਤਾ ਯੁਲਾਤੀ ਹੁਯੇ. ਮੈਂ ਵਹੀ ਕਾਲਾਟਾ ਸਰਸੇ ਪਾਂਵਤਕ ਯੋਡੇ ਹੁਯੇ ਡੇਰੇਮੇਂ ਗਯਾ;
ਹੋਆ ਯੋਕ ਨਡਾਓ ਸੀਂਗਾ ਸਨਪਰ ਯੁਸਮੇਂ ਲਾਲ ਅਲਮਾਸ ਮੋਤੀ ਮੁੰਗਾ ਲਗਾ ਹੁਵਾ ਹੁਯੇ. ਯਡਾ
ਯੁਤ ਯੋਹਾ ਹੁਯੇ ਯੋਰ ਯੋਕ ਕੁਰਸੀ ਯੀਨਪਰ ਕੁਰਸ ਮਥਕੁਲ ਘੀਯਾਯੇ ਉਸਪਰ ਯੋਕ ਯੁਧੀਯਾ
ਸੀਯਾਹਪੋਸ਼ ਮਸਨਦ ਤਕੀਯੇ ਲਗਾਯੇ, ਯੋਰ ਹੋ। ਲਡਕੇ ਦਸਯਾਰਾਯਪਰਸਕੇ ਯਡੀਸ਼ਾਨੀ ਸ਼ੈਕਤਸੇ ਉਸਕੇ
ਪਾਸ ਯੋਠੇ ਹੁਯੇ, ਮੁਯੇ ਆਯੇ ਯੁਲਾਯਾ ਮੈਂ ਆਯੇ ਗਯਾ, ਯੋਰ ਅਫਧਸੇ ਉਸਕੇ ਤਾਧਤਕੇ ਪਾਯੋਕੋ
ਯੋਲਾ ਦੀਆ, ਸ਼ੀਰ ਉਸਕਾ ਦਾਮਨ ਪਕਡ ਲੀਯਾ, ਉਸਨੇ ਮੇਰਾ ਅਛਵਾਲ ਧੁਛਾ? ਮੇਨੇ ਉਸੀ ਤਰੇਹ
ਯੁਸਤਰੇਹ ਮਲੇਕਾਨੇ ਕਹਾਯਾ ਯਾਛੀਰ ਕੀਯਾ।

ਸੁਨਕਰ ਯੋਲੀ ਤੇ ਕਯਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਪਨੀ ਯੋਰਤੋਕੀ ਪਰਦੇਮੇਂ ਰਧਤੇ ਹੁਯੇ? ਮੈਨੇ ਕਹਾ
ਹੋ, ਤੁਮਹਾਰੇ ਧਥਯੋਕੀ ਯੋਰ ਹੋ, ਮਛੀ ਰਸਮ ਕਈਮਸੇ ਹਮਾਰੇਮੇਂ ਕਲੀ ਆਤੀ ਹੁਯ. ਯੋਲੀ ਤੇ
ਤੇਰਾ ਅਥਾ ਮਝਹਧ ਹੁਯ ਮਧ ਅਥੀ ਹੁਕਮ ਕਰਤੀ ਹੁੰ ਤੇ ਸ਼ਾਹਯਾਦਰ ਯੋਰ ਤੇਰੀ ਨੇੜ ਆਕਰ
ਹਾਛੀਰ ਹੋਤੇ ਹੁਯੇ. ਯੋਰ ਉਸ ਹਰਾਮਯੋਰਕੋ ਅਧਸੀ ਸਯਾ ਹੋਤੀ ਹੁੰ ਤੇ ਯਾਦੇ ਦੀਯਰ ਅਧਸੀ
ਹਰਕਤ ਨ ਕਰੇ, ਯੋਰ ਸਧਕੋ ਮਸੀਹਤ ਹੋ, ਯੋਰ ਡੇਰੇ. ਅਪਨੇ ਕੋਯੋਂਸੇ ਧੁਛਨੇ ਲਗੀ ਤੇ ਸ਼ਾਹ-
ਯਾਦਰ ਕੋਮ ਹੁਯੇ, ਉਸਕੀ ਕਯਾ ਮਯਲ ਹੁਯ ਤੇ ਘੀਗਾਨੀ ਯੋਰਤਕੋ ਯਯੋਰ ਚੀਨ ਕੇਤਾ ਹੁਯੇ?
ਕੋਯੋਨੇ ਕਹਾ ਇਲਾਨਾ ਸਧਸ ਹੁਯ ਧੇ ਸੁਨਕਰ ਉਨ ਹੋਨੀਂ ਲਡਕੋਕੀ ਨੇ ਪਾਸ ਯੋਠੇ ਧੇ ਉਸੇ ਦਰ-
ਯਾਯਾ ਤੇ ਨਲਈ ਯੁਸ ਸਧਸਕੋ ਸਾਧ ਕੇਕਰ ਪਾਛਸਾਛਕੇ ਪਾਸ ਕੇਲਯੋ. ਯੋਰ ਕਹੋ ਤੇ ਮਾਤਾ
ਇਰਮਾਤੀ ਹੁਯ ਤੇ ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਯੁਤਕਾ ਧੇ ਹੁਯ ਤੇ ਸ਼ਾਹ ਯਾਦਰ ਆਧਮੀਯੋਂਪਰ ਯੋਰੇ ਯਧਰਦਸਤੀ
ਕਰਤਾ ਹੁਯੇ. ਮੁਸਾਧੇ ਯੁਸ ਗਰੀਯਕੀ ਯੋਰਤੋਕੀ ਚੀਨ ਲੀਯਾ ਹੁਯੇ, ਉਸਕੀ ਤਕਸੀਰ ਯਡੀ ਸਾਧੀਤ
ਹੁਧਿ ਨਲਕ ਉਸ ਯੁਮਰਾਹਕਾ ਮਾਲੇ ਅਸਧਾਧ ਯਧਤ ਕਰਕਰ ਯੁਸ ਤੁਰਕੇ ਹਮਾਰੇ ਮਯੁਰ ਹੁਯੇ. ਹ-
ਧਾਲੇ ਕਰ, ਨਹੀਂ ਤੋ ਆਯ ਰਾਤਕੋ ਤੇਰੀ ਆਨਾਧਰਾਧੀ ਹੋਗੀ, ਯੋਰ ਹਮਾਰੇ ਗਯਮੇਂ ਪਏਗਾ.
ਵੇ। ਹੋਨੀਂ ਲਡਕੇ ਉਕਰ ਦੇਖਵਸੇ ਯਾਛੇਰ ਆਯੇ ਯੋਰ ਸਵਾਰ ਹੁਯੇ. ਸਧ ਪਏ ਸਧ ਅਯਨੇ, ਯੋਰ
ਆਰਤੀ ਗਾਤੇ ਯੁਲੇਮੇਂ ਹੋ ਵੀਯੇ. ਗਰਝ ਮਛਾਂ ਤੇ ਅਤੇ ਯੋਡੇ ਨਲਾਂ ਉਨ ਲਡਕੋਕਾ ਪਾਂਵ ਪਡਤਾ

વહાંકી મીઠી તથરક જનકર ઉઠાવેતે, ઝોર આંખોસે લગાતે; ઇસી તરેહ પાદશાહકે કીલ્લે-તક મંચે. પાદશાહકો ખબર હુઈ, તખ્ત નજે પાંચ ઇસીકાખાલકે ખાતીર નીકલ આયા, ઝોર ઉંઠકો બડી તોફાને તાઝીમસે લેખકર અપને પાસ તખ્તપર બીઠાયા, ઝોર પુઠા કે આજ કયું તશરીફ ફરમાના હુવા ? ઉંઠ દોનોં બરામત બચ્ચોને માંકી તરફસે જો કુંહ સુન આઝેયે સો કહા, ઝોર બડે પુતકી અગીસે ડરાયા. પાદશાહને સુનતેહી ફરમાયા કે બહોત ખુબ ઝોર અપને નોકરોંકો હુકમ કીયા કે ચંદ સીપાહી જાવે ઝોર શાહબંદરકો ઝોર ઉંઠ અવરતકો જલ્દ હુઝુરમેં હાજીર કરેં મૈં તકસીર ઉંઠકી તબવીજ કરકે સજાદું.

યે સુનકર મંચે અપને દીલમેં ધબકાયા કે યે ખાત તો અચ્છી કુંહ; અગર શાહબંદરકે સાથ મલેકકોબી લાવેં તો પરદાશાહ હોગા, ઝોર મેરા કયા અહવાલ હે ગા ? દીલમેં નીહાયત ખોશદા હોકર ખુદાકી તરફ રજુઅકી, લેકીન મેરે મુંહપર હવાઈયાં ઉડને લગીં, ઝોર બદન કાંપને લગા. લડકોંને મેરા રંગ દેખકર દરયાદત કીયા કે યે હુકમ ઇસકી મરજીકે મશરીફ ન હુવા વહી અશા ઝોર બરહમ હોકર ઉડે, ઝોર પાદશાહકો ગુસ્સેસે કહા, અમ મરદક તું દીવાના હુવા હયે, જા ફરમા બરદારીસે બડે પુતકે નીકલા ઝોર હમારે બચનકો જુઠું સમજા ? જો દોનોંકો ખુલાકર તહકીક કીયા ચાહતા હયે ? અમ ખબરદાર તુ મજબમેં બડે પુતકે પડા હમને તુજે હુકમ પોહંચા દીયા અમ તુ જાન, ઝોર બડા પુતકે પડા હમને તુજે હુકમ પોહંચા દીયા અમ તુ જાન; ઝોર બડા પુત જાને. ઇસ કેહનેસે પાદશાહકી અજબ હાલત હુઈ કે હાથ જોડકર ખડા હો ગયા. ઝોર સરસે પાંવતક રાશા હો ગયા મીખત કરકે મનાને લગા. વો દોનોં હરગીઝ ન બેઠે, લેકીન બડે રહે ઇસમેં જીતને અમીર ઉમરાવ હાજીર યે સખ એક મુંહ હોકર બદગોષ્ટ શાહબંદરકી કરને લગે કે વો અમસાહી હરામઝાદા બદકાર હયે ઝોર પાપી હયે અમસી હરકતેં કરતા હયે કે હુઝુરમેં પાદશાહક કયા અરજ કરેં. જો કુંહ બરાહમનોંકી માતાને કેહેલા બેગ હયે દુશરત હયે, ઉંઠ વારતે કે હુકમ બડે પુતકા હયે દરોગ કયું કર હોગા. પાદશાહને જબ સખકી જુઝબાની એકહી ખાત શુની અપને કેહનેસે બહોત ખીઝલ ઝોર નાદીમ હુવા. જલ્દ એક ખીલઅત પાકોઝા મુબેદી, ઝોર હુકમનામા અપને હાથસે લીખ ઉંઠપર મોહોર કરકે મેરે હવાલે કીયા; ઝોર એક રકકા બરામનોંકી માતાકો લીખ્યા. ઝોર જવાહીર, ઝોર અશરશીયાંકે ખવાન લડકોંકો રખર રખકર રકસત કીયા; મૈં ખુશીખખુશી પુતખાનેમેં આયા, ઝોર ઉંઠ ખુદીયા કે પાસ ગયા પાદશાહકા ખત જો આયાથા ઉંઠકો મજબુન યે થા, અલકાબ કે મઅદ બંદગી ઇજબે નીયાઝ લીખકર લીખ્યા થા કે મવાશીક હકમ હુઝુરકે ઇસ મરદે મુસલમાનકો ખીદમત શાહબંદરકી સુકરર હુઈ, ઝોર ખીલઅત દી ગઈ, અમ યે ઉંઠકે કતલ કરનેકા મુખતાર હયે ઝોર સારા માલો અસખાબ ઉંઠકા ઇસ તુરકકા હુવા જો ચાહેસો કરે, ઉંઠીદ વાર હું કે મેરી તકસીર મઆશ હો. બરાહમનોંકી માતાને ખુશ હોકર ફરમાયા નૌખત ખાનેમેં પુતખાનેકી નૌખત બજે ઝોર પાંચસો સીપાહી બરકદાઝ જો નીહાયત ચલાક, ઝોર હોશીયાર યે મેરે સાથ કરદીએ ઝોર હુકમ કીયા બંદરમેં જાકર શાહબંદરકો ગીરજતાર કરકે ઇસ મુસલમાનકે હવાલે કરે. જીસ તરેહકે અઝાબસે ઇસકા જીયાહે ઉંઠે મારે, ઝોર ખબરદાર સીવા ઇસ અઝીઝકે કોઈ મહેલસરામેં દાખીલ ન હોવે ઝોર ઇસકે માલો ખજાનેકો અમાનત ઇસકે સીપુરદ કરે. જબ યે બખુશી રખત કરે રસીદ, ઝોર સારી નામા લેકર દીર આવે, ઝોર એક પોશાક બડે પુતકી સરકારસે મેરે તઈ દેકર મવારી કરવાકર વીલઅ કીયા.

જ્યાં મેં બંદરમેં પોહ્યા એક આદમીને જાકર શાહબંદરકો ખબર ડી. વોહ હમે-
રાન બેઠાયા કે મયેં જા પોહ્યા ગુસ્તાતો દીલમે બરહી રહાયા, દેખતેહી શાહબંદરકો
તલવાર ખીંચકર અયસી ગરદનમેં લગાધકે ઉસકા સર અલગ ખુદાસા ઉડ ગયા, ઝોર
વહાકે સુખાતે ખજાનચી, સુશરફ, દારોગોકા પકડવાકર સખ દફતર ખત ડીએ, ઝોર મયે
મહેલમેં દાખીલ હુવા, મલેકાસે સુલાકાતકી, આપસમેં ગલે લગકર રોએ, ઝોર શુકર ખુદાકા
કીયા, મયેને ઉસકે, ઉસને મેરે આંસુ પુછે, શીર બાહેર મસનદપર બયેઝકર અહેલકારોકો
ખલઅતે દેકર અપની અપની ખીદમતોંપર સખકો બહાલ કીયા, નૌકર ઝોર ગુલામોકો
સરફરાજીદી. વો લોગ જે દેવલસે મેરે સાથ આએયે, ઉન્હોંકો ધનામે ખખશીશ દેકર,
ઝોર ઉનકે જમાદાર રીસાલેદારકો જોડે પેહનાકર રખસત કીયા, ઝોર જવાહીર ખેશકીમત,
ઝોર નકદ બહોતસા પાદશાહકી નજરકી ખાતીર ઝોર થાન તુરખાદી ઝોર શાલખાદી ઝોર
ઝરદોઝી ઝોર જીનસ તોફે હરએકકે ઝોર મવાફીક હરએક ઉમરાવકે દરજે ઝોર સખ બરાં-
હમન ઝોર પુળરીકી ખાતીર તકસીમ કરનેકે લીએ, બદરજે અપને સાથ લેકર બઅદ એક
હકતેકે મયે ખુત કદમેં આયા, ઝોર કસ માતાકે આગે બતરીક બેઠકે રખ્યા, ઉસને એક
ઝોર ખીલઅત સરફરાજીકી મુજે બખશા, ઝોર ખીતાબ દીયા. શીર પાદશાહકી દરબારમેં
જાકર પેશકશ ગુઝરાની, ઝોર જે જે ગુલમે ફસાદ શાહબંદરને ઇબ્નદ કીયાયા ઉસકે મૌકુફ
કરનેકી ખાતીર અરજકી. ઇસ સખખ પાદશાહ, ઝોર અમીર સૌદાગર સખ મુજસે રાઝી
હુએ. બહોત નવાઝીશ મુજપર ફરમાઈ ઝોર ખીલઅત, ઝોર થોડા દેકર બનસખ જગીર
ધનાયત કી, ઝોર આખર હુરમત બખશી. જમ પાદશાહકે હુઝુરસે બાહેર આયા. શાગીરફ
પેશોકો, ઝોર અહેલકારોકો ઇતના કુછ દેકર રાઝી કીયા કે સખ મેરા કલમા પડને લગે.
મરજ મયે બહોત ખુશહાલ હો ગયા, ઝોર નીહાયત ચૈનો આરામસે ઉસ મુલકમેં મલેકાસે
અકદ બાંધકર રહને લગા, ઝોર ખુદાકી બંદગી કરને લગા, મેરે ધનસાફકે બાધસ રધયત
પરજા સખ ખુશીથી. મહીનમેં એકબાર ખુત ખાનેમેં ઝોર પાદશાહકે હુઝુરમેં આતા
જતા. પાદશાહ રોઝ—બરોઝ ઝીયાદા સરફરાજી ફરમાતા આખીર મુસાહેબતમેં મુજે
દાખીલ કીયા. મેરી બેસલાહ કોઈ કામ ન કરતાયા; નીહાયત બેફીકરીસે મેરી ઝીંદગી ગુઝ-
રને લગી, મગર ખુદાહી જાનતા હયે, અકસર અદેશા ઇન દોનોં બાથોંકા દીલમેં આતા
કે વો કહાં હોવેંગે, ઝોર ઇસતરફ હોવેંગે, બઅદ મુદત દો બરસકે એક કાફલા સૌદાગરોંકા
મુલક ઝેરબાદસે ઉસ બંદરમેં આયા. વોહ સખ કરદ બજામકા રખતેયે, ઉનહોંને યે ચાહા
કે દરીયાકી શાહસે અપને મુલકકો જાવેં વહાંકા કામદા યે થા કે જે કાફલા આતા ઉસકા
સરદાર સોગાત, ઝોર તોહફા હરએક મુલકકા મેરે પાસ લાતા ઝોર નજર ગુઝરાન કરતા.
ફસરે રોઝ મેં ઉનકે મકાનપર જતા, ઝોર એક હીસ્સા બતરીક મહસુલકે ઉસકે માલસે
લેતા ઝોર પરવાનગી કચકી દેતા. ઇસીતરેહ વોહ સૌદાગર ઝરબાદ કેબી મેરી મુલાકાતકો
આએ, ઝોર બેબહા તોહફા મેરે પેશકશ કીયા. ફસરે દીન મેં ઉનકે ખેમેમેં બયા, દેખા
તો દો આદમી ફટે પુરાને કપડે પેહને હુએ ગઠી પુકચા સરપર ઉઠાકર મેરે રૂબર બાતે
હયે. બઅદ દેખનેકે હીર ઉઠા લે જતે હયે, ઝોર બડી મહેનત, ઝોર ખીદમત કર રહે
હયે. મેને ખુબ પહેચાન કર જે દેખા તો મેરે ચેહી દોનોં બાથ હયે! ઉસ વકત જેરત,
ઝોર હમીયતને ન ચાહા કે ઉનકો ઇસતરેહ ખીદમતગારીમેં દેખું. જમ મેં અપને ઘરકો
ચલા; આદમીઓકે કહા કે ઉન દોનોં શખસોંકો લેતે આવ. જમ ઉનકો બેઆએ શીર મેને

ਲੀਜਾਸ, ਐਸ ਪੋਲਾਥ ਅਨਵਾਦੀ, ਐਸ ਅਪਨੇ ਪਾਸ ਰਖਿਆ. ਧਨ ਅਫ਼ਜ਼ਾਤੀਨੇ ਫ਼ੀਰ ਮੇਰੇ ਮਾਰ-
ਨੇਕਾ ਮਨਸੁਆ ਕਰਕੇ ਐਕ ਰੋਜ਼ ਆਖੀ ਰਾਤਮੇਂ ਸਥਾਨਕੋ ਗਾਫ਼ੀਲ ਪਾਕਰ ਘੋਰੀਤੀ ਤਰੇਫ਼ ਮੇਰੇ
ਸਦਪਰ ਆਨ ਪੋਛਯੇ. ਮੇਨੇ ਅਪਨੀ ਨਨਾਕੇ ਫ਼ਰਸੇ ਘੋਰੀਫ਼ਰੀਤੀ ਫ਼ਰਵਾਫ਼ੇਪਰ ਰਖਿਆ ਥਾ ਐਸ ਥੇ
ਕੁਥਾ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਮੇਰੀ ਘਰਪਾਫ਼ੀ ਨੀਯੇ ਜ਼ੋਤਾਥਾ ਯੁਫ਼ੀ ਓਠੇਨੇ ਮੀਯਾਨਸੇ ਤਲਵਾਰੇਂ ਘੀਘੀ, ਫ਼ੇ
ਪੋਛਯੇ ਕੁਥੇਨੇ ਘੋਰੀਤੀ ਓਠੇਪਰ ਫ਼ਮਲਾ ਡੀਯਾ, ਓਸਤੀ ਆਵਾਝਸੇ ਸਥ ਜਮ ਪਫ਼ੇ, ਮੇਂਘੀ ਧਮ-
ਰਾਫ਼ਰ ਘੋਰੀਤੀ ਆਫ਼ਮੀਯੋਨੇ ਓਨੇਕੀ ਪਛਾ, ਮਥਯੁਮ ਫ਼ੁਥਾ ਫ਼ੇ ਆਪਫ਼ੀ ਆਥੇ ਧਰੀਫ਼ ਫ਼ਯੇ. ਸਥ
ਫ਼ਯਨਤੀਯਾਂ ਫ਼ੇਨੇ ਫ਼ਯੇ ਫ਼ੇ ਆਵਯੁਫ਼ ਫ਼ਿਸ ਆਤੀਰਫ਼ਾਰੀਫ਼ੀ ਥੇ ਕਥਾ ਫ਼ਰਕਤ ਓਨਸੇ ਆਫ਼ਰਮੇਂ ਆਫ਼.

ਪਾਫ਼ਸਾਫ਼ ਸਲਾਮਤ ਤਥਾ ਤੋ ਮੇਂਘੀ ਫ਼ਰਾ. ਮਸਲ ਮਥਫ਼ਰ ਫ਼ਯੇ ਫ਼ੇ ਐਕ ਆਤਾ, ਫ਼ੋ ਆਤਾ,
ਤੀਸਰੀ ਆਤਾ, ਮਾਫ਼ਰਯਥਾ ਫ਼ੀਲਮੇਂ ਧਫ਼ੀ ਸਲਾਫ਼ ਫ਼ਫ਼ਰੀ ਫ਼ੇ ਅਥ ਧਨੇਕੀ ਫ਼ੇਫ਼ ਫ਼ਫ਼, ਫ਼ੇਫ਼ੀਨ ਅਮਰ
ਘੰਫ਼ੀਯਾਨੇਮੇਂ ਰਖਯੁਂ ਤੋ ਧਨੇਕੀ ਫ਼ੇਨ ਅਥਧਰੀਯਾਂ ਰਫ਼ੇਗਾ, ਲੁਥ ਪੀਯਾਸਸੇ ਮਰਨਯੇਯੇ, ਥਾ ਫ਼ੋਫ਼
ਐਸ ਸੋਯ ਫ਼ਯੇਯੇ. ਫ਼ਿਸ ਵਾਸਤੇ ਪੀਯੇਰੇਮੇਂ ਰਖਿਆ ਫ਼ਯੇ ਫ਼ੇ ਫ਼ਮੇਥਾ ਮੇਰੀ ਅਫ਼ਰੀਫ਼ੇ ਤਲੇ ਰਫ਼ੇ.
ਤੋ ਮੇਰੀ ਆਤੀਰ ਜਥਾ ਰਫ਼ੇ; ਯੁਥਾਫ਼ਾ ਆਯਾਸੇ ਯਥਾਫ਼ਰ ਕੁਝ ਐਸ ਮਫ਼ਰ ਕਰੇ, ਐਸ ਫ਼ਿਸ
ਕੁਥੇਫ਼ੀ ਆਧਰ, ਐਸ ਆਫ਼ੀ ਫ਼ਰਯੇਕਾ ਆਯੇਸ ਫ਼ਿਸਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਐਸ ਨਮਕਫ਼ਫ਼ਾਤੀ ਫ਼ਯੇ.
ਯੁਥਫ਼ਾਨਤਅਫ਼ਾਫ਼ ਆਫ਼ਮੀ ਯੇਵਫ਼ਾ ਅਰਤਰ, ਫ਼ਯੇਵਾਨੇ ਆਵਫ਼ਾਸੇ ਫ਼ਯੇ, ਮੇਰੀ ਥੇ ਸਰਯੁਫ਼ੀਸਤਥੀ ਨੇ
ਫ਼ੁਫ਼ਰਮੇਂ ਅਰਫ਼ੀ. ਅਥ ਪ੍ਰਵਾਫ਼ ਕਤਲ ਫ਼ੀਯੁਯੇ. ਥਾ ਜਨਯਥਾਫ਼ੀ ਫ਼ੀਯੁਯੇ. ਮੇਨੇ ਸੁਨਕਰ ਓਸ
ਜਵਾਨ ਆਫ਼ਮਾਨਪਰ ਆਫ਼ੀਰਨਫ਼ੀ, ਐਸ ਫ਼ਫ਼ਾ ਫ਼ੇ ਤੇਰੀ ਸੁਰਯਵਤਮੇਂ ਕੁਝ ਅਲਲ ਨਫ਼ੀ, ਐਸ
ਧਨਫ਼ੀ ਯੇਫ਼ਯਾਫ਼, ਐਸ ਫ਼ਰਾਮਯਾਫ਼ਮੀਯੇਂ ਫ਼ਰਯੀਤ ਕੁਥੁਰ ਨਫ਼ੀ, ਸਥ ਫ਼ਯੇ ਕੁਥੇਫ਼ੀ ਫ਼ੁਮਕੀ ਘਾਰਾ
ਧਰਸ ਆਫ਼ੋ ਤੋਫ਼ੀ ਤੇਫ਼ੀ ਤੇਫ਼ੀ, ਓਸਕੇ ਅਥਫ਼ ਮੇਨੇ ਫ਼ਫ਼ੀਕਤ ਓਨ ਘਾਰਾ ਫ਼ਾਫ਼ਫ਼ੀ ਫ਼ੇ ਓਸ
ਕੁਥੇਫ਼ੇ ਪਫ਼ੇਰੇਯੇ ਪੁਫ਼ੀ? ਪ੍ਰਵਾਯ ਆਫ਼ਾ ਫ਼ੇ ਪਾਫ਼ਸਾਫ਼ੀ ਸਫ਼ੋਧੀਸਤ ਸਾਫ਼ਫ਼ੀ ਓਮਰਫ਼ੇ, ਓਸੀ ਅਫ਼-
ਰਮੇਂ ਜਫ਼ਾ ਮੇਂ ਫ਼ਾਫ਼ੀਯਥਾ, ਅਥਫ਼ ਤੀਨ ਘਾਰ ਸਾਫ਼ਫ਼ੇ ਐਕ ਰੋਜ਼ ਆਫ਼ਯਾਯੇਪਰ ਮਨੁਫ਼ਕੇ ਵਾਸਤੇ
ਸੈਫ਼ ਤਮਾਰੀ ਫ਼ਰੀਯਾ ਵ ਸੇਫ਼ਰਾਫ਼ੇ ਜ ਯੇਫ਼ਾਥਾ, ਐਸ ਫ਼ਰਤਫ਼ ਫ਼ੇਪਤਾਥਾ. ਨਾਗਾਫ਼ ਐਕ ਤਰਫ਼
ਜਯਫ਼ਯੇ ਫ਼ੇ ਵਫ਼ਾ ਯਾਫ਼ ਰਾਫ਼ ਨ ਥੀ. ਫ਼ੋ ਆਫ਼ਮੀਫ਼ੀ ਤਸਵੀਰਸੀ ਅਫ਼ਰ ਆਫ਼ੀ ਫ਼ੇ ਅਫ਼ੇ ਜਫ਼ੇ
ਫ਼ਯੇ, ਫ਼ੁਰਧੀਨਸੇ ਫ਼ੇਥਾ ਤੋ ਅਯਥਾ ਤਰਫ਼ਕੇ ਧਨਸਾਨ ਫ਼ੀਯਾਫ਼ ਫ਼ੀਯੇ. ਘੋਯਫ਼ਾਰੀਫ਼ੀ ਓਨੇਕੇ ਯੁਫ਼ਾਨੇਕੇ
ਵਾਸਤੇ ਫ਼ੋਫ਼ਯਾ. ਜਥਾ ਵੋ ਆਯੇ ਤੋ ਮਥਯੁਮ ਫ਼ੁਥਾ ਫ਼ੇ ਐਕ ਅਵਰਤ, ਐਸ ਐਕ ਮਰਦ ਫ਼ਯੇ;
ਅਵਰਤਫ਼ੀ ਮਫ਼ੇਫ਼ਸਰਾਯੇਂ ਮਫ਼ੇਕਾਫ਼ੇ ਪਾਸ ਯੇਯ ਫ਼ੀਯਾ, ਐਸ ਮਰਦਫ਼ੀ ਫ਼ਯਫ਼ ਯੁਫ਼ਾਯਾ; ਫ਼ੇਥਾ ਤੋ
ਐਕ ਜਵਾਨ ਅਰਸ ਘੀਸ ਥਾ ਆਧੀਸਫ਼ਾ, ਫ਼ਾਫ਼ਾਫ਼ੀ ਮੁਝ ਆਗਾਫ਼ ਫ਼ਯੇ, ਫ਼ੇਫ਼ੀਨ ਫ਼ੁਧਰੀ ਅਰਧੀਯੇ
ਓਸਕੇ ਅਫ਼ੇਰੇਕਾ ਰੰਗ ਤਲੇ ਫ਼ਾਫ਼ਾ ਫ਼ਾਫ਼ਾ ਫ਼ੋ ਰਫ਼ਾ ਫ਼ੇ. ਸਰਕੇ ਆਫ਼, ਐਸ ਫ਼ਾਫ਼ੀਫ਼ੀ ਨਾਯੁਨ
ਯਫ਼ਕਰ ਅਨ ਮਾਨੁਸਤੀ ਸੁਰਤ ਅਨ ਰਫ਼ਾ ਫ਼ਯੇ, ਐਸ ਐਕ ਲਫ਼ਾ ਅਰਸ ਘਾਰਕਾ ਫ਼ਧਿਪਰ
ਐਸ ਫ਼ੋ ਅਸਤੀਨ ਕੁਫ਼ਤੀਫ਼ੀ ਅਰੀ ਫ਼ੁਧੀ ਫ਼ਯੇਕਲਫ਼ੀ ਤਰੇਫ਼ ਅਯੇਮੇਂ ਫ਼ਾਫ਼ੇ, ਅਯਥਾ ਸੁਰਤ ਐਸ
ਅਯਥਾ ਵਫ਼ਾ ਓਸਤੀ ਫ਼ੇਥੀ. ਮੇਨੇ ਨੀਫ਼ਾਯਨ ਫ਼ਯੇਰਾਨ ਫ਼ੋਫ਼ਰ ਪੁਫ਼ਾ ਅਥ ਅਯੀਫ਼, ਤੁ ਫ਼ੋਨ ਫ਼ਯੇ;
ਫ਼ੋਨਸੇ ਮੁਫ਼ਕਾ ਆਫ਼ੀਫ਼ਾ ਫ਼ਯੇ, ਐ ਥੇ ਕਥਾ ਤੇਰੀ ਫ਼ਾਫ਼ਤ ਫ਼ਯੇ? ਵੋ ਜਵਾਨ ਯੇਫ਼ਫ਼ੀਯਾਰ ਰੇਨੇ
ਫ਼ਯਾ, ਐਸ ਵੋ ਫ਼ਯੀਯਾਨੀ ਯੋਫ਼ਫ਼ਰ ਮੇਰੇ ਫ਼ਯਫ਼ ਅਧੀਨਪਰ ਰਖਯੀ, ਐਸ ਯੋਫ਼ਾ ਅਫ਼ਯੁ ਅਯਯੁ
ਪੁਫ਼ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਆਨੇਕੀ ਫ਼ੋ, ਮੁਫ਼ਤਯੇ ਫ਼ਾਸ ਐਸ ਅਨਾਸਤਧਥੀਯਾਂ ਆਤਾ ਅਫ਼ਾ ਆਤਾ ਫ਼ੇ, ਐਕ
ਅਫ਼ ਕੁਥਲ ਮੁਯੇਮੇਂ ਆਫ਼ੀ ਨਫ਼ੀ ਰਫ਼ੀ. ਮੇਨੇ ਵਫ਼ੀ ਨਾਨ, ਫ਼ਰਾਯ, ਕਥਾਯ ਅਯਵਾ ਫ਼ੀਯਾ; ਵੋ
ਆਨੇ ਲਗਾ, ਫ਼ਿਨੇਮੇਂ ਪ੍ਰਵਾਯਸਰਾ ਮਫ਼ੇਫ਼ਯੇ ਫ਼ਧ ਥਯੇਫ਼ੀਯਾਂ ਓਸਕੇ ਕਥੀਫ਼ੀ ਫ਼ੇ ਪਾਸਸੇ ਫ਼ੇ ਆਥਾ.
ਮੇਨੇ ਓਨ ਸਥਾਫ਼ੀ ਯੁਫ਼ਫ਼ਾਯਾ. ਫ਼ਰਯੇਕ ਫ਼ੀਸਯਕੇ ਜਵਾਫ਼ੀਰ ਫ਼ੇਯੇ ਫ਼ੇ ਐਕ ਐਕ ਫ਼ਾਨਾ ਓਨਕਾ ਅਧੀਰਯ

સલતનતકા કહા ચાહીએ ! એકસે એક બન મેલ ડાલમે ઝોર તોલમે ઝોર ઉનકી બેત પડનેસે સારા મકાન રોશન હો મયા ! જ્ય ઉસને દુકડા ખાયા, ઝોર જામ દારકા પીયા, ઝોર દમ લીયા હવાસ બજા હુએ તખ મેને પુછા કે ચે પથ્થર તુને કહાં કાય લગે ! જવાબ દીયા કે મેરા વતન વીલાયત આઝરબાયજન હયે, લડકપનમેં ધરબાર માંબાપસે જુદા હોકર બહોત સખતીયાં. ખેંચી ઝોર એક મુદત તલક ઝીંદા દર મોરયા, ઝોર કમ્બાર મલેકુલ મોતકે પંજેસે બચાહુ. મેને કહા અચ મરદે આદમી મુશસ્સીલ કહે તો મઅલુમ હેલ તખ વો અપના અહવાલ બયાન કરને લગા કે—

મેરા બાપકા સૈદાગર પેશાયા, હમેશા સફર હીંદુસ્તાન, રમેશામ, ચીના ખુદન ફરંગશ કરતા જ્ય મેં દસ બરસકા હુવા, તો બાપ હીંદુસ્તાન ચલા, મુને અપને સાથ લે બેનકે આહા હરચંદ વાલેદાને ખાલાને ઝોર કુપીને કહા કે અબી ચે લડકા હયે, લામક સફરકે નહી હુવા, વાલોદને ન માના ઝોર કહા કે મેં ખુદા હુવા હું. અમર ચે મેરે રખાર તરખીયત ન હોઆ તો ચે હસરત ઝોરમેં લે જાઉંગા; મરદ બચ્ચા હએ, અખ ન સીખેઆ તો કય સીખેઆ ? ચે કેહકર મુને ખવાહ મખવાહ સાથ લીયા; ઝોર રવાના હુવા ખેરા આશીયતસે રાં કટી—જ્ય હીંદુસ્તાનમેં પોંહયે, તો કુછ જનસ વહાં બેચી, ઝોર વહાંકી સૌગાત લેકર ઝેર બાદકે મુલકકો ગએ; ચેબી સફર બખુબી હુવા, વહાંબી ખરીદો ફરોખ કરકે જહાઝપર સવાર હુએ કે જલદી વતનકો પોંહયે; બાદ એક મહીનેકે એક રોજ આંધી ચલી તુફાન આયા, ઝોર મેહ મુસલાધાર બરસને લગા. સારા ઝમીનો આસમાન ખુંવાધાર હો મયા. ઝોર પટવાડ જહાઝકી ટુટ ગઈ, મોઅસ્લમ ના ખુદા સર પીટને લગે, દસ દીન તલક હવા ઝોર મોજ જીધર ચાહતીથી વહાં લે જાતીથી. બયારવેં રોજ એક પહાડસે ટકર ખાઠર જહાઝ પુરએ પુરએ હો મયા. નહી મઅલુમ હુવા કે બાપ ઝોર અસબાખ કહાં મયા. મએને અપને તઈ એક તખ્તેપર દેખા તીન દીન રાત વો ખેડા બેઠખતીયાર ચલા મયા, એથે દીન કીનારેપર જા લગા મુજમેં ફકત જાન બાઝીથી; ઉસપરસે ઉતરકર હઝાર મેહનતો મસકકત ઉઠાકર બારે ઝમીનપર પોંહઆ. દુરસે ખેત નજર આવે, ઝોર બહોતસે આદમી વહાં જમાયે, લેકીન સખ સીયાહશમ ઝોર નજે માદરઝાદ મુજસે કુછ ખોલે. લેકીન મેને ઉનકી ઝમાન સુતલક ન સમઝી—વો ખેત ચતોંકા થા, વો આદમી આગક અલાવા જલાકર ખુટોકે હોલે કરતેયે, ઝોર ખાતેયે ઝોર કઈ એક ધરબી વહાં નજર આવે, સાબદ ઉનકી ખુરાક મહીયે, ઝોર વહાં બસતેયે, મુજેબી ઈશારા કરને લગે કે તુબી ખા. મેનેબી એક મુઠી ઉખાડકર જુને. ઝોર ખાયા થોડાસા પાની પીકર સો રહા.

બઆદ થોડી દેરકે જ્ય જાગા તો ઉનમેંસે એક શખ્સ મેરે નઝદીક આયા ઝોર રાહ દીખાને લગા, મેને થોડેસે ચને ઝોર ઉખેડ લીયે ઝોર ઉસ રાહપર ચલા એક ક્ષેદસ્ત મેદાનયા, જોયા સેહરાએ કીમામતકા નમુના કહા ચાહીએ; વહી ચને ખાતા હુવા ચલા જતા થા. બઆદ ચાર દીનકે એક કીસ્સા નજર આવ્યા, જ્ય પાસ મયા તો એક કેદ દેખા બહોત ખુલંદ તમામ પથ્થરકા ઝોર હરએક અલંગ ઉસકી દો દો કેસકી, ઝોર દરવાઝા એક સંમકા તરાયા હુવા એક કુદલ બડાસા જડાયા, લેકીન વહાં ઈનસાનકા નશાન નજર ન પડા. વહાંસે આવે ચલા, એક ટીલા દેખા કે ઉસકી બાક મુરમેકે રંગ સીયાહ થી.

જળ ઉસ કાલેસે પાર હુવા તો એક શહેર નજર પડા બહોત બડા આસપાસ શહેર-
પનાહ એર જળ બળ ધુરજ, એક તરફ શહેરકે કીયા થા ઉસકા બડા પાટથા. જાતે જાતે
દરવાજેપર ગયા, ખીસીમીલાહ કહેકર કદમ અંદર રખ્યા. એક શખ્સકો દેખા પોશ્વકે અહલે
કરગ કીસી પેહને હુએ કુરસીપર બેઠા હએ. જુહી ઉસને મુઝે અજનબી મુસાફીર દેખા,
એર મેર મુંહસે ખીસહમીલાહ સુની, પુકારા કે આગે આવ. મેને જાકર સલામ કીયા, નેહા-
યત્ત મહેરબાનીસે સલામકર જવાબ દીયા. તુરત મેઝપર પાઉં રોટી; મસકા એર મુરમકા
કબાળ એર શરાબ રખકર કહા પેટ ભરકર ખાઓ. મેને ઘોડાસા ખાયા; એર પાંચા એર
એખપર હોકર સોયા. જળ રાત હો ગઈ તબ આંખ ખુલી હાથ મુંહ ધોયા. ફીર મુઝે
આના ખીલાયા એર કહા અય બેટક; અપના અહવાલ કહો? જો કંઈ મુજપર ગુઝરાથા
સો કેહ સુનાયા તબ બોલા કે યહાં તુ કયું આયા? મેને દીક હોકર કહા, શાયદ તુ દીવાના
હયે, મેને અચ્ચ મુદત બડી મહેનતકે છે મહીનેકે અળ ખસતીકી સુરત દેખી હયે, ખુદાને
પહાં તલક પોહચાયા, એર તુ કેહતા હયે કયું આયા! કેહને લગા અળ તો આરામ કર.
કલ જો કેહના હોગા સો કહુંગા.

જ્ય સુખદો હુધ તો ખોલા કે કોણીમે' કાવડ ચલની ઝોર તોખરા હય આહેર લે
આ. મેને દીલમે' કહા ખુદા જને રોટી ખીલાકર મુજસે કયા મેહનત કરવાએગા. લાચાર
વો સખ નીકાલકર ઉસકે દમરૂ લાયા તખ ઉસને ફરમાયા કે ઉસ કીલેપર જા ઝોર એક
ગઝકે મવાદીક ખડા ખાદ, વહાંસે જો કુછ નીકલે ઈસ ચલનીસે છાન જો ન છાન શકે ઉસે
તોખરમે' ભરકર મેરે પાસ લા. મયે વો સખ ચીજે લેકર વહાં ગયા ઝોર ઉતનાહી ખોદ-
કર છાન છુનકર તોખરમે' ડાલા. દેખો તો સખ જવાહીર રંગ મેરંગદે હયે ! ઉનકી
જોતસે આંખે ચુધીયાં ગઈ ઉસી તરફ તોખરેકો મુંહલગ લખા લખ ભરકર ઉસ અઝીકકે
પાસ લેકર ગયા. દેખકર ખોલા કે જો ઇસમે' ભરા હયે તુ લે ઝોર વહાંસે જા, કે ઇસ
શેહેરમે' તેરા રેહના ખુખ નહીં. જવાખ દીયા કે સાહેબને અપનાં જાનીઅમે' ખડા મેહેર-
આની કી કે ઇતિના કુછ કંકર પથ્થર દીયા લેકીન મેરે કીસ કામકા જખ લુખા હોઉંગા
તો ઇનકો ચખા સકુંગા, ન પેટ ભરેગા પસ અગર ઝોરભી દો તો મેરે કીસ કામ આવેગે !
વો મરદ હંસા ઝોર કેહને લગા કે મુજકો તુજપર અકમોસ આના હયે કે તુભી હમારે
માનીંદ મુઠકે અજમકા રેહનેવાલા હયે, ઇસલીએ મયે મના કરતા હું, નહીં તો તુ જાન,
અગર ખવાહન ખવાહ તેરા યે કરદ હય કે શહેરમે' જાઉં તો મેરી અંગુઠી લેતાજા, જખ
આઝારકે ચોકમે' જાવે તો એક શખ્સ સૂફીદ રેથ વહાં ખેઠા હોગા, ઝોર ઉસકી સુરત
શકલ મુજસે બહોત મીલતી હય, વો મેરા બડા ભાઈ હયે ઉસકો યે અંગુઠી દીજયો તો
વો તેરી ખબરગીરી કરેગા, ઝોર જો કુછ વો કહે ઉસી મવાદીક કામ કીજમે નહીં તો
સુફત મારા જાએગા, ઝોર મેરા હુકમ યહીં તલક હય, શહેરમે' મેરા દખલ નહીં.

मेने वो अंगुली उस लेली, ब्यार सलाज करके इधरत हुवा—शेहरमे गया तो अहोल जाता, शहर होमा हुवा और आजार साइ, औरत व मर्द लेलीनय आपसमे भरीदा इरोम करते, सय्य पुश लीयास हये. अये सैर करता हुवा नयन योकरे ब्यारोपर गोहया, वहाँ अयसा छजेहाम था के वाली इंडी ये तो आहमीबोके सरपर बली नयन भलकतडी ये बसिथी के राह चलना मुशकील था नयन कुछ नीट हथ मुछ मये धक्का धक्का करता हुवा आगे गया, आरे उस अग्रीजका होमा के ओके योडीपर गिराहये. ओर

એક જણવ કુરસી ઝરવીમાર સામન ધરી હયે; મેને જાકર સલામ કીયા ઓર વો મોહર દી. શુસ્સેકી નજરસે મેરી તરફ દેખા ઓર બોલા, કયું તું ધિર આયા ઓર અપને તર્ક બલામે કાલા ? મેરે બેવકુફ બાધને તુજે મના નહીં કીયા શા ! મેને કહા ઉન્હોને તો કહા લેકીન મેને નહી માના ઓર તમામ ક્યેકીયત અપની ધખિતેદાસે ધનિતેહાતક કેહ સુનાઈ. વો જાપ્સ હા ઓર મુજે સાથ લેકર અપને ધરકી તરફ ચલા. ઉસકો મકાન પાદ-શાહોકે મકાનસા દેખનેમે આયા ઓર બહોતસે નોકર ચાકર ઉસકે થે. જખ ખીલવતમે જાકર બેઠા તો બ મુલામીયત બોલા કે અય ફરજંદ થે કયા તુને નાદાની કી કે અપને પાંચસે મોરમે આયા, કોઈલી કમબખ્ત ઈસ તીલસમાતી શેહરમે આતા હય ? મેને કહા, અપના અહવાલ પેશતર કેહ ચુકાહું, અખતો કીસજત લે આઈ, લેકીન ચક્કત ફરમાકર મહાકે રસમે રાહસે આગાહ કીજ્યે તો મઅલુમ કરે કે ઈસ વાસ્તે તુમને ઓર તુમહારે બાધને મુજે મના કીયા.

તખ વો જવાંમરદ બોલા કે પાદશાહ ઓર તમામ રખિસ ઈસ શેહરકો રાંદે હુએ હયે. અજખ તરહકા ઉનકા દીન ઓર મજબબ હયે મહાં બુતખાનેમે એક બુત હય કે શેતાન ઉસકે પેટમેસે નામ ઓર જાત, ઓર દીન હરકીસીકા બગાન કરતા હય, પસ જો કોઈ ગરીબ મુસાફીર આતા હય પાદશાહકો ખબર હોતી હયે. ઉસે તો ઉસે દેવલમે લેખતા હય ઓર બુતકો સીજદા કરવાતા હય, અગર સીજદા કીયા તો બેહતર, નહી તો ખીચારેકો દરયામે હુમે દેતા હય અગર વો ચાહે કે દરયાસે નીકલકર બાગે તો આલત ઓર ખુસીએ ઉસકે લાંબે હો જાતે હયે અયસે કે ઝમીનમે લગ જાતે હંય; મારે બોજકે વો હરગીઝ ચલ નહી સકના ! અયસા કુછ તીલસ્તુમ ઈસ શેહરમે બનાયા હયે મુજકો તેરી જવાનીપર રહમ આતા હયે, મગર તેરી ખાતીર એક તદખીર કરતા હું કે બલા કોઈ દીન તો તુ જતા રહે, ઓર ઉસ અજાબસે બયે. મેને પુછા વો કયા સુરત તજવીઝ કી હયે ધરિયાદહો કેહને લગા, તુજેહ કેદ ખુદા કરદું ઓર વજીરકી લડકીસે તેરી શાદી કરવા હુંગા. મેને કહા વજીર અપની લડકી મુજ મુશ્લીસકો કયું કર દેગા ? મગર જખ ધનિકા દીબ કુચુલ કરું. સો યે મુજસે ન હો સકેગા. કેહને લગા ઈસ શેહરકી યે રસમ હયે કે જો કોઈ ઈસિ બુતકો સીજદા કરે અગર ફકીર હો ઓર પાદશાહકી બેટી માંગે તો ઉસકી ખુશીકી ખાતીર હવાલે કરે ઓર ઉસે રંજદા ન કરે ઓર મેરાબી પાદશાહકે નજદીક એતખાર હયે ઓર અઝીઝ રખતા હયે એા સખ અરકાન અકાબીર મહાસે મેરી કદર કરતે હંય ઓર દરમી-આન એક હફતેકે દો દીલ બુતખાનેમે ઝીયારતકો જાતે હંય, ઓર ધખાદત બજલાતે હયે, ચુનાચે કલ સખ જમઅ હોવેગે મેં તુજે લે જાઉંગા; યે કેહકર ખીલા ખીલાકર સુલાયા.

જખ મુજહો હુઈ તો મુજે સાથ લેકર બુતખાનેકી તરફ ચલા, મહાં જાકર જો દેખા તો આદમી આતે જાતે હયે, ઓર પરસ્તીશ કરતે હયે. પાદશાહ ઓર અમીર બુતકે સામને પંડીતોકે ખાસ સર નંચે કીએ અદબસે દોઝાતું ખેડે થે. ઓર ના બાલીગ લડકીયાં, ઓર લાકે બુખસુરત જાસે હુરો ખીલમાં ચારેં તરફ સર બાંધકર ખેડે થે. તખ વો અઝીઝ મુજસે હમ દલામ હુના કે અખ મયે જો કહું સો કર. મેને કુચુલ કીયા કે જો દરમાવો એ બનલઈ. બોલા કે કેહલે પાદશાહકે કાથ માંવકો એસા દે બાહ ઉસકે વજીરકા દામન

पक्ष में वे वयसाही किया। पादशाहने पुछा ये कौन हय और क्या कहता हय ? उस भरने कहा ये जवान मेरे रीस्तेमें हय पादशाहकी कहमयोसीकी आरजमें दुरसे आया हये उस तनकड़ापार के वजीर उसको अपनी गुलाबीमें सरयुलंद करे अमर हुकम युत कथांश और भरजी हुजुरकी होवे। पादशाहने कहा के हमारा मजहब और दीनो आधन कुयुल करेगा तो सुपारक हय। वही युतमानिका नकदारमाना पजने लग्य। मुझे जेक भीलअत भारी पेहनाछ और जेक रस्सी सीयाह मेरे भलेमें डालकर भीअते हुये युतके सीगासनके पास सेजकर सीजहा करवाकर भडा किया। युतसे आवाज नीकवी के अय प्वाजजअदे भुय हुवा के तु हमारी अदगीमें आया। अय हमारी रहमत और धनायतका उम्मेदवार रहे ये सुनकर सय पयकतने सीजहा किया, और जमीनपर बोहने लगे और पुधारे धन हये कयुं न हो, तुम अयशेही हाकर हो जय शाम कुछ, पादशाह और वजीर सवार होकर वजीरके महेलमें दाभील हुये और वजीरकी जेटीका अपने तारकी रीतरसम करके मेरे हवाले किया और जहोतसा दान देहेज दिया और जहोत भीन्नत करने लगे के अमुज्जय हुकम जेयुतके उसे तुम्हारी भीदमतमें दिया हये। जेक मकानमें हम दोनोको रफ्फा, उस नाजनीका मेने देया तो उसका कुसना जमाव मानीद परीके था। जे जे भुप्रीयां पहमनीकी सुनी जाती हय सो सय उसमें भोग्युद थी। य शरामत तमाम मेने सोहजत की और मज्जा छेया। सुपहोका गुसल करके पादशाहके मुन्दरेका गया। पादशाहने भीलअत दाभादी धनायत की और हुकम इरमाया के हमेशा दरबारमें हाजीर रहा करे। आभीरके अमद अदरोअके पादशाहकी मुसाजेतमें दाभील हुवा पादशाह मेरी सोहजतसे मेहायत भुथ होते और, अकसर भीलअत, और धनाम धनायन करते, अजरये हुनीयाके भावसे मैं मनी था, इसिवारते के मेरे कप्रीवेके पास छतना नकदा उनस, और जवाहीर था के इसकी कह नथी। हो सालतक जहोत अजेशा आरामसे गुजरी; हतिहाकन वजीर आदीका पेट रहा, जय सतवासा हुवा, और अंगना महीना गुजरकर दीन पुरे हुये। दछ जताने आठ तो मराहुवा लउका पेटमेसे नीकला। उसका जहेर वजीरआदीका मडा, बोली भरमछ ! मैं भारे गभके दीवाना हो गया, के ये आशत क्या मुजपर हुटी, उसके सीराने जेहा देता था।

जेकभारगी रैनिकी आवाज सारे महेलमें गुलंद हुछ, और यारों तरफसे जोरते आने लगी। जे आतीथी सो जेक छप्पा मेरे सरपर मारती थी और अपनी कुस और कुनका नंगा करके मेरे मुकाभील भडी रहती, और राना शुरअ करती ! हतिनी रंटीयां जमअ हुछ के मैं युतडोमे छुप गया, नजदीक था के जान जवे।

धतनमें कीसीने पीछेसे आकर गीरेजान मेरा भीअकर धसीटा देया तो वही भरदे अजगी हुये के इसने मेरी शाही करवादी थी सो कहेने लग्य अय अहमक, तु कीस बीजे राना हये ! नैने कहा मेरी पादशाहत गछ, आशम भानादारीका गया, और तु केहता हुये। कयुं गम करता हये ? वो अज्ज हंसकर जेला, अय तु अपनी मौतकी भातीर रे, मेने पेहलेही तुजे कहाथा के सायद इस शहेरमें तेरी अजल तुजके सेज्जाह हुये, वयसाही हुवा, अय सीवा भरनेके तेरी देहाछ नही। आभीर लोग मुजको पक्षकर युतमानमें सेगजे। देया तो पादशाह और अभीर अतीस दारके रजयत परज और

ਬੀਰਬਾਈਕਾ ਮਾਲੋ ਅਸਥਾਨ ਸਭ ਧਰਾ ਹਥੇ, ਜੋ ਘੋੜਾ ਉਸਕਾ ਉ ਘਾਤਾ ਹਥੇ ਸੋ ਬੇਤਾ ਹਥੇ, ਐਸੇ ਉਸਕੀ ਭੀਮਤਕਾ ਭੀਮਾ ਧਰੇਤਾ ਹਥੇ. ਅਰਥ ਸਭ ਅਸਥਾਨਕੇ ਭੀਮੇ ਹੁਐ. ਉਨ ਭੀਮੇਕਾ ਨਵਾਹੀਰ ਭਰੀਦਾ ਮਥਾ, ਐਸੇ ਐਕੇ ਸਾਂਝੇਥੇ ਘੰਦੇ ਭੀਮਾ, ਐਸੇ ਐਕੇ ਸਾਂਝੇਥੇ ਨਾਨ ਭਲਵਾ ਐਸੇ ਭੀਮਤਕੇ ਕਥਾਥ ਐਸੇ ਮੇਥੇ ਭੁਭਕਾਤਰ ਐਸੇ ਘੋੜਾਤਰੀ ਭਾਨੇਕੀ ਘੋੜੇ ਲੇਕਰ ਭਰੀ ਐਸੇ ਉਸ ਘੋੜੀਕੀ ਲਾਥਕੇ ਐਕੇ ਸਾਂਝੇਥੇ ਰਥਕਰ ਥੇ ਸਾਂਝੇ ਐਕੇ ਭੰਟਪਰ ਲਵਾ ਦਿਆ. ਐਸੇ ਭੁਭੇ ਸਵਾਰ ਭੀਮਾ, ਐਸੇ ਸਾਂਝੇ ਕਥਾ ਨਵਾਰੀਰਕਾ ਮੇਰੀ ਘਲਥੇ ਦਿਆ, ਐਸੇ ਸਾਰੇ ਭਰਾ-ਭਰਮਨ ਆਥੇ ਆਥੇ ਭਰਮਨ ਕਰਤੇ; ਐਸੇ ਸਾਂਝੇ ਘਲਥੇ ਥੇ; ਐਸੇ ਘੋੜੇ ਐਕੇ ਘਲਥੇ ਭੁਭਾਰਕਥਾਦੀ ਕੇਢਲੀ ਭੁਭੇ ਸਾਥ ਭੁਭ. ਭੀਮਤਕਾਥੇ ਉਸੀ ਫਰਵਾਥੇਥੇ ਕੇ ਮਥੇ ਪੇਢਲੇ ਰੋਝ ਆਥਾ ਥਾ. ਭੁਭੇਰਕੇ ਘਾਹੇਰ ਨੀਕਲਾ.

ਭਥ ਉਸੇ ਫਾਰੋਭਾਥੀ ਨਭਰ ਭੁਭਪਰ ਪਈ ਰੋਨੇਥਾ, ਐਸੇ ਭੋਲਾ ਕੇ ਭਥ ਕਥਾਥ; ਭਥ ਭੀਰਥਾ ਮੇਰੀ ਘਾਤ ਨ ਸੁਰੀ ਐਸੇ ਉਸੇ ਭੁਭੇਰੇਥੇ ਨਭਰ ਭੁਭੇਰੇ ਆਪਨੀ ਭਥ ਦੀ ਭਥੇਥੇ ਕੁਭ ਮੇਰੀ ਤਕਸੀਰ ਨਹੀਂ; ਮੈਨੇ ਭਥਾਥਾ ਕੀਥਾਥਾ. ਉਸਨੇ ਥੇ ਘਾਤ ਕਈ; ਲੇਭੀਨ ਮੈਨੇ ਭਥਾ ਭਥਾ ਭਥਾ ਹੋ ਰਹਾਥਾ. ਨ ਭਥਾਥ ਘਾਤੀ ਫੇਰੀਥੀ ਕੇ ਨਵਾਥਾਥ; ਨ ਭਥਾਥ ਘਲਥੇ ਕੇ ਭਥਾਥ ਕਥਾ ਹੋਤਾ ਹਥੇ—ਆਪੀਰ ਉਸੇ ਕੀਥੇਥੇ ਪਾਸ ਉਸਕਾ ਮੈਨੇ ਪੇਢਲੇ ਰੋਝ ਫਰਵਾਥਾ ਘੰਦੇ ਫੇਰਾ ਥਾ ਥਥਾਂ ਲੇਭਥੇ; ਐਸੇ ਘੋੜਾਥੇ ਆਥੀਥੇਥੇ ਮੀਥਕਰ ਕੁਭਕੇ ਭੋਲਾ, ਐਸੇ ਥਾਥੁਤ ਐਸੇ ਸਾਂਝੇ ਆਥੇਰ ਲੇਭਥੇ. ਐਕੇ ਪਈਤ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆਥਾ; ਐਸੇ ਸਭਭਥਾਨੇ ਲਥਾ ਕੇ ਆਥੀ ਭੇਢੀਨ ਭਥਾਥ ਪਾਤਾ ਹਥੇ, ਐਕੇਰੋਝ ਭਥਾਥਾ ਹਥੇ; ਫੇਰੀਥਾਥੀ ਥਥੀ ਭੁਭਾਥ ਹਥੇ; ਭਥ ਥੇਢੇ ਥੇਰੀ ਭਥਰਥ ਐਸੇ ਲਥਕਾ ਐਸੇ ਥਾਥੀਥ ਫੇਰੀਥੀ ਭੁਭਾਥ ਭਾਨੇਕਾ ਮੈਨੇਥ ਹਥੇ. ਭਥਕੇ ਲੇ, ਐਸੇ ਥਥਾਂ ਰੇਢੇ, ਭਥਥਲਕ ਭਥਾ ਥੁਤ ਭੁਭਪਰ ਭੁਭੇਰਥਾਨ ਹੋਥੇ. ਮੈਨੇ ਭੁਭੇਰੇਥੇ ਭਥਾਥ ਕੇ ਉਸੇ ਥੁਤਪਰ, ਐਸੇ ਥਥਾਂਕੇ ਰੇਢੇਨਵਾਥੇਥੇ ਐਸੇ ਉਸੇ ਰੀਤ ਰਥਥਪਰ ਲਥਨਤ ਕਢੁ. ਐਸੇ ਉਸੇ ਭਰਾਭਰਮਨਕੇ ਭਥੋਲ ਥਥਕੇ ਮਾਰਕਰ ਨੀਕਲਥ; ਭਥਨੇਥੇ ਥਥੀ ਭਰਥੇ ਭਥਾਥ ਆਪਨੀ ਭਥਾਥੇਥੇ ਭੁਭੇ ਮਥਾ ਕੀਥਾ ਕੇ ਭਥਰਥਾਥ ਫੇਰੀਥੀ ਫੇਰ ਮਥ ਮਾਰ ਭਥਰ ਕੁਭਥੀ ਭੋਲਾ ਥੋ ਭਥੀਥਕਰ ਭੁਭੇ ਨਵਾਥੇਥੇ ਭਥੇਰ ਭਥੇ ਥੇਰੀ ਭੀਮਤਕੇਥਾਥਾ ਸੋ ਭੁਭਾ; ਭਥ ਭੁਭਾਥੇ ਕਰਥਕਾ ਭਥੀਥਵਾਰ ਰੇਢੇ; ਭਥਾਥ ਭਥਾਥ ਭੁਭੇ ਥਥਾਂਥੇ ਭੁਭਾ ਨੀਕਲੇ.

ਆਪੀਰ ਸਭ ਭੁਭੇ ਥਨਥਾ ਭੋਲਕਰ ਉਸੇ ਭੀਮਤਕੇ ਘਾਹੇਰ ਨੀਕਲੇ, ਐਸੇ ਫਰਵਾਥਾ ਥੀਰ ਘੰਦੇ ਕਰ ਦਿਆ ਉਸੇ ਥਥਾ ਮੈਂ ਆਪਨੀ ਥਨਥਾਥ, ਐਸੇ ਭੇਕਸੀਥਰ ਭੇਢੀਥੀਥਾਰ ਰੋਥਾ, ਐਸੇ ਉਸੇ ਭਥਰਥਕੀ ਲਾਥਪਰ ਲਾਥੇ ਮਾਰਨੇ ਲਥਾ ਕੇ ਭਥ ਭੁਭਰ, ਭਥਰ ਭੁਭੇ ਭਥਨੇਥੀ ਭਥਰਥਾਥਾ ਥੋ ਭਾਥੀ ਭੀਮਤਕੇਥੀ, ਐਸੇ ਪੇਢਲੇ ਕਥੁੰ ਰੇਢੀਥੀ. ਮਾਰ ਭੁਭਰ ਭੁਭ ਹੋ ਰਹਾ; ਭਥੇਥੇ ਫੇਰ ਭਥਾਂ, ਐਸੇ ਭੁਭ ਭਥਰ ਭੁਭ, ਸਰਕਾ ਲੇਭ ਪਥਨੇ ਲਥਾ, ਐਸੇ ਭਥਥੁਕੇ ਮਾਰੇ ਭਥ ਥਨਥੇ ਨੀਕਲਨੇ ਲਥੀ; ਭਥਰ ਫੇਰਥਾ ਥਾ, ਥੋ ਭੁਭੇਥੀ ਭਥੀਥਾਂ, ਐਸੇ ਸਾਂਝੇ ਨਵਾਹੀਰਕੇ ਘੋੜਾਥੇਥੇ ਪਥੇ ਥੇ ! ਥਥ ਭਥ ਸਾਂਝੇ ਪੁਰਾਨੇ ਲੇਕਰ ਨੀਥੇ ਭਥਰ ਰਥਥੇ ਕੇ ਫੇਰੀਥੀ ਭੁਭਥੇ ਐਸੇ ਰਾਤਕੇ ਭਥਥਥਥੇ ਭਥਾਥ ਹੋ, ਥੀਰ ਭਾਨੀਕੀ ਥਲਾਥ ਕਰਨੇ ਲਥਾ, ਐਕੇ ਥਰਥ ਭਰਾ ਨਭਰ ਭਥਾਥ ਕੇ ਕੀਥੇਥੇ ਫੇਰਾਥੇਥੇ ਭਥਥਰਕਾ ਥਰਾਥਾ ਭੁਭਾ ਭਥੇਥੇ ਭੁਭੇਥੇ ਨਵਾਹੀਰਕੇ ਭਥੇ. ਭਥੇ ਕਥੀਨ ਉਸੇ ਭਾਨੀ, ਐਸੇ ਭਾਨੀਥੇ ਭੀਮਤਕੀ ਭੁਭੇ, ਆਪੀਰ ਭਥਾਥਾ ਥਥਾਥ ਭੁਭਾ, ਮੈਂ ਭਥਰਥਾਥ, ਐਸੇ ਭੁਭਾਥੀ ਨਵਾਥੇਥੇ ਫੇਰੀਥਾਥੀ ਥੋ ਭਥਥਾ ਕਰੀਥ ਹਥੇ ਕੇ ਫਰਵਾਥਾ ਕੀਥੇਥੇ ਭੁਭਾ, ਐਸੇ ਐਕੇ ਭੁਭੇਥੀ ਲਾਥੇ. ਉਸੇ ਸਾਥ ਐਕੇ ਭੀਰ ਭਰਥ ਭਥਾਥ, ਭਥ ਉਸੇਥੀ ਭੋਲਕਰ ਭਥੇ. ਥੇ ਫੇਰਥੇ ਭਥਾਥ ਕੇ ਉਸੇ ਭੁਭੇਥੀ ਮਾਰਕਰ

उसके आनेका सँदूक सज्जसज्ज लेहुं, सँदूकका पाया हाथमें लेकर उसके पास जाऊँ। वो मेझारा सर अनुपर धरे हथेरान पैदा बा—मैंने पीछेसे आकर उसके सरमें अमसा भरने के भोजका मुदा नीकल गया, और भरगया तमाम पुराक लेकर मैं आने लगा। मुहदत तक यही मेरा काम था, के जे जीहा मुरहेके साथ आता उसे मैं मार डालता, और आनेका असेणायन लेकर य दरागत आता। अमद कीतनी मुहदतके ओके भरतया ओके लउकी तापु—तके हभराह आछि, नेहायत कुयुल सुरतथी, मेरे दीखने न आहा के उसे मार, उसने मुझे देभा, और मारे उरके जेहोश्व हो गछ, उसकाभी सामान छिछर अपने पास लेआया—लेकीन अकेला न आता; जण लुप लगती आता उसके पास लेजता, और साथ मीलकर आता। जण उस अवतरने देभा के मुझे ये शप्स नहीँ सताता दीन जदीन दखत उसकी कम दुध, और रात होती यही मेरे भजनमें आने जने लगी—ओके रोज उसका अहवाल पुछा के तु हैन हये ? उसने जवाब दीया के मैं पादशाहके पास वकीलकी भेटीहुं, अपने यचाके भेटसे भेटी शादी हुधथी। शये उरसीके दीन उसे कुलनकी भीमारी हुध, अयसा दूरसे तउपने लगा के ओके आनकी आनमें भरगया, मुझे उसके तामुतके साथ लाकर यहाँ छोड गये शीर उसने मेरा अहवाल पुछा ? मैंनेभी तमामो कमाव पयान किया, और कहा मुहाने तुजे यहाँ मेरी आतीर भेज हये, वो मुसकुकर चुपकी हो रही—उसी तरेक कम दीनमें आपसमें महोपत जियादा हुध मैंने उसे अरकान मुसलमानीके सीपाकर कलमा पडया और इणु करके सोहपत की; वोभी हामेला हुध, ओके भेटा पैदा हुवा; करीब तीन परसके उसी सुरतसे गुजरे जण लउकेका हुद पडाया, ओके रोज भीषीसे कहा के यहाँ कमतक रहेगे और कीस तरेक यहाँसे नीकलेगे ? वो भोली मुदा नीकले, तो नीकले नहीँतो ओकरेक बुन्डी भरगजयेगे, मुझे उसके कहेनेसे, और अपने रहेनेसे कमाव रीककत आछ, राते राते सोगया, ओके शप्सके अवायमें देभा के कहेता हये परनालेकी राहसे नीकलना हये तो नीकल मैं मारे पुरीके ओके पडा, और उस अवतरके कहा के बोहकी सीपे, और भेषे ज पुरानी सँदूकमें हये सो जमये करके लेआवे तो उसको कुसाहा करे।

गरज मैं उस मोरीके मुहपर भेष रपकर पथरोंसे अयसा डोकताया के बक जता ओके परसकी मेहनतमें वो सुराप छतना पडा हुवा के आदमी नीकल सके अमद उसके मुरहोकी आसतीनीमेंसे अच्छे जवाबीर चुनकर जरे, और साथ लेकर उसी राहसे हम तीनों आहरे नीकले। मुदाका शुकर किया, और भेटेका कंधेपर भीलया। ओके महीना हुवा हम के सरे राह छोडकर मारे उरके जगल पहाडोंकी राह यवा आता हुं, जण लुप लगती हये तप पास आताहुं ताकत पात करनेकी मुजमें नहीँ हये ये मेरी हकीकत हये जे तुमने मुनी पादशाह सलामत मेंने उसके हावपर तरस पाया, और हम्माज करवाकर अच्छा बीमास पहेनवाया और नायज बनाया और मेरे घरमें भेजेकासे कर्क लउके पैदा हुये लेकीन छोटपनमें भरगये ओके भेटा पांच परसका होकर जन परहक तसलीम हुवा उसके गममें भेजेकानेभी वहात पाछ मुझे कमाव गम हुवा, वो मुलक गैर उसके काने कमा, दीख उदम हो गया, धराव अजमका किया—पादशाहसे अरज करके भीदजत साह—अंदरकी उस जवानको दीखवादी, उस अरसेमें पादशाहकी भरगया, इस वहादर कुतकी

और सभ भाव भजाना लेकर नमेशापुरमें आ रहा; इस वास्ते के भेरे आश्रमोंके आह-
वालसे कोध बाकी न होवे. म'ये प्वाज सगपरस्त भगदुर हुवा और इस गहनभीमें
हुगना महसुस आणतक पादशाह धरानकी सरदारमें भरताहुं.

धर्तिकाइन ये सौदागर अम्मा वहाँ आया इसके पतालेसे जहाँपनाइका कदमपोंस हुवा.
भेने पुछा के क्या ये तुम्हारा इरजंद नहीं? प्वाजने जवाब दिया, कीयलये आलम
ये मेरा भेटा नहीं. आपदाकी रक्षित हूये, लेकिन अम्मा भेरे भाजीक और वारस जो कुछ
कहीये सो ये हय! ये सुनकर भेने सौदागर अम्मासे पुछा के तु कीस ताजरा लटका
हूये और तेरे भायाप कहां रहते हूये? इस लउने जमीन जुमी और जनकी अमान मांगी,
और जोला के ये लौंडी सरदारके वजीरकी भेटी हूये, मेरा पाप हुजुरक अतायमे असमय इस
प्वाजके लाशोंको पडा और हुकुम थुं हुवा के, अगर एक सालतक किसी यात कुरसी नशीन न
होगी तो जनसे मारा जयेगा. भेने ये सुनकर ये बेस अनाया और अपन तर्फ नमेशापुरमें
पोहयाया. भुदाने प्वाजको म'ये कुता और लाशोंके हुजुरमे लाजोर दिया. आपन तमान
अहवाल सुनाया उम्मेदवार हुं के भेरे भुडे आपकी मुहलसी हो. ये अयान वजीरजहाँमें
सुनकर प्वाजने एक आहकी, और अंधितीवार गीर पडा. जय इसपर गुलाब छीटका
गया, तय हाशमे आया और जोला के हाय कमजुप्ती धर्तनी दुरसे ये रंज रोहनत
भीयकर म'ये इस आरजुसे आया था के इस सौदागर अम्माके अपना इरजंद कइगा
और अपने भावो—मताका इसके दीप्या नामा दीपहुंगा तो मेरा नाम रहेगा. और
सारा आलम म'से प्वाजजाह कहेंगा, सो मेरा आयाल पाम हुवा, धराने औरत होकर
मुज भरदेपीरका पराय दिया, म'ये रंजीके इरजमे पडा, अम्मा भेरी वोक्कवन हुन, धरमे
रहे न तीरथ गये, मुंड मुडा इकीहत लये. अस्कीरसा मुजे किसी भेकरी, और
नाला जरीपर रहम आया प्वाजको नजदीक गुलाया और कानमे मुजडा इसके वसलका
सुनाया के गमगीन मत हो धरिसे तेरी शादी करदेगे भुदा आहें तो तेरी अवलाह होगी
इस भुश अजरीक सुननेसे जरा इसके तसल्ली हुन, तय भेने कहा के वजीरजहाँको भले-
लमे लेजये, और वजीरको केदपानमेसे लेयाये और हम्माभमे नहीलाये और
भीलमत सरशजीकी पहनाये, और जलही भेरे पास लाये.

इस वकत वजीर आया, लमे इरशतक इसका धसतयाव इरमाया, और भुजुरज
जनकर जले लगाया, और नये सरसे कलमदान बीजरतका धनायत इरमाया, और प्वा-
जकोली जगीर मनसज दिया, और सायत नेक देपकर वजीरजहाँसे नीकाह पंडवाकर
मनसुज दिया. कुछ सालमे हो भेटे, और एक भेटी इसके धरमे पैदा हुन—युनाये अडा
भेटा भलेकुतपुनर हूये, और छोटा हमारी सरदारका मुयतार हूये. अय इरवेला भेने इस
लीये ये नखल तुम्हारे सामने अयानकी के कलकी रात हो रकीरकी सरमुजत के सुनीयी.
अम्मा तुम होनाली जो आकी रहे हो ये समजे के हम किसी मकानमे अडे हूये, मुजे
अपना भादीम, और इस धरको अपना तकिया जनो, भेवसवास अपनी अपनी सरका
अहवाल कहे, और अंदरेज भेरे पास रहे. जय रकीरने पादशाहकी तरफसे अहोत
आतीरदारी देपी तो केहने लगे के भेर, जय तुमने गदाओंसे उलहतकी तो हम होनाली
अपना भाजरा अयान करते हूये, सुनीये.

સૈર તીસરે દુરવેશકી.

તીસરા દુરવેશ લગેઠ બાંધકર બેઠા, ઓર અપની સૈરકા બયાન ઇસતરહ કરને લગા—

રૂબાઈ.

અહવાલ ઇસ ફકીરકા અય દોસ્તાં સુનો,
અમને જો મુજબર ખીતી હયે વો દારતાં સુનો;
જો કુછ કે શાહે ઇશકને મુજસે કીયા મુલુક,
તકસીલવાર કેહતાહું ઉસકા બયાં સુનો.

કે થે કમતરીન પાદશાહઝાદા, અજબકા હયે, મેરે વલીયુલ નયામત વહાકે પાદશાહ
થે, ઓર સીવા મેરે કોઇ ફરજંદ નહી રખતે થે. મેં જવાનીકે આલમમેં મુસાહેબોકે સાથ
અસ્પાઝ, અંજુશ, શતરંજ, તખતા, નરદ ખેલા કરતા, ઓર સવાર હોકર શેરો શીકારમેં
મશગુલ રહેતા. એક દીનકા થે માજરા હયે કે, સવારી તઇયાર કરવાકર, ઓર સખ ચાર
આશનાઓકે લેકર મેદાનકી તરફ નીકલા. બાજ, બેહરી જરરા બાશા સુરખાળ, તીતરોંપર
ઊડતા હુવા દુર નીકલ ગયા; અજબ તરહકા એક કતા બહારકા નઝર આયા કે જીધર
નીગાહ જાતીથી કોસોં તલક સખજા, ઓર કુલોંસે ઝમીન લાલ નઝર આતીથી. થે કેશીવત
દેખકર ઘોડોંકી બાગે ડાલ દીયા ઓર કદમ બકદમ સૈર કરતે હયે અથે જાતે થે, નાગાહ
ઉસ સહેરામેં દેખા કે એક કાલા હરન ઉસપર ઝરજતકી જીલ ઓર ધુંગર સોનેકે ઝરદોંઝી
પટ્ટેમે લટકે હુવે ગલેમેં પટે ખાતીર જમાયે ઉસ મેદાનમેં કે જહાં ઇનસાનકા દખલ નહી,
પરીંદા પર નહી ખારતા, વો ફીરતાથા. હમારે ઘોડોંકી આહટ પાકર ચોકા હુવા; સર
ઊઠકર દેખા, ઓર આહેસ્તા આહેસ્તા ચલા. મુજે ઉસકે દેખનેસે થે શોક હુવા કે રશીકોંસે
કહા, તુમ ચહીં ખડે રહો, મેં ઉસે જીતા પકડુંગા. ખખરદાર તુમ કદમ બાગે ન બડાઇયો,
ઓર મેરે પીછે ન આઇયો મેરા ઘોડા નેહાયત ચુરતો ચાલાક થા કે કઈ બાર હરનોકે
ઉપર દોડકર ઉનકી ચોટકી બુલાકર હાયોંસે પકડ પકડ લીએ થે, ઉસકે પીછે દોડાયા. વો
દેખકર છલાંગે બરને લગા, ઓર હવા હુવા, ઓર ઘોડાબી હવામે ખાતે કરતા થા, લેકીન
ઉસકી ગીરદકો ન પોહંચા વો ઘોડાબી પસીના પસીના હો ગયા, ઓર મેરાબી જીમ મારે
પીયાસકે ચટખને લગી, પર કુછ ખસ ન ચલા; શામ હોંતે લગી ઓર મેં કયા જાનું કહાંસે
કહાં નીકલ આયા. લાચાર હોકર ઉસે બુલવા દીયા, તરકશમેંસે તીર નીકાલકર ઓર કુર-
આનસે કયા ન સંભાલ કર ચીરદેમેં જોડકર સીસ બાંધી, ઓર અણહોકપર કેહકર મારા.
બારે પેહલાહી તીર ઉસકે પાંવમે લગા, તખ વો લંગડાતા હુવા પહાડકે દામનકી તરફ ચલા.
ફકીરબી ઘોડેપરસે ઉતર પડા, ઓર પીયાદા ઉસકે પીછે લગા. ઉસને કોહકા ઇરાદા કીયા
મેનેબી ઉસકો સાથ દીના; કઈ ઉતાર ચડાવકે બાદ, એક ગુમખઝ નઝર આયા, જમ પાસ
પોહંચા તો એક બાગ ઓર ચશમા દેખા. વો હરનતો નઝરેસે ગાયબ હો ગયાથા. મેંબી
બહોત થક ગયા, હાથ પાંવ દીને લગા. એક બારગી. આવજા રોનેકો ઉસ ગુમખઝકે અંદરસે
મેરે કાનમેં આઈ, જયસે કે કોઈ કેહતા હયે કે અય બચ્ચે, જસને તુજે તીર ખાસ, મેરી
આહકા તીર ઉસકે કબોંજમેં લગીયો, વો અપની જવાનીસે ફક્ત ન પાવે મેં થે સુનકર પહાં

ਮਧਾ. ਹੋਆ ਤੋ ਐਕ ਯੁਝਮ ਸੁਖੀਦ ਰੇਖ ਪੋਥਾਕ ਪੈਠਨੇ ਐਕ ਮਸਨਦਪਰ ਐਠਾ ਫਯੇ, ਐਰ ਫਰਨ ਉਸਕੇ ਆਯੇ ਬੇਟਾ ਫਯੇ ਉਸਦੀ ਟਾਂਗਸੇ ਧੇ ਟੀਰ ਘੀਅਤਾ ਫਯੇ, ਐਰ ਘਫ਼ ਹੋਆ ਫੇਟਾ ਫਯੇ. ਮੇਨੇ ਸਲਾਮ ਡੀਯਾ. ਐਰ ਫਾਥ ਯੇਡਕਰ ਕਛਾ ਕੇ ਫੁਝਰਤ ਸਲਾਮਤ, ਧੇ ਤਕਸੀਰ ਨਾਫ਼ਾਨੀਸਤਾ ਫ਼ਿਸਿ ਗੁਲਾਮਸੇ ਫੁਝ, ਮੇਂ ਧੇ ਨ ਜਨਨਤਾਥਾ, ਯੁਫ਼ਾਏ ਵਾਸਤੇ ਮਯਾਫ਼ ਕਰੇ. ਵੋ ਯੋਫ਼ਾ ਕੇ ਯੋਝਯਾਨਕੋ ਟੁਨੇ ਸੇਤਾਥਾ ਫਯੇ ਅਗਰ ਅਨਜਨ ਧੇ ਫਰਕਤ ਟੁਨਸੇ ਫੁਝ, ਅਸਲਾਫ਼ ਮਯਾਫ਼ ਕਰੇਗਾ.

ਮੇਂ ਪਾਸ ਜਕਰ ਯੋਫ਼ਾ, ਐਰ ਟੀਰ ਨੀਕਾਲਨੇ ਲਗਾ, ਯਹੋਤ ਫੇਰਕੇ ਯਾਫ਼ ਵੋ ਟੀਰ ਨੀਕਲਾ ਐਰ ਯੁਝਮਮੇਂ ਮਰਫ਼ਮ ਯਰਕਰ ਓਏ ਫੀਯਾ. ਫ਼ੀਰ ਫਾਥ ਧੋ ਧਾਕਰ ਉਸ ਪੀਰ ਮਰਫ਼ਨੇ ਕੁਝ ਖ਼ਾਨਾ ਜੋ ਉਸ ਵਕਤ ਮੈਂਗੁਫ਼ ਥਾ ਮੁਯੋ ਖ਼ੀਤਾਯਾ. ਮੇਨੇ ਘਾ ਪੀਕਰ ਐਕ ਯਾਰਪਾਫ਼ਪਿਰ ਫ਼ਾਂਘੀ ਤਾਨੀ, ਮਾਂਫ਼ਗੀਫ਼ਿ ਸਯਯ ਯੁਯ ਪੇਟ ਯਰਕਰ ਸੋਯਾ; ਉਸ ਨੀਫ਼ਮੇ ਆਵਾਝ ਆਫ਼ੋ ਝਰੀਕੀ ਕਾਨਮੇਂ ਆਫ਼ ਆਂਘੇ ਮਫ਼ਕਰ ਜੋ ਫੇਖ਼ਤਾਫ਼ੁਂ ਤੋ ਉਸ ਮਫ਼ਾਨਮੇਂ ਨ ਵੋ ਯੁਫ਼ਾ ਫਯੇ, ਨ ਕੋਫ਼ ਐਰ ਫਯੇ, ਅਫ਼ੇਲਾ ਮੇਂ ਪਤਾਂਗਪਰ ਬੇਟਾਫ਼ੁਂ, ਐਰ ਵੋ ਫਾਵਾਨ ਆਫ਼ੀ ਪਡਾ ਫਯੇ—ਯਾਰੋਂ ਤਰਫ਼ ਫਯੇਰਾਨ ਫੇਕਰ ਫੇਖ਼ਨੇ ਲਗਾ ਐਕ ਫੇਨਿਮੇ ਪਰਫ਼ਾ ਪਡਾ ਨਝਰ ਆਯਾ; ਵਫ਼ਾਂ ਜਕਰ ਉਯੇ ਓਫ਼ਾਥਾ ਫੇਖ਼ਾ ਤੋ ਐਕ ਤਾਮ ਘੀਛਾ ਫਯੇ, ਐਰ ਉਸਪਰ ਐਕ ਪਰੀਝਾਫ਼ ਐਰਤ ਯਰਸ ਯੋਫ਼ਾ ਐਕਦੀ ਮਾਫ਼ਤਾਯ ਫ਼ੀਸੀ ਸੁਰਤ, ਐਰ ਯੁਫ਼ਾਏ ਫੇਨੀਂ ਤਰਫ਼ ਫੁਟੀ ਫੁਝ ਫ਼ਾਂਸਤਾ ਯੋਫ਼ਰਾ ਫ਼ਰਾਂਗੀ ਫ਼ੀਯਾਸ ਪੈਠਨੇ ਫੁਝੇ, ਅਜਯ ਅਫ਼ਾਸੇ ਫੇਖ਼ਤੀ ਫਯੇ. ਐਰ ਵੋ ਯੁਝਮ ਅਪਨਾ ਸਰ ਉਸਕੇ ਪਾਂਵਪਰ ਧਰੇ ਯੋਝਪਤੀਯਾਰ ਰੋ ਰਫ਼ਾ ਫਯੇ, ਐਰ ਫੋਸ਼ੀ ਫਵਾਸ ਯੋ ਰਫ਼ਾ ਫਯੇ; ਮੇਂ ਉਸ ਪੀਰ ਮਰਫ਼ਾ ਧੇ ਅਫ਼ਵਾਯ ਉਸ ਨਾਝਨੀਨਫ਼ਾ ਫੁਸ਼ਨੋ ਜਮਾਲ ਫੇਖ਼ਕਰ ਸੁਰਜ ਮਯਾ, ਐਰ ਸੁਰਫ਼ੇਕੀ ਤਾਰਫ਼ ਯੋਜਨ ਫੇਕਰ ਗੀਰ ਮਯਾ. ਵੋ ਪੀਰ ਮਰਫ਼ ਮੇਰਾ ਮੇ ਫਾਲ ਫੇਖ਼ਕਰ ਫ਼ੀਸ਼ਾ ਗੁਲਾਮਕਾ ਲੇ ਆਯਾ, ਐਰ ਸੁਯਪਰ ਓਏਫ਼ਨੇ ਲਗਾ. ਜਯ ਮੇਂ ਫੋਸ਼ਮੇਂ ਆਯਾ ਤੋ ਓਫ਼ਕਰ ਉਸ ਮਯਯੁਕੇ ਸੁਫ਼ਾਘੀਲ ਜਕਰ ਸਲਾਮ ਡੀਯਾ. ਉਸਨੇ ਫਰਗੀਝ ਫਾਥ ਨ ਓਫ਼ਾਥਾ, ਐਰ ਨ ਫੋਟ ਫੀਲਾਥਾ? ਮੇਨੇ ਕਛਾ ਅਯ ਗੁਲਯਫ਼ਨ, ਫ਼ਿਤਨਾ ਝੁਰਰ ਕਰਨਾ, ਐਰ ਜਵਾਯ ਸਲਾਮਕਾ ਨ ਫੇਨਾ ਫ਼ੀਸ ਮਝਯਮੇਂ ਫੁਰਸਤ ਫਯੇ.

ਯੋਫ਼ਾ.

ਕਮ ਯੋਫ਼ਾਨਾ ਅਫ਼ਾ ਫਯੇ, ਫਰਯਾਂਫ਼ ਪਰ ਫ਼ਿਤਨਾ;

ਸੁਫ਼ਨਯੋ ਯਸ਼ਮੇ ਆਸ਼ਕ, ਤੋਘੀ ਟੁ ਮੁੰਫ਼ ਨ ਯੋਫ਼ੇ.

ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਯੁਫ਼ਾ ਕੇ ਯੁਸਨੇ ਟੁਯੋ ਯਨਾਥਾ ਫਯੇ, ਕੁਝਤੋ ਮੁੰਫ਼ਸੇ ਯੋਫ਼ਾ ਫ਼ਮੰਘੀ ਐਕ ਸਯਯ ਅਸੇ ਮਫ਼ਾਂ ਆਨੀਫ਼ਲੇ ਫਯੇ, ਮੇਫ਼ਮਾਨਫ਼ੀ ਖ਼ਾਤੀਰ ਝੁਰਰ ਫਯੇ! ਮੇਨੇ ਯਹੋਤਸੀ ਯਾਫ਼ੋਂ ਫ਼ੀ, ਪਰ ਵੋ ਯੁਤਫ਼ੀ ਤਰਫ਼ ਯੁਪਫ਼ੀ ਸੁਨਾਫ਼ੀ ਤਯ ਤੋ ਮੇਨੇਯਾ ਆਯੇ ਯਝਕਰ ਫਾਥ ਪਾਂਵਪਰ ਅਤਾਥਾ—ਜਯ ਪਾਂਵਕੋ ਓਫ਼ਾ ਤੋ ਸਯ ਮਯਯੁਮ ਫੁਵਾ ਕੇ ਪਥਯਰਸੇ ਫ਼ਿਸਲਾਫ਼ਕੋ ਤਰਾਝਾ ਫਯੇ, ਐਰ ਆਝਰਨੇ ਫ਼ਿਸਿ ਯੁਤਫ਼ੀ ਯਨਾਥਾ ਫਯੇ. ਤਯ ਉਸ ਪੀਰਮਰਫ਼ ਯੁਤਪਰਸਤਸੇ ਪੁਛਾ ਕੇ ਮੇਨੇ ਤੇਰੇ ਫਰਨਕੇ ਪਾਂਵਮੇਂ ਟੀਰ ਮਾਰਾ, ਐਰ ਟੁਨੇ ਫ਼ਿਸਕੇ ਫ਼ਿਸਕੇ ਨਾਵਕਸੇ ਮੇਰਾ ਫ਼ਲੋਯ ਓਫ਼ਕਰ ਆਰ ਪਾਰ ਫੀਯਾ, ਤੇਰੀ ਹੋਆ ਕੁਯੁਫ਼ ਫੁਝ, ਅਯ ਉਸਫ਼ੀ ਫ਼ੇਸ਼ੀਯਤ ਸੁਫ਼ਰਸੀਲ ਯਯਾਨ ਕਰ ਕੇ ਧੇ ਟੀਲਰਸੁਮ ਫ਼ਯੁਂ ਯਨਾਥਾ ਫਯੇ, ਐਰ ਯਸਤੀਫ਼ੀ ਓਫ਼ਕਰ ਜਾਂਗਤ ਪਡਾਫ਼ ਫ਼ਯੁਂ ਯਸਲਾ ਫਯੇ ਟੁਨਪਰ ਜੋ ਕੁਝ ਘੀਤਾ ਫਯੇ ਸੁਯਸੇ ਕਛੇ. ਜਯ ਉਸਕਾ ਯਹੋਤ ਪੀਛਾ ਫੀਯਾ, ਤਯ ਉਸਨੇ ਜਵਾਯ ਫੀਯਾ. ਕੇ ਫ਼ਿਸਿ ਯੁਤਨੇ ਸੁਯੋ ਖ਼ਰਾਯ ਡੀਯਾ, ਕਯਾ ਟੁਘੀ ਸੁਨਕਰ ਖ਼ਰਾਯ ਫੁਵਾ ਯਾਫ਼ਤਾ ਫਯੇ? ਮੇਨੇ ਕਛਾ ਲੋ ਅਯ ਯਹੋਤ ਯਾਫ਼ੋਂ ਨ ਯਨਾਯੋ, ਮਤਯਯਫ਼ੀ ਯਾਫ਼ ਕਛੇ, ਨਫ਼ੀ ਤੋ ਮਾਰ ਡਾਕੁੰਗਾ. ਸੁਯੋ ਨੇਫ਼ਾਯਤ ਫਰਪਯੋ ਫੇਖ਼ਕਰ ਯੋਫ਼ਾ ਅਯ ਜਵਾਨ, ਫਕਤਆਫ਼ਾ ਫਰਯੋਕੇ ਫ਼ਿਸਲਾਨਕੋ ਫ਼ਿਸਕੀ ਆਯਸੇ ਮਫ਼ਫ਼ੁਝ ਰਯੋ ਫੇਖ਼ ਤੋ ਫ਼ਿਸਿ

छकने क्या क्या आइने भरपा की हथे, छिड़छोड़ करे औरत आवंके साथ लती होती हथे, और अपनी जंत जाती हथे. इहारा, मजतुका हीस्ता सभके मजबुम हथे, तु असके सुननेसे क्या कह पावेगा, मेने नवाय दीया अस अय अपनी होस्ती तहेंकर रफ्तो. छसि वक्त हुने तुम अपना दुश्मन सभजे अगर जन अजीअ हथे तो साइ साइ कहे. लायार होकर आंसु भरवाया, और केहने लगा मुज जाना पायकी ये हकीकत हथ के अटका नाम नेमान सभिया हथ, मे अका सौदागर था. छस सीनमे तीनरतके सयम हथतअ-लीमकी सैर की, और सय पादशाहोंकी भीदमतमे रसाइ दुध—येकवार ये प्याल छमे अया के तभाम मुलक तो शीरा बेकीन नजीरये हरंगे तरश न गया, और वहांके पादशाह और रफित सीपाकीका न होपा और राहो रसम वहांकी कुछ रयाइत न दुध. येक वक्त वहांकी जना आदीये और रशीकासे सलाह लेकर धरादा पकका दीया, और जे कुछ तोहदा सवगात वहांके लायक था लीया, शीर येक कइवा सौदागरोंका नयाकर जहाजपर सवार होकर रवाना हुवा हुवा जे मवाशीक पार्श तो कछ महीनेमे उस शहरमे ज दायीव हुवा, शहरमे डेरा लगाया अजय शहर होपा के कछ शहर किसकी जुमीका न पौद अताया हरयेक आजार हथेमे पुषता सडके अनी दुध, छीउकाय दीया हुवा, सदाइ अयसी के कहीं येक सीनका नजर न आना, और भकान रंग भेरंगे और रातके रस्तोंपर कदम अकदम शैशनी और शहरके आहेंर आग ये के छनमे अजयय शुलभुटे और मेरे नजर आये के शायद अहेशतके और कहीं न होगे. जे वहांकी तअरीश कइ सो जेज हथे. गरज सौदागरोंके आनेका था था हुवा. तो येक प्याजसरा मेरे र सवार होकर, और कछ भीदमतगार साथ लेकर कइलेमे आ । और जेरीयोसे पुछ के तुम्हारा सरदार केनसा हथ ? सभोने मेरे तरश हथारा दीया. वो भहेली मेरे भकानमे आया—मे तारीम अज लाया, आइम सत्तम असेकुम दुध किसका मसनदपर बीदाकर तकीया पीहसे लगाया. अअद उसके मेने पुछा के साइयके तारीश लेनेका क्या आइसि हथे इरमाछये ? नवाय दीया के शाहजादीने सुना हथे के सौदागर आये हथे और अहोत छनस लाये हथे छसितीथे मुजको हुकम दीया के नजर छसको हथुरमे लेआयो, पर तुम जे कुछ असायाम लायक पादशाहोंकी सरदारके हो साथ लेकर यको, और सआदत आसताना गोसीकी हासीव करो. मेने नवाय दीया के आज तो मादगीके आइस कासीर दु. कल जतो मात्रसे हाजीर दु, जे कुछ छस अजीअके पास भोजुद हथे सो नजर गुजरानुंगा जे पसंद आवे माल सरदारका हथे. ये वायदा करके हतर पान देकर इअस्त कीया, और सय सौदागरोंका अपने खुलाकर जे जे तोहदा उसके पास था सो ले लीया और जे मेरे घरमे था वोली लीया और आहोके वक्त हरवाजेपर पादशाही भहेवके हाजीर हुवा. अयरदारोने मेरी अयर हुजुमे अरज की. हुकम हुवा के हुजुरमे लागो—वही प्याजसरा नीकला और मेरा हाथ हाथमे लेकर होस्तीकी राइसे आते करता हुवा ले मला. पेहले येक भकान आलीशानमे ले गया. अय अजीअ, तु आवर न करेगा, वो आइम नजर आया के गोया पर कइकर परीयोका छोड दीया हथे, उस तरश होपता था नजर गड जातीथी. पांव अभीनसे उभडे जते ये अजार अपने तहें सबाजता हुवा इअर पौद आ लुंकी पादशाह जादीपर नजर पड़ी तो मशकी नवजत दुध, और हाथ पांवमे राशा हो गया, अहद सुरत सलाम कीया. होनों तरश इस्तवस्त और इस्तवय सर असके नाअमीनाने परी मेहरा इस्तवस्ता अदीथी. से

જે કુછ કીસમ જગાહીર ઓર પારખા પોશાહી ઓર તોહફા અપને સાથ લે ગયાસા પેશ કીયા. જળ કુછ કીસતીયા હુઝુરમેં ચુની મઠ, અઝમસકે સમ જનસ લાયક પસંદકે થી, ખુશ હોકર ખાનસામાનકે હવાલેકી ઓર ફરમાયા કે કીમત ઇસકી બ મુજબ ફરફકે કલ દીખવેં. 'મી. મેં' તસલીમાત બજા લાયા ઓર દીલમેં ખુશ હુવા કે ઇસ બહાનસે કલબી આના હોગા.

જળ રખસત હોકર બાહર આયા તો સૌદાઈકી તરફ કહેતા કુછતો ઓર મુંહસે કુચ નીકલતા થા. ઇસી તરફ સરાહમેં આયા, લેકીન હવાસ બજા નયે સમ આશના દોસ્ત પુછને લગે કે તુમહારી ક્યા હાલત હયે ? મેને કહા, ઇતની. આમદોરફતસે અરમી દીમાગમેં ચડ ગઈ હય; ગરજ વો રાત તરપતે કઠી. ફજરકો શીર બાકર હાજર હુવા, ઓર ઉસી ખવાજસરાકે સાથ મહેલમેં પોહંચા વહી આલમ જે કલ દેખા થા, તજર આયા. પાદશાહઝદીને મુજે દેખા ઓર હરએકકો અપને અપને કામપર રખસત કીમા, જળ કોઈ ન રહા તમ ખીલવતમેં ગઈ, ઓર મુજે તલમ કીયા. જળ મેં વહાં ગયા, તમ બેઠનેકા હુકમ કીયા. મેં આદામ બગલાકર બેઠા. ઉસને ફરમાયા કે યહાં જે તુ આયા, ઓર યે અસખામ લાયા, ઉસમેં નશા કીતના મંજુર હંચ ! મેને અરજ કી કે આપકે કદમ દેખનેકી બડી ખવાહીશથી સો ખુદાને મયસ્સર કી, અમ મેને સમ કુછ પાયા, ઓર દોનોં જહાનકી સઆદત હાસીલ હુઈ, ઓર કીમત જે કુછ ફેહરીસ્તમેં હમેં નીરફકી ખરીદ હયે ઓર નીસફ નશા હયે. ફરમાયા જે કીમત તુને ફેહરીસ્તમેં લીખી હયે સો ઇનાયત હોગી બલકે ઓરબી ઇનામ દીયા બયેમા. બજરતે કે એક કામ તુજસે હોસકે તો હુકમ કરે. મેને કહા કે ગુલામકા જનોમાલ અગર સરકારકે કામ આવે તો મેં અપની કીસમતકી ખુશી સમજુ, ઓર આગેસે કર, યે સુનકર કલમદાન યાદ ફરમાયા એક રૂકકા લીખા ઓર મેલ્તેયેકે ફરમીયાનમેં રખકર એક રૂમાલ રેશમકા ઉપર લખેટકર મેરે હવાલે કીયા. ઓર એક અંગુઠી નશાની કે વાસ્તે ઉંગલીસે ઉતાર દી ઓર કહા કે ઇસ તરફકો એક બડા ખામ હયે દીલકુશા ઉસકા નામ હયે, વહાં તુ જાકર એક રખસકે ખુશરવ નામ દારોગા હયે, ઉસકે હાથમેં યે અંગુશતરી દીખ્યો ઓર હમારે તરફસે સલામ કહીયો, ઓર ઇસ રૂકકા જવાબ માગીયો, લેકીન જલ્દ આપયો; અગર ખાના વહાં આપયો તો પાની યહાં પીજ્યો, ઇસકા ઇનામ તુજે અયસા હુંગી કે તુ દેખેગા.

મેં રખસત હુવા ઓર પુછતા પુછતા ચલા: કરીય દો કોસકે જળ ગયા વો બાગ તજર પડા, જળ પાસ પોહંચા તો એક અઝીજ મુજકો પકડકે દરવાઝેમેં બાગમેં ભેગયા. દેખા તો એક જવાન શેરકીસી સુરત સોનેકી કુરસીપર ઝરહે દાઉદી પેહને, આર આઈના બાધે ફોલાદી ખુદ સરપર ધરે નેહાયત શાનોશીફતસે બેઠા હયે, ઓર પાંચસો જવાન તઈયાર લાલ તલવાર હાથમેં લીયે ઓર તરકશ કમાન બાધે મુસતવદ ખડે હંચે. મેને સલામ કીયા તો મુજે નઝદીક ખુલાયા, મેને વો અંગુઠી દી ઓર ખુશામદકી રાહસે મીઠી મીઠી ખાતે કરને લગા ઓર વો રૂમાલ દીખાયા, ઓર રૂકકેબી લાનેકા અહવાલ કહા. ઉસને સુનવેહો ઉંગલી ઘંતોસે કાઢી ઓર સર ધુનકર બોલા, શાયદ તેરી મૌત તુજકો લેઆઈ હયે, બેર બાગકે અંદર જા સરકે દરખતમેં એક પીંજરા આંબની લટકા હય, ઉસમેં એક

જવાન હોય, ઉત્તરો એ ખત દેકર જવાળ જલ્દ લેકર શીર આ, મેં સીતાળ બાગમેં
 ઘુસ ગયા બાગ ક્યાથી ગોયા ! જીતેજી બેઠીસતમેં ગયા ! હરએક અમન રંમબેરંમકા કુલ
 રહાયા. ઓર ફળારે છુટ રહે યે. જાનવર ચહ ચહ માર રહે યે, મેં સીધા ચલા ગયા,
 ઓર ઉસ દરખતમેં કહસ દેખા ઉસમેં એક જવાન હસીન નજર આયા. મેંને અદબસે સર
 જુકાયા, ઓર સલામ કીયા ઓર ખત પીંજરમેં જાલીકી રાહસે દીયા. વો અઝીઝ રહેકો
 ખોલકર પડને લગા ઓર મુજસે મુશતાકવાર અહવાલ મલેકાકા પુછને લગા અબી બાતે
 તમામ ન હુધ થી, કે એક ફોજ જંગીયોકી નમુદ હુધ ઓર ચારોં તરફસે મુજપર આ
 દુટી ઓર ખેતહાયા બરછી તલવાર મારને લગે. એક આદમીકી ખીસાત ક્યા એક દમમેં
 મુજકો ઝખમી કર દીયા ! મુજે કુછ અપની સુધપુધ ન રહી. શીર જો હોશ આયા તો
 અપને તાંઈ ચારપાઈ પર પાયા કે દો પીયાદે ઉઠાકર લીધે જાતે હયે ઓર આપસમેં
 કેહતે હયે કે ઇસ આદમીકી લાશકો મેદાનમેં ફેંકેદો કુતે કબે ખાયેગે. દુસરા ખોલા અબર
 પાદશાહ તલકીક કરે ઓર યે અબર પોંહયે તો જીતા ગડવાવે ઓર બાલખચ્ચોકો કોલુમે
 પીસનાઈ ક્યા હમે અપની જાન બારી પડી હયે જો અયસી નામાકુલ હરકત કરે. મેંને યે
 મુશતગો સુનકર દોનો માજુજ માજુજસે કહા કે વારતે ખુદાકે મુજપર રહમ કરો. અબી
 મુજમેં એક રમક જાન બાકી હયે જાજ મરજકિંગા તખ જો તુમહારા જી ચાહેસો કીજ્યો
 મુરદા બદસ્તે ઝીંદા લેકીન યે તો કહોકે મુજપર યે ક્યા હકીકત ખીતી મુજે કયું મારા
 ઓર તુમ કોન હો ? બલા ઇતના કહે સુનાઓ તખ ઉન્હોને રહમ ખાકર કહા વો જવાન
 જો કહસમેં બંદ હય સો મહાકે પાદશાહકા ભતીજા હય. ઓર પેહલે ઉતકા બાપ તખ્ત-
 નશીન થા. રેહલતકે વક્ત યે વસીઅત અપને ભાઈકો કી કે અબી મેરા બેટા જો વારીસ
 ઇસ સલતનતકા હય લડકા ઓર બેશઉર હયે. કારબાર પાદશાહતકા ખેરખવાહી ઓર
 હોશાવારીસે તુમ કીયા કીજ્યો જાજ યે બાલીગ હો તખ અપની બેટીસે શાદી ઇસકી કર
 દીજ્યો ઓર મુખતાર તમામ મુલક ઓર ખજાનેકા કીજ્યો યે કેહકર ઉન્હોને વફાત પાઘ
 ઓર સલતનતકી નવખત છોટે ભાષ પર આધ. ઉસને વસીયતપર અમલ ન કીયા બલકે
 દીવાના ઓર સોદાઈ મશહુર કરકે પીંજરમેં ડાલ દીયા ઓર ચોટી પેહરા ચારોં તરફ
 બાગકે રખી હયે કે પરીદા પર નહીં માર સકતા કંઈ મરતમેં જહેર હલાહલ દીયા હયે
 લેકીન ઝીંદગી ઝખરદસ્ત હય અસર નહી કીયા અજ વો શાહઝાદી ઓર યે શાહઝાદા
 આશક ઓર મઅશુક બન રહે હયે, વો ધરમેં બેકરાર; ઓર યે કશમેં તડપતા હયે;
 જાજ તોરે હાથસે શોકકા નામા ઉસને બેજા. યે ખખર હરકશીને પાદશાહકો પોહંચાઈ.
 હખશીયોંકી શૈજ બેજા, ઓર તેરા યે હાલ કીયા, ઓર ઉસ જવાન ફેદીકે કતલકી વજીરસે
 તદખીર પુછી ? ઉસ નખકહરામને મલેકાકો રાજી કીયા હયે કે ઉસ બેજુનાહકો પાદશાહકે
 કુતુર અપને હાથસે શાહઝાદી માર ડાલે ? મેંને કહા ચક્ષો મરતે મરતે યેબી તમાસા દેખલે
 આખીર રાજી હોકર વો દોનો ઓર મેં જો ઝખમી મુપકે એક ગોશમેં જાકર ખડે હુએ,
 દેખા તો તખ્ત પર પાદશાહ બેઠા હયે ઓર મલેકાકે હાથમેં નંખી તલવાર હયે. ઓર
 શાહઝાદેકો પીંજરસે બાહેર નીકાલકર ખડા કીયા. મલેકા જલાદ બનકર યમશીર બરાહના
 લીએ હુએ અપને આશકકો કતલ કરનેકો આઈ, જાજ નઝદીક પોહંચી, તલવાર ફેંક દી,
 ઓર અલેમેં ચીખઝ ગઈ; તખ વો આશક ખોલા કે અમસે મરતેપર મેં રાજી હું મહાબી
 તેરી આરઝુ હયે, ઓર વહાબી તેરી તખત્તા રહેગી. મલેકા બોલી કે મેં ઇસ બહાનેસે તોર

દેખનેકો આપ્યા. પાદશાહ એ હરકત દેખકર સખત બરહમ હુવા, ઝોર વજીરકો દાંડા કે તુ મુજે એ તમાસા દીખલાનેકો લાયા થા ! મહેલી મલેકકો જુદા કરકે મહેલમે' ભેગએ. વજીરને ખદા હોકર તલવાર ઉઠાઈ, ઝોર પાદશાહઝાદેકે ઉપર દાંડા કે એકઠી વારમે' કામ ઉસ બેચારેકા તમામ કરે. ચાહા કે તેમા ચલાવે, જૈયસે એક તીર નામહાની ઉસકી પેશાનીપર લગા. આરપાર હો ગયા, ઝોર વો ગીર પડા ! પાદશાહ એ વારેદાત દેખકર મહેલમે' ધુસ ગયા, જવાનકો શીર પીંજરમે' બંદ કરકર બાગમે' ભે ગએ. મેંબી વહાંસે નીકલા, રાહમે'સે એક આદમી મુજે યુલાકર હુજુર ભેગયા. મુજે ધાયલ દેખકર એક જરરા-હકો બુલાયા. ઝોર નેહાયત તાકીદસે શરમાયા કે ઇસ જવાનકો જલ્દ ચંગા કરકર બુસલ શકાકાદે, યહી તેરી મેહનત હયે; ઉસકે અગ્ગા કરનેમે' જીતની કાશીશ કરેમા વયસાકી ધનામ, ઝોર સરશરાકી પાએગા.

ગરજ વો જરરાહ બમુજબ ધરશાદ મલેકકે મેહેનત કરકે એક ચીલ્લેમે' ન્હીલા હુલાકર મુજે હુજુરમે' ભે ગયા. મલેકને પુછા, અખતો કુછ કસર બાકી નહી રહી ? મેંને કહા કે આપકી તવજ્જસે અખ તનદુરસ્ત હું. તખ મલેકને એક ખીલઅત, ઝોર બહોતસે રૂપીએ જો ફરમાએ થે, બલકે ઉસસે દોચંદ અતા કીએ ઝોર રૂખસ્ત કીય. મેંને વહાંસે સખ રશીક ઝોર નોકર ચાકરોકો લેકર કુચ કીયા.

જખ ઇસ બુકામપર પોહંચા, તખ સખકો કહા તુમ અપને વતનકો જાએ, ઝોર મેંને ઇસ પહાડપર થે મકાન, ઝોર ઉસકી સુરત બનવાકર અપના રહેના મુકરર કીયા ઝોર નોકરો ઝોર શુલામોકો મવાશીક હરએકકી કદરકે રૂપીએ દેકર આઝાદ કીયા, ઝોર એ કેહદીયા કે જખતલક મેં જીતા રહું, મેરે ખાને પીનેકી ખખરગીરી તુમ્હે' ઝરર ભેતે હયે; આજે મુખતારહો-અખ વહી અપની નમકહલાલીસે મેરે ખાનેકી ખખર ભેતે હયે' ઝોર મેં બખાતીરજમા ઇસ બુતકી પરસ્તીશ કરતાહું. જખતલક જીતાહું, મેરા યહી કામ હયે, એ મેરી સરગુજસ્ત હરે જો તુને સુની.

યા કુકરા મેંને જખ એ કીસ્સા સુનતેહી કહની ગલેમે' ડાલી, ઝોર ઇશ્તીયાકમે' મુલ્કે ફરંગકે દેખનેકો રવાના હુવા. કીતને એક અરસેમે જંગલ પહાડોકી સેર કરતા હુવા મજનુ' ઝોર શરહાહકી સુરત બનગયા; આખીર મેરે શાકને ઉસ શહેર તલક પોહંચાયા હરગલી કુચેમે' દીવાનાસા શીરને લગા. અકસર મલેકકે મહેલકે આસપાલ રહા કરતા; લેકીન કોઈ ખાત અમસી ન બની જો વહાંતલક રસાઈ હો. અજબ હયેરાની થી કે જીસવાસ્તે એ મેહનતકશી કરકે ગયા, વો મતલબ હાથ ન આયા. એક દીન બાઝારમે' ખડા થા કે એક બારગી આદમી ભાગને લગે ઝોર દુકાનદાર દુકાને બંદકરકે ચલે ગએ. યા વો રવનક થી યા સુનસાન હો ગયા એક તરફસે એક જવાન રસ્તમકાસા કલ્લા શીરકાસા જખડા, શુંજતા હુવા તલવાર દો દોસ્તી જાડના ઝરેહઅખતર ગલેમે', ટોપા સરપર ઝોર તમચેકી જેડી કમરમે' લગી હુછ, ફેશીકી તરફ જુમતા ચલા આતા થા, ઝોર ઉસકે પીછે દો બુકામ બન્નાતકી પોશાક પેહને એક તાયુત મખમલી કમાનેસે મડા હુવા સરપર લીએ ચલે આને હયે ? તમાસા દેખકર સાચ ચલનેકા કરદ કીયા. જો કોઈ આદમી મેરે નજર પડતા, મુજે મના કરતા લેકીન મેં કબ સુનતા થા રહતા રહતા વો જવાંનરદ એક આલી-ફાન મકાનમે' ચલા, મેંબી સાથ હુવા, ઉસને શીરતેહી માકાકે એક હાથ માટે ઝોર મુજે

દો દુકડે કરે, મેંને ઉસે કસમ દી કે મેંની યહી આહતા હું, મેં અપના પુત્ર મઆહ કીયા, કીસી તરહ મુજે ઇસ ઝીંદગીકે અઝાબસે હુડા દે કે નેહામત તંગ આયા હું, મેં જાન મુજકર તેરે સામને આયા હું દેર મતકર, મુજે મરનેપર સાખીત કદમ દેખકર ખુદાને ઉસકે દીલમેં સહમ ડાલા, ઓર ગુસ્સાભી કમ હુવા. બહોત તવજ્જા ઓર મેહેરબાનીસે પુછા કે તુ કોન હયે, ઓર કયું અપની ઝીંદગીસે બેઝાર હુવા હયે! મેંને કહા ઝરા બેઝો તો કહું, મેરા કીસ્સા બહોત દુર દરાઝ હયે, ઓર ઇશકકે પંજેમેં ગીરતાર હું, ઇસ સખાસે લાચાર હું. યે મુનકર ઉસને અપની કમર ખાલી. ઓર હાથ મુંઢ ધો ધાકર કુછ નાશવા કીયા, ઓર મુજેભી ઇનાયત હુવા. જય દરાગત કરકે બેઝા, તય બોલા કહે તુજ પર ક્યા ગુઝરી? મેંને સખ વારેદાત ઉસ પીર મરદકી, ઓર અપને વહાં જાનેકી કહે મુનાઈ. પેહલે મુનકર રોયા, ઓર યે કહા કે ઇસ કમખખતે કીસ કીસકા ઘર ધાલા, લેકીન બેર તેરા ઇલાજ મેરે હાથમેં હયે, અગલય હયે કે ઇસ આસીકે સખાસે તુ અપની મુરાદકો પોહંમે, ઓર તુ અદેશા ન કર, ખાતીર જમા રખ, ઓર હજમ્મમકો દરમાયા કે ઇસકી હજમત કરકે હજમામ કરાવાયે—એક જોડા કપડેકા ગુલામને લાકર પેહનાયા તય મુજસે કેહને લગા કે યે તાયુત જો તુને દેખા ઉસી શાહઝાદે મરદુમકા હયે. જો પાંજરેમેં કેદ થા. ઉસકો દુસરે રોઝ વઝીરને આખીર મકરસે મારા, ઇસકી તો નજત હુઈ કે મઝલુમ મારા ગયા; મેં ઉસકા કોકા હું. મેંનેભી ઉસ વઝીરકો શમશીરસે મારા, ઓર પાદશાહકોભી મારનેકા કસ્દ કીયા, પાદશાહ થરથર કાંપને લગા; ઓર કસમ ખાઈ કે મેં બેગુનાહ હું. મેંને ઉસે નામરદ જાન કર છોડ દીયા. જયસે મેરા યહી કામ હયે કે દુર મહીનેકી નવચંદી જુમેરાતકો મેં ઉસ તાયુતકો ઇસી તરહ શેહરમેં લેકર શીરતા હું, ઓર ઉસકા માલમ કરતા હું.

ઉસકી ઝયાની યે આહવાલ મુનનેસે મુજે તસલ્લી હુઈ, કે અગર યે ચાહેગા તો મેરા મક્સદ પર આવેગા. ખુદાને બડા એહસાન કીયા; જો અથસે ઝુનુનીકો મુજપર મેહેરબાન કીયા; સચ હયે ખુદા મેહેરબાં હો તો કુલ મેહેરબાં જય સામ હુઈ ઓર આદતાય ગુરખ હુવા ઉસ જવાનને તાયુતકો નીકાલા, ઓર ગુલામકે ઇવજ વો તાયુત મેરે સરપર ધરા, ઓર અપને સાથ લેકર ચલા—દરમાને લગા કે મલેકકે નઝદીક જતા હું તેરી સીધારશ તાયમકદુર કરંગા તુ હરગીઝ દમ ન મારીયો, ચુપકા મુના કીજ્યો મેંને કહા જો કુછ સાહેબ દરમાને હંયે સોહી કરંગા, ખુદા તુમકો સલામત રખજે, જો મેરે હાલપર તરસ ખાતે હો. ઉસ જવાનને ઇરાદા પાદશાહી બાગકા કીયા, જય અંદર દાખીલ હુવા; એક અયુતરા સંમે મરમરકા હસ્ત પેહલુ બાગકે સહેનમેં થા, ઓર ઉસપર એક નમગીરા મુકેદ પાદશેકા મેલ્યોંકી જલર લગી હુઈ અલમાસકે ઇસિતાહો પર ખડા થા, ઓર એક મસનદ પાકીઝા બીજી થી. ગાવ તકીયા, ઓર અગલી તકીએ ઝરખકતકે લગે હુએ વો તાયુત વહાં રખવાયા ઓર હમ દોનોંકો દરમાયા કે ઉસ દરખતકે પાસ જાકર બેઠો.

અબદ એક સાઅતકે મશાલકી રોશની નઝર આઈ મસેકા આપ કઈ અવાસે પસોપેસ હાઝરથી. તશરીફ લાઇ, લેકીન એહેરપર ઉદાસી ઓર અફગી ઝાહીર થી આકર મસતદપર બેઠો—વો જ્યાં—મરદ અદબસે હસ્ત બસ્તા ખડો રહા, શીર અદબસે દુર દરશકે કીનારે બા અદબ બેઠા હાતેહા પડી ઓર કુછ ખાતે કરને લગા મંચ કાન લગાએ મુન જોડા થા;

આખીર ઉસ જવાનને કહા કે મલેકા જહાં સલામત મુલકે અજમકા શાહઝાદા આપકી ખુખ્યા ઝોર મહુખુખ્યાં ગાયબાન સુનકર અપની સલતનતકો બરબાદ કરકે ફકીર બન માનીંદ ઇબ્રાહીમ અદ્દહમકે તખાહ હો ઝોર બડી મહેનત ખીચકર યહાં તલક આ પોંહચા હયે (મીસરા) સાઈં તેરે કારને છોડા શેહર બલબ, ઝોર ઇસ શેહરમેં બહોત દીનાંસે હેરાન શીરતા હયે આખીર વો ઇરાદા મરનેકા કરકે મેરે સાથ લગ ચલા. મેને તલવારસે ડરાયા, ઉસને ગરદન આગે ધર દી, ઝોર કસમદી કે અબ મેં યહી ચાહતાહું દેર મત કર.

ગરઝ વો તુમહારે ઇસ્કમેં સાખીત કદમ હયે, મેને ખુખ આઝમાયા, સખ તરફ પુરા પાયા, ઇસ સખબસે ઉસકા મઝકુર દરમીયાન લાયા, અગર હુઝુર ઉસકે અહવાલપર મુસાદર બનકર તવબબ હો. તો ખુદા તરસી, ઝોર હક શનાશીસે દુર નહીં. યે ઝીકર મલેકાને સુનકર ફરમાયા વો કહા હયે ? અગર શાહઝાદા હયે તો કયા મુઝાયકા રખર આવે કોકા વહાસે ઉઠકર આયા. ઝોર મુજે સાથ લેકર ચલા. મેં મલેકાકે દેખનેસે નેહાયત શાદ હુવા લેકીન અકસો હોશ બરબાદ હુએ. આલમ સુકુતકા હો ગયા. મેને ચાહા કે કુછ કહું મલેકા સીધારી ઝોર કોકા અપને મકાનકો ચલા, મકાનપર આકર બોલા કે મેને તેરી સખ હકીકત અવ્વલસે આખીરતક મલેકાકો કેહ સુનાઈ. ઝોર શીદારસકીબી, અબ તુ હમેશા રાતકો ખીલાનાગાહ બન્યા કર ઝોર એશી ખુશી મનાયા કર. મયે ઉસકે કદમપર ગીર પડા. ઉસને મલે લગા લીયા. તમામ દીન ઘડીયા ગીનતા રહા, કે કબ શામ હોવે જો મયે જાઉં. જબ રાત હુઈ, મયે ઉસ જવાનસે રખસત હોકર ચલા. ઝોર પાછનિબાગ મેં મલેકાકે ચપુતરેપર તકીયા લગાકર જા બેઠા.

અઅદ એક ઘડીકે મલેકા તને તનહા એક ખ્યાસકો સાથ લેકર આહેસ્તા આહેસ્તા આકર મસનદપર બેઠી, મુજે ખુશ નસીબીસે યે દીન મયરસર હુવા. મેને કદમબોસી કીયા, ઉઠોને સર મેરા ઉઠા લીયા, ઝોર બોલી કે ઇસ કુરસતકો ગનીમત બન. ઝોર મેરા કહા માનકે મુજહે યહાંસે લે નીકલ કીસી ઝોર મુલકમેં ચલ મેને કહા ચલીએ. કહેકર હમ દોનો બાગકે બાહરે તો આએ, પર મારે ખુશીકે હાથ પાંચ ફુલગએ ઝોર રાહ બુલ ગએ ઝોર એક તરફકો ચલે બનતે યે. પર કુછ ઠીકાના નહીં પાતે યે. મલેકા બરહમ હોકર બોલી કે અબ મયે થક ગઇ, તેરાં મકાન કહાં હય જલ્દ ચલકર પોંહચ, નહીં તો તુ કયા કીયા ચાહતા હય, મેરે પાવમેં ફેસલે પડગએ હયે, રસ્તમેં કહીં બેઠ જાઉંગી. મેને કહા કે મેરે ગુલામકી હવેલી નઝદીક હય, અબ આ પોંહચે ખાતીર જમા રખો, ઝોર કદમ ઉઠાએ, જહુક તો બોલા પર દીલમેં હયેરાન થા કે કહાં લે જાઉં, એન રાહપર દરવાઝા નઝર પડા, જલદીસે કુદલકો તોડકર મકાનકે બીતર ગયા ! અઅઠી હવેલી, ફરશ બીઠા હુવા, શરામકે શીશે બરે હુવે કરીનિસે તકીમેં ધરે ઝોર બાવરચી ખાનેમેં નાન કબાબ તૈયાર યે, માંદગી કમાલ હો રહીથી, એક ગુલાબી શરાબ અરગવાની ઉસ ગઝકે સાથથી, ઝોર સારી રાત બાહમ ખુશી કી; જબ ઉસ ચૈનસે સુખ્હો હુઈ, શહેરમે ગુલ મયા કે શાહઝાદી ગાયબ હુઈ, મોહલ્લે મોહલ્લે, કુચા કુચા, મુનાદી શીરને લગે ઝોર કુઠનીયાં, ઝોર હરકારે છુટે કે જહાં વો હાથ આવે પેદા કરે ઝોર સખ દરવાઝેપર શહેરકે પાદશાહી ગુલામોકી ચોડીયાં આ બેઠી—દરબાનોકો કુકમ હુવા કે બગેર પરવાનીકે એક ચુટી બાહરે શહેરકે ન નીકલ સકે. જો કોઇ નશાન મલેકાકા

લાવેગા, હઝાર અથરરી ઝોર ખીલ્યત. ઈનઆમ પાવેગા, તમામ સહેરમે કુટનીયાં શીરને લગી, ઝોર ધરધર ધુસને લગી, મુજે જો કમખમી લગી દરવાજા ખંદ ન કીયા એક બુઢીઆ સૈતાનખી ખાલા ઉસકા ખુદા કરે મુંહ કાલા, હાતમે તસખીદ લટકાએ, ખુરકા ઝોડે દરવાજા ખુલા પાકર બેધડક ચલી આઈ, ઝોર સામને મલેકકે ખડી હોકર હાથ ઉઠાકર દોઆ દેને લગી કે તેરી નથ ચુડી સોહાગ સલામત રહે, ઝોર કમાઉકી પ્રગડી કાયમ રહે મયે ગરીબ રંડીઆ ફકીરની હું એક બેટી મેરી હયે કાવો દો જીસે પુરે દીનોં દઈં જહેસે મરતી હયે, ઝોર મુજકો ઈતની તાકત નહીં કે દમડીકા તેલ ચીરાગમે જલાઈ, ખાને પીનેકો તો કહાસે લાઈ. ઝોર જની તો દાઈકા કયા દું. ઝોર જવ્યાકો ખુરાક કહાસે ખીલાઈ; આજ દો દીન કે હુએ ભુખી પાયાસી પડી હયે. અયે શાહજાદી ખર કુછ દુકકા પારચા દો તો ઉસકો પાની પીનેકા આધાર હો. મલેકાંન તરસ ખાકર અપને નજદીક બુલાકર ચાર નાન, ઝોર એક અંગુઠી ઉગલીસે ઉતારકર હવાલે કી કે ઉસકો બેચબાયકર ગેહના પાતા ખના દીબ્યો, ઝોર ખાતીર જમાસે ગુજરાન કીબ્યો ઝોર કભી કભી આયા કીબ્યો તેરા ધર હયે, ઉસને અપને દીલકા ધરાદા જીસકો તલાશમે આઈ થી બ જીનસ પાયા ખુશીશે દોઆ દેતી. ઝોર ખલાઅં લેતી ચલી. દેવતીમે નાનો કંખાખ ફેંક દીએ, મગર અંગુઠીકો મુઠીમે લે લીયા કે પતા મલેકકા મેરે હાથ આયા ખુદા ઉસ આશતસે બચાયા ચાહે તો ઉસ મકાનકા માલીક જવાંમરદ સીપાહી તાજે થોડેપર ચડા હુવા નેજા હાથમે લીએ શીકાર ખંદસે એક હરન લટકાએ આ પોહયા. અપની હવેલીકા કુફલ દુટા ઝોર દરવાજા ખુલા પાયા ઉસ દલ્લાલાકો નીકલતે દંખા મારે ગુરમેકે એક હાથસે ઉસકો ચોટી પકડકર લટકા લીયા, ઝોર ધરમે આયા ઝોર ઉસકે દોનોં પાડમે રસસીમે આંધકર એક દરખતકી ડાલીસે લટકાયા સરે નીચે ઝોર પાંચ ઉપર કીએ એક દમમે તડપ તડપકર મર ગઈ ઉસ મરદકી મુરત દેખકર યે હયખત ગાલીખ હુછ કે હવાઈયાં મુંહપર ઉડને લગી, ઝોર ડરકે કલેબ કાંપને લગા. ઉસ અઝીઝને હમ દોનોંકો ખદહવાસ દેખકર તસલ્લી દીકે ખડી નાદાની તુમને કી અયસા કામ કીયા ઝોર દરવાજા ખોલ દીયા. મલેકાને હંસકર ફરમાયા કે શાહજાદા અપને ગુલામકી હવેલી કેહકર લે આયા ઝોર મુજકો કુસલાયા. ઉસને ઇલતીમાસ કીયા કે શાહજાદેને જો કહા ખબ હય જીતની ખલકુલ્લાહ હય, પાદશાહોંકે લોંડી ગુલામ હય ઇન્હીકી અરકત, ઝોર ફએજસે સખકી પરવશીઝ ઝોર નીભા હયે, યે ગુલામ બેદામો દીરમ ઝરખરીદા તુમહારા હયે. લેકીન બેદ છુપાના લાહાસીલ હયે, અય શાહજાદે તુમહારા ઝોર મલેકકા ઇસ ગરીબ ખાનેમે તશરીફ લાના મેરી સઆદત દોનોં જહાન કી હયે, ઝોર અપને શીદ્દીકો સરફરાઝ કીયા. યૌં નીસાર હોનેકા તર્ખ્યારહું, કીસી મુરતસે જનોમાલસે દરેક નહીં કડંગા આપ શોકસે આરામ ફરમાઈએ અય કીસી ખાતકા ખતશ નહીં; યે મુરદાર કુટની અગર સલામત જતી તો આશત લાતી. અય જખતલક મીઝાજે સરીફ ચાહે બેઠે રહીએ ઝોર જંતું કુછ દરકાર હો ઇસ ખાના ઝાંદકા કહીએ સખ હાઝીર કરેગા. ઝોર પાદશાહ તો કયા ચીઝ હયે. તુમહારી ખખર ફરીસ્તેકોભી ન હોગી ઉસી જવાંમરદને અયસી ખાતે તસલ્લીકી કહીં કે દુક ખાતીર જમા હુછ તખ મેને કહા શાખાશ તુમ બડે મરદ હો, ઇસ મુરવ્વતકો ખદલા હમસેભી જખ હો સકેગા તખ ઝુહુરમે આવેગા, તુમહારા નામ કયા હયે. ઉસને કહા ગુલામકા નામ બહેજાદખાં હયે, ગરઝ છે મહીતે તક જીતની સરત ખીલતકી થી બજનોદીલ બબલાયા, ખુદા આરામસે ગુઝરી.

एक दिन मुझे अपना मुँह, और मायाप याद आये छसलीये नेहायत शीकरभंद
 बैठाया, मेरा चेहरा गमगीन होकर अडेआदयां रूबर हाथ जोडकर पडा हुआ और कहेने
 लगा शीघ्रसे अगर कुछ तक्षीर भीदमत गुजारीमे कुछ तो धरिशाह कीजिये मैंने कहा,
 जराये पुढा ये क्या मजकुर हये, तुमने तो अयसा सुबुक किया के छसि शेहरमे अयसे
 आरामसे रहे, जयसे अपनी भाँके पेटमे कोरि रहता हये; नही तो ये अयसी हरकत
 हमसे कुछथी के तीनका हमारा दुशमन था, अयसा दोस्त कानथा जे उसके वहां जरा हम
 सेते, पुढा तुम्हे पुश रफये, जडे भरद हो तय किसने कहा के अगर यहां दील नहीं
 लगता हवे तो जहां हुकम हो जेरो आ शीयतसे पोहंया हुंकीर जेला के अगर अपने
 वतनतक पोहंयु तो मायापको देपु मेरी तो ये सुरत कुछ, पुढाजने उनही क्या दावत
 कुछ होगी. में उस वास्ते वतनसे दूर हुवाथा मेरी तो आरजु पर आध अय धनकी
 कदमभोसी बाज्य हये-मेरी अयर उनको कुछ नहीं के मरगया या जता हये. उनके दीलपर
 क्या गम गुजरता होगा जवाभरद भोला के, अहोत मुआरक हये खलीये. ये केहकर एक
 घोडा तुरकी रौं कंस खलनेवाला, और एक घोडी तेज रशतार जसकेपर नहीं कटये सो
 भवेकडे वास्ते जल्द ला हाजीर किया, और हम दोनोंको सवार करवाकर जरेह अफतार
 पेहन, हथारयध ये अपने घोडेपर बड भेडा, और कडाके गुलाम आगे होता है.
 साहेब आतीर जमाये घोडा दयाये हुये खलीये, जय शेहरके दरवाजेपर आया एक
 नयरा भारा और तंयरसे कुछलेता तोडा, और नीगादयालीको धमकाकर ललकारा के हराभ-
 जेदो अपने पादशाहको नकर कहे के अडेआदयां भवेका भहेरनीगार, और शाहजादे
 आली वीकारके जे तुम्हारा दामाद है सबोके सामने सेजता हये अगर कुछ मन्दुभीका नशां
 हो तो आहोर नीकलो, और भवेकानो छीन लो; ये मत केहना के रुपके बेगया, नहीं तो
 मैं जे आराम किया करे.

ये अयर पादशाहको जल्द जे पोहंयी वजीर और भीरअपसीको हुकम किया के उन
 तीनी अदजात नमकहरामको बांधकर लाओ, या उनके सर काटकर हुजुरमे पोहंयाओ. एक
 हमके अयद दोऊ जमा कुछ और तमाम जमीनी आसमान हांपने लगा अडेआदयाने भवे-
 कडे, और छसि इंदीरके एक पुलके दरमे के आरा पुवे, और जेनपुरके पुलके अरअर था
 पडा किया, और आध घोडेको जगाकर कोनकी तरफ शीरा, और शेरके मानीह गुंजर
 घोडेको दपरकर कोनके दरमीआन खुसा तमाम लशकर काछिसा दूट गया, और ये दोनों
 सरदारो तक जे पोहंया और दोनोंके सर काट लीये, जय सरदार भारे जये. लशकर
 तरअतर हो गया, शीर तो पादशाह आप कछ कोन अफतार पोशीकी अपने साथ लेकर
 कुमकको आया; वो लडाछली उस जवांभरदने भारही, शीकरत दाश भाध; पादशाह पसपा
 हुये सय हये के शतेह दाहे छिलाही हये बेकीन अडेआदयाने अयसी अहादुरीकी के इस्त-
 भसेली न हो सके-जय अडेआदयाने देपा के अय कोर दुशमन पाडी नहीं रहा जे
 हमारा पीछा करेगा, जेभोह होकर जहां हम जडे ये आया, और मुजके साथ लेकर
 खला. सरकी उमर कोता होता हये, घोडे अरसेमे अपने मुँहकी सरहदमे पोहंये एक
 अरजी सही सलामत आनेही पादशाहके हुजुरमे जे कीयवेगाह मुज इंदीरके ये लीअकर
 रवानाही. जहांपनाह पडकर शाह हुये, दोगाना गुजरका अहा किया. जयसे मुझे धानमे
 पानी पडा, पुश होकर सय अभीरके गुलुमे लेकर छसि आशुअके छसतीकयालके आतीर

લખે દરીઆ આકર ખડે હુએ ઝોર નાવકે વાસ્તે નાખુદાકો હકમ કીયા. મેંને દુસરે કીનારે પર સવારી પાદશાહકી ખડી દેખી કદમબોસીકી આરઝુમેં ઘોડેકો દરયામેં કાલ દીયા, મારે હસ્તીઆકે કલેજેસે લગા લીયા.

અખ એક ઝોર આદત નાગાહાની પેશ આઇ કે જીસ ઘોડેપર મેં સવાર થા. શાયદ વો ખચ્ચા, ઉસી માદયાનકા થા, જીસપર મલેકા સવારથી, યા હમ જીનસીયતકે બાહસ મેરે ઘોડેકો દેખકર ઘોડીનેબી જલ્દી કરકે અપને તઈ મલેકા સમેત મેરે પીછે દરયામેં ગીરાયા ઝોર તીરને લગી મલેકાને ઘબરાકે બાગ ખીંચી વો મુંહકી નરમથી ઉલટ ગઇ મલેકા જોતે આકર મેં ઘોડી દરયામેં હુખ ગઈ કે શીર ઉન દોનોંકા નશાન નઝર ન આયા બહેઝાદખાંને યે હાલત દેખકર અપને તઈ ઘોડે સમેત મલેકાકી મદદકી ખાતીર પોહંચાયા, વોબી ઉસ ભંવરેમેં આ ગયા શીર નીકલ ન સકા; બહેતેરે હાથ પાંવ મારે, કુછ ખસ ન ચલા હુખ ગયા જહાંપનાહને યે વારેદાત દેખકર જલ મંગવાકર શીકવાયા ઝોર મલ્લાહોં, ઝોર જોતા ખોશોકો ફરમાયા—ઉન્હોંને સારા દરયા છાન મારા, તલેકી મદી લે લે આએ, પર વો દોનોં હાથ ન આએ.

યા કુકરા યે હાદિસા અયસા હુવા કે મેં સૌદાઈ ઝોર દીવાના હોગયા, ઝોર ફકીર બનકર યહી કેહતા થા કે ઈન નેનોંકા યહી ખીસેખ યેબી દેખા વોબી દેખ અગર મલેકા કહી ગાયખ હોબતી યા મરબતી તો દીલકો તસલ્લી આતી, શીર તલાશકો નીકલતા યા સખર કરતા, લેકીન જખ નઝરોંકે રખર ગરક હોગઇ તો કુછ ખસ ન ચલા આખીર જીમેં યહી લહેર આઈ કે દરયામેં હુખ જાઉં. શાયદ અપને મઅશુકકો મરકર પાઉં. એક રોઝ રાતકો ઉસી દરયામે ઉતરા ઝોર હુખનેકા ઈરાદા કરકર ગલેતક પાનીમેં ગયા, આહતા હું કે આગે પાંવ રખખું, ઝોર જોતા પાઉં. વહી સવાર ખુરકપોશ જીન્હોંને તુમકો બશારત દી હયે આ પોહંચે. મેરા હાથ પકડ લીયા ઝોર દીલાસા દીયા કે ખાતીર જમા રખ મલેકા ઝોર બહેઝાદખાં જીતે હયે, તું અપની જાન નાહક કયું ખાતા હયે; દુન્યામેં અયસાબી હોંતા હયે, ખુદાકી દરગાસે માયુસ મતહો અગર જીતા રહેગા તો તેરી મુલાકાત ઉન દોનોંસે એક રોઝ હો રહેગી. અખ તું રમકી તરફ જ ઝોરબી દો દુરવેશ દીલરેશ વહાં ગયે હયે; ઉનસે તુ જખ મીલેગા તખ અપની મુરાદકો પોહંચેગા યા કુકરા બમુજખ હકમ અપને હાદીકે મેંબી ખીદમત શરીરમેં આકર હાજીર હુવા હું, કિમ્મેદ હયે કે હરએક અપને મતલબકો પોહંચે. ઇસ તુકક ગદેકી યે વારેદાતથી જો તમામોકમાલ કેહ સુનાઇ.

સૈર ચૌથે દુરવેશકી.

ચૌથા દુરવેશ અપની સૈરકી હકીકત રોરોંકે ઇસ તરહ કેહને લગા.

રૂખાઇ.

કીસ્સા હમારી બેસરો પાઇકા અખ સુનો,

હુક અપના ધ્યાન રખકે મેરાહાલ સખ સુનો.

કીસ વાસ્તે મેં આયા હું યહાં તક તખાહ હુવા;

સારા બયાન કરતા હું ઉસકા સખખ સુનો.

યા મુરશદ અલ્લા ઝરા મુતવજ્જી હો. યે ફકીર જો ઇસ હાલતમેં ગીરશતા હયે; મીનકે પાદશાહકા બેટા હયે, નાઝો ન્યામતસે પરવરીશ પાઈ ઝોર બખુબી તરખીઅત હુવા

હમનેકે બહે પુરેસે કુછ વાઙીફ ન થા, જનતા થા કે યુંહી હમેશા નીબેગી ઝૈન બેરીકરીમેં
 ચે હાદિસા રૂબકાં હુવા કે કીબલએ આલમ જે વાલીફ ઇસ યતીમકે ચે ઉન્હોને રેહલત
 જન કંદનીકે વક્ત અપને છોટે ભાઈકો જે મેરે ચાચા હયે ખુલાયા, ઝોર શરમાયા કે
 હમને તો સખ માલો મુલક છોડકર ધરાદા કુચકા કીયા. લેકીન ચે વસીઅત મેરી બજા
 લાઈઓ ઝોર ખુઝરગીકા કામ ફરમાઈઓ, જમ તલક શાહઝાદા જે માલીક ઇસ તાજે
 છતરકા હયે જમ જવાન હો ઝોર શૌર સંભાલે, ઝોર અપના ઘર દેખે બાલે તુમ ઇસકી
 હીદાઈત કીજ્યો, ઝોર સીપાહો રૈયતકો ખરાબ નહોને દીજ્યો જમ વો બાલીગ હો
 ઉસકો સખ કુછ સમજકર તખ્ત હવાલે કરના, ઝોર રૈશન અખતર જે તુમહારી બેટી હયે,
 ઉસસે શાદી કર દેના ઝોર તુમને સલતનતસે કીનારા પકડના. ઇસ મુલુક્સે પાદશાહત હમારે
 ખાનદાનમેં કાયમ રહેગી, કુછ બલલ ન આઝેગા ચે કેહકર આપ તો જન બહક તસલીમ
 હુએ અખ ચચા પાદશાહ હુવા, ઝોર બદોખરત મુલકકા કરને લગા. મુજે હુકમ કીયા કે
 જનાને મહેલમેં રહા કરો; જમતલક જવાન હો બાહર ન નીકલો ચે ફરીર ચોદા ખરસકી
 ઉમર તક બેગમોં ઝોર ખ્વાસોમેં પલા કીયા, ચચાઈ બેટીસે શાદીકી ખખર સુનકર
 શાદ થા, ઝોર ઉસ ઉમેદપર બેરીકર રેહતા, ઝોર દીલમેં કેહતા કે અખ કોઈ દીનમેં પાદ-
 શાહતબી હાથ લેગેગી. ઝોર શાદીબી હોજબેગી—ફનયા બઉમોદ કાયમ હયે, એક હબશી
 કે જસકા નામ મુખારક થા ઝોર વો વાલીફકી ખીદમતમેં તરખીયત હુવા થા. ઉસકા
 બઢા એતેખાર થા, ઝોર સાહેબ શૌર નમકહલાલથા મૈં અકસર ઉસકે પાસ બેઠાતા; વોબી
 મેરી બહોત ખ્યાર કરતા, ઝોર-મેરી જવાની દેખકર ખુશ હોતા ઝોર કેહતા કે અલહમદો-
 લીલાહ અય શાહઝાદે અખ તુમ જવાન હુએ, ઇનશાઅલ્લાહોતઆલા યકોન હયે કે તુમહારા
 ચચા અપને ભાઈકી વસીઅતપર અમલ કરેગે ઝોર અપની બેટી, ઝોર તાજે તખ્ત
 જે તુમકે મીલને વાલા હયે મીલેગા.

એક રોજ ચે ઇતિફાક હુવા કે એક અદના સહેલીબે બેશુનાહા મેરે તઈ અયસા
 તમાચા ખીચકર મારા કે મેરે ગાલપર પાંચો ઉગલીયોંકા નશાન ઉભર આયા ! મૈં
 રોતા હુવા મુખારકકે પાસ ગયા. ઉસને મુજે ગલે લગા લીયા, ઝોર આંસુ આસતીનસે
 પોછકર કહા કે ચલો આજ તુમ્હે પાદશાહકે પાસ લેવલું, શાયદ મેહેરખાનહો, ઝોર
 લાયક સમજકર તુમહારા હક તુમ્હે દે—ઉસીવક્ત ચચાકે પાસે લેગયા. ચચાને દરખારમેં
 નેહાયત શકકત કી, ઝોર પુછા કે કયું દીલગીર હો, ઝોર આજ યહાંતક કયું આઝે
 મુખારક બોલા કે કુછ અરઝ કરને આઝે હયે ચે સુનકર ખુદખુદ કહેને લગા કે અખ
 શાહઝાદેકા ખીયાહ કરદેતે હયે મુખારકને કહા બહોત મુખારક હયે. વહી નજુમી ઝોર
 રમાલોંકો રૂબ તલખ કીયા, ઝોર ઉપરકે દીલસે પુછા કે ઇસતાલમેં કોનસા મહીના
 ઝોર કોનસા દીન ધડી મહુરત મુખારક હયે કે સરંજમ શાદીકા કરે ? ઉનહોને મરગી
 પાકર ગીન ગીનાકર અરઝ કી કે કીબલએ આલમ, ચે ખરસ તમામ નેહેસ હયે કીસી
 આંદમે કોઈ તારીખ નેક નહી, અગર ચે સાગ તમામ બખેરો ખુશી કરે, આઈઝા કરે
 બેઠકે લીએ બેહતર હયે પાદશાહને મુખારકકી તરફ દેખકર કહા શાહઝાદેકા મહેલમેં લે
 જ્યો ખુદા ચાહે તો અઅદ ઇસ સાજકે ઇસકી અમાનત ઇસકે હવાલે કરેગા ખાતીર
 જમા રખે, ઝોર પડના લીખકર કાખીલ હો મુખારકને સલામ કીયા ઝોર મુજે સાથ લે
 મેહેલમેં પોંહચા દીયા. દોતીન દીનકે અઅદ મૈં મુખારકકે પાસ ગયા, મુજે દેખતેહી રોને

लगा ! मे' डरान होकर पुछके दादा मेर तो हवे तुम्हारे सेनेका क्या आस हवे ? तब वो मेरप्पाह के मुन्ने जनेदीनसे यादताया जोला मेने उस रोज जे तुम्हें उस आलीमके पास लेगयाथा। काशके अयसा जनता तो न ले जाता मेने धपराकर कहा, मेरे जनमे' क्या अयसी कयाहत कुछ, छोटोतो सही, तब उसने कहा के सय अभीर वजीर अरकने होलत छोटे अडे तुम्हारे आपके वकतके तुम्हें देपकर भुसा हुये और भुसाका शुकर करने लगे के अय हमारा साहेबजाना जवान हुवा और सलतनतके कापील हुवा, अय कोछी दीनमे एक छकदारका भीखेगा, तब हमारी छहरदानी करेगा, और कहीम नोकरेकी छहर समज्येगा। ये अयर उस मेधमानका मोह'यी तो उसकी छातीपर सांप दोहने लगा मुन्ने भीलवतमे गुलाकर कहा के अय सुभारक; अय अयसा काम करके शाहजहानके डीसी इरेजसे भारडाल और उसका मोक्ष मेरे दीलसे, नीकाव जे मेरी आतर जमाहो ! तबसे मै' जेहवास हो रहाहुं के तेरा अया तेरी जनका इस्मन हुवा जुंकी सुभारकसे अयर नासुनासेय मेने सुनी, अजेर भारे भरगयां और जनके उरसे उसके पांवपर गीरपडा के वास्ते भुदाके मुन्ने सलतनतसे कुछ काम नही डीसी तरह मेरा ज अये उस गुलाम आवकने मेरा सर उठाकर छातीसे लगाकर जवाय दीवा के कुछ अतरा नही, अेक तदधीर मुन्ने सुत्री हवे अगर रास्त आछ तो कुछ परवा नही' श्रीदगी हय सो सय कुछ हवे; अगलय हवे के छसि शीकरसे तेरी जननी अये और अपने मतलबसे दाम याम हो—ये भरसा मुन्ने देकर साथ लेकर उस जगा गया। जहां वालीह छसि शीकरके सोते जेठगे, और मेरी अहोत आतीर जमा डी। वहां अेक कुरसी भीषीथी अेक तरफ मुन्ने कहा और अेक तरफ आप संहलीके पकडकर सरकाया, और कुरसीके तलेका शरश उड़ाया और अमीनके मोहने लगा। अेक पारगी अेक भीडकी नमुद हुम के जंशर और कुदल उसमे' लगा हवे मुन्ने गुलाया; भये मुकरर अपने दीलमे' ये समज के मुन्नेका भारकर छसि गडुमे' गाड देने का जे गडु आदा हवे, मोत आंजा के आगे शीर गछ, लायार युपके युपके कलमा पडता हुवा नजदीक गया, देभताहुं तो उस दरीये के अंदर धमारत हवे और यार भकान हवे हर अेक दालानमे' दस दस देगे सेनेकी जंशरोसे जकडी कुछ लटकती हवे और हरअेक देपके मुंहपर अेक अेक सेनेकी छिट और अेक अेक अंदर जडा वका जना हुवा मेडा हवे अेकनयालीस देगे' यारों भकानमे' थी और देगडा देभा के लया-लय अशरशीयोसे जरी हवे उसपर न तो अंदर हवे न छिट हवे और अेक होज जपा-हीरसे मुंहतक जरा हुवा देभा। मेने सुभारकसे पुछा के अय दादा ये क्या तीलरसुम हवे और ये डीस कामके हवे ! जोला के ये अंदर जे देभते हो धनका ये मानरा हवे के तुम्हारे आपने जवानी वकतसे भलेक सादीक जे जूनोका पादशाह हवे उसके साथ होस्ती और आगदो रक्षत पैदा डी थी। युनाये हर अरसमे' अेकदश कछी तरहके तोहरे और पुशमोछी सवगात डीसम डीसमके छसि मुलकके बेजते महीनके करीय उसके पास रहते। जय इपस्त होते भलेक सादीक अेक अंदर जभरदका होता। पादशाह वसे लाकर छसि तडे-आतिमे' रभता, छसि आतसे सीवा मेरे हुसरा कोछी आगाह न था गुलामने अेक भरतया अरज डी के जहांपनाह लजों इपेयेके तोहरे बेजते हवे' और वहांसे अेक अंदर पथरका बेआते हवे आभीर आपके उससे हायदा क्या हवे ? मेरी आतका जवाय हंसकर इरमाया अयरकार कहीं आहरे न डीजयो ये अंदर जे तु अेकन देभता हवे हर अेकके अंदर देव

તામે ઓર ફરમાખરદાર હયે લેકીન જળ તલક મેરે પાસ આલીસોં બંદર પુરે ના હોવેં
તોં કુછ કામ કે નહીં સોં એક બંદરહી કમી થી કે ઉસી ખરસમેં પાદશાહને વફાત પાઈ
ઈતના મેહનત કુછ કામ ન આઈ ઉસકા શયદા જાહીર ન હુવા, અય શાહજાદે તેરી એક-
સીકી હાલત દેખકર મુજે યાદ આયા ઓર યે જીમેં હહેરામા કે કીસી તરહ તુજકો મલેક
સાદીકકે પાસ લેયલું ઓર તેરે ચચાકા ઝુલમ ખયાન કરું; યકીન હયે કે વો દોસ્તી
તુમ્હારે બાંપકી યાદ કરું એક બંદર જો બાહી હયે સો તુજે દે તખ ઉનકી મદદસે તેરા
માલો મુશ્ક તેરે હાથ આવે ઓર ચીનમાહચીનકી સલતનત તુ બખાતીર જમઅ કરે ઓર
શીલ હાલ ઈસ તજવીઝસે તેરી જનન ખચતી હયે અગર ઓર કુછ ન હુવા તો ઈસ જાહી-
મકે હાથસે સીવા ઈસ તદખીરકે ઓર કોઈ સુરત મુખલેસીકી નઝુર નહીં આતી. મૈને
ઉસકી જમાનસે યે સખ ફૈશીયત સુનકર કહા કે દાદા જનન તુ મેરી જનનકા મુખતાર હયે
જો મેરે હકમેં ભલા હો સો કરતખ તો મેરી તમાલી કરકે આપ ઈતર ઓર ઉદર
અખીર વગેરા ખુશખોઈ જો કુછ વહાં લેજનકે ખાતીર મુનાસીખ જનન કર ખરીદ કરને
બાઝારમેં ગયા. દુસરે દીન મેરે ઉસ કાશીર ચચાકે પાસ (જો ખજાને અખુ જોહલકે થા)
ગયા ઓર કહા કે જહાંપનાહ શાહજાદેકે માર ડાલતેકી એક સુરત મૈને દીલમેં દૈરાઈ
હયે અગર હુકમ હો તો અરજ કર ? વો કમખખત ખુશ હોકર બોલા વો કયા તદખીર
હયે ! તખ મુખારક બોલા કે ઉસકે મારડાલતમેં સખ તરહ આપકી બદનામી હયે મગર
મૈં હસે બાહૈર જંગલમેં લેજનકર દીકાને લગાઈ ઓર ગાડ દાખકર ચલા આઈ તો હરગીઝ
કોઈ આગહ ન હોગા કે કયા હુવા ! યે બંદીશ મુખારકસે સુનકર બોલા અચ્છા હયે
મૈંબી યહી ચાહતાહું કે વો સલામત ન રહે ઉસકા ડર મેરે દીલમેં હયે અગર મુજ
તુ શીકરસે છુડાવેગા તો ઈસ ખીદમતકે એવઝ બહોત પાવેગા; જહાં તેરા જ ચાહે વહાં
લે જનકર મારડાલ. ઓર મુજે યે ખુશ ખચરી લા દે. મુખારકને પાદશાહકે તરફસે દીલ
જમઈ કરકે મુજે સાથ લીયા ઓર વો તોહફે લેકર આઠકી રાતકો મેહરમેં કુચકીયા
ઓર ઉતરકે તરફ ચલા-એક મહીને તલક પૈહમ ચલા ગયા.

એક રોઝ રાતકો ચલે જતેયે—મુખારક બોલા કે શુકર ખુદાકા અખ મંઝીલે મકસુદકા
પોહચે, મૈને સુનકર કહા કે દાદા યે તુને કયા કહા ? કહેને લગા અય શાહજાદે જીનોકા
કયા નહીં દેખતા ? મૈને કહા મુજે તેરે સીવા ઓર કોઈ નજર નહીં આતા. મુખારકને
નીકાલકર સુલેમાની સુરમેકી સલાહ મેરી દોનાં આંખોમેં ફેરદી, વહીં જીનોકી ખલકત,
ઓર લશકરકે તખુ કનાત નજર આવે લગી, લેકીન અખ ખુશરવ ઓર ખુશ લીલાસ મુખા-
રકકો પ્રહેજાનકર હરએક આશનાઝકી રાહસે ગલે મીલકર મઝાખેં કરતા. આખીર જતે
જતે પાદશાહી મકાનોકે નજીક ગયે ઓર ખારગાંદમેં દાખીલ હુએ. દેખતાહું તો
રોશની કરીનસે રોશન હયે, ઓર ફરસીયાં તરેહખતરેહકી દોતરણ બીછી હયે ઓર આલીમ,
ફાઝીલ ફરવેશ, અમીર, વઝીર, મીરખખશી, ઓર દીવાન ઉપર બેઠે હયે, ઓર નકીખ ચોખદાર
હાથ બાંધે હુએ ખામેશ ખડે હયે, ઓર ખીચમેં એક તખત મુરસેકા ખીજા હયે, ઉસ
પર મલેક સાદીક મોતીયોકા તાજ પહેને હુએ મસનદપર બડી શાનો શાકતીસે બેઠે હયે
મૈને નજદીક જનકર સલામ કીયા મેહેરખાની બૈઠેકા હુકમ કીયા શીર ખાનેકા ચરચા
હુવા, બાદ ફરાજતકે ઈસતરખ્યાન ગડાયા ગયા તખ મુખારકકી તરફ મુતવજ્જન હોકર

અહવાલ મેરા પુછા! મુખારકને કહા કે અખ ઇનકી બાપકી જગાપર ચયા ઇનકા પાદશાહત કરતા હયે ઓર ઇનકા દુશ્મન જનની હુવા હયે ઇસ લીએ મૈં વહાંસે લે ભાગકર આપકી ખીદતમેં લાયાહું કે ચતીમ હયે; ઓર સલતનત ઇનકા હક હયે, લેકીન બે મુરખી કીસીસે કુછ નહીં હોસકતા હુઝુરકી દસ્તગીરીકે બાઈસ ઇસ મઝલુમકી પરવશ હોતી હયે ઇનકે બાપકી ખીદમતકા હકયાદ કરકે ઇનકી મદદ ફરમાઈએ ઓર વો ચાલીસવા બંદર ઇનાયત કરે. જ ચાલીસાં પુરે હોં ઓર ચે અપને હકકો પોહંચકર તુમહારે જનોંભાલકો દોઆ દેવે, સીવા સાહેબકી પનાહકે કોઈ ઇનકા ઠીકાના નઝર નહીં આતા. ચે તમામ ફરીયાત સુન કર માલેક સાદીકને તઅમ્મુલ કરકે કહા, કે હકીકતમેં હક ખીદમત ઓર દોસ્તી કે પાદશાહ મગદુરકે હમારે ઉપર બહોત થા, ઓર ચે બેચારા તબાહ હોકર અપની સલતનત છોડકર જન બચાને કે વાસ્તે યહાંતક આયા હયે, ઓર હમારે દામને દોલતમેં પનાહ લી હયે તો બમકદુર કીસી તરફ હમસે કમી નહોગી. ઓર દરગુઝર ન કહંગા લેકીન એક કામ હમારા હયે, અગર વો ઇસસે હોસકા ઓર ખીયાનત ન કી બખુખી અંજમ દીયા ઓર ઇસ ઇમિતેહાનમેં પુરા ઉતરા તો મૈં કૌલ ઇકરાર કરતા હું કે ઝીયાદ પાદશાહસે સુલુક કહંગા ઓર જો ચાહેગા સો દુંગા મૈંને હાથ બાંધકર ઇલતીમાસ કીયા કે ઇસ શીદવીસે તો બમકદુર જો ખીદમત સરકારકી હો સકેઝી બસરો ચશ્મ જળલાવેગા ઓર ઉસકો બખુખી દીયાનતદારી ઓર હોશચારીસે કરેગા, ઓર દોનોં જહાંનકી સમ્બાદત અપને લીએ સમજેગા. તખ ફરમાયા કે તું અબી લડકા હયે ઇસ વાસ્તે બરાબર તલીદ કરતાહું મુઆદા ખીયાનત કરે, ઓર આદતમેં પડે. મૈંને કહા ખુદા પાદશાહકે ઇત્કાલસે આસાન કરેગા ઓર મૈં જનો દીલસે કોશીશ કહંગા, ઓર અમાનત હુઝુરતક લેઆઉંગા. ચે સુનકે મલેક સાદીકને સુજકો કરીબ ખુલાયા. ઓર એક કાગઝ જ્યેસે નીકાલકર મેરે તઈ દીખલાકર કહા ચે જીસ શખ્શકી શખી હયે ઉસે જહાનમેં તલાશ કરકે મેરે વાસ્તે પૈદા કરકે લા ઓર જીસ ઘડી તુ ઉસકા નામો નિશાન પાવે ઓર સામને જાવે તો મેરે તરફ બહોત ઇશતીયાક ઝાહીર કીજ્યો. અગર ચે ખીદમત તુજસે સરંજમ હુઈ તો જીતની તવકકા તુજે મનઝુર હયે ઉસસેબી ઝીયાદ હાસીલ હોગી નહીં તો જૈસા કરેગા વૈસાહી પાએગા, મૈંને ઉસ કાગઝકો જો દેખા તો એક તસવીર નઝર પડી, દેખતેહી ગશ આને લગા, બઝોર મારે ડરકે અપને તઈ સંભાલકર કહા બહોત ખુબ મૈં, રખસત હોતાહું અગર ખુદાકો મેરા બલા કરના હયે તો બસુજીમ હુકમ હુઝુરકે સુજસે અમલમેં આવેગા ચે કેહકર મુખારકકો હમરાહ લેકર જગલકી રાહલી ગાંવ ગાંવ, બસ્તી બસતી, શહેર શહેર, સુલ્ક સુલ્ક શીરને લગા ઓર હરએકસે ઉસકા નામોનશાન પુછને લગા, મગર કીસીને ન કહાકે હાં મૈં જનતાહું યા કીસીસે ઝીકર સુના હયે. સાત બરસતક ઉસી આલમમેં હૈરાની ઓર પરેશાની સહેતા હુવા એક નગરમેં વારીદ હુવા—ઇમારત આલી ઓર આબાદ લેકીન વહાંકા હરએક આદમી ઇસમેં આઝમ પરતા થા, ઓર ખુદાકી ઇબાદત બંદગી કરતા થા એક અંધા હીંદુસ્તાની ફકીર બીક માગતા નઝર આયા લેકીન કીસીને એક કવડી યા નીવાલા ન દીયા. સુજે તઅબ્બુખ આયા ઓર ઉસકે ઉપર રહમ આયા જ્યેસે એક અશરશી નીકાલકર ઉસકો દી. વો લેકર બોલા કે અયે દાતા ખુદા તેરા બલા કરે શાયદ તુ મુસાશીર હયે ઇસ શહેરકા બાશીદા નહીં! મૈંને કહા સચ હયે, સાત બરસસે મૈં તબાહ હુવાહું, જીસ કામકો નીકલાહું, ઉસકા ખતા નહીં મીલતા; આજ ઇસ સેફરમેં

ਪੇਡ ਘਾਟੁ' ਵੇ ਪੁਛਾ ਹੋਆਐ' ਹੋਤਾ ਧਵਾ; ਮੈਂਭੀ ਉਸਕੇ ਪੀਛੇ ਥਲਾ ਆਹੇਰ ਸ਼ਹੇਰਕੇ ਐਕ ਮਕਾਨ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਨਜ਼ਰ ਆਯਾ, ਵੇ ਉਸਕੇ ਅੰਦਰ ਗਯਾ ਤੋ ਮੈਂਭੀ ਗਯਾ ਹੋਆ ਤੋ ਨਾਮਨ ਧਮਾਰਤ ਗੀਰ ਪਈ ਹਥੇ, ਐਰ ਐ ਮਰਮਤ ਹੋਰਦੀ—ਮੈਨੇ ਦੀਲਮੇਂ' ਕਛਾ ਕੇ ਧੇ ਮਫੇਲ ਪਾਦਸ਼ਾਹੋਂ ਲਾਥਕੇ ਹਥੇ ਭੁਲ ਵਤਾ ਤਥਾਰੀ ਚਲ ਮਕਾਨਕੀ ਫੁਛ ਹੋਗੀ ਤੋ ਕਥਾਈ ਦੀਲਪਸੰਦ ਧੇ ਮਕਾਨ ਧਨਾ ਹੋਗਾ ਐਰ ਅਧ ਤੋ ਵੀਰਾਨੀਸੇ ਕਥਾ ਸੁਰਤ ਧਨਰਥੀ ਹਥੇ ਪਰ ਮਥਲੁਮ ਨਹੀਂ' ਕੇ ਭਿਯਤ ਕਥੁੰ ਪਈ ਹਥੇ ਐਰ ਧੇ ਨਾਧੀਨਾ ਚਲਿ ਮਫੇਲਮੇਂ' ਕਥੁੰ ਰੇਛਤਾ ਹਥੇ. ਵੇ ਅਧਾ ਲਕੜੀ ਟੇਕਤਾ ਛੁਵਾ ਥਲਾ ਜਤਾਥਾ' ਕੇ ਐਕ ਅਵਾਝ ਆਧਿ' ਜਥਸੇ ਕੋਛਿ' ਕਛੇਤਾ ਹਥੇ ਕੇ ਅਧ ਆਪ ਧੇਰਤੋ ਹਥੇ, ਆਯ ਜਲਦੀ ਕਥੁੰ ਖੀਰੇ ਆਤੇ ਹੋ? ਪੀਰ ਮਰਦਨੇ ਸੁਨਕਰ ਜਵਾਧ ਦੀਯਾ' ਕੇ ਐਤੀ ਪੁਛਾਨੇ ਐਕ ਜਵਾਨ ਮੁਸਾਫ਼ੀਰਕੋ' ਮੇਰੇ ਛਾਲ ਪਰ ਮੇਫੇਰਧਾਨ ਕੀਯਾ, ਉਸਨੇ ਐਕ ਮੋਹੋਰ ਮੁਯਕੋ' ਦੀ, ਯਹੋਤਾ ਦੀਨੀਸੇ ਪੇਟ ਭਰਕਰ ਅਥਾ ਧਾਨਾ ਨਹੀਂ' ਧਾਯਾ ਥਾ ਸੋ ਗੋਸ਼ਤ, ਮਸਾਲਾ, ਆਟਾ, ਥੀ, ਤੇਲ, ਨੁਨ ਮੋਲ ਲੀਯਾ, ਐਰ ਤੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਕਪੜਾ ਭੇ ਖੁਰਰ ਥਾ ਧਰੀਛ ਕੀਯਾ, ਅਧ ਉਸਕੇ ਪੇਛਨ ਐਰ ਧਾਨਾ ਪਕਾ ਤੋ ਧਾ ਪੀਕਰ ਉਸਕੇ ਹਥਮੇਂ' ਹੋਆਐ' ਹੋ. ਅਧਰਧੇ ਅਤਲਧ ਉਸਕੇ ਦੀਲਕਾ ਮਥਲੁਮ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਪੁਛਾ ਦਾਨਾ, ਐਰ ਧੀਨਾ ਹਥੇ; ਹਮ ਐਕਸੋਂਕੀ ਹੋਆ ਕੁਧੁਲ ਕਰੇ. ਮੈਨੇ ਧੇ ਅਫਵਾਲ ਭੇ ਉਸਕੀ ਫ਼ਾਫ਼ਕਸ਼ੀਕਾ ਸੁਨਾ, ਐਧਧਤੀਧਾਰ ਭੁਮੇਂ' ਆਯਾ ਕੇ ਧੀਸ ਅਸਰਸ਼ੀਧਾਂ ਐਰ ਉਸਕੋ' ਫੁੰ, ਲੇਕੀਨ ਆਵਾਝਕੇ' ਤਰਛ ਧਧਾਨ ਭੇ ਗਯਾ ਤੋ ਐਕ ਐਰਤ ਹੋਧੀ ਕੇ ਵੇ ਤਸਵੀਰ ਉਸੀ ਮਥਲੁਮਕੀ ਥੀ. ਤਸਵੀਰਕੋ' ਨੀਕਾ-ਲਕਰ ਮੁਕਾਧੀਲ ਕੀਯਾ ਸਰੇ ਮੁੰਛ ਤਫ਼ਾਵਤ ਨ ਹੋਆ, ਐਕ ਆਛ ਦੀਲਸੇ ਨੀਕਾਥੀ ਐਰ ਐਫ਼ਾਸ਼ ਛੁਵਾ ਮੁਧਾਰਕ ਮੇਰੇ ਚਫਿ' ਧਯਲਮੇਂ' ਲੋਕਰ ਐਛਾ ਐਰ ਧਾਂਧਾ ਕਰਨੇ ਲਗਾ ਮੁਯੇ ਭਰਾਸਾ ਹੋਸ਼ ਆਯਾ, ਉਸੀਕੀ ਤਰਛਤਾਕ ਰੇਛਾਥਾ, ਭੇ ਮੁਧਾਰਕਨੇ ਪੁਛਾ ਕੇ. ਧੁਮਕੋ' ਕਥਾ ਹੋ ਗਯਾ ! ਅਭੀ ਮੁੰਛਮੇਂ' ਜਵਾਧ ਨਹੀਂ' ਛੀਕਲਾ ਥਾ' ਕੇ ਵੇ ਨਾਝੀਨ ਧੋਥੀ—ਅਧ ਜਵਾਨ ਪੁਛਾਸੇ ਡਰ, ਐਰ ਐਗਾਨੀ ਐਰਤਪਰ ਨੀਗਾਛ ਮਤਕਰ, ਹਥਾ ਐਰ ਸਰਮ ਸਧਕੋ' ਖੁਰਰ ਹਥੇ. ਚਲ ਲੀਯਾਕਤਸੇ ਖੁਰਤੋਮੋਂਕੀ' ਕੇ ਮੈਂ ਉਸਕੀ ਸੁਰਤ ਐਰ ਸੀਰਤਪਰ ਸ਼ੀਛਾ ਹੋ ਗਯਾ, ਮੁਧਾਰਕ ਮੇਰੀ ਧਾਤੀਰਦਾਰੀ ਯਹੋਤਾਸੀ ਕਰਨੇ ਲਗਾ, ਲੇਕੀਨ ਦੀਲਕੀ ਉਸਕੋ' ਕਥਾ ਧਧਰ ਥੀ ਲਾਧਾਰ ਹੋਕਰ ਮੈਂ' ਪੁਕਾਰਾ ਕੇ ਅਧ ਪੁਛਾਕੇ ਯਹੋ, ਐਰ ਚਲਿ ਮਕਾਨਕੇ' ਰੇਛਨੇਵਾਥੋ, ਮੈਂ' ਗਰੀਧ ਮੁਸਾਸ਼ੀਰ ਫੁੰ, ਅਧਰ ਅਧਨੇ ਪਾਸ ਮੁਯੇ ਧੁਲਾਐ, ਐਰ ਰੇਛਨੇਕੋ' ਜਗਾ ਹੋ ਤੋ ਧਤੀ ਧਾਤ ਹਥੇ. ਉਸ ਨਾਧੀਨਾਨੇ ਨਝਦੀਕ ਧੁਲਾਧਾ ਐਰ ਆਵਾਝ ਪੇਛ-ਛਾਨਕਰ ਗਥੇ ਲਗਾਧਾ, ਐਰ ਜਛਾਂ ਵੇ ਗੁਲਧਛਨ ਧੈਥੀਥੀ ਉਸ ਮਕਾਨਮੇਂ' ਲੇ ਗਧਾ—ਵੇ ਐਕ ਕੋਨੇਮੇਂ' ਧੁਧ ਧਛਿ. ਉਸ ਪੁਛੇਨੇ ਮੁਯਸੇ ਪੁਛਾ ਕੇ ਅਧਨਾ ਮਾਯਰਾ ਕਛੇ' ਕੇ ਕਥੁੰ ਧਧਰਾਕਰ ਅਛੇਲਾ ਪਤਾ ਸ਼ੀਰਤਾ ਹਥੇ, ਐਰ ਧੁਯੇਛ ਕੀਸਕੀ ਤਫ਼ਾਧ ਹਥੇ ? ਮੈਨੇ ਮਥੇਕ ਸਾਦੀਕਕਾ ਨਾਮ ਨ ਲੀਯਾ ਐਰ ਵਛਾਂਕਾ' ਕੁਛ ਝੀਕਰੋ' ਮਝਕਰ ਨ ਕੀਯਾ, ਚਲ ਤੋਰਸੇ' ਕਛਾ ਕੇ ਧੇ ਐਕਸ' ਸ਼ਾਛਝਾਛਾ ਧੀਨਾ ਮਾਛ-ਧੀਨਕਾ ਹਥੇ, ਧੁਨਾਧੇ ਮੇਰੇ ਵਾਥੀ ਨਧਾਮਤ ਹਨੇਝ ਪਾਦਸ਼ਾਹ ਹਥੇ. ਐਕ ਸੈਫਾਗਰਸੇ ਲਾਧਾਂ' ਹਧਧੇ ਹੋਕਰ ਧੇ ਤਸਵੀਰ ਮੋਲਥੀ ਥੀ, ਉਸਕੇ ਹੋਧਨੇਸੇ ਸਧ ਹੋਸ਼ੀ ਆਰਾਮ ਜਤਾ ਰੇਛਾ, ਐਰ ਫ਼ੀਰ ਧਨਕਰ ਤਮਾਮ ਜਛਾਨ ਛਾਨ ਮਾਰਾ, ਅਧ ਧਛਾਂ ਮੇਰਾ ਮਤਲਧ ਛਾਧ ਆਯਾ ਸੋ ਧੁਮਛਾਰਾ ਧਧ-ਤੀਧਾਰ ਹਥੇ. ਧੇ ਸੁਨਕਰ ਪੁਛੇਨੇ ਐਕ ਆਛ ਮਾਰੀ ਐਰ ਧੋਲਾ ਅਧ ਅਝੀਝ, ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਧਤੀ ਮੁਸੀਧਤਮੇਂ' ਗੀਰਤਾਰ ਹਥੇ, ਕੋਸੀ ਧਸ਼ਰਕੀ ਮਯਲ ਨਹੀਂ' ਕੇ ਧਰਿਸੇ ਨੀਕਾਛ ਕਰੇ, ਐਰ ਸ਼ਲਧਾਧੇ, ਮੈਨੇ ਕਛਾ ਕੇ ਭਿਯੇਫ਼ਵਾਰ ਫੁੰ' ਮੁਫ਼ਰਸੀਲ ਧਧਾਨ ਕਰੋ' ਤਧ ਉਸ ਪੀਰਮਰਦਨੇ ਮਾਯਰਾ ਤਮਾਮੋ' ਕਥਾਛ ਚਲਿ ਤੋਰਸੇ' ਆਛੀਰ ਕੀਯਾ.

ਕੇ ਸੁਨ ਅਧ ਸ਼ਾਛਝਾਛੇ ਮੈਂ' ਰੇਛਨੇਵਾਥਾ ਧਰਿਸੀ ਕਧਧਧਤ ਸ਼ਹੇਰਕਾ ਫੁੰ, ਮੇਰੇ ਧੁਯਰਗ ਨਾਮ-ਆਧਰ ਆਥੀ ਧਾਨਛਾਨ ਧੇ, ਹਰਕਤਆਛਾਨੇ ਧੇ ਐਤੀ ਮੁਯੇ ਧਨਾਧਤਤੀ; ਜਧ ਆਲੀਗ ਫੁਛਿ' ਤੋ

उसकी पुण्यसुरती और नजकत, और सबकिका शोर हुवा, और सारे मुहल्ले भल्लुर हुवा
 के इधनेके धरमे अपसी लडकी हय के उसके दुस्नके मुकामील दुरभरी शरभी का हय, छि-
 सानका तो क्या मुह हय के परापररी करे, ये तज्पररी छिस शहरेके शाहजहने सुनी, आम-
 भाजा ज्योर हेये बासे आशक हुवा भाजा पीना छेड दिया, आभीर पादशाहको ये आत
 मज्जुम कुछ रोकडो पीलवतमे पुलाया और ये मज्जुर हमीयानमे लाया, और मुने आ-
 तोमे दुसलाया कताके नीसमतनाता करनेमे राजी किया, मेरी समज के ज्य जेटी धरमे
 पेदा कुछ तो कीसीसे शादी करना पडेगी, पस छिससे क्या बेहतर हय के पादशाहजहनेसे
 मनसुप करहु, छिसमे पादशाहभी भीमतवार होता हय ये मये कुमुल करके इभस्त हुवा,
 उसी दिनसे होना तरक्ष पीलाहरी तयारी होने लगी, ओक रोज अज्जी सामतमे काजी
 मुहली आलीम हाजील अकापर सय जमा हुये नीकाह आधा गया, और भहर मुकरर
 हुवा, दुलहनको यही धुमधामसे ले गये सय रसम इसुमात करके शरैग हुये, नोशाहने
 ज्य रातके धरादा सोनेका किया, उस भकानमे शोरो गुल अयसा हुवा के जे बाहरे लोग
 पेहरा दे रहे थे हयरान हुये, दरवाजा टोडडीका पोलकर आहा के हेये के ये क्या आशत
 हये! अंदरसे अयसा अं द या के पुल नसका, ओक हममे वो देनेकी आवाजभी कम कुछ!
 दरवाजा तोडकर देमा तो हुवां सरकटा पडा हय और दुलहनके मुहसे कयला जाता हय और
 उसी आका पुमे बेहवास पडी सोटती हये! ये क्यामत देमकर सयके होख जते रहे
 अयसी पुशीमे ये गम जाहीर हुवा, पादशाहको ज्य पर पीठता हुवा दौडा तभाम
 अरकान सलतनतके जमा हुये पर कीसीकी अकल काम नहीं करतीथी के छस अहवाबको
 दरवास्त करे, आभीर उस हालतमे हुकम किया के छस कमज्जुत दुलहनकाभी सरकाट डालो,
 ये आत पादशाहकी जमानसे जे नीकली शीर वयसाही शोरागुल हुवा, पादशाह उरा और
 अपनी जनके जेअसे नीकलकर भाग और दूरमाया के छसे भल्लसे बाहरे नीकललो पचा-
 सीने उस लडकीके मेरे धरमे पोहचा दिया, ये अरया हुनयामे मशहूर हुवा, ज्जसने सुना
 हयरान हुवा, और शाहजहनेके भारे जनके सयजसे भुद पादशाहा और ज्जतने आशीदे
 उस शहरेके हये मेरे दुशमने जनी हुये, ज्य भातभदारीसे दरागत कुछ और बेहलुम
 हो चुका, पादशाहने अरकाने दौलतसे सल्लाह पुछी के अय क्या किया याहीअ? सभाने कहा,
 और तो कुछ हो नहीं सकता, पर जाहीरमे दलकी तसल्ली, और सयरके वारने उस
 लडकीके उसके आप समेत भारवा डालीअ, और धरवार अत करलीअ ज्य मेरी ये सजा
 मुकरर कुछ, केतवावको हुकम हुवा, सभाने आकर आरें तरक्षसे मेरी हवेलीका धेर लीया
 और नरसींगा दरवाजेपर अज्जया, और आहा के अंदर धुसे, और पादशाहका हुकम
 अज्जलावे जैअसे छि और पथ्थर अरसने लगे के तभाम जेज ताप न लासकी; अपना
 सर मुह अयाकर धधर छधर हो भाग हो भाग गध, और ओक आवाज होलाक पाद-
 शाहने कानोसे सुनी के कय कमज्जुती आध हय, क्या रीतान लगा हये अयर भला आहता
 हये तो छस नाजनीनके साथ अदसुलुकी नकर नहीं तो जे कुछ तोरे जेटने उससे शादी
 करकर देमा, तुभी उसकी दुशमनीसे देजेगा अय उनको सतावेगा तो मजा न पावेगा?
 पादशाहका भारे दहशतके तभाम अहन कापने लगा, और तप यड गध, वही हुकम किया
 के छम अदमज्जुतीसे केछ मज्जम न होवे, कुछ कहे न सुनो हवेलीमे पडे रहने दे, उस
 दिनसे आमील सीयाने तज्जवीज पलीते अंतर अंतर करते हये, मुहल्ले ये तभामा हो

હયે, લેકીન અપતક ઇસરાર મઅલુમ નહી હોતા, ઐર મુજેબી હરગીઝ ખખર નહીં, અગર ઇસ લકીસે એકબાર ખુલા કે તુમને અપની આખોસે કયા દેખાયા ! યે બોલી કે ઐર તો કુઝ મેં નહીં જાનતી, લેકીન યે નઝર આયા કે જીસ વકત મેરે ખાવીંદે કરદ મુખાશરતકા કીયા, છત રૂઠકર એક તખ્ત નીકલો, ઉસપર એક જવાન ખુશ સુરત સાહજા લીખાસ પેહચે બેઠાયા, ઐર સાથ ઉસકે બહોતસે આદમી એહતમામ કરતે હુએ, ઉસ મકાન મેં આખે ઐર શાહઝાદે કે કતલકે મુસતઈદે હુએ, વો સખ્શ સરદાર મેરે નઝદીકે આયા ઐર બોલા કયું જાની, અખ હમસે કહાં બાગોળી ! ઉનકી સુરતે તો આદમીકીથી, લેકીન પાંવ બકરીયોં કેસે નઝર આએ ? મેરા કલેજ ધડકને લગા, ઐર ખોઢસે ગશમેં આઘ, શીર મુજે કુછ ખખર નહીં કે આખીર કયા હુવા ! તખ્સે મેરા યે અહવાલ હયે કે ઇશ હુટે મકાનમેં હમ દોનોં જી પડે રેહતે હયે. પાદશાહકે ગુસ્સે કે બાધસ અપને રશીક સખ જુદા હોગએ. ઐર મેં જો ગદાઇ કરને નીકલતાહું તો કોઇ કવડી નહીં દેતા બલકે દુકાનપર ખડે રેહનેકે રવાદાર નહીં, ઇસ કમખખત લકી કે બદનપર કપડા નહીં કે શરમ છુપાવે, ઐર ખાનેકો મયરસર નહીં જો પેટબર ખાવે. ખુદાસે યહી ચાહતાહું કે મોત આવે યા ઝમી રૂટે, ઐર યે બદનસીખ ઉસમેં સમા જાવે; ઇસ જીનેસે મરના બલા હયે, ખુદાને તુજે શાયદ હમારેહી વાસ્તે ભેજ હયે, જો તુને રહમ ખાકર એક મોહર દી, ખાનાબી મઝેદાર પકાકર ખાયા, ઐર બેટીકી ખાતીર કપડાબી બનાયા, ખુદાકી દરગાહમેં શુકર કરકે તુજે દોઆ દી; અગર ઇસપર આસેખ જીન યા પરીકા ન હોતા તો તેરી ખીદમતમેં લાંડીકી જગા દેતા, ઐર અપની સઆદત જાનતા; યે અહવાલ ઇસ આજીઝકા હયે, તુ ઇસકે દરપએ મતહો, ઐર ઇસ કરદસે દરગુઝર કર.

યે સખ માજરા સુનકર મેને બહોત મીનતોઝારી કી કે મુજે અપની ફરજદીમેં કુખુલ કર, જો મેરી કીસમતમેં લીધા હોગા, વો પીરમરદ હરગીઝ રાઝી ન હુવા—જખ શામ કુછ તો ઉસસે રખસ્ત હોકર સરામેં આયા. મુખારકને કહા, લો શાહઝાદે મુખારક હો, ખુદાને અસખખા દુસ્ત કીયા હયે, બારે યે મેહનત અકારત ન ગઈ. મેને કહા આજ કીતની ખુશામદકી, પર વો અંધા રાઝી નહીં હોતા, ખુદા જાને દેવેગા યા નહીં પર મેરે દીલકી યે હાલત થી કે રાત કાઠની મુશકીલ હુઈ કે કમ સુખહો હો તો શીર જાકર હાઝીર હોઈ; કબી યે ખીયાલ આતાયા કે અગર વો મેહેરખાન હુવા, ઐર મેરી ખાત કુખુલ કીયા તો મુખારક મલેક સાદીકે વાસ્તે લેખવેગા. શીર કહેતા કે બલા હાથ તો આવે. મુખારકકો સમજાકર મેં એસ કહુંગા, શીર જીમેં યે ખતરા આતા કે અગર મુખારકબી કુખુલ કરે તો જીઆતકે હાથસે વહી નૌખત મેરી હોગી જો પાદશાહઝાદેકી કુછ, ઐર ઇસ શહેરકા પાદશાહ કમ ચાહેગા કે ઉસકા બેટા મારા જાએ, ઐર દુસરા ખુશી મનાએ તમામ રાત નીંદ ઉચાટ હો ગઇ ઐર ઇસી મનસુબેકે ઉલજડેમેં કરી.

જખ રાઝ રૈયન હુવા તો મેં ચલા, ચોકમેસે અચ્છે અચ્છે યાન પોશાકકી, ઐર મેટા કીનારી, ઐર મેવા ખુસ્ક ઐર તર ખરીદકર ઇસ ખુઝરગકી ખીદમતમેં હાઝીર હુવા તેહાવત ખુશ હોકર બોલા કે સખકો અપની જાનસે ઝીયાદા કુછ અઝીઝ નહીં, પર મેરી જાનબી તેરે કામ આવે તો દરેગ ન કરુંગા, ઐર અપની બેટીબી તેરે હવાલે કરું, લેકીન યહી ખોઢ આતા હયે કે ઇસ હરકતસે તેરી જાનકા ખતરા નહો, યે દાગ લખનતકા મેરે

ઉપર તો કીયામત રહે. મૈને કહા અબ ઇસ બસતીમે એકસ, ઓર મઝલુમ હું, ઓર તુમ મેરે દીનો દુનયાકે બાપ હો, મૈં ઇસ આરઝુમેં મુદતસે ક્યા ક્યા પરેશાની, ઓર તબાહી ખીંચતા હુવા, વહાંતક આયા ઓર મતલબકાબી નશા ન પાયા, ખુદને તુમહેબી મેહેરબાન કીયા જે શાદી કરદેનેપર રઝામંદ હુએ, લેકીન મેરે વાસ્તે આમે પીછે કરતે હો, ઝરા મુન-સીફ હોકર ગૌર ફરમાઓ તો ઇશકકી તરવારસે સર બચાના, ઓર અપની જાનકો છુપાના કીસ મઝહબમેં દુસ્ત હુએ ? હરએ બાદાબાદ મૈને સબ તરેહ અપનેતઈ બરબાદ કીયા હું. ઓર મઅશુકકે વીસાલકો મૈં અપની ઝીંદગી સમજતા હું, અપને મરને જીનેકી મુજે કુછ પરવા નહીં, બલકે નાઉમ્મેદ હોઈંગા તો ખીન અબલ મર જાઉંગા, ઓર તુમહારા કીયામત મેં દામનગીર હોઈંગા ગરઝ ઇસ ગુફતોગો સુની, ઓર હાં ના, મૈં કરીબ એક મહીનેકે ખૌફ, ઓર અંદેશેમેં ગુઝરા, હરરોઝ ઉસ બુઝરગકી ખીદમતમેં દૌડા જતા, ઓર ખુશામદ બરામદ કરતા.

ઈતિફાકન વો બુદા ખીમાર હુવા, ઉસકી ખીમારદારીમેં હાગીર રહા, હમેશા કાઝરા હકીમકે પાસ લે જતા, જે નુસખા લીખદેતા ઉસી તરતીબસે બનાકર પીલાતા, ઓર કુછ ખાનેકે વાસ્તે ખુરાક અપને હાથસે પકાકર ખીલાતા. એક દીન મેહેરબાન હોકર કેહને લગા કે અબ જવાન, તુ બડા ઝીંદી હુએ, મૈને હરચંદ સારી કબાહતેં કહે સુનાઇ, ઓર મનઅ કરતાહું કે ઇસ કામસે બાઝ આ, જી હુએ તો જહાન હુએ, પર ખ્વાહ ન ખ્વાહ કુએમેં ગીરતા હુમે, અચ્છા આજ અપની લડકીસે તેરા ઝીકર કરંગા દેખું વો ક્યા કહેતી હુએ, યા કુઝરા અહા યે ખુશ ખબરી સુનકર મૈં અચસા કુલા કે કપડોમેં ન સમાયા, આબાદ બજા લાયા, ઓર કહા કે અબ આપને મેરે જીનેકી શીકરકી રખસત હોકર મકાનપર આયા, ઓર તમામ રાત મુબારકસે યહી ગુફતોગો રહી; કહાંકી નીંદ, ઓર કહાંકી ભુખ-સુખહોકે નુરકે વક્ત શીર જાકર મૌજુદ હુવા, સલામ કીયા તો ફરમાને લગા કે લો અપની બેટી હમને તુમકો દી, ખુદા મુબારક કરે, દોનોંકો ખુદાકે તઈ સોંપા, જબ તલક મેરે દમમેં દમ હુએ, મેરી આંખોકે સામને રહો, જબ મૈં મરજાઉં જે તુમહારે જીમે આવે સો કીજીયો, તુમ મુખત્યાર હો.

કીતને દીન પીછે વો પીરમરદ જાનબહક તસલીમ હુવા, રો પીટકર તજહીઝ ઓર તકશીન કીયા, બઅદ તીજે કે ઉસ નાઝનીનકો મુબારકને ડોલી કરકર કારવાંસરામેં લે આયા, ઓર મુજસે કહા કે યે અમાનત મલેક સાદીકકી હુએ, ખબરદાર ખીયાનત ન કીજઓ. ઓર યે મેહનત ઓર મશક્કત બરબાદ ન દીજઓ. મૈને કહા અબ મુબારક, મલેક સાદીક યહાં કહાં હુએ, દીલ નહીં માનતા મૈં કયુંકર સખર કરું, જે કુછ હો સો હો, જીતા રહું યા મર જાઉં, અબતો ઐશ કરું. મુબારકને બહોતસા મનઅ કીયા કે લડકપન ન કરો. અબી એક દમમેં કુછકાકુછ હો જતા હુએ, ક્યા મલેક સાદીકકો દુર જાનતે હો જે ઉસકા ફરમાના નહીં માનતે હો, ઉસને પેહલેહી તુમકો હરએક ખાતસે આગાહ કરદીયા યા, અગર ઉસકે કહેનેપર રહોગે ઓર સહી સલામત ઇસકો વહાંતક લે ચલોગે તો વોબી પાદશાહ હુએ, શામદ તુમહારી મેહનતપર નઝર કરકે તુમહીકો બખશ દે તો ક્યા અચ્છી ખાત હોવે પીતકી પીત રહે, ઓર મીતકા મીત હાથ લગે બારે ઉસકે ડરાને. ઓર સમજાનેસે મૈં હયરાન હોકર ચુપકા હોરહા. દો ઉંટ ખરીદ કીયે, ઉસપર સવાર હોકર મલેક સાદીકકે મુલકકી રાહ લી. ચલતે ચલતે એક મેદાનમેં આવાઝ શોરોગુલકી આને લગી.

મુખારકને કહા મુકર ખુદાકા, હમારી મેહનત નેક લગી, ચે લક્ષકર જીનોકા આ પોહ્યા, ખારે મુખારકને ઉનસે મીલ જુલકર પુછા કે કહાંકા ધરાદા કીયા હયે ? બોલે પાદશાહકે તુમહારે ઇસતીકબાલ કે વાસતે બેળ હયે, અખ તુમહારે ફરમાંબરદાર હયે, અગર કહો તો એકદમમે રખર લે ચલે. મુખારકને કહા કે દેખો કીસ મેહનતોંસે પાદશાહકે કુઝુરમે મુરખર કીયા, અખ જલદી કયા ઝુરર હયે અગર ખુદા નખવાસ્તા કુછ ખલલ હો જાવે તો હમારી મેહનત અકારત જાવે, ઝોર જહાંપનાહકે ગઝબમે પડે. સબોને કહા તુમ મુખલાર હો, જીસ તરેહ જીયાહે ચલો; અગરચે સખ તરેહકા આરામથા પર રાત દીન અલનેસે કામથા, જખ નઝદીક જા પોહ્યા. મેં મુખારકકો સોતા દેખકર ઉસ નાઝનીનકે પાંચપર સર રખકર અપને દીલકી બેકરારી ઝોર મલેક સાદીકકે સખખમે લાચારી નેહાયત મીનત, ઝોર ઝારીસે કેહને લગા કે જીસ રોઝસે તુમહારી તસવીર દેખી હયે ખાના પીના ઝોર ચૈનોં આરામ મૈને અપને ઉપર હરામ કીયા હયે, અખ જો ખુદાને ચે દીન દીખાયા તો મલેક સાદીકકા અદેશા હયે, ફરમાને લગી કે મેરા દીલબી તુમહારે તરફ માધલ હયે કે તુમને મેરે વાસ્તે ફૈસે રંજો અલમ ઉઠાયે, ઝોર કીસ કીસ મશકતોંસે લે આએ હો, ખુદાકો વાદ કરો ઝોર મુજે શુલ ન જામઝો દેખોતો પરદએ ગૈયસે કયા ઝાહીર હોતા હયે—ચે કેહકર અચસી બેઠખતીયાર રોષ કે હીચકી લગ ગઢ ! ઇધર મેરા હાલ ઉધર ઉસકા વો હાલ; ઇતિનેમે મુખારકકી નીંદ તુટ ગઢ, તો વો હમ દોનોં મુશતાકોંકા રોના દેખકર રોને લગા ઝોર બોલા કે ખાતીરજખમ રખ્ખો, એક રોગન મેરે પાસ હયે, અગર વો ઉસ શુલખદનકે બદનમે મલદુંગા તો ઉસકી બદખોસે મલેક સાદીકકા જી હટજાએગા, ચકીન હયે કે તુમહીં કો અખશદેગા. મુખારકસે ચે તદખીર સુનકર દીલકો તસલ્લી હુઈ. ઉસ નાઝનીનકો મલેસે લગાકર ખુખ પીયાર કીયા, ઝોર કહા અખ મુખારક, અખ તુ મેરે બાપકી જગા હયે, તેરે બાએસ મેરી જાન બચી, અચબી અચસા કામકરકે જીસમે મેરી ઝીંદગી હો, નહીં તો ઇસ ગમમે મરજાકેગા—ઉસને બહોતસી તસલ્લી દી. જખ રોઝ રોસન હુવા, અવાઝ જીનોની મઅલુમ હોને લગી, દેખા તો કઈ ખવાસ મલેક સાદીકકે આઈ હયે, ઝોર એક સરખાએ ભારી હમારે લીએ લાઈ હયે, ઝોર એક પાલખી લુસપર મોતીચોંકા પડદા પડા હુવા ઉનકે સાથ હયે. મુખારકને ઉસ નાઝનીનકો વો તેલ મસલદીયા ઝોર પોશાક પેહનાકર બનાવ કરવાકર મલેક સાદીકકે પાસ લે ગયા.

પાદશાહને મુજે દેખકર બહોત સરફરાઝ કીયા; શીર ઇઝઝત, ઝોર ફુરમતસે બીઠાયા, ઝોર ફરમાને લગા કે તુજસે મેં અચસા સલુક કરંગા કે આજતલક કીસી કે સાથ ન કીયા હોગા. પાદશાહત તો તેરે બાપકી મૈજુદ હયે; અલાવા તું અખ મેરે બેટીકી જગા હુવા, ચે કહેરહાથા કે વો નાઝનીનબી રખર આઈ, ઉસ રોગનકી બદખોસે હરએક દીમાગ પરગંદા હુવા, ઝોર બેહાલે હોયગા, ઉઠકર ચલા ગયા, ઝોર હમ દોનોંકો ખુલવાયા, ઝોર મુખારકકે તરફ દેખકર બોલા કે વાહ સાહેબ ખુખ શરત બજાલાએ, મૈને ખબરદાર કરદીમાથા કે અગર ખીયાનત કરોએ તો ખફગીમે પડોગે. ચે બદખો કૈસી હયે ? અખ દેખો તુમહારા કયા હાલ કરતાહું ! મુખારકને મારે ડરકે અપના ઇઝારખંદ ખોલકર દીખાદીયા કે પાદશાહ સલામત જખ હુઝુરકે ઇસકામપર હમ કામમ હુએચે શુલામને પેહલેહી અપની અલામત ડાટકર દીખાશામે બંદકર કર મોહોર લગાકર ખાઝાનચીકે હવાલે કરદીથી, ઝોર

अरुम सुखेभानी लगाकर रवाना हुआ था ! मुझसे ये जवाब सुनकर मेरी तरफ आगे
नीकावकर धुरा, और कहने लगा कि ये काम तेरा है, और अफा होकर मुझसे कहा धुर
मकने लगा। उसवक्त अयसा भयलुभ होताथा कि शायद मनसे भारडावेगा। जय मैंने
उसके चेहरेसे ये दर्यावत कीया अपने लसे हाथ धाकर, और मन जोकर ओक अंजर
मुझारकडी कमरसे नीकावकर भलेक सादीकडे गेटमे भारा, धुरीके लगतेही वो शीरा, मैंने
मना के मुकरर भर गया। शीर अपने हीलमे प्याल कीया के अंभ तो अयसा कड़ी नहीं
लगा, ये क्या सण्य हुआ ? मैं अफा देभताथा के वो अभीनपर बोटावाटकर जेहकी सुरत
मनकर आससानके तरफ डियला; अयसा पुलंद हुआ के आभीर नजरेसे गायब होगया,
शीर ओक पलके अम्ह जीवलीकी तरहे कडकता, और मुसमे' कुछ जकता हुआ नीये
आया; और मुने ओक लात भारी के मैं अरे' शाने मीत गीर पडा; और लुडुग गया;
पुढमने कीतनी देरमे होश आया ! आगे जोलकर जे देभा तो ओक अयसे जंगलमे
पडाहु के जहा सीवा कंकर, और पथर, और लड मेरिंकि दरभतके कुछ नजर नहीं
आता था, छि धडी अकल कुछ काम नहीं करतीथी के क्या कं, और कहां लड। नाकि
मेदीसे ओक आह भरकर ओक तरशकी राहली, अगर कहीं कोई आदमीकी सुरत नजर
पडती तो भलेक सादीकडा नाम पुछता ? वो दीवाना मनकर जवाब देता के हमने तो
उसका नामही नहीं सुना।

ओक रोज पहाडपर लकर मैंने ये धरिदा कीया के अपने तम' गीराकर भर लड, जू
गीरनेका करद कीया, वही सवार साहेमे जुलहेकार धुरका पोश आ पडोया और
जोला के क्युं तु अपनी मन जोता है आदमीपर दुप दरद सण होता है, अय
तेरे धुरे दीन गये, और भले दीन आगे जलद इमकाज; तीन शप्स अयसेही आगे
गये है, उनसे मुलाकात कर और वहांके सुलतानसे मील। तुम पायोंका मतलब ओकही
जमा मिलेगा। धंस श्कीरकी सअेरका ये भाजरा है, जे अरज कीया। पारे पशारतसे
अपने मौला मुस्लीम कुशा कीमुरशहोकी हुजुरीमे आ पोहंआहुं, और पादशाह सलामत-
कीनी मुलाकात हुं, यकीन है के अय सणकी आतीर जमा होवे। ये आते बार दर-
वेश, और पादशाह आजादप्यमे होरहीथी छतनेमे ओक महेली पादशाहके महेलमेसे
होडा हुआ आया, और मुझारक आदीही तसलीमे पादशाहके हुजुरमे अजलाया, और
अरजकी के धंस वक्त शहजादा पैदा हुआ के आहताह माहताय उसके इय शरमीदा
है। पादशाहने सुतअजल्य होकर पुछा के आदमीमे तो कीसीका हमल ना था, ये
आपताय कीस धुरके हमलसे नमुद हुआ ? उसने छिलतीभास कीया के माहज प्यास जे
अहोत दीनसे गजमे पादशाहमे पडीथी, और ओकसेकि ओक कानेमे रहतीथी और भारे
हरके उसके नजदीक कोई न जाताथा, न अहवाल पुछता था, उस पर ये किसे छलाही
हुवा के आंदा भेटा उसके पैदा हुआ ! पादशाहके अयसी पुशी हासील हुं के शास्त्रमे
भरी हो जवे। बारों कीरनेनी दौआदी के जला आया तारा शरजं आयाह रहे, और
उसका कदम मुझारक होवे, तेरे सामेके तले परवरीश पावे, और पुढा होवे। पादशाहने
कहा ये तुम्हारे कदमकी परकत है, व छिला न अपने तोशान गुमानमे'नी ये अत न
थी अजलत होतो लकर हेपुं। इरवेशाने कहा के पीसमीदलाह नछमे, पादशाह महेलमे

તશરીફ લેખએ, શાહઝાદેકો ગોદમે લીધા, ઓર શુકર પરવરદીબારકા કીયા, કસેબ થંડા હુવા; વહી કસેબેસે લગા લીધા, ઓર લાકર ફકીરોંકે કદમોંપર ડાલા. દુરવેશોંને દોઆઓં પડકર બડા કુંકર ખુદાસે ઉસકી ઉમરકી ઝીમાદતી આહી. ફીર પાદશાહને જનનકી તકયારી કી, દો તરફા નવખતેં જડને લગીં. ખજાનેકા મુંહ ખોલદીયા, દાદો દહેશસે કોડી કે મહે-તાબકો લખપતી કર દીયા, અરકાને દૌલત જીતનેયે સખકો દોઆદ મનસખ, ઓર બગીચે ફરમાન હોગયે. જીતાના લક્ષકર થા ઉન્હે પાંચ બરસકી તલખ છનામ કુખ. મશાયખ, ઓર અકાબીરકો મદદે મઆશ દી, ઓર તીન બરસકા ખીરાજ રખઅતકો મઆદ કીયા. તમામ સહેરમેં જહાં દેખે વહાં રંગોરંગકી ધુમધામથી, મારે ખુશીકે અદના ઓર આલા પાદશાહે વકત બન બેઠા. એન શાદીમેં એક બારગી મહેલમેં રોને પીટનેકા ગુલ ઉઠા, ખવાસે, ઓર તુરકાનીયા ઓર ઉરદા બેગનીયા ઓર મહેલીખવાળે સરપર ખાક ડાલતે ફુએ બાહેર નીકલ આએ. ઓર પાદશાહસે કદા કે જસ વકત શાહઝાદેકો નહીલા ધુલાકર દાઢકી ગોદમેં દીયા એક અબરકા તુકડા આયા, ઓર દાઢકી ઘેર લીયા; અબદ એક દમકે દેખા તો દાઢ બેહોશ પડી હયે, ઓર શાહઝાદા ગાયબ હોગયા. યે કયા કયામત તુરી પાદશાહ યે સુનકર હયેરતમેં રેહગયે ઓર તમામ મુલકમેં વાવેલા પડી દો તીન તલક કીસીકે ઘર હાંડી નચડી, શાહઝાદેકા ગમ ખાતે, ઓર આપના લહુ પીતે.

ગરજ ઝીંદગીસે લાચાર યે, જે ઇસ તરફ જીતેયે. જખ તીસરા દીન હુવા વહી બાદલ શીર આયા ઓર એક જુલા જડવ મોત્યોંકી ચાદર પડી કુખ લાયા, ઉસે મહેલમેં રખકર આપ હવા હુવા; લોગોંને શાહઝાદેકો ઉસમેં અંગુઠા ચુસ્તે હુએ પાયા પાદશાહ બેગબને જલ્દી બલાઓં લેકર હાથોંમે ઉઠાકર સાતીસે લગા લીયા, ઓર દેખા તો પેરહન આએ રવાંકા કર દામન ટંકા હુવા ગલેમેં હયે, ઉસપર શલુકા તમામીકા પેહનાયા હયે, ઓર હાથ પાંચમેં ધુંધડ મુરસાકે ઓર ગલેમેં હયેકલ નૌરતનકી પડી હયે. યે દેખકર સખ મારેખુશી કે દોઆઓં દેને ઓર બલાઓં લેને લગી કે તેરા માકા પેટ થંડા રહે, ઓર તેરી ઉમર દરાઝ હો.

પાદશાહને એક બડા મહેલ તખવાર કરવાકર ઓર ફરશ ખીજવાકર ઉસમેં દુરવેશોંકો રખ્યા. જખ સલતન કે કામસે શરાગત હોતી તો આકાર બેઠતે, ઓર સખ તરફસે ખખર-ગીરી કરતે, લેકીન હર ચાંદકી નાચંદી જીમે રાતકો વહી તુકડા અબરકા આતા ઓર શાહઝાદેકો લેખતા અબદ દો દીનકે કીસમ કીસમકે તોહફે ખીલોને ઓર સૌગાત હરએક મુલકકે શાહઝાદેકે સાથ લે આતા, જસકે દેખનેસે અકલ આદમીકી હયેરાન હોજતી ઇસી કાયદેસે પાદશાહઝાદેને ખેરીઅતસે સાતવેં બરસમેં પાંચ દીયા એન સાલગીરાકે રોઝ પાદશાહ આઝાદખખતને ફકીરોંસે કહા કે સાર્થ અલ્લાહ કુખ મઅલુમ નહીં હોતા કે શાહઝાદેકો દીન લેખતા હયે, ઓર શીર દેખતા હયે, બડા તઅજજીબ હયે ? દેખીએ અંજામ ઇસકા કયા હોતા હયે ? દુરવેશોંને કહા એક કામ કરો, એક રૂકકા શૌકીયા ઇસ મઝમુનકા લીખકર શાહઝાદેકે જીલેસેં રખદો કે તુમહાલ્લી મેહેરઆની ઓર મોહખખત દેખકર અપના દીલબી મુશતક મુલાકાતકા હુવા હયે, અગર દોસ્તીકી રાહસે અપને અહવાલસે આગાહ કીજયે તો ખાતીર જમા હો, ઓર હયેરાની ખીલકલ દશ હો. પાદશાહ મવાશીક દુરવેશોંકે અજ-સાની કામખખર એક રૂકકા ઇસી ખખારતકા તરકીસ કીયા ઓર જીલેસે રખદીયા શાહઝાદા ખમુજીબ કાયદે કદીમકે મયેબ હુવા. જખ કુખ આઝાદખખત દુરવેશોંકે ખીસતરોહ આકર

એકે એર કલમાં કલામ હોને લગા એક કાગજ લપેટા હુવા પાદશાહકે પાસ આ પડા. બોલ કર દેખાતો જવાબ ઉસી રકકેકા થા. યહી દો સતરે લીખ્ખીથી કે હમેંબી અપના મુશતાક બની એ સવારીકે લીએ તખ્ત બતા હયે ઉસ વકત તશરીફ લાએ તો બહેતર હયે બાહમ મુલાકાત હો સખ અસખામ એશો તરખકા તધ્યાર હયે સાહેબહીકી જગા ખાલી હયે. પાદશાહ આઝાદખખત દુરવેશોકે હમરાહ લેકર તખ્તપર બેઠે. વો તખ્ત હઝરત મુલેમાનકે માનીંદ હવાપર ચલા; રક્તા રક્તા અયસે મકાનપર બઝિતરે કે ઇમારત આલીશાન, એર તધ્યારીકા સામાન નજર આતા હયે. લેકીન યે મઅલુમ નહીં હોતા કે યહાં કોઇ યા નહીં. ઇતનેમેં કીસીને એક એક સલાઈ મુરમેકી ઉન પાંચોકી આંબોમેં ફેર દી; દો દો ખુંદે આંસુયોંકી ટપક પડી પરયોંકા અખાડા દેખા કે ઇસિતી કખાલકે ખાતીર ગુલાબપાશ લીએ હુએ, એર રંગ બેરંગકે જોડે પેહને હુએ ખડા હયે. આઝાદખખત આગે ચલે તો દો તરફ હઝારોં પરીઝાદ મોઅદખ ખડે હયે, એર બીચમેં એક તખ્ત ઝમરફકા ધરા હયે, ઉસપર મલેક શહેપાલ શાહરખકા બેટા તકીએ લગાએ બડી શોનો શવકતસે બેઠા હયે. માલેક શહેપાલ પાદશાહકો દેખતેહી તાઝીમકે વાસ્તે ઉઠ ખડા હુવા, એર તખ્તસે ઉતરકર બગલગીર હુવા, એર હાથમેં હાથ પકડ અપને બરાબર તખ્તપર લા ખીઠાયા, એર બડે તપાક, એર—ગરમ જોશીસે બાહમ ગુફતેગો હોને લગી તમામ રોઝ હંસી ખુશી ખાનેમેં ગુઝરા એર નાચ ગાના સુના કીએ.

દુસરે દીન જખ શીર દોનોં પાદશાહ જમા હુએ, શહેપાલને પાદશાહસે દુરવેશોકો સાથ લાનેકી ફેરીયત પુછી પાદશાહને ચારોં બે નવાંયોંકા જો માજરા સુના થા સો મુશ-રસીલ ખયાન કીયા, એર સીધારશ કરકે મદદ ચાહી, કે ઇન્હોને ઇતની મેહનત એર મુસી-બત ખીંચી હયે અખ આપકી મેહેરબાનીસે અગર અપને અપને મકસદકો પોહંચે, એર યે કમતરીનબી તમામ ઉમર શુકર ગુઝાર રહેગા આપકી નજરે તવજજનસે ઇન સખકા બેડા પાર હોગા મલેક શહેલપાલને સુનકર કહા બાસરો ચક્મ હયેં તુમહારે ફરમાનેસે કાસર નહીં, યે કેહકર નીગાહ ગરમસે દેઓં એર પરીયોંકી તરફ દેખા એર બડે બડે જીન જો જહાં સરદાર યે ઉનકો નામે લીખ્ખે કે ઇસિ ફરમાનકે દેખતેહી અપને તઈં હુઝુર પુરતુર-મેં હાઝીર કરો, અગર કીસીમેં દેર હોગી તો સજા પાવેગા એર અદમઝાદ ખ્વાહ એરત ખ્વાહ મરદ જીસકે પાસ હો ઉસે અપને સાથ લેકર આવે અગર કોઈ છુપા રખેગા એર ઉસકા અહવાલ મઅલુમ હોગા તો ઉસકે ઝન એર બચ્ચે કોલુમે પીલે જાએંગે, એર ઉસકા નામેનયાન બાકી ન રહેગા.

યે હુકમ નામા લેકર દેવ ચારોં તરફ દવડે, એ તલાશ કરને લગે. યહાં દોનોં પાદ-શાહોંમે મોહખખત ગરમ હુઈ, એર બાતેં ઇખતીલાતકી હોને લગી, ઉસમેં મલેક શહેપાલ દુરવેશોંસે મુખાતીખ હોકર બોલને લગા કે અપને તઈંબી બડી આરઝુ ફરજંદ હોનેકી થી, એર દીલમેં યે અહેદ કીયા થા કે અગર ખુદા બેટા દેયા બેટી, તો ઉસકી શાદી બની આદમકે પાદશાહકે વહાં જો લડકા પેદા હો તો ઉસકે સાથ કરંગા ઇસ નીયત કરનેકે બઅદ મઅલુમ હુવા કે પાદશાહકી બેગમ પેટસે હયેં, બારે દીન એર ધડયાં એર મહીને ગીનતે પુરે દીન હુએ એર યે લડકી પેદા હુઈ મવાશીક ઇરિદેકે તલાશ કરનેકે વાસ્તે જીનોંકો મેંને હુકમ કીયા કે તમામ દુનયા જીસતોજી કરો, જીસ પાદશાહ યા શહીનશાહ કે વહાં

શરૂંદ પેદા હુવા હો. કિસકો સાથ હીરાજતસે જલ્દ ઉઠાકર લે આવો. વહીં બ મુજબ દરમાનેકે પરીઝાદ ચારોં સીમત પરાગંદા હુએ. બખ્શ થોડી દેરકે ઈસ શાહઝાદેકો મેરે પાસ લેઆએ. મેને ગુરુર ખુદાકા કીયા, ઓર અપની ગોદાંમે લેલીયા, અપની બેટીસે ઝીયાદા મોહબ્બત મેરે દીલમે પેદા હુઈ, જી નહીં ચાહતાથા કે એકદમ નજરોંસે જુદા કરે, લેકીન ઈસ વારતે બેજ દેતાહું કે અગર કિસકે માખાપ ન દેખેગે તો ઉનકા ક્યા કાલ હોગો, ઈસ લીએ હર મહીનેમે એકબાર મંગા લેતાહું; કઈ દીન અપને નઝદીક રખકર શીર ભેગ દેતાહું, ઈનશાઅલ્લાહોતઅલ્લા અબ હમારી તુમહારી મુલાકાત હુઈ, ઈસકી શાદી કરદેતા હું; ચૈત હયાત સખકો લગી હયે, બલા જીતેજી ઉનકા મેહરા દેખયે, પાદશાહ આઝાદમખત યે ખાતે મલેક શાહપાઝકી સુનકર ઓર કિસકી ખુશીયાં દેખકર નેહાપત ખુશ હુએ, ઓર બેલેકે પેહલે હમકો શાહઝાદેકે ગાયબ હોખને, ઓર આનેસે અજબ તરફકે અદેશે દીલમે આતે યે લેકીન અબ સાહેબકી ગુફતગેસે તસલ્લી હુઈ; યે બેટા અબ તુમહારા હયેજીતમે તુમહારી ખુશી હોસો કીજી યે ગરજ દોનોં પાદશાહોંકી સોહબ્બત માનીદશીરો શકરકે રેહતી, ઓર એશ કરતે. પંચ દસ દીનકે અરસેમે બડે બડે પાદશાહ શુલીસ્તાને ઇરમકે કોહીસ્તાનકે ઓર જઝીરેકે જીનકી તલબકે ખાતીર લોગ ગએ યે, સો સખ આકર હુઝુરમે હાઝીર હુએ. પેહલે મલેક સાદીકસે શરમાયા કે તરે પાસ જો આદમઝાદ હયે કિસે હાઝીર કર. કિસને બહોત ગમ ઓર ચુસ્સા ખાકર લાચાર ગુફઝારકો હાઝીર કીયા ઓર વીલાપત અમ્માનકે પાદશાહસે શાહઝાદી જીનકી જીતકે વારતે શાહઝાદા મુફકે નીમરોજકા ગાવ સવાર હોકર સોનાઈ બનાયા માંગી કિસને બી બહોતસે ઉઝર માઝેરત કરકે હાઝીર કી. જબ શાહ શરંગકી બેટી ઓર બેહઝાદખાંકો તલબ કીયા, તો સખતે કાનોંપર હાથ ધરે ઓર હઝરત મુલેમાનકી કસમ ખાતે લગે.

આખીર દરીયાએ કુલઝુમકે પાદશાહસે જબ પુછનેકી નવખત આઈ તો વો સર નીઆ કરકે ચુપ હોરહા. મલેક શહેપાલને કિસકી ખાતીરકી, ઓર કસમ દેકર ઉમ્મેદવાર સરફરાઝકા કીયા, ઓર કુછ કરાયા ધમકાયા. તખ વોભી હાથ જોડકર અરજ કરને લગા કે પાદશાહ સલામત, હકીકત યે હયે કે જબ પાદશાહ અપને બેટકે ઈસતીફાલકી ખાતીર દરયા પર આયા, ઓર શાહઝાદેને મારે જલદીકે ઘોડા દરીયામે ગલા, મેં કિસરોજ સૈરો શીકારકે ખાતીર નીકલાયા, કિસજગા મેરા ગુરુર હુવા, સવારી ખડી કરકે યે તમાશા દેખરહાયા, ઇતનેમે શાહઝાદીકી ઘોડીભી દરમામે કુદ પડી. મેરી નીગાહ જો કિસપર પડી, દીલ બેઈખતીયાર હુવા, પરીઝાદોંકા હુકમ કીયા કે શાહઝાદીકો ઘોડી સમેત લેઆએ. કિસકે પીછે બહેઝાદખાંને ઘોડા દેંકા જબ વોભી ગોતે ખાતે લગા, ઓર કિસકી દીલાવરી ઓર મરદાનગી પસંદ આઈ, કિસકોભી હાથો હાથ પકડ લીયા. ઉન દોનોંમે લેકર મેને સવારી ફેરી, સો વો દોનોં સહી સલામત મેરે પાસ મૈંજુદ હયે. યે અહવાલ કેહકર દોનોંકા રખર ખુલાયા. શીર સુલતાને શામકી શહેઝાદીકી બહોત તલાશ કી ઓર સભોસે મલેક શહેપાલને કહા, લેકીન કીસને હામી ન બરી ઓર ન નામો નશાન બતાયા. તખ મલેક શહેપાલને દરમાયા કે કોઇ પાદશાહ મા સરદાર ઝેરહાઝીર હયે યા સખ આપુકે જીનોંને અરજકી કે જહાંપનાહ સખ હુઝુરમે આએ, મગર એક મુસલ્લીલ જાહગર જીસને કોહકાકે પંદમે એક દીલા જાહકે ઇલમસે બનાયા હયે. વો અપને ગુરુસે હીં આયા, ઓર હમ મુલામોકા

તાકત નહીં જો બજાર પકડ લાવે; વે બડી સમ્પત જમા હયે, ઝોર ખુદબી બડા સૈતાન હયે. યે સુનકર મલેક શહેપાલકો બડા તણ આયા, ઝોર રૌબ જીનોંકી, ઝોર અશ્રીતીયોંકી, ઝોર પરીઝાદોંકી બેજી ઝોર ફરમાયા કે અગર ખુશીસે ઉસ શાહઝાદોંકી સાથ લેકર હાઝીર હુવા તો મુઝાકા નહીં, વધલ્લા ન આવે તો ઉસકો ઝેરો ઝખર કરકે મુશકે બાંધકર લેઆઓ ઝોર ઉસકે કીલ્લેકો ઝોર મુલ્કકો નાખુદ કરકર હલ શીરવા દો. યે હુકમ હોતેહી રૌબ રવાના હુઈ, ઝોર એક આધે દીનમે વેસે જોશો ખરોશ વાલે સરક-શકો હલકા બજોશ કરકે પકડ લાએ ઝોર હુઝુરમે દસ્ત બસ્તા બડાદીયા. મલેક શહેપાલને હરબંદ સર ઝનીય કરકર ખુછા લેકીન ઉસ મગરને સીવા નહીકે હાં ન કી. નેહાયત મુસ્સેસે શરમાયા કે ઈસ મરદુકે બંદ બંદ જુદા કરો ઝોર ખાલ ખીંચકર માર ડાલો ઝોર પરી ઝાદોંકે હુકમ કીયા કે કોહકાશમે જાકર જુસ્તોજો કરકર પેદા કરો. કે સુનતેહી વે લશકર શાહઝાદોંકી તલાશ કરકે લેઆયા ઝોર હુઝુરમે પોહંઆયા. ઉન સખ અસીરને ઝોર ચારોં ફકીરોને મલેક શહેપાલકા હુકમ ઝોર ઈનસાફ દેખકર દોઆએ દી, ઝોર શાદ હુએ પાદશાહ આઝાદખપ્તબી બહોત ખુશ હુવા. તખ મલેક શહેપાલને ફરમાયા કે મરદોંકો દીવાને ખાસમે ઝોર ઝોરતોંકો પાદશાહી મહેલમે દાખીલ કરો ઝોર શહેરમે આઘના બંદોંકા હુકમ કરો ઝોર શાદીકી તખયારી જલ્દ હો; ગોયા હુકમકી દેરથી સખ સામાન મોજુદ હુવા.

એકરોઝ નેક સાઆત, ઝોર મુખારક મહુરત દેખકર શાહઝાદએ બખ્તયારકા નીકાહ અપની બેટી રૌશન અખતરસે બાંધા, ઝોર ખ્વાબજાદએ યમનકો દમીસ્કકી શાહઝાદીસે શાદી કરદી, ઝોર મુલ્કે શરસકે શાહઝાદેકા નીકાહ બસરેકી શાહબદીસે કરદીયા, ઝોર અજમકે પાદશાહઝાદેકે ફરંગકી મલેકસે મનસુખ કીયા, ઝોર શાહઝાદએ નીમરોઝકો જીનો-હવાલેકી. ઝોર ચીનકે શાહઝાદેકો ઉસ પીરમરદ નાખીનાકી બેટીસે જા મલેક સાદીકે કબજે-મેથી અકદ બાંધ દીયા. હરએક નામુરાદ બ દૌલત મલેક શહેપાલકે અપને અપને મક્સદ ઝોર મુરાદકો પોહંચે બઅદ ઉસકે ચાલીસ દીનતલક જશન ફરમાયા, ઝોર અએશો અશર-તમે રાનહીન મશગુલ રહે.

આખીર મલેક શહેપાલને હરએક પાદશાહઝાદેકો તોહફે, ઝોર સંગાત; ઝોર માલો અસબાબ દેકર અપને વતનકો રખસત કીયા. સખ ખુશી વ ખાતીર જમહસે રવાના હુએ, ઝોર બખેરો આશીયત જા પોહંચે; ઝોર પાદશાહત કરને લગે. મગર એક બહેઝાદખાં ઝોર ખ્વાબજાદા યમનકા અપની ખુશીસે પાદશાહ આઝાદ બખ્તકી રીશકતમે રહે. આખીર યમનકે શાહઝાદેકો ખાનસામાન, ઝોર બહેઝાદખાંકો મીર બખશી યઅને શાહઝાદએ બખ્તઆર આલી વીકારકી ફૌજકા મુખતાર કીયા—જખતલક જતે રહે ઐશ કરતે રહે.

છલાહી જીસ તરેહ યે ચારો દુરવેશ ઝોર પાંચવા આઝાદખપ્ત અપની મુરાદકો પોહંચે ઉસી તરેહ હરએક નામુરાદકા મક્સદ દીલી અપને કરમ ફજલસે બરલા બતુફલ સાહેબ પંજતન પાક વ દોઆઝદે હમામ ચાહાર દે માસુમ અલેહીરસલાત વસ્સાલામકે આમીન યા રખ્ખુલ આલમીન.

રતિશાસ્ત્ર કિંવા કૌકશાસ્ત્ર—

સ્ત્રી પુરુષની ચાર જાતિઓ તથા તેનું વર્ણન, સ્ત્રી પુરુષનાં સામુદ્રિક લક્ષણ, ચાર જાતિના પુરુષો માટે યોગ્ય નારી નિર્ણય, વિવિધ જાતિનાં સ્ત્રી પુરુષોથી થતાં સંતાનોના ગુણાવગુણ, કુમાર-વિવરણ, જ્યોતિષ પ્રકરણ, નાયિકા ભેદ, ઋતુવર્ણન અને તેનું સમયફળ, ઋતુમતી નારીનું કર્તવ્ય, લાવણ્ય કિંવા સૌન્દર્ય, રતિ તથા પુરુષ કામવાસ, મૈથુનદોષ વર્ણન, રતિપ્રકાર, આસન વિવરણ, ઇચ્છાનુસાર પુત્ર પુત્રી પ્રાપ્ત કરવાનો ઉપાય, ગર્ભવર્ણન અને સગર્ભા સુંદરીનું કર્તવ્ય, માત્રાપ કાળાં હોવા છતાં સફેદ બચ્ચાં ઉત્પન્ન કરવાનો ઉપાય, ગર્ભસ્ત્રાવ અને ગર્ભપાત, પ્રસવકાળ, આસ્વાવસ્થા, હસ્તદોષ, અતિવિહાર, વીર્યસ્ત્રાવ, પ્રમેહ, વાંઝીઆપણું, ઉપદંશ અથવા ચાંદી, બદ, મૂત્રરોગ, અંતરગળ, નપુંકત્વ, પુરુષના ઉત્પત્તિ અવયવ, ઋતુસ્ત્રાવમાં ઉત્પન્ન થતી અડચણો, ધાતુક્ષય, ગર્ભસ્થાનનું ખસી પડવું, હિસ્ટીરીયા અથવા ચિત્તભ્રમ, સ્ત્રીનાં ઉત્પત્તિ અવયવો આદિ વિષયોના વર્ણન ઉપરાંત દરેક રોગની દેશી વિદેશી દવાઓ દર્શાવી આ ગ્રંથની ઉપયોગિતામાં ધણો વધારો કરવામાં આવ્યો છે, તથા છેવટે પંડિત કામનાથ (કૌકા)નું જીવનચરિત્ર આપી ચાર ખંડમાં આ ઉપયોગી ગ્રંથની સમાપ્તિ કરવામાં આવી છે. પાકું સોનેરી પૂઠું; મૂલ્ય માત્ર રૂપિયા ત્રણ છે.

બેગમમહાલ અથવા વિખ્યાત સ્મરણુમંદિર—

આ ઐતિહાસિક નવલકથાના માધુર્યનું વર્ણન માત્ર શબ્દોથી થાય તેમ નથી. પાઠકપાઠિકાઓ પોતાની દૃષ્ટિ સમક્ષ જ્વલંત અક્ષરે આદશાદના વિલાસકાનન ઈંદ્રજીવન તુલ્ય આગ્રાના બેગમમહાલને જોઈ શકશે. સર્વે પુનઃ શહેનશાહ જહાંગીર અને નુરજહાનને પુનઃ આ નવલકથામાં પોતાનો ભાગ ભજવતાં જોઈ શકશે. જે બેગમની સમાધિ કિંવા કબરપર જગતનો અદ્વિતીય તાજમહેલ બંધાયો છે. તેના બાલજીવનનો અદ્ભુત ઇતિહાસ કે જે હજી સુધી કોઈ ગ્રંથમાં પ્રકાશિત થયો નથી. તેનું આલેખન આ નવલકથામાં કરવામાં આવ્યું છે. છતાં મૂલ્ય રૂ. ૧-૮-૦.

બગદાદનો બાદશાહ—

અત્યંત મનોહર દિલભેદક અને અનન્યબી બરેલા બનાવોથી ભરેલી આ વાર્તા બગદાદના ખલિફાઓના રાજત્વનો આબેહુલ ચિતાર કરાવનારી છે. અખળા બનીને મોટા મોટા વીરપુરુષોને પણ કેવી રીતે દંપતી મૂકે છે, શયતાનિયતથી ભરેલી સુંદરીઓ સંસારમાં કેવા અનર્થો કરે છે એ ખાસ વાંચવા લાયક રૂ. ૨-૦-૦.

ફલોરા ફલોરન્ડા ભા. ૧-૨.

યે નાવિલ અજીઓ મરીમ હૈ. હર અદનાઓ આબા છિકે નામસે વા-કિફ હે. ઉરદુ હુરફસે નાઆશના અસહાય છિકે લિયે બેયેન થે. અખ ખુદા કે ફઝલસે ઉનકી દેરીના આરઝુ પુરી હોગી જોર અનકરીમ વો ઇસ મશહૂર નાવિલ કી સમર શુજ-રાતી હુરફ કે જરીએ સે કરીગે, ઇસિમે મુલકે સ્પેન કે હાલાત ઉસ ઝમાને કે દરજ હૈં જમ આસે મરવાન કી ખિલાફત ઉરજ પરથી. ઇસાઇયોં કે અંદરની હાલાત નિહાયત ખુબીસે બનભાયે. હૈં, ઇશક કી આશનીને ઇસમે બી મઝા બતાયા હે, ઇસાઇ કલીસાઓકે રાજ નિહા-યત દલચિરપ ખ્યાલ મેં લિખે હૈં. કીમત હર દો હિસ્સે કી રૂપે. ચાર.

હસન અનજલીના—સાથ આપ ઇસ નાવિલ કે નામસે નાવાલિકે ન હોંગે? મશહુરે મારફ નામ હે. હરકસે નાકસ ઇસે વાલિકે હે. હીજરી સને ૧૨૭૨ મેં તુર્કી ઓર રશીયામેં જે જગે અઝીમ બરખા હુઝી ઉસકે હાલાત કો મવલાનાતે નાવિલ મેં ખ્યાન ફરમાયે હેં, શાહઝાદા હસન ઓર શેહઝાદી અનજલીના કે ઇસ્કે કી દિલચસ્પ દાસ્તાન પઢને કે કાખિલ હે. તુર્કીયોં કી બહાદુરી વ મેઝહબી પામંદી કાખિલે દીદ હે. કીમત દો રૂપે.

મનસૂર મોહના—સુલતાન મેહમુદ ગંજનવી રહે. કે જમાને કા નિહાયત દિલચસ્પ ખાકા ખીચા હે. એક અરબી અનસાર ખાનદાન કા સિંધમેં આકર આપાદ હોતા ઓર અપની જંગળુ તાકત કો જાહર કરના બતલાયા ગયા હે, સાથ હી ઇસ્કી આશની ઓર બહાર દેતી હે. મનસૂર ઓર મોહનાકા અંજામ નિહાયત દર્દનાક હે. પઢનેવાલા બગેર રોયે નહિ રહે સકતા. પ્લાટ અથસાહે કે એક વકત શર કર લિયા તો ફિર ખતમ કીયે બગેર ચારાહી ન હોગા. પખલીક મેં ચે નાવિલ અઝહદ મશહુર હે. કીમત દેઠ રૂપિયા.

મલેકુલ અઝીઝ વરજના—મવલાના શરર કે ઓર નાવિલોં કી તરાહ ચેલી પખલીકમેં બહોત હી મકબુલો મશહુર નાવિલ હે. સેંકડો બાર મેં છપા ઓર ફરોખત હો ગયા. અબ ચે ઉરદુ જમાન ઓર ગુજરાતી હુરફમેં છપ રહા હે, ઇસમેં યુરપ કે શહેનશાહ કીંગ રીચર્ડ જે શેરયુરપ કે નામસે મશહુર હે ઉસકે ઓર મુજાહિદે આઝમ સુલતાન સલાહુદ્દીન રહે. કી જંગકા હાલ લિખા હે, કુઝેકે નામસે જે જગેં તવારીખમેં મશહુરહેં ઉસી કુઝેકા ઇસમેં ખ્યાન હે. એક તરફ તમામ યુરપ કે બાદશાહ ચે ઓર એક તરફ મુકીબર મુસલમાન, બધતુલ મુદ્દમ કે કબજે કે લિયે ઝગડા થા. આખિર મુસલમાનોં કી લાસાની બહાદુરીસે આઝઝ આકર ઇસાફયાને સુલેહકી ખ્વાહિશ ઝાહિર કી જીસે મુસલમાનોંને મનસૂર કરલી. ઇસમેં બી વોહી ઇસ્કી આશની મોળુદ હે. પઢીયે ઓર લુલ્હ ઉઠાઈયે, કીમત દો રૂપે.

અઈયામે અરબ હી. ૧-૨—હઝરત રસુલે અકરમ મોહમ્મદ સલ. કી હુનિયામેં તશરીફ આવરીસે પેશ-તર અરબકી જહાલત કે દિલચસ્પ હાલાત નિહાયત ઉમદગીસે નાવિલ કે પેરાયે મેં ખ્યાન કીયે હેં, ઓર સાથ હી ઇસ્કીયા દિલચસ્પી બી મોળુદ હે. વો જમાના અઈયામે જહાલત કે નામસે મોસુફ હે. આપને અગર ઇસ નાવિલ કો પઢ લીયા તો ફિર અરબકી તવારીખ પઢને કી ઝુરરત હી ન રહેગી, કીમત હર દો હિસ્સેકી રૂપે. ચાર.

ઇન તમામ નાવિલોં કા ડાક ખરચા ખરીદાર કે ઝિંમ્મે હોગા.

ચે નાવિલોં શાયે હો જાને કે બાદ મવલાના કી દીગર મશહુર નાવિલોં ગુજરાતીમેં શાયે હોંગી ઉમ્મીદ હે કે નાઝેરીન હમારી ઇસ બાંકેશાની કી કદર ફરમાઈયે.

ગેબી ખૂન—ખરો ખૂની કોણુ છે અંતે ખૂનનો આરોપ કોનાપર આવી પડે છે. ચાલાક ડિઝક્ટીવ બધા મામલાઓની બરાબર તપાસ કરી ધણીજ ખૂબીની સાથે સઘળા બેદોતો બંડો ફેડી ખરા ખૂનીને પકડી કાઢી અદલુત બહાદુરી બતાવે છે. કિ. ૧-૧૨-૦.

પિશાચમંદીર ભાગ ૧-૨—આ નવલકથા એટલી તો હજમગાદી અને

અમરકારિક છે કે, પૃષ્ઠે પૃષ્ઠે છતાસારસની ગળે કે સરિતામાં
ગળી હોય એવો સહજ ભાસ થયો છે. વળી મુન્નરાની વાંચકોને વાંચવામાં વિશેષ સરળતા
પર એ મોટું પ્રયોગનું મોળું એટલું વસ્તુસંકલનનાં પાણી કુશળતાથી મુન્નરાતીમાં ઉતારી
કે આમ દેખાયા વાંચતાં બિલકુલ દંડાળો ઉપજી શકે એવું છે. અરુણમાં આ
મારું, કિર્મીનાં મુત્ર બેઠું, બવાનક પંચ, કેદમાં સપડાયેલી કુમરિકા, ખેત આકૃતિ, ચક્ર
પાણી બાપર, પ્રેમમંદિર કે પિશાચમંદિર? વગેરે પ્રકરણો વાંચતાં આહાર નિદ્રાનું સર્વથા
વિચરણ થઈ જાય તેમ છે. આ નવલકથાના દરેક ભાગમાં ફોટો ઝીન્કોનાં પાંચ પાંચ
અનોહર ચીત્રો આપેલાં છે. બન્ને ભાગ જુદા આધેરા છે. પાકું પૃષ્ઠ, બન્ને ભાગના
૧૯૬ ૧૦૦ ૭૭૩ કિન્મત દરેક ભાગનાં રૂ. ૨) મુદ્રણ કુલ રૂ. ૪.

દગાબાજ દુનિયા—આ નવલકથાની વસ્તુસંકલના એવી તો આદ્યુ

રુદ્ધિમત થાય તેમ છે. પત્નીનું મૃત્યુ થવું, રહેલું દેનમાં સંન્યાસીના મૃતદેહનું તણાઈ આવવું,
સાધ્વી સતી નિર્ભંગિની દેવી અને આદર્શ સ્વામીસેહ, સંન્યાસીના જીવનનું મુખ્ય સ્વરૂપ.
પ્રાપ્તો પચાતાપ, સંતાનસેહ, લોકચર્યા અથવા ગામડાનું ગ્રેજીડ, પ્રચંડ નિરાશા, ચોરને
પોલીસ ફોજની ધુળ આદિ અનેક રસિક, અમરકારિક અને બોલક વિષયોથી ભરપૂર, ચાર
સુધર ફોટોગ્રાફીક ચીત્રો. પાકું પૃષ્ઠ. રૂ. ૧-૮-૦.

લેદી ખખનો—કિર્મીવોળી ચાલાટી, બેઠાયા બેઠ પકડી પાડવાની દિલને

હરત પગડનારી બહાદુરી, ચોરાની ચતુરાઈ, અન્યાયોનેની
અન્યાયની બરેલી બુલચાપ ખખડાવનારી ખાહોલી વાંચતાં દિલ કમકમી હોઈ છે. ખૂનખર ખૂન,
ગસસાપર ગસસ અને ચોરના પજુ ચોર એવા એટલા બધાં બેદી ખખનો આ પુસ્તકમાં
આબેહુલ રીતે લખેલા છે કે, ખૂટી કોણ છે? ચોર કોણ છે અને ગસસ કોણ છે. એ
રે. આખર સુધી સમજાવું જ નથી. અરે એનો નિચાર પજુ ખનમાં આવી શકતો નથી.
પાકું પૃષ્ઠ ૧૫૬ ૪૦૦. મુદ્રણ રૂ. ૨-૪-૦.

કિશોરસિંહ અથવા દુઃખનો પહાડ—ભાગ ૧-૨—કિશોરસિંહનો કારા-

ગૃહવાસ, રાજકુમાર વરુસિંહનું અદ્યુત રીતે મુખ થવું, એ
મહા કિશોરસિંહ પર તેના ખુનનો આરોપ મૂકી તેને શંસીના લાકડાપર લટકાવવો, અંતરિક્ષ
મહાવી તેમણે એકએક તેનો ખચાવ થવો, બેદી રાજતનમનું બેદી જીવન, એ બેદી જીવ-
નનાં બેઠાં બરેલા કામો, નિદોષપર તુટી પડતા દુઃખના પહાડો, ખુનખાર લગામઓ, રાજ્યમાં
અંધાર વિચરો, નીતિ અને અનીતિનાં પુહો વગેરે લજા લજા રોમાંચકારક ખખનોથી આ
પાઠી આદ્યુર છે. બન્ને ભાગનું મુદ્રણ રૂ. ૪-૧૨-૦.

મહાદેવ રામચંદ્ર જગુષ્ટે,

બુકસેલર અને પબ્લીશર.

વજ્ર હરવાલ—અમદાવાદ.

